

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת האזינו

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לחג הסוכות | גליון מס' 293 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

אחרי שהתפללו מנחה בבית הכנסת של בית המלון, פנה הרבי מלעלוב לנוכחים, יהודים שומרי מצוות שהתפללו במקום, ואמר להם: הנה יש כאן עמנו את גדול הדור, צדיק זה בא לבית מלוננו ויפטר בלא למסור לנו שיעור? בואו נבקש ממנו שילמד אותנו תורה. כמובן שכל הנוכחים שמחו מאוד על ההזדמנות העצומה שנפלה בחלקם לשמוע שיעור שנוסד על ידי הרבי מלעלוב ושנמסר מפיו של הרב ואזנר...

סיפורי קודש ועובדות מופלאות של קדוש ישראל רביה"ק מלעלוב זצוק"ל ששמענו מפי המשב"ק הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ שליט"א

יעקב א. לוסטיגמן

ביום הכיפורים, יום שכולו קודש, מציינים חסידי לעלוב בכל אתר ואתר, את יום השנה להסתלקותו של מורנו ורבינו, אוהבן של ישראל ועמוד צלותהון, הרבי הקדוש מלעלוב זיע"א. שוחחנו עם מי שזכה לשמש אותו עשרות בשנים, הרה"ח רבי שלמה זלמנוביץ שליט"א, אשר לא משה ידו מתוך יד רבינו זיע"א בכל עת. מדי שנה, בסעודת ההילולא המרכזית המתקיימת במוצאי יום הכיפורים, מבקש כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, מהמשב"ק המסור של אביו זצ"ל, להחזיק בידו את המיקרופון, ולספר לקהל המשתתפים מעט מזעיר מגודל שגב מעלת קדושתו של רבינו זיע"א. ואכן, מנהג עשה לו הרב זלמנוביץ, להאיר בכל שנה זוית אחת נוספת האישיותו רבת האנפין ורוויית ההוד של רבינו זצ"ל, ובכל פעם הוא מספר על מידה אחרת ממידותיו המופלאות. פעם עוסקת השיחה באהבתו העצומה לתורה, פעם בשקידתו המופלאה בכל עת, פעם במידת הצדקה בה החזיק בעוה ותעצומות, ופעם בחכמתו המופלאה כיצד ידע לפתור בעיות בדרכים מופלאות, ולהתחמק מבעיות שונות שהתגלגלו לפתחו בהזדמנויות רבות בחיים. פנינו לרב זלמנוביץ וביקשנו לשמוע גם אנו מעט מזעיר מסיפוריו הרבים, למען תהיה דמות המופת של רבינו זצ"ל לנגד עינינו, וכדי שנוכל ללמוד ממנה ולהאיר את עבודת ה' שלנו בכל ימי חיינו.

ואכן, נהג בנו המשב"ק המסור בעין טובה ופתח בפנינו את אוצרות הטוב עם סיפורים מרוממים ונשגבים.

'לנוח' לפני התפילה

היה זה בתקופה הראשונה לנשיאותו בקודש כאדמו"ר לקהל החסידים. הרבי זיע"א השתדך אז עם כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"שועות משה' מויזניץ זיע"א. בתו של הרבי נישאה להגה"ח רבי

צדיק וקדוש, הם צריכים לבקש ממנו ברכה הגונה ולהיפקד בזרעא
חיא וקימא.

הם התייעצו איתי מתי יהיה זמן טוב לבקש כזאת ברכה מהרבי, ואני
אמרתי להם שביום הפורים זה הזמן שבו הרבי מחלק ברכות ביד
נדיבה כטוב לבו בין, בקיימו מצוות 'חייב איניש לבסומי בפוריא'.
באו השניים ביום הפורים, וביקשו לשוחח עם הרבי, אני אמרתי
לרבי שצריך לתת להם ברכה גדולה כי הם שכנים טובים ושניהם
יהודים יראי שמים ומגיע להם להתברך מפיו, ואכן הרבי בירכם
בברכה הגונה ובאותה השנה נפקדו שניהם בבנים זכרים, אחד מהם
אפילו הזמין את הרבי לשמש כסנדק בברית לבנו.

לעלעל בספר עד מנחה

אם בלילות היה מתמיד כך שאז דרך כל בני אדם לנוס את שנתם,
בימים שדרך העולם לעסוק כל אחד במלאכתו, על אחת כמה וכמה
שהיה הוגה בתורה בשקידה מופלאה.

החיבור של רבינו הקדוש עם התורה היה עצום, וכשהוא היה
לומד, כל העולם כולו היה בטל ומבטל, ולא היה זוכר בכלל איפה
הוא נמצא ומי נמצא מסביב. ביתר שאת היה שוקד על תלמודו
בשקיעות ומפלאה, בתקופות שבהן היה בביתו שבצפת, שם היה
נמצא רוב ימות השנה.

בדרך כלל הוא היה מקבל את פני מי שבאו לשחר את פניו בצפת,
בחדר הסמוך לבית המדרש שלו שם, ולפני שהיה לו בית מדרש
משלו היה משוחח עם אנשים במרפסת של בית המדרש וכדו', מיד
אחרי התפילה. לאחר מכן היה שב לביתו, ושוקע בלימוד.

לא פעם ולא פעמיים אירע שבא מחבר ספר לבקר אצל הרבי
בצפת, והיה מעניק לו במתנה את הספר החדש שחיבר וכדו', או
שסתם יהודי היה מגיע ורצה לשמח את הרבי עם ספר חדש שבדיוק
יצא לאור. הרבי כמוזן קיבל כל אחד במאור הפנים המפורסם שלו,
וברוחב הלב המופלג, אבל כשיצאו כולם והסתיימה קבלת הקהל,
הוא היה יושב בצדי בית המדרש או בחדר שלו הסמוך, פותח את
הספר רק לכמה דקות כדי לעלעל בו ולראות במה מדובר, וקרה
פעמים רבות שהוא פשוט שקע בספר והיה מסיים אותו מכריכה
לכריכה.

רק לאחר שסיים את הספר כולו, היה מרים את עיניו ונזכר איפה
הוא נמצא, וכל הזמן הזה הבחור שהיה עמו היה ממתין בצד ושומר
שלא יפריעו לרבי.

ישראל ארנסטר שליט"א, בנו של ראש ישיבת ויזניץ הגאון רבי
מנחם ארנסטר שליט"א, נכדו של כ"ק מרן בעל ה'אמרי חיים'
מויזניץ זצ"ל וחתנו של הרבי ה'ישועות משה' זצ"ל.

החתונה נמשכה אל תוך הלילה, כפי שהיה נהוג אז בויזניץ,
והסתיימה מאוחר מאוד, עד כדי כך שהסתיימה שמחת ה'מצוה
טאנץ', יצאנו משיכון ויזניץ לשיכון ה' בבני ברק, וכבר היה אפשר
להתפלל שחרית.

אמרו אז אולי נתפלל שחרית ברוב עם, ולאחר מכן ילכו כל אחד
לביתו לישון, הצענו לרבי, אבל הוא אמר שאין דעתו מיושבת עליו,
והא חייב לנוח במשך שעתיים לפני שייגש להתפלל.

היו שנעמדו להתפלל והיו שפנו לבתייהם כדי לשוב מאוחר יותר
לתפילת שחרית עם הרבי. כמוזן שהשתדלו לתפוס תנומה קצרה
כדי להתפלל ביישוב הדעת ולא בעייפות כל כך גדולה.

גם הרבי הלך לאגור כוחות לקראת התפילה, אלא כשהוא אמר
שהוא רוצה לנוח, הוא לא התכוון לכך שהוא רוצה להיכנס למיטה
ולנמנם. לא ולא, ה'מנוחה' שלו היתה לשבת בסלון הבית עם גמרא,
ללמוד בשקידה ובהתלהבות במשך שעתיים ברציפות, ולאחר מכן
פנה להתפלל שחרית, כשדעתו כבר היתה מיושבת עליו כראוי...

קול תורה כל הלילה

למעשה זה לא היה חריג, כי בכל יום ויום היה הרבי זצ"ל מתחיל את
סדר היום שלו בלימוד גמרא של שעתיים לפחות, ולפעמים הרבה
יותר. בדרך כלל הוא היה ניעור משנתו בשעה שלוש או ארבע לפנות
בוקר, פותח את החלון לרווחה כשהרחוב היה שומם מאדם, ואז היה
יושב ליד הגמרא ולומד משך כמה שעות, ולאחר מכן הולך למקווה
ופונה לתפילת שחרית. לא פעם היה מתפלל שחרית כותיקין בבית
הכנסת הספרדי הסמוך לביתו, ולאחר מכן שב לתלמודו.

אני זוכר, שצעדתי ביום הפורים ברחובות שיכון ה', לקיים מצוות
משלוח מנות, והנה ניגש אלי יהודי מבני עדות המזרח, שהיה שכנו
של הרבי, הוא והרבי חלקו בעצם קיר משותף, הוא ניגש אלי ופרץ
בבכי, הוא אמר לי, "חסר לנו אותו קול תורה מתוק מדבש שהיינו
שומעים כל לילה מתנגן בביתנו. תמיד היינו שומעים אותו לומד,
ועכשיו חסרנו כל אלה. אגב, אותו יהודי וגם שכן נוסף שהתגורר
לידו, היו זקוקים לישועה. לאחד מהם היו רק בנות ולא היה לו בן זכר,
והאחר לא היו לו בכלל ילדים. יום אחד הם דיברו שניהם על רצונם
לקיים מצוות 'פרו ורבו' שלא זכו לה עד כה, והחליטו שיש להם שכן

המשך בעמוד 34

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

הרב מונק המתין מעט: "ראש הישיבה, בילדותי התפללתי בבית הכנסת 'אהבת חסד' בבני ברק, שהוא בית כנסת של יוצאי גרמניה. ושרו בליל יום טוב 'יגדל אלוקים חי וישתבח'. אני מבקש ברשות ראש הישיבה לשיר את הניגון הזה, ולשמוע אם זה הניגון ששרו שם בציריך". ואז החל הרב מונק לשיר, וסיפר: "ישבתי מולו, ראיתי בחוש שהוא חוזר כעת שבעים שנה אחורה, וממש נמצא שם בבית הכנסת, והוא מתמלא שוב באמונה בהקב"ה"

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, על האמונה ו'לשם שמים'
של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

"ופרוס עלינו סוכת שלומך"

מקורבו, הרב עזריאל מונק שליט"א, שמע מפיו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על קורותיו בתקופת בחרותו:

בשנת תרצ"ז, בהיותו כבן עשרים ושלוש, קפץ עליו רוגזה של גזרת הגיוס לצבא הפולני. כל הבחורים בבריסק נדרשו להתייצב לצבא. הבחור אהרן יהודה לייב שטיינמן ביחד עם ידידו ורעו הקרוב, משה סולובייצ'יק, שהתפרסם לימים כגדול הדור באירופה, התלבטו מה עליהם לעשות.

ההחלטה לא היתה פשוטה - היטלר ימ"ש כבר עלה לשלטון. אף אחד לא ידע בדיוק את הצפוי לו, אבל הכל הבינו שהתקופה הבאה לא עומדת להיות קלה, וגזרות קשות עלולות להפר את שלווה החיים. בריחה מבריסק פירושה - פרידה ארוכה מן המשפחה. פרידה שאולי תהיה פרידה נצחית...

שני החברים גמרו אומר לערוך גורל הגר"א כדי להכריע בענין. במשך שנים לא סיפר מרן מהו הפסוק שעלה בגורלם, אך בהזדמנות זכה הרב מונק לשמוע זאת ישירות מפיו. הפסוק היה: "הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם" (בראשית מד, ג).

המסר היה ברור וחד משמעי. כעין נבואה ובת קול משמים - הבוקר אור, והאנשים שולחו.

לאן בורחים, ואיך עושים זאת?

כאן היתה סיעתא דשמיא מיוחדת - בדיוק באותו זמן קיבלו שניהם הזמנה ללמוד בישיבה במונטריי, עיר בשווייץ. על סמך הזמנה זו הם הצליחו לקבל דרכון לשווייץ.

"נסעתי לבד, בלי ר' משה" - סיפר לי לימים ראש הישיבה - "הוא הצטרף אלי רק שלושה חודשים מאוחר יותר. נסעתי ברכבת מבריסק עד ברלין. שם הייתי צריך להחליף רכבות, ולצורך כך המתנתי כשש שעות בתחנת הרכבת."

כשהיה מונה במהלך השנים את חסדי ה' איתו, תמיד היה מצייץ את הפרט הזה - "יושב לו בחור ישיבה צנום ורזה במשך שש שעות,

בתחנת הרכבת בברלין השורצת נאצים בכל פינה - ואף אחד אינו פוגע בו או שולח את ידו להרע לו!"

לבסוף הגיעה הרכבת, שהובילה אותו לציריך שבשווייץ.

בערב שבועות בשעות אחר הצהריים, הוא ירד בתחנת הרכבת בציריך. ברגע זה תקפו אותו געגועים עזים לבני משפחתו.

כשדיבר על כך, דיבר בכי. "זה היה נורא!" - אמר - "הבנתי, שיותר לא אזכה להיפגש עם המשפחה שלי!"

ליל יום טוב הגיע במהירות. הבחור לא ידע עדין אנה יפנה, והיכן ימצא מקום להתארח, ובכל אותה העת מייסרים אותו געגועים עצומים למשפחתו. לבסוף נכנס לבית הכנסת.

מרבית יהודי ציריך הינם יוצאי גרמניה, כלומר 'יקים'. הוא הצטרף אל הציבור שהתפלל תפילת ערבית. התפילה הסתיימה, ואז החל הציבור לשיר את הפיוט "יגדל אלוקים חי וישתבח", פיוט המבוסס על שלושה עשר עיקרי האמונה של הרמב"ם, שלושה עשר יסודות היהדות - "נמצא ואין עת אל מציאותו, אחד ואין יחיד כיחודו", "אין לו דמות הגוף", "מתים יחיה א-ל" ועוד ועוד, שבקהילות רבות נהוג

"שמעתי את הדברים מהבחור ועיני זלגו דמעות יחד עם הדמעות שלו. אכן, הוא היטיב לתאר איך זה נראה מהצד שלהם, ולכן אני רוצה להעיר ולהתריע בעניין: בתקופת החגים, שזאת תקופה יותר רגישה, פוגשים אנשים שלא רגילים לפגוש כל השנה, צריך לחשוב מה אומרים ואיך אומרים, צריך להתנהג בצורה טבעית. להביע אמפתיה והבנה זה בסדר, זה אפילו מתבקש, אבל צריך גם להיות רגישים"

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, ראש ישיבת 'חיי תורה' ונשיא ארגון 'הגפן', עם הכנה ראויה לחג הסוכות, הפניית זרקור ליסוד היסודות של חינוך הילדים, וגם הצצה קטנה לעולם הרגשות של מעוכבי השידוכים

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, שיחרנו את פניו של הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, מרביץ תורה לרבים, ראש ישיבת 'חיי תורה' ונשיא ארגון 'הגפן', וביקשנו לשמוע מעט מדברותיו הערבות על ענייני חג הסוכות.

"ראיתי פעם ווארט יפה מאוד על חג הסוכות", פותח ראש הישיבה שליט"א את דבריו, "ומדי שנה אני נזכר בווארט הזה שנותן הרבה מאוד חיזוק לפני שנכנסים לסוכה בפעם הראשונה.

"יש משהו מאוד מעניין בסוכות, שזאת מצווה שיש בה הרבה מאוד 'קולות' שהן מעיקר הדין. למשל 'דופן עקומה', 'גוד אסיק' ו'גוד אחית', 'לבוד', 'פי תקרה', 'שתיים כהלכתן' ושלישית אפילו טפח ועוד ועוד.

"לא מצאנו שום מצווה אחרת בתורה, שבה יש כאלו דרכים להקל וכביכול לעשות כל מיני 'טריקים', שמאפשרים לנו לקיים את המצווה בסוכה שבעיני בשר היא בכלל לא נראית סוכה. אם יבוא אדם ויעשה סוכה בת שלוש דפנות ששתיים כהלכתן ושלישית טפח, בשיעור של שבעה טפחים בלבד, ועם דפנות שמורכבות מכמה חוטים הקשורים זה למעלה מזה, בקצת פחות משלושה טפחים ונעשים דופן מדין לבוד, ובנוסף כמעט חצי מהסך הוא פסול ורובו כשר אך בדוחק, מה נאמר ומה נענה?

"על כזאת סוכה צריך להצטייד בדמיון מפותח, כדי לראות שיש כאן סוכה בכלל, ובכל זאת אם יבוא רב וימדוד ויראה שהכל כשר וישר, מה הוא יגיד? שהסוכה כשרה ואפילו מהודרת! אין שום חיסרון בסוכה שהיא סוכה על ידי לבוד ועל ידי דופן עקומה. זה לא בדיעבד... זה כשר ומהודר לכתחילה שבלכתחילה!

"עד כאן זה מעניין, אבל בסדר, נו, כל מצוה יש לה את הייחודיות שלה. מה שהופך את זה לשאלה קשה מאוד זאת הגזרה שווה הידועה של 'חמישה עשר - חמישה עשר', אנחנו יודעים שלומדים הלכות סוכה מהלכות פסח, לגבי חובת אכילה בלילה הראשון

בסוכה, שנלמדת מחובת אכילת מצה בלילה הראשון של פסח. "ומה קורה בפסח? פסח זה עולם אחר לגמרי, בפסח אנחנו מחמירים חומרות על גבי חומרות. למרות שמעיקר הדין אפשר לקחת חיטים מהשוק, אנחנו מקפידים שהמצה תהיה שמורה משעת קצירה, שומרים על חי רגעים, מבערים את החמץ הרבה מעבר למה שהתורה מחייבת, לא מסתפקים בביטול, ולא מסתפקים בביעור של פירורים גדולים מכזית, לא ולא! שוטפים ומקרצפים, ושואבים, וחובטים ומנקים מכל כיוון אפשרי ועם כל חומר ניקוי אפשרי כדי שלא יהיה חלילה וחלילה אפילו משהו חמץ.

"וכאן הבן שואל, מה נשתנה? מה נשתנה הלילה הזה של חג הסוכות מהלילה הזה של חג הפסח? למה בחג הפסח אנחנו מחמירים חומרות על גבי חומרות, ובחג הסוכות אנחנו נכנסים לסוכה שלא נראית בכלל סוכה, ומברכים עליה בשם ומלכות בלי שום חשש ובלי שום פקפוק???"

לארח ולהתארח

"כדי להבין את התשובה אנחנו צריכים לספר משל קצר: מעשה

"לא מצאנו שום מצווה אחרת בתורה, שבה יש כאלו דרכים להקל וכביכול לעשות כל מיני 'טריקים', שמאפשרים לנו לקיים את המצווה בסוכה שבעיני בשר היא בכלל לא נראית סוכה"

הרבים אנו בטוחים, ועל צדקותיך אנו נשענים, ויש גם מקום ל'זוחלים ורועדים מאימת בואך', להרגשה שאנחנו צריכים להתכונן כיאה וכיאות לקראת קיום המצווה, לקראת העבודות שאנו עומדים לעבוד אצל מלך מלכי המלכים הקב"ה.

"והנה אנחנו רואים שגם בסוכות יש 'חומרות'. האתרוג צריך להיות נקי ומהודר, הלולב חייב להיות ישר וסגור עד למעלה, ההדס צריך להיות 'עבות', דווקא משולש, והערבה צריכה גם היא לעמוד בתנאי הכשרות שלה.

"אז נכון, מצד אחד אנחנו נכנסים לסוכה כמו שאנחנו, אפילו בלי להתכונן בכלל. מצד שני, בוודאי שצריך להתכונן מראש ולהיערך לכבוד המצווה החשובה, מצוות סוכה ומצוות ד' מינים כמו גם המצווה לשמוח בחג.

"הרי הגמרא אומרת שאם יש מראה שחור באתרוג מחוטמו ולמעלה, האתרוג פסול. אומר רש"י למה? כי שם עיקר השקפת האדם. כלומר, במקום ששם אנשים מסתכלים צריך להקפיד יותר שיהיה הידור מצווה, שיהיה פרי עץ הדר.

"אבל הכי חשוב שהמצוות הללו ייעשו בשמחה, כי שמחה של מצווה יש לה כח גדול, והיא העיקר בעבודת ה'.

"אנחנו זוכים לעבוד עם בחורים מבוגרים, בשיעורים גבוהים, שלא מצאו את זיווגם בגיל צעיר כמו שאר חבריהם, ובמובן מסוים הם נשארו מאחור, כל אחד מסיבותיו שלו בהתאם למקרה ולנסיבות.

"כשבחור מגיע לגיל 20 או 22, אפשר לראות משהו מאוד מעניין. אפשר לראות איך חינוכו אותו ואיך הוא חונך את עצמו, כשהוא היה לפני הבר מצווה וגם לאחריה.

"אחד הנושאים שהכי חשוב לחנך אליהם, ולצערנו הרב הם לא מטופלים כראוי, זה נושא ה'גישמאק' בלימוד התורה.

"אם נחשוב על זה, נגלה דבר מדהים: לוקחים בחור בן 13 שלא זכה אף פעם להרגיש טעם מתוק בלימוד התורה, ושולחים אותו לשיבה למשך שבע שנים פחות או יותר, תלוי לאיזו קהילה הוא משתייך, ומה גיל הנישואין הממוצע בקהילה שלו.

באיש פשוט שהתגורר בקצה היער. יום אחד נקשו על דלתו אנשי ארמון המלוכה, והודיעו לו שהמלך מתכונן לצאת למסע ציד ביער הסמוך, ולכן הוא צריך להתכונן לאפשרות שהמלך ירצה לנפוש מעט מהרכיבה על הסוס, ובכזה מקרה הוא יסור לבית הקרוב ביותר, ביתו של האיש הפשוט, וירצה לשבת שם ולנוח מעט. לכן הם מבקשים שיכין את הבית, ויאפשר להם להכניס ציוד מתאים. "כמובן שהאיש התרגש מאוד, הלכו הוא והגברת קנו חומרי ניקוי יקרים, הבריקו וצחצחו את הבית, שמרו מכל משמר שלא יכנס שום לכלוך, צבעו את הקירות, תיקנו את הידיות של הדלתות והכינו את הבית כראוי לכבודו של המלך.

"המלך אכן הגיע, נכנס לבית, התרשם מהעבודה שעשו השניים לכבודו, והבין שמדובר באנשים פשוטים מאוד שהשקיעו את כל כוחם במטרה לכבד אותו. ישב המלך, נח והשיב אליו את כוחותיו, שתה משקה חם, טעם ממיני המאפה שהכינה הגברת ולאחר מכן המשיך בדרכו, לא לפני שהזמין את השניים לבוא ולבקר בארמונו בכל עת שיחפצו.

"אחרי תקופה נסעו השניים לארמון, ביקרו בארמון המלך. הם הכינו את הבית? הם טרחו לכבודו של המלך? לא! הם פשוט מאוד יצאו לדרך, הגיעו לארמון כשהם עייפים מטורח הדרך המפרכת, ונכנסו פנימה בלי שהיתה להם אפילו אפשרות להחליף בגדים.

"למה בפעם הראשונה הם התכוננו מאוד ובפעם השנייה נכנסו כמו שהם? התשובה היא שבפעם הראשונה הם אירחו את המלך בביתם. כשאתה מכניס את המלך לבית שלך אתה צריך להתכונן, לנקות לקרצף, לפרוס מפה יפה. אי אפשר לקבל את המלך בתוך צריף עלוב.

"אבל כשאתה האורח של המלך, אתה לא אמור להתכונן. אין צורך לאפות ולבשל ולסדר ולנקות. כל מה שצריך לעשות זה פשוט לבוא, ולהיכנס לארמון.

"זה ההבדל בין פסח לסוכות. בפסח אנחנו מארחים את המלך אצלנו בבית הסדר. אנחנו אוכלים מצה! מכניסים אותה לגוף שלנו. צריכים להתכונן כראוי.

"אבל בסוכות אנחנו נכנסים להתארח בסוכה, הלא היא ארמון המלך. כל אחד יכול להיכנס לסוכה כמו שהוא. אנחנו בצילא דמהימנותא, בצלו של הקב"ה, גם אם לא התכוננת בכלל, אתה עדיין יכול להיכנס ולהתקבל כאורח החשוב והאהוב ביותר.

"זה נותן לנו אפשרות להבין קצת מה זה חג הסוכות, איזה יום טוב נפלא, שבו אנחנו פשוט נכנסים כל כולנו בתוך הארמון של המלך, ומתקבלים על ידו בכבוד מלכים, כי כך דרכו של מלך - לקבל את האורחים שהוזמנו על ידו לביקור גומלין...".

לא רק סוכה

"למרות האמור, צריך לזכור שבסוכות יש לנו עוד מצוות חוץ ממצוות סוכה. יש לנו גם את מצוות ד' מינים. אנחנו לא רק אורחי של המלך, אלא גם עבדי המשרתים אותו ועושים את רצונו. לכל דבר יש את המקום שלו, יש מקום להרגשה הזאת 'על רחמיך

שלי כולם לבושים בקיטל לבן, לראשיהם שטריימלאך שכבר הספיקו להתיישן... ביד ימין הם מחזיקים ילד בן שבע וביד שמאל ילד בן חמש. כשהם רואים אותי הם אומרים לי 'אוווו שלוימה... שתהיה לך שנה טובה ומתוקה, ושתמצא במהרה את הזיווג שלך סוף סוף, הגיע כבר הזמן, אתה לא יכול לעשות לנו את זה, עוד שנה שלא התחתנת, אנחנו כבר לא מחזיקים מעמד!!!'...

"זאת קבלת פנים לא הכי נעימה, אבל מילא, לזה אני כבר רגיל. אחר כך יושבים כולם ליד השולחנות, גם אני יושב שם, אבל אני בולט עם הבעקטיטשע השחור, ועם המגבעת לראשי. בחורים אחרים עומדים בפרענצ'ס, אבל אני לא יכול לעמוד שם, אני כבר לא בחור בן 16, זה לא נעים לי לעמוד שם, בין כל הבחורים האלו, שעדיין אין להם חתימת זקן ואני זקני כבר יורד על פי מידותיו..."

"אבל עיקר הקושי מגיע אחרי התפילה, כשכולם עומדים בתור ארוך ארוך, כדי להתברך מפי הרבי בכתיבה וחתימה טובה..." "העמידה בתור הזה היא סיוט! כל מי שרואה אותי מברך אותי, ואף אחד לא שוכח שאני בחור מבוגר, וכל אחד דואג שהברכה תהיה קולנית ומרשימה. אחד כבר מצייד אותי בשידוך עוד בעשרת ימי תשובה, השני מוסיף לי בן זכר שייולד עוד לפני ראש השנה הבא, והשלישי כבר יודע לומר לי בוודאות ועם חיוך ענק המרוח מאוזן לאוזן, ש... בראש השנה הבא אתה תעמוד כאן עם שלישייה של תינוקות חמודים וחייכנים."

"כמובן שלברכה כזאת לבבית וקולנית, מצטרפת גם טפיחת שכם עוצמתית ומשברת גרם, ולאחר מכן מסתובב המאחל לכל הצדדים כדי לוודא שכולם שמעו את האיחול הנפלא והמקורי שלו, הוא ממשיך בדרכו בפנים זורחות מאושר, ואחרי 25 שניות הוא שוכח שעומד כאן בחור מבוגר, נבוך ומדוכא, שמחכה שייגמר כבר הסיט הזה, והוא יוכל להתחפר במיטה, מתחת לשמיכת הפוך המגוננת והמנחמת..." "אז כן, בוודאי שהייתי מעדיף לשהות בראש השנה אצל מורי ורבי, בוודאי הייתי מעדיף להתפלל את התפילות בנוסח אליו הורגלתי מילדותי. אבל אני לא מסוגל! אני לא יכול לסבול עוד ראש השנה כזה, אז אני בורח לי לאירופה או לאמריקה, או לכל מקום שרק תישא אותי הרוח..."

"שמעתי את הדברים מהבחור, ועיני זלגו דמעות יחד עם הדמעות שלו. אכן, הוא היטיב לתאר איך זה נראה מהצד שלהם, ולכן אני רוצה להעיר ולהתריע בעניין: בתקופת החגים, שזאת תקופה יותר רגישה, פוגשים אנשים שלא רגילים לפגוש כל השנה, צריך לחשוב מה אומרים ואיך אומרים, צריך להתנהג בצורה טבעית. להביע אמפתיה והבנה זה בסדר, זה אפילו מתבקש, אבל צריך גם להיות רגישים, חשוב לזכור שאין שום מצווה, לגרום לבחור מבוגר להלבנת פנים נוראה, בכל פעם שנגזר עליו משמים לפגוש אותך... כמובן הדברים אמורים גם כלפי הצד השני, לבנות מבוגרות, הכאב שלהן הוא אותו כאב, וההתמודדות דומה מאוד פחות או יותר. והי רצון שמשמחת החג, שמחה של מצוה יושפעו ברכות וישועות לכל הזקוקים לישועה, בשידוכים, בנים, פרנסה, רפואה וכל אחד ואחד כפי ענייניו הנצרכים לו."

"מה זה ישיבה עבור בחור שלא אוהב ללמוד? זה בית כלא! בית סוהר! כל בוקר יש מפקד, סופרים את האסירים בבית המדרש. הם חייבים להתייצב עד שעת הסדר של 'פאר-טאגס' או תחילת התפילה, כל ישיבה לפי לוח הזמנים שלה. יש לו בדיוק שלושת רבעי שעה לאכול ארוחת בוקר, ולאחר מכן הוא חייב להיכנס לבית המדרש למשך מספר שעות, הפסקה בצהריים ושוב חוזרים."

"מבחוץ הכל נראה כרגיל. הוא שומר על הזמנים כמו כולם, ומשתדל להסתדר עם המגיד שיעור והמשגיח, אבל מבפנים אין כלום. אין שום קשר ללימוד התורה. מתי אנחנו נבחין בזה? כשהוא יהיה בן 19 או 20, אז הוא כבר אדם מבוגר, כבר אי אפשר להכריח אותו לעשות מה שהוא לא רוצה לעשות מבחירה, ואז זה מתפרץ החוצה. אם הוא היה בחור שאהב ללמוד בצעירותו, הוא יאהב ללמוד גם בבגרותו, אבל אם הוא לא אהב את הלימוד חלילה, אין שום סיבה שהוא יישאר בישיבה ביום שבו הוא ברשות עצמו, על אחת כמה וכמה אחרי החתונה."

"לכן חשוב מאוד להשקיע דווקא בעניין הזה של הגישמאק בלימוד, ולא רק בלימוד, אלא צריך שיהיה גישמאק בכל מה שקשור לאידישקייט, כל מה שקשור לחינוך לתורה ולמצוות צריך להיות מתוך גישמאק ושמחה וחביבות של המצווה. זה החינוך האמיתי שיעמוד לאורך זמן!"

דמעות של חג

"ואם בבחורים מבוגרים עסקינן, הנושא הזה הוא כמו פצע פתוח בלבי. מן השמים זיכו אותי לעבוד עם בחורים שנקראים 'מבוגרים', כמובן שמבוגר וצעיר זה עניין יחסי בכל קהילה ובכל חברה, לפי מה שמקובל שם להתחתן."

"הגיע אלי בעבר בחור קצת מבוגר מהישיבה שלנו, ואמר לי שהוא מתכוון לנסוע לראש השנה לשהות על קברו של אחד הצדיקים הקדמונים באירופה. אני בכוונה לא רוצה לומר את השם של הצדיק, שלא יתפרש שחלילה יש זלזול אצלי בנסיעה לציונו הקדוש, חלילה וחלילה. אני רק אציין שהבחור לא תכנן להיות באומן בראש השנה, אלא בציון של צדיק אחר שלא נהגו מעולם לשהות על ציונו בראש השנה, וכעת קם מישוהו והחליט לארגן שם מניין גדול בראש השנה. "שאלתי את הבחור: 'אני מבין שאתה רוצה לנסוע לקברי הצדיקים. אדרבה, טוב להתפלל ולהתחנן לקב"ה שימציא לך זיווג הגון במהרה." "אבל למה דווקא בראש השנה? וכי אין לך רבי שאתה אמור להסתופף בצלו בראש השנה? אין לך את הנוסח הרגיל בתפילות שאליו הורגלת? מי נוסע לראש השנה למקום אחר, למניין שונה שהוא לא יודע מה הנוסח שם ועם מי הוא עתיד לשהות שם? זה קצת מוזר, אתה לא חושב?"

"ענייניו של הבחור התלחחו מדמעות: 'הראש ישיבה לא מבין!', הוא אמר לי, 'אני לא נוסע לשם כי אני רוצה להיות שם בראש השנה. אני נוסע לשם כי אני לא רוצה להיות כאן, אצל הרבי שלי!' "ולמה אני לא רוצה להיות אצלו? אני אגיד לכם למה... בערב ראש השנה, אני מגיע לבית המדרש יחד עם כל הקהל הקדוש. החברים

"כשהוא היה נכנס להיפרד מהסוכה בערב 'שמחת תורה', הוא היה מבקש "הוציאו כל איש מעלי", הוא רצה להיפרד לבד מהסוכה. פעם אחת הסתכלתי מלמעלה, הצצתי לראות איך הוא נפרד מהסוכה. מה שראיתי הכה אותי בתדהמה..."

חלקה השני של השיחה שקיימנו עם המשפיע הגה"ח רבי נחום כהן שליט"א,
כיצד חגגו אנשי ירושלים של מעלה את חגי ישראל לפני דור דורים

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, אנו מביאים את חלקה השני של השיחה שקיימנו עם המשפיע הגה"ח רבי נחום כהן, לקראת חגי תשרי, וכיצד חגגו אותם אנשי ירושלים של מעלה, לפני דור דורים. את חלקה הראשון של השיחה פרסמנו בס"ד לפני הימים הנוראים בעלון 'בית היין', ובגליון זה נצטט דברים מחלקה השני המתאים לזמן שמחתנו ועוסק בשמחה הגדולה בקיום המצוות.

"אחד המאפיינים העיקריים של יהודי עובד ה', זאת השמחה שהוא מרגיש כשהוא זוכה לקיים מצוה.

"הסבא שלי, הגה"ח רבי יוס'ל וינשטוק, היה יהודי קדוש וטהור, הוא היה מקובל גדול. פעם הוא התארח אצלי ביום טוב של שמחת תורה, והגיע איתי להקפות בבית המדרש של סדיגורא.

"כשהגיעו להקפות, הסבא התחיל לרקוד בכזאת התרגשות, כאילו הוא עומד עכשיו על הר סיני ומקבל את התורה לידיו. הוא שמח עם התורה שמחה עצומה. עמד שם בצד יהודי צדיק בשם רבי וועלוול גילרנטר. הוא לא ידע שזה סבא שלי, אבל הוא ראה שגם אני מסתכל עליו איך שהוא רוקד, הוא אמר לי, תגייד לי, מי זה היהודי הזה? אני רואה שהתורה רוקדת איתו ביחד. יכולת לראות עליו כמה שהוא שמח עם התורה, זאת שמחה עצומה במצוות, שמביאה את האדם לדרגות נפלאות בעבודת ה'.

"ואם הזכרתי את סבא רבי יוסף וינשטוק זצ"ל אספר מעשה שהיה עמו, אנחנו עכשיו מתקרבים לחג הסוכות. סבא היה גר בשכנות עם מרן פוסק הדור הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, קומה מתחת מרן זצ"ל. פעם תלמידיו של הרב ואזנר בנו סוכה גדולה בחצר הבניין והסוכה החשיכה את האור בבית הסבא שלי. באה סבתא ע"ה ואמרה שהם מחשיכים את האור, אולי כדאי שיבקש מהם שיזיזו את הסוכה. אמר לה סבא: נכון, עכשיו חשוך לנו בגלל הסוכה, אבל בשמים יהיה לנו אור גדול, כי מי שנותן ליהודים לבנות סוכה גם כשזה לא הכי נוח לו, מקבל על זה שכר גדול משמים..." , זאת הערה אגב, משהו שכדאי לזכור כמתקרב הסוכות ויש מקרים של חוסר הסכמה בין שכנים, במיוחד אלו הבונים בחצרות משותפות.

"אבל מעבר לעניין של ה'בין אדם לחברו', הסוכה היתה ממלאת אותו שמחה באופן שאי אפשר לתאר. כשהוא היה נכנס להיפרד

מהסוכה בערב 'שמחת תורה', הוא היה מבקש "הוציאו כל איש מעלי", הוא רצה להיפרד לבד מהסוכה.

"פעם אחת הסתכלתי מלמעלה, הצצתי לראות איך הוא נפרד מהסוכה. מה שראיתי הכה אותי בתדהמה: הוא שם כסא על השולחן, טיפס על השולחן, עלה על הכיסא, ונישק את הסכך, לאחר מכן ירד וחיבק את הדפנות ונישק בהתלהבות. גם כשהוא היה נכנס לסוכה בלילה הראשון של יום טוב זה היה מחוזה שלא יישכח. איזו שמחה, איזו התרגשות, איך הוא נישק את הסוכה בהתלהבות עצומה, ממש כמו אדם שפוגש את הבן שלו אחרי עשרות שנים שלא ראה אותו! השמחה הזאת היא לא רק מעלה חשובה, אלא היא מעידה על האדם עצמו. אתה אוהב את הקב"ה, אתה שמח שזכית להיוולד יהודי?

"אם ניקח שני יהודים, שניהם מנהלים סדר יום זהה, קמים בשעה 5:30 בבוקר, רצים לטבילה של שחרית, לומדים שעתים ברציפות, לאחר מכן מתפללים בכוונה גדולה, אוכלים פרוסה אחת של לחם עם גביע לבן לארוחת הבוקר, ומיד חוזרים לגמרא ולומדים ברצף עד מנחה, מתפללים בכוונה ובדבקות, אוכלים קצת ושוקעים בלימוד ממושך עד ערבית וכו' וכו'.

"מה נאמר על שני היהודים האלו? שניהם צדיקים. אין שום ספק. שניהם יראי שמים, מתמידים וכנראה גם תלמידי חכמים מופלגים אם הם לומדים כל כך הרבה שעות.

אחד, והנה מגיע הצדיק הירושלמי הנודע רבי נטע צנווירט זצ"ל. בדיוק יצא משם רבי דוד פקשר, מחשובי אנשי ירושלים. ניגש אליו רבי נטע ושואל אותו, תגיד לי, רבי דוד, אתה יודע מי ניצח בבחירות שהיו אתמול בארה"ב? מי נבחר כנשיא? האם זה ג'ימי קרטר או ג'רלד פורד?

"רבי דוד פקשר ענה לו שהוא שמע מקודם שקרטר הביס את הנשיא ג'רלד ועומד להחליף אותו בבית הלבן..."

"רבי נטע שמע, הפנים את המידע, והמשיך בדרכו פנימה לתוך אחד השטיבלאך כדי להתפלל שחרית".

גוי עם פיטם...

"אני עמדת שם המום. רבי נטע היה יהודי קדוש וטהור. הוא בכלל לא היה אמור לדעת שיש בחירות בארה"ב. מה זה מעניין אותו בכלל? ממתה הוא מתעסק עם פוליטיקה? ועוד לדבר לשם כך לפני התפילה? איך זה ייתכן!!!"

"נכנסתי אחריו, לא הצלחתי להתאפק. אמרתי לו 'רבי נטע, אני לא מבין, מה פתאום אתה שואל כאלו שאלות לפני התפילה? למה זה מעסיק אותך בכלל מי יהיה נשיא ארה"ב?...'"

"רבי נטע הסתכל עלי בעיניו המחייכות ואמר לי, 'נו... נחום, אתה כבר התפללת שחרית?'" אמרתי לו שכן, מקודם סיימתי להתפלל.

"אני עוד לא התפללתי", הוא השיב לי, "אני עכשיו עומד לברך את ברכות השחר. אחת הברכות היא ברכת 'שלא עשני גוי'."

"אני מודה ומהלל לקב"ה שעשה אותי יהודי שלומד תורה ומקיים מצוות ולא עשה אותי גוי."

"לאיזה גוי הכוונה? האם אני מהלל על כך שאני לא יושב כמו ערבי בשער שכם ומצחצח נעליים לתיירים תמורת כמה פרוטות?"

"אולי אני מהלל על כך שאני לא כמו אותו גוי שעובד בשדה מהבוקר עד הלילה כדי לשתות קצת יי"ש לפני שהוא נופל למיטה שבור ורצוץ מעייפות?"

"על זה אני מהלל לקב"ה, זה לא חידוש. אף אחד לא רוצה להיות כזה גוי. אבל אני מודה ומהלל לקב"ה שהוא עשה אותי יהודי ירושלמי עני ואביון, ואני אומר לו שזה עדיף לי להיות יהודי בכל מצב שהוא, ובלבד שלא אהיה גוי, ואפילו גוי עשיר, ואפילו גוי בעל כח ושררה."

"ומי הוא הגוי הכי מצליח בעולם? אין ספק שזה נשיא ארה"ב, המעצמה הגדולה. הוא שולט בכל העולם. אבל הוא גוי! אני שש ושמח שזכיתי להיוולד כיהודי, לגדול כיהודי, לחיות כיהודי, ואני לא רוצה אפילו לא לרגע אחד קטן, להתחלף עם הנשיא האמריקאי בשיא תפארתו וגדולתו."

"לכן רציתי לדעת מי הוא הנשיא החדש של ארה"ב. כשאני מברך 'שלא עשני גוי', אני צריך לדעת אם אני מכוון על ג'רלד פורד כמו שעשיתי בשנים האחרונות, או שמעתה עלי לכוון על ג'ימי קרטר...".

"אבל יש הבדל אחד בין שניהם: אחד מהם עושה את כל זה מתוך הרגל או אולי מתוך כפייה. אין ברירה, הוא חיי בללמוד כל היום כי בבית מכריחים אותו, או בגלל שהוא מפחד לאכזב את המשפחה מסביב, או כל סיבה אחרת בעולם."

"השני קם באותה שעה, לומד אותו מספר שעות, מתפלל עם אותה כוונה, אבל הוא מוסיף עוד משהו אחד קטן לכל המאמץ הגדול הזה: שמחה! הוא שמח. החיוך לא מש מפניו:"

הוא קם בבוקר... בשמחה! רץ למקווה בהתלהבות! לומד גמרא... עם חשק! כשהוא מתפלל, הוא בקושי מצליח לכלוא את ההתרגשות שלו, כשהוא פותח את הגמרא, הוא כמעט יוצא בריקוד."

"אם נשאל אתכם עכשיו מה תגידו על שני היהודים הללו, אתם תגידו תלוי מי... זה שלומד ומתפלל כמי שכפאו שד, הוא יהודי ירא שמים וראוי להערכה. אין ספק. אבל האברך שעושה את זה בשמחה ובהתלהבות ובחשק גדול, הוא עובד ה' אמיתי. הוא לא סתם תלמיד חכם וירא שמים, הוא איש קדוש וטהור, זה אדם שכדאי לבקש ממנו ברכה, הפנים שלו מאירות מקדושה. זה משהו אחר לגמרי!"

"רבי חיים ויטאל מספר שהוא שמע מפיו של מורו ורבו אדונינו רבי יצחק לוריא, האר"י הקדוש, שהוא העיד שהגיע למדרגות נפלאות כאלו בקדושה, עד כדי כך שהוא היה בדרגה כזאת של רוח הקודש שכל רז לא אניס ליה, והוא ידע שיחת עופות ודקלים, האר"י הקדוש אמר איך הגעתי לדרגות הנפלאות הללו? בזכות השמחה ששמחת בקיום המצוות!"

"אנחנו כולנו יהודים חרדים ב"ה. זכינו לקבל חינוך טוב, אנחנו נוטלים ידיים כל בוקר, אומרים 'מודה אני', מתלבשים כדת וכדין, מניחים תפילין מתפללים, אבל השאלה היא אם אנחנו עושים את זה בשמחה."

"יהודי יקר! הנחת תפילין היום בבוקר? בוודאי! איך הרגשת? יצאת בריקוד? הרגשת שהלב שלך מלא שמחה? אתה יודע מה זה תפילין? אתה יודע איזה אור עצום ממלא את הנשמה שלך כשאתה מקיים את המצווה הנוראה הזאת. איזו שמחה צריכה להתפרץ בתוך הלב שלך!!! אם לא רקדת זה אומר שלא הבנת עדיין מה זה להניח תפילין...".

התורה רוקדת אתו

"כשמגיעה שבת קודש, ואתה לא יכול לחלל שבת, זה מעציב אותך או משמח אותך? כשיש לך משהו לספר ואתה מתאפק כי זה לשון הרע, אתה שמח שלא סיפרת או שחלילה אתה עצוב על כך שנעבאך נולדת יהודי למרבה הצער ולכן יש לך כל מיני הגבלות ואיסורים שמפריעים לך בחיים?"

"אני זוכר, לפני קרוב ל-45 שנה, עמדתי בכניסה ל'זכרון משה', בוקר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סבא נעמד על הבמה, לקח את המיקרופון ביד ואמר להם, שעכשיו הוא מבין את דברי המשנה בסוף מסכת סוטה שאומרת שבעקבתא דמשיחא החוצפה תגדל. הנה, אנחנו רואים בחור 'חצוף' בן 17, שלא מתבייש להרים אירוע בסדר גודל כזה, ולהזמין רבנים ואישי ציבור ואת כל תושבי המושב. אנחנו צריכים עוד הרבה חצופים כאלה...

הגאון רבי יוסף ברמן שליט"א, נכדו של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, עם מבחר פנינים ועובדות אודות הסבא הגדול

אליעזר (לייזר) רוט

הגאון רבי יוסף ברמן שליט"א, זכה לגדול על ברכי סבו הגדול, רבינו הגר"י גלינסקי זצוק"ל. הוריו שיחיו התגוררו כל השנים בקרבתו של הסבא, אבי אמו, והסבא נהג בו ובאחיו בחביבות יתירה, ונוהג היה לעלות לביתם בכל שבת בעת שסעדו את סעודת היום, לאחר שבעצמו היה סועד מוקדם יותר.

באותן שנים, ולמעשה כל עוד היה רבי יעקב גלינסקי עמנו, נהג הנכד לשתות בצמא את דבריו, וכיום כל הרוצה ללקט פנינים מדברותיו של הסבא, צריך רק לאתר את הנכד ולרוות מלוא חופניים נחת, מהאמרות המתוקות והנפלאות של 'רבי יענקלה' המפורסם בגאונותו, בענוותנותו ובחסידותו המופלגת.

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, קיימנו את השיחה המתבקשת עם נכדו של הצדיק, שזכה לשמח את עם ישראל בדבריו המתוקים, שהיו מתובלים בהומור יהודי מלא חן ובשנינות מופלאה, יחד עם מסרים נוקבים וחודרי לבבות, כמיטב המסורת הנובהרדוקאית, אשר ממנה ינק את כל בניין האישיות שלו:

"שואלים אותי, איך הפגין סבא את השמחה שלו בקיום המצוות?" מספר הגר"י ברמן, "האמת שקצת קשה לענות על זה. הוא תמיד היה שמח. החיוך לא מש מפניו, הוא שמח לפגוש כל יהודי, שמח לברך כל ברכה באשר היא, הוא שמח עם הלולב ושמח עם הברכון של ברכת המזון... השמחה היתה החלק המרכזי באישיות שלו... "עם זאת, אני רוצה לענות על השאלה הזאת, בסיפור שיסביר כמה היו המצוות חשובות בעיניו, וכך שמעתי מפיו:

"כשהוא היה בסיביר הקפואה, בהיותו כבן 19, התגבשה שם, בין עובדי הכפייה, קבוצה של כשישים בחורי ישיבה, שהיו מתאספים בכל יום בהפסקה, כדי להניח תפילין ולשמע דברי תורה.

"מה זה אומר הפסקה? זה בעצם הזמן שבו נתנו להם קצת לנוח, כדי שיוכלו לאכול ארוחת צהריים שהורכבה מצלחת מרק דלוח, שעיקר המעלה שלו היתה שהוא היה חם, ולכן נהנו הבחורים ללגום ממנו, כדי לחמם את העצמות הקפואות.

"הם היו יוצאים לעבודה לפנות בוקר, עוד לפני שיכלו להניח תפילין, וחזרו אחרי השקיעה. לכן, את הנחת התפילין יכלו לעשות רק בזמן

ההפסקה, שנמשכה 30 דקות בדיוק.

"הבעיה שבקבוצה היו ישישים בחורים, והיה להם רק זוג תפילין אחד. מה עושים כדי לחלק 30 דקות בין 60 בחורים? ובכן, החשבון פשוט. כל בחור קיבל חצי דקה, 30 שניות כדי להניח את התפילין ולחלוץ אותם...

"במקום לנוח הם היו במרוץ נגד הזמן, בלחץ עצום, מתאמצים להספיק להניח כמה שיותר מהר כדי שעוד בחור יזכה להניח תפילין. במקביל צריכים גם להספיק לאכול צלחת מרק חם, ולא זו בלבד, אלא שהם קבעו שהרי אי אפשר יום בלי לימוד תורה, ואין להם זמן ללמוד חוץ מ-30 הדקות הללו, לכן גם קבעו שכל אחד מהבחורים יאמר דבר תורה במשך 30 שניות, לפי תור, וכך הבחור היה מתכנן מראש מה לומר, והיה צריך לחשוב בלימוד קודם לכן, ולאחר מכן היה שומע ווארטים מאחרים, וכך 30 הדקות של ההפסקה הפכו ל-30 דקות של מרוץ אדיר להספיק גם וגם וגם...

"סבא היה מספר, שכשהוא הרים את השרוול כדי להניח תפילין, למרות שזה נמשך בסך הכל 30 שניות, היד שלו היתה קופאת. הוא היה מרגיש את הקור חודר עמוק לעצמותיו.

"פעם הוא אמר לי מה היה אחד הווארטים שהוא אמר בסיביר. הוא אמר ככה: הגמרא אומרת 'כל המאריך באחד - מאריכין לו ימיו ושנותיו'. לכאורה צריך להבין מה המעלה הגדולה של להאריך

ב'אחד?' אלא התשובה היא שהקב"ה הוא אחד, והוא נמצא בכל העולם כולו. התפקיד של האדם זה כביכול 'להאריך' אותו, למשוך את הקב"ה לכל מקום שבו הוא נמצא.

"מה הקב"ה נמצא רק בנובהרדוק בבית המדרש? הוא נמצא רק בוולנא? אולי בני ברק? לא! צריך למשוך אותו עד לסיביר הרחוקה כביכול, להרגיש אותו בסיביר, לעבוד אותו בסיביר. מי ש'מאריך' ככה את הקב"ה, ומביא אותו לכל מקום שבו הוא נמצא, הוא זה שמאריכים ימיו ושנותיו.

"פעם אחרת הוא אמר את הווארט הבא: הנביא ישעיהו אומר בפרק מ': 'נסתרה דרכי מה' ומאלה משפטי יעבור, הלא ידעת אם לא שמעת אלוקי עולם ה', בורא קצות כל הארץ'.

"הוא אמר ככה: אדם נמצא בצרה, הוא אומר הרי מי גזר עלי את הצרה הזאת? הקב"ה. ובורא העולם הרי אין לו גבול, ומי יודע אולי גם הצרה שנגזרה עלי אין לה גבול, והיא תימשך כל ימי חיי חלילה וחס? עונה הנביא לא! הלא ידעת אם לא שמעת, אלוקי עולם ה', בורא קצות כל הארץ. הוא ברא קצוות לעולם, הוא אין לו גבול, אבל הבריאה יש לה גבול. וזה מה שאומר המדרש: 'מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די'.

"הוא היה מספר שהווארטים הללו, מהסוג הזה, הם שהחזיקו אותם שמה, בסיביר הקפואה. הידיעה שיש להם תפקיד, להמליך את הקב"ה על קצות הארץ, ושיש לצער שלהם סוף, שיום אחד יקיץ הקץ על הצרות שלהם, והם יוכלו להיחלץ מהמקום הנורא הזה, זה מה שנתן להם את הכח לשרוד עוד יום ועוד יום.

"סיפר לי יהודי, שראה פעם את סבא מגיע לבית המדרש 'לדרמן' לתפילת ותיקין עם הנץ החמה. סבא היה מגיע מוקדם מאוד, והנה הוא בא עם חיוך מרוצה. הוא שואל את היהודי: 'אתה יודע על מה חשבתי עכשיו בדרך לכאן??? נזכרתי שכשהייתי בסיביר, היה שמה שומר שנהנה להתעלל בנו. הוא היה אומר לנו: המסילה המובילה לכאן היא חד סטרית. הרכבות מגיעות מלאות וחוזרות ריקות. אף אחד מכם לא יצא מכאן'....

"עברו מאז שנים רבות, והנה הוא באמת מת שם ונקבר שם, אבל אני יצאתי, ועכשיו אני כאן ב'לדרמן'... מה שאומר שלא השומר מחליט ולא כיוון הנסיעה של הרכבת הוא הקובע. הקב"ה מכין לכל אחד תוכנית משלו, ומוליך אותו ממקום למקום לפי אותה תוכנית".

"רמת הדקדוק של הבחורים שהיו שם בסיביר, בהלכה ובקיום המצוות - היתה מופלאה. כשסבא הגיע לארץ הוא סיפר למרן ה'חזון איש' על קורותיו בסיביר. החזון איש השתומם, ואמר לסבא שהוא לא מצליח להבין איך קבוצה של בחורים בגילאי 17 עד 19, שהיתה מנותקת מכל העולם, הצליחה להחזיק מעמד ככה, עם כזה דקדוק במצוות ובהלכה. ממש פליאה גדולה!

"הרי בדרך כלל מה שמחזיק בחור זה אחד מהשניים: או ההורים והמשפחה מסביב, שמצפים ממנו להתנהג כמו שחינכו אותו והוא לא רוצה לאכזב אותם, או החברים, הישיבה, הסביבה כל המעטפת

החברתית של האדם, מאוד מעצבת את האישיות שלו. "אבל יושבת לה קבוצה של בחורים צעירים, אין להם משפחה, כולם נשאר מאחור והבחורים לא חשבו שהם יזכו אי פעם לפגוש את הוריהם או מישהו מאחיהם בחיים. אין להם ישיבה, אין שום מעטפת, הם לא חשבו אז על שידוכים ולא על מעמד וכבוד. שום דבר! הם בתקופת מלחמה, חיי אדם שווים כקליפת השום, אין אוכל, אין תנאי מחיה בסיסיים, הם הוגלו לסיביר הרחוקה ברכבת חד סטרית כמו שאמרנו, ובכל זאת הם ככה דבקים בקיום המצוות? פלא גדול!

"אבל סבא היה מסביר מאיפה היה להם את הכח הזה. הוא אמר שזה הכח של נובהרדוק, המוסר החודר לעצמות, שהם למדו בשפתיים דולקות בתקופה בה היו בישיבה, נכנס להם ללב ולכליות. הוא לא נתן להם מנוח. זה מוסר שבונה את האדם מבפנים, הוא מחויב רק לצו המצפון התורני שלו, ולא לשום דבר אחר.

"עד זקנה ושיבה הוא החזיק מעמד עם המוסר העוצמתי הזה. אתה יודע איך הוא היה קם בבוקר? הוא ישן במיטה כשהוא מכוסה בשמיכה, וברגע שהשעון היה מצלצל והוא פקח את עיניו, הוא היה מעיף את השמיכה בכל כוחו, הכי רחוק שאפשר. כדי שלא יהיה לו קשה לקום מהמיטה. מדובר על יהודי בן 85, יהודי בן 90! ככה עד גיל 93... אפשר להבין רמה כזאת של מחויבות לקום מוקדם בכל יום, בלי שום פשרות, במשך קרוב ל-100 שנה???

"כשהוא כבר היה בן 93, הוא פגש את אחייני שלי, הנין שלו. אמר הסבא לנין ככה, תקשיבו טוב! 'בתקופה האחרונה אני חלש ואין לי כח. אני צריך להתאמץ כל פעם מחדש כדי ללכת לבית הכנסת, קשה לי יותר למסור דרשות', ככה הוא אמר, 'ואני מתלבט ביני וביני עצמי, ממה נובעת החולשה הזאת?'

"מצד אחד אני כבר זקן, זה נורמלי וטבעי שאנשים זקנים הם חלשים. אבל מצד שני אני חושב שאולי זה מגיע מעצלות... אולי זה היצר הרע שמנצל את העצלנות שלי, ומנסה להפיל אותי ולגרום לי לוותר חלילה וחס על תפילה במניין, או על דרשה שאני מתבקש למסור בפני ציבור?..."

"ככה מדבר יהודי שכל בוקר, במשך 90 שנה, היה קופץ מהמיטה כנשון נחש, ברגע שהגיע הזמן לקום! יהודי שלא חס על כבודו ולא על גופו, ונסע בכל הארץ והעולם כדי למסור דרשות, בלי שקיבל על כך תשלום. יהודי שניצל את 30 דקות ההפסקה שהיו לו כדי להניח תפילין, לומר דבר תורה ולשמוע דברי תורה מחברים אחרים, והוא מתלבט בינו וביני עצמו האם החולשה שלו בגיל 93 היא חולשה אמיתית, או שמקורה בעצלנות..."

"זה המוסר של נובהרדוק! זה הכח של לימוד המוסר התמידי, שנתן לו כל הזמן דחיפה קדימה. לא לוותר לעצמו, לא לנוח על זרי הדפנה, כל הזמן להסתכל קדימה ולנסות לטפס עוד קצת.

"מעשה כעין זה היה כ-20 שנה קודם לכן, כשהיה בן 72, והיה צריך לעבור צנתור בפעם הראשונה. הוא עשה חשבון נפש, והגיע למסקנה שהסיבה שבגינה הוא סובל ממצב רפואי שמחייב צנתור, נעוצה בכך שהוא התעצל במסירת הדרשות ברחבי הארץ והעולם,

ולכן בא עליו כזה חולי שמחייב אותו במנוחה.

"לכן, לפני שנכנס לצנתור הוא קיבל על עצמו בקבלה גמורה, שלא לסרב אף פעם לומר דרשה בכל מקום אליו יזמינו אותו, לא משנה באיזו שעה וכמה זה רחוק, ועד כמה הוא צריך להתאמץ כדי להגיע לשם.

"ומה היה קודם לכן? גם קודם לכן הוא מסר דרשה בכל מקום שקראו לו, ולא חס על עצמו ולא על כבודו, והיה מגיע לכל מקום בכל זמן כדי לדרוש ולזכות את הרבים. אם היו מזמינים אותו למסור דרשה לילדות בכיתה א' בבית ספר - הוא היה הולך, הוא לא עשה חשבון אם זה מכבד אותו או מבזה אותו, וגם לא הסכים לקחת תשלום על דרשותיו. "בגיל 91, כשכבר לא היה מסוגל לטוס לחו"ל, כדי לקבץ מעות לכוללים שהחזיק שנים רבות, הוא נכנס למרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ושאל מה יעשה עם הכוללים כשאין לו עכשיו אפשרות להשיג כספים. אמר לו רבינו הגר"ח שיתחיל לקחת כסף עבור הדרשות שלו, ועם הכסף הזה יממן את הכוללים. מאז הוא היה לוקח מחיר של 700 שקלים, שגם זה היה מחיר נמוך מאוד ביחס לדרשנים אחרים, והסיבה שלקח היתה למען החזקת הכוללים.

"כשהוא כבר היה בן 90 ויותר, שאלנו אותו: סבא אתה אומר מחר דרשה בירושלים, נכון? איך אתה נוסע לשם? מישהו בא לקחת אותך? ומה הוא היה אומר: 'למה צריך לקחת אותי, מה? אין אוטובוס? אני יורד לתחנה ונוסע באוטובוס!'. יהודי בן 91!!! דרשן מפורסם שבכל העולם מגלגלים את הווארטים שלו ומספרים את הסיפורים שלו, והוא לא חושב אפילו לרגע קט, שהוא יכול לנסוע במונית ושמי שהזמין אותו למסור דרשה ישלם את זה בשמחה..."

לסיום החלק הראשון של השיחה, שאלנו את הנכד הגר"י ברמן, אם יש לו זכרונות מיוחדים מהסבא הגדול בימי חג הסוכות:

"סוכות אצל סבא?", הוא משיב בחדווה, "בטח שאני זוכר... אבי הגאון שליט"א תמיד היה יושב ולומד, הוא היה עסוק עם הגמרא יום ולילה, גם בימי חול המועד סוכות. אז סבא היה נרתם לשמח את הנכדים שלו, ולוקח אותנו לטיולים ברחבי הארץ.

"ומה זה טיול של הסבא הגאון רבי יענקלה גלינסקי? לנסוע לדרשות כמובן. אם בכל השנה הוא היה נוסע ממקום למקום, ונודד בכל רחבי הארץ כדי למסור דרשות ולעורר את הלבבות, בימי חול המועד על אחת כמה וכמה. הוא היה לוקח אותנו איתו כל יום לכמה וכמה מקומות, היינו נוסעים מעיר לעיר וממושב למושב, פעם באשקלון פעם באר שבע, פעם נתיבות, פעם חיפה או נתניה או ראשון לציון. בכל מקום בארץ.

"פעם אחת התקשר אליו איש צעיר ונמרץ, והזמין את סבא לשאת דברים בשמחת בית השואבה המרכזית של אחד המושבים הסמוכים לאשקלון.

"סבא חשב שמדובר באירוע רשמי מטעם המועצה האזורית, בטח משהו מסורתי שכל ותיקי הקהל מארגנים מזה שנים...

"כשהגיע לשם התברר לו שאחד מבני המושב, בחור בן 17, לבש עזות דקדושה, והחליט לעשות אירוע של שמחת בית השואבה לכל בני

"כשהוא כבר היה בן 90 ויותר, שאלנו אותו: סבא אתה אומר מחר דרשה בירושלים, נכון? איך אתה נוסע לשם? מישהו בא לקחת אותך? ומה הוא היה אומר: 'למה צריך לקחת אותי, מה? אין אוטובוס? אני יורד לתחנה ונוסע באוטובוס!'"

המושב, ולא זו בלבד אלא גם להביא להם רב מבני ברק שידרוש להם... "האירוע אכן היה הצלחה גדולה והגיע קהל גדול. סבא נעמד על הבמה, לקח את המיקרופון ביד ואמר להם, שעכשיו הוא מבין את דברי המשנה בסוף מסכת סוטה שאומרת, שבעקבתא דמשיחא החוצפה תגדל. הנה, אנחנו רואים בחור 'חצוף' בן 17, שלא מתבייש להרים אירוע בסדר גודל כזה, ולהזמין רבנים ואישי ציבור ואת כל תושבי המושב. הבחור הזה מלמד אותנו, שלפעמים חוצפה זאת תכונה מצויינת, אנחנו צריכים עוד הרבה חצופים כאלו, שיאמינו בעצמם ויפעלו למען הציבור כולו, למרות גילם הצעיר ונתוני הפתיחה הלא מעודדים שלהם...

"כעין זה היה מעשה עם נער אחר, שבא מבית של שומרי תורה ומצוות, אבל זה לא היה בית חרדי ולא היתה שם אווירה של עבודת ה' והתמדה בתורה. אותו נער דבק בסבא, ואכן סבא מאוד קירב אותו ורומם אותו, עד שהפך אותו לבחור ישיבה ממש, ולימים הקים בית חרדי לכל דבר, ושומר זמן רב על קשר עם המשפחה שלנו.

"יום אחד פנה אביו של אותו נער בטענה לסבא זצ"ל: 'מה עשית לי?', הוא שאל. 'אני חינכתי את הילד שלי בדרך אחת, ואתה סובבת אותו לצד אחר. באיזו זכות אתה לוקח את הילד שלי ומחנך אותו לפי הדרך שלך???'

"סבא הראה לו את המשנה הזאת בסוף מסכת סוטה: 'בן מנהל אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה'... 'אנחנו בעקבתא דמשיחא', אמר סבא לאביו של אותו בחור, 'הבן שלך בכל מקרה לא ילך בדרך שלך, הוא ימרוד בך בין אם תרצה ובין אם לא תרצה. השאלה היא לאיזה צד הוא ימרוד בך. אתה חינכת אותו להיות שומר מצוות ותו לא, היו לו שתי דרכים למרוד, האחת להפוך לבן תורה ששוקד על התורה והעבודה יומם ולילה, והיתה דרך אחרת, לפרוק חלילה עול תורה ומצוות ולחלל שבת אצלך בבית. באיזו מרידה היית בוחר מבין השתיים? היית מעדיף בן תלמיד חכם, או חלילה בן מחלל שבת???' כמובן שתעדיף שיישב וילמד נכון? אם כן אתה צריך להודות לי, שאני כיוונתי אותו למרד נעורים מסוג הרבה פחות קשה מבחינתך...".

מוצאי יום כיפור. כל בית ישראל סועדים את לבם ומתאוששים מן הצום, הזריזים כבר מסיימים את סעודתם, ותיכף ימהרו לתקוע יתד לסוכה, אבל אמא זריזה מכולם: היא הגישה אוכל לבני הבית, ואילו היא עצמה רק טעמה טעימה בעלמא, כדי השבת נפש, וכבר אצה-רצה אל בית אחת השכנות לסייע

הרבנית ר. צביון על בית אמה הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה

ארלנגר. במשך כשנה הוא הספיק ללמוד עם אבא את כל הש"ס. גם בהמשך השנים התגוררו אורחים נוספים באופן קבוע בביתם של אבא ואמא.

אמא של השיכון

בשנת תשי"ח עברה משפחתנו מהדירה שברחוב אור החיים לשיכון 'חזון איש' תוך זמן קצר נעשתה אמא - לאמו של השיכון כולו, עם כל המשתמע מכך.

אמא היתה משתדלת לסייע לכל הנצרכים באזור:

אם שמעה על משפחה עניה שאין לה די צורכה - נטלה על עצמה לאפות ולבשל בעבורם; אם נודע לה על משפחה שהאם ילדה - אספה את הילדים לביתנו, בישלה 'ארבעס' לשלום זכר' ודגים לשבת; אם היו באזור ילדים יתומים או כאלו שאמם אינה מתפקדת - הכינה להם כריכים בבוקר ודאגה להם בצהריים. היא גם זו שהשתתפה באסיפות ההורים שלהם.

מספר רבי יצחק קוסובסקי: באחת השבתות של שנת תש"ל, בעיצומה של שיחת מוסר בישיבת 'כנסת חזקיהו' שבפר חסידים, סיפר המשגיח הגאון הצדיק רבי דב יפה מתוך התעוררות והתרגשות: בשיכון 'חזון איש' שבבני ברק מתגוררת אשה גדולה

כאשר צפה ועולה דמותה של אמא לנגד עיני, אני רואה אותה מוקפת אדם. אינני יכולה לצייר את דמותה לבדה, ללא הרקע האנושי שליווה אותה בקביעות בעשרים-שלושים שנות חייה האחרונות. אמא לא היתה לבד - תדיר הקיפוח נשים וטף, יגונות וששונות, מצוקות ושמחות, צרות הכלל וצרות הפרט, עסקי ציבור ועסקי יחיד.

לא כך היה המצב כל השנים, אולם משנתגלגלו הדברים והגיע לכדי כך, היו אמא וכלל ישראל קשורים זה לזה בקשר אמיץ. אמא חשה מחוברת לכלל ישראל, ואף כלל ישראל ראה את ביתה כביתו.

אימתי הפך ביתנו לרשות הרבים, ואמא - לאמא של כלל ישראל? אי אפשר לפתוח את לוח השנה ולהצביע על יום מסוים. היה זה תהליך ארוך שהתרחש אט - אט והחל לצבור תאוצה בעיקר אחר פטירתו של סבא הסטייפלר זצ"ל. עד אז היה סבא הכתובת לכל מצוקה ולכל בעיה, ועם הסתלקותו נפער חלל עצום - אנשים חיפשו דמות שממנה יוכלו לקבל עצה ותושיה.

האדרת הוטלה על אבא. הציבור החל לפקוד את מעונו, ומשבאו - 'גילו' שם את אמא.

אמא היתה מקבלת את הבאים, משוחחת עם נשותיהם, מרעיפה עליהן מברכותיה ותורמת מעצותיה. הנשים הרגישו שיש להן אמא מסורה בעלת אוזן קשבת, הרוצה באמת בטובתו של הזולת ומוכנה לעשות הכל בעבורו. בהמשך גם גילו שהיא אשה צדקנית ובעלת סייעתא דשמיא, אשר עצותיה מועילות וברכותיה מתקיימות. הן חלקו את חוויותיהן עם חברותיהן, והנשים החלו להגיע אל אמא בהמוניהן.

למעשה כבר שנים רבות קודם לכן ניכרו ניצניה של תופעה עתידית זו. כבר כשהיו אבא ואמא זוג צעיר, היה ביתם פתוח לרווחה:

תקופה קצרה לאחר נישואיהם התארח בביתם דודי רבי משה, אחיה של אמא, שלמד ב'תפארת ציון' במשך שנה וחצי. אחר כך התגורר בביתם למשך שנה הילד דב קרייזווירט, בנו של רבי חיים קרייזווירט - רבה של אנטוורפן. אחריו גרה בביתם במשך שנה הדודה שושנה, לימים רעייתו של רבי יצחק זילברשטיין, שעבדה באזור המרכז. תקופה מסויימת ישן בביתנו בחור משוויץ שלמד עם אבא בחברותא לפנות בוקר, הלוא הוא הגאון רבי ישראל מאיר

המתחסדת עם שכנותיה, מכבסת, מאכילה ומשקה לכל נצרך ומיטיבה עם הבריות - אשת חסד שאין כדוגמתה... (אמא היתה אז כבת ארבעים ולא מוכרת עדיין).

חסד בכל זמן ובכל תחום

אחת השכנות סבלה במשך תקופה ארוכה מפצעים בכפות הידיים. סבל רבב נגרם לה בעת מליחת העופות - המלח צרב את פצעייה והסב לה כאבים חזקים. ומי נחלצה לעזרתה אם לא אמא! לא פעם ולא פעמיים, לא חודש ולא חודשיים - מידי שבוע במשך מספר שנים היתה אמא יורדת לביתה ומולחת במקומה את העופות. הכל נטלה אמא על כתפיה! כל זאת כאשר היתה לה משפחה גדולה משל עצמה. בתקופה שהיא עצמה היתה דחוקה מבחינה כלכלית, בזמן שהיתה עסוקה מאוד בענייני הבית משום רצונה לאפשר לאבא להיות פנוי ללימודיו, בעוד היא עצמה לא קיבלה עזרה מאיש. למרות הכל - היא הצליחה ליצור 'יש מאין' למען כל הזקוקים לכך. היא לא המתינה עד שיבואו לבקש עזרה אלא רצה והציעה את עצמה. למעשה, היא לא הציעה כלל, אלא פשוט התחילה מיד לפעול ולעשות.

מוצאי יום כיפור. כל בית ישראל סועדים את לבם ומתאוששים מן הצום, הזרזים כבר מסיימים את סעודתם, ותכף ימהרו לתקוע יתד לסוכה, אבל אמא זריזה מכולם: היא הגישה אוכל לבני הבית, ואילו היא עצמה רק טעמה טעימה בעלמא, כדי השבת נפש, וכבר אצה-רצה אל בית אחת השכנות. אותה שכנה ילדה בלי ליום הכיפורים, ואמא מיהרה אל הבית והציעה את עזרתה בהדחת הכלים, בהשכבת הילדים, בקיפול הכבסים ובשאר ענייני הבית השוטפים. עבודת היום המאומצת וחולשת הצום לא ניכרו עליה כלל וכלל! שכנה ילדה לפני פורים. ליבה הרחום של אמא לא נתן לה מנוח: מי ידאג לתחפושות של הילדים הקטנים?! אמא לא חסה על כוחותיה, וכיתתה רגליה מדלת לדלת בין בתי השכנים כדי להשיג את בגדי מרדכי היהודי ואסתר המלכה, ולידי המשפחה היתה אורה ושמחה.

לא היו אלו מקרים בודדים: שכנה יולדת - עול ניהול הבית נופל על אמא. היא מארחת את הילדים בביתנו, שולחת ליולדת אוכל לשבת, ודואגת שלא יחסר לה מאומה. שכנה נזקקת לטיפול רפואי, והבעל לא יכול ללוותה - אמא מצטרפת אליה. לאחר מכן, כשהאם נעדרת מן הבית, היכן שוהים הילדים? - בביתנו כמובן, כשאמא עושה ככל יכולתה להנעים להם עד שאמם תשוב.

נער צעיר נשאר לשמור שעה קלה על אחיו הקטנים, הללו היו בעלי חוש ריח, ועד מהרה גילה שאינו משתלט על החבורה... בצר לו, רץ לאמא שגרה בבנין הסמוך וביקש ממנה שתבוא לעזור לו.

בכל ראש חודש בשעות הצהרם שהו בביתנו מספר ילדים. היו אלו ילדי המורות שהתגוררו בשיכון. הילדים סיימו את הלימודים בשעה שתים עשרה, והמתינו בביתנו לאמהות שסיימו מאוחר יותר. הילדים אהבו לבוא אלינו כי אמא התייחסה אליהם בלבביות וכיבדה אותם בממתקים.

וכבר היה מעשה בסבתא הרבנית אלישיב, שבאחד מביקוריה אצלנו תמהה ואמרה: "מענין הדבר, בכל פעם שאני מגיעה אליכם, אני פוגשת בבית ילדים זרים..."
(יש לציין כי ילדי השכנים היו קוראים לאמא בשמה הפרטי, לעומת שכנות אחרות בשיכון שכוננו 'גברת' או 'רבנית').

שכנה טובה

לא היה צריך להיות מסכן או נזקק כדי ליהנות מעזרתה של אמא. כמה וכמה משפחות שהתגוררו בשיכון היו בני חו"ל שעלו ארצה, ומטבע הדברים לא היו להם קרובים ומכרים בארץ הקודש. אמא לקחה משפחות אלו תחת חסותה ודאגה לכל מחסורן. בעת הצורך ליוותה את הנשים ללידות או לטיפולים אחרים והגישה להן את עזרתה בשלל תחומים.

אחת המשפחות הללו היתה משפחת ויינטרוב. רבי ישראל אליהו ואשתו הרבנית התגוררו תחילה בברוקלין שבניו-יורק ולאחר מכן עלו לארץ ישראל תקופה קצרה התגוררו בירושלים, ואחר כך עברו לבני ברק, מתוך מטרה לחסות בצלם של גדולי הדור.

כשבאו לגור בשיכון, חששה הרבנית ויינטרוב ממקום מגוריה החדש. "איני מכירה כאן איש", שטחה את חששותיה בפני אחת מידידותיה, חברת ילדות של אמא. החברה ביטלה את הדברים במחי יד וכשחיוך רחב נסוך על פניה: "אם תגורי ליד הרבנית קניבסקי, אין לך מה לדאוג!"

הרבנית לא ידעה מיהי 'הרבנית קניבסקי' והיאך תערך עמה היכרות, אך לא היתה לה שהות ארוכה להתחבט בשאלות הללו. למחרת בבוקר נשמעו דפיקות קלות על דלת הבית, האשה שעמדה בפתח הציעה את עצמה: "שלום לכם, ברוכים הבאים, אני שכנתך בת-שבע קניבסקי, אשמח לסייע בידך בכל ענין שתחפצי". זהו, כמה מילים, והן הפכו לחברות ותיקות'. אמא אכן הרבתה לסייע לה להתארגן בדירתה ולהיקלט היטב בסביבה החדשה.

מוסיפה והולכת

אמא לא היתה האשה הצעירה ביותר בשיכון, בוודאי לא כל השנים... עם זאת מידי שנה בליל ראש השנה היתה מכתת את רגליה לאחר תפילת ערבית, עולה ויורדת כמה וכמה קומות, דופקת על דלתותיהן של כל השכנות ומאחלת להן 'שנה טובה' - מברכת ומתברכת, וזאת אף בשנה האחרונה לחייה.

לא עלה על דעתה של אמא כי מנהג זה, שנהגה בשנים עברו, צריך להשתנות עם הגיעה לרום גילה ולמעמדה, וכי הגיעה העת שהשכנות תיכנסנה אליה. אולם אמא - שכל חייה היתה בתהליך של התקדמות והתווספות' - הוספת הנהגות ומעשים טובים - מעולם לא פסעה לאחור ולא פסקה ממנהג טוב שהחלה בו אי-פעם.

בתחילת פעילותה של אמא היא היתה מגדל אור בשיכון הקטן שסביב ביתה, אך עם הזמן החל אורה מוסיף ובוקע טיפין טיפין לכל העיר, ולכל הארץ ולכל העולם כולו.

(מתוך הספר 'בית אמי')

אל תחשבו שהחיים שלי בתל אביב היו קלים. בכלל לא היו קלים. גדלתי שם מגיל שנתיים עד גיל תשע עשרה, ומה לא עשו לי... היו סוחבים לי בפאות, ומרביצים ולועגים על "המראה המוזר וההתנהגות הפרימיטיבית" שלי... נלחמנו על נפשנו! ידענו מה אנחנו רוצים וצריכים, והזקנו בנו את ההכרה של "אחת שאלתי". היום ברוך ה' כולנו - כל הלוחמים האלו - בני תורה, אברכים וראשי ישיבות

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על ימים של סיום והתחלה

אני שואל ילד - 'מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול, בעל מפעל לצעצועים או תלמיד חכם גדול?' אם הוא רוצה מפעל של צעצועים, אין לו הרבה סיכויים לעמוד בנסיונות, משום שאין לו שאיפות, אבל אם הוא עונה: 'ודאי אני רוצה להיות תלמיד חכם גדול וירא שמים!', יש לו סיכויים לגדול בתורה ובעבודת ה', על אף כל פיתויי העולם הזה.

אדם צריך לחזק במוח ובלב את: "אחת שאלתי מאת ה'" שיהיו לו שאיפות לעשות את רצון ה'. להיות תלמיד חכם ועובד ה', ורק אז יוכל לעמוד במלחמות של היצר, שמנסה כל הזמן לדרדר אותו לשאול.

אם תחנה עלי מחנה של היצר, ואם תקום עלי מלחמה של היצר הרע - "בזאת אני בוטח", "ב"אחת שאלתי מאת ה'".

תחליט בהחלטה חזקה ואמיצה - בלי חכמות, אני הולך בדרך ה'! אני הייתי זקוק מאוד להחלטה כזאת. אל תחשבו שהחיים שלי בתל אביב היו קלים. בכלל לא היו קלים. גדלתי שם מגיל שנתיים עד גיל תשע עשרה, ומה לא עשו לי... היו סוחבים לי בפאות, ומרביצים ולועגים על "המראה המוזר וההתנהגות הפרימיטיבית" שלי...

לימי חג הסוכות ושמחת תורה ישנה חשיבות גדולה מאד, אלו הם ימים של סוף וגם של התחלה.

בשמחת תורה אנחנו מסיימים חמישה חומשי תורה. אנחנו עושים סיום על התורה, ורוקדים עם התורה בשמחה גדולה, ולא סתם בשמחה אלא בשמחה מיוחדת של מצוה. אבל סיום בלי התחלה חדשה הוא לא כלום. סיימת חמישה חומשי תורה? זה נפלא, כי זכית לסיום הזה, ועוד באותו יום אתה מתחיל מחדש חומש בראשית.

ממש עכשיו היה לנו גם סיום של השנה, והתחלה של שנה חדשה, שאנחנו צריכים לנצל להתחלה של חיים חדשים בעולם.

בואו נתעורר, נתחיל לחשוב מחדש - כל אחד ייצר לו את ההתחלה החדשה, לפי המצב שלו. יש כאלו שההתחלה שלהם תכלול סמינרים, כדי שיוכלו לקבל את התנופה וידעו איך להתחיל מחדש, ואיך להתמיד בדרך החדשה. מי שיכול - שיבוא לכוללים לבקש מאברכים "תלמד איתי שיעור, חצי שעה ביום, בבקשה..."

קשה להאמין, כמה אלפים ואלפי אלפים התחילו להתחלה חדשה וחזרו בתשובה בזכות הכוללים בתל אביב. רק נכנסו לרגע. וביקשו "תלמד איתי", ותראו איך הם נראים היום, בלי עין הרע, זה עולם אחר.

לא פעם אני חושב על כך שמאד מאד קשה לחזור בתשובה. מה עושים כדי להתחזק ולהצליח במשימה החשובה והנפלאה הזאת? עושים "מצא את ההבדלים". לך תראה את העולם של אלו שחיים בעולם של תורה - אלו בתים, אלו שותפות לחיים, אלו ילדים ואיזו רמה... ההתבוננות הזאת יכולה לעזור מול היצר הרע, שמתאמן להפריע לנו לחזור בתשובה.

אם אתה תחליט ברגע של חוזק ושל ראייה צלולה - "אני לא מוכן לחיים ללא תוכן, אני רוצה ללמוד תורה! שעה או שעתיים, חמש שעות ויותר, לפי היכולת..." - ההחלטה הזאת תהיה החלטה שתציל אותך כל החיים מכל המלחמות.

כך אנחנו אומרים בימים אלו, פעמיים ביום: "אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי".

איך היה האדמו"ר מתייחס אליהם? - היה מלטף אותם במילים טובות ורכות, והיה מאיר להם פנים. היה נושא עמהם בעול, והיה מברך אותם באהבה אמיתית, מעומק הלב, "חיים מתוקים שיהיו לך, חיים מתוקים שיבואו עליך, אוי ויי ויי..."

אחרי שהאדמו"ר עשה לו כאלו חיים מתוקים - את כל העבירות שהוא תיכנן, הוא כבר לא יכול היה לעשות, כשהאדמו"ר אוהב אותנו ככה.

זו היתה דרכו של אהרן הכהן. כשהוא הרגיש שיהודי מסויים עומד ליפול לחטא, אהרן הכהן פנה אליו מתוך אהבה אמיתית, וברך אותו ושאל לשלומו, ונהג בו בכבוד ובהערכה. לאחר שפרש אותו אדם מאהרן הכהן, אמר לעצמו - כלום יכול אני לחטוא, בעת שליבו של אהרן הכהן מלא אהבה והערכה כלפי?

נסעתי פעם עם איזשהו נהג משאית, והוא סיפר לי שהיה בסמינר. הרב נסים יגן זצ"ל דיבר באותו סמינר ודבריו - כך אמר הנהג - היו חמים ונבעו מעומק הלב. למחרת נסע אותו נהג משאית לדרכו, ונזדמן לו נסיון, וכמעט שחטא, ופתאום נזכר ברב נסים יגן, וראה את דמותו מול עיניו. אמר האיש לעצמו - אחרי שהרב התייחס אלי יפה כל כך, אני יכול לחטוא?! ועמד בנסיון ולא חטא.

בואו נקדש גם אנחנו את שם ה' על כל צעד ושעל, בכל שעה ושעה, כל ההתנהגות שלנו, במוניות ובחנות הירקות, בבית וברחוב, תגרום לכולם לרצות להיות כאלה. על ידי ההתנהלות שלנו נזכה להאחיב שם שמים על כולם.

באופן זה נתחיל את השנה בעזרת ה' בהתחלה טובה, ובשמחת התורה עם כל הלב ועם כל הנשמה, ואז נזכה לישועה ולגאולה השלמה.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

הרבה חברים שלי מסכנים לא עמדו בזה. בהתחלה קיצצו את הפאות, כדי להיות דומים לחילונים, ובסוף נהיו חילוניים בעצמם. מה יש להם היום, כלב וילד? עשרים וחמישה אחוזים מביננו אולי ניצלו, אבל זה לא היה פשוט בכלל...

נלחמנו על נפשנו! ידענו מה אנחנו רוצים וצריכים, וחזקנו בנו את ההכרה של "אחת שאלתי", כדי שלא יוכלו לשקר עלינו. היום ברוך ה' כולנו - כל הלוחמים האלו - בני תורה, אברכים וראשי ישיבות. לאותם נערים שעמדו בנסיון, והלכו בדרך ה' יש בתים נפלאים, ששורה בהם הברכה. יש להם בין מאה לשלוש מאות צאצאים בלי עין רעה, ולא בן אחד באוסטרליה שנשוי לגויה.

רבתי, תסתכלו קדימה - מה יוצא מאלו ומה יוצא מאלו. אלו חיים יש לאלה ואלו חיים יש לאלה. ילדים עם ג'ינסים קרועים, עם קוצים ועם עגילים בכל הצדדים. אם היית רואה יצור כזה לפני ארבעים שנה, היית בטוח שהוא ברח מאיזה בית חולים לחולי נפש. היום זה לא רק נורמאלי זה אפילו בסטייל.

המשימה שלנו היא לקחת את עצמנו חזק בידיים - סיימנו את השנה, ואנחנו מתחילים בעזרת ה' שנה חזקה וטובה. סיימנו חמישה חומשים, ואנחנו מתחילים להכנס שוב לעניינים, מתחילים ספר בראשית

בואו נלמד מידות טובות מהאבות שלנו, מאברהם, מיצחק ומיעקב, בואו נלמד ממידותיהם של משה רבינו ושל אהרן הכהן ומהצדיקים שבכל הדורות.

אני זוכר את האדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל, שהיו באים אליו אנשים שקצת התרחקו מהדרך הנכונה. באירופה היה הרבה קלקול ואחר כך התרחשה השואה, ובאו אל האדמו"ר אנשים מדוכאים שגם המצב הרוחני שלהם לא היה טוב.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

פעם סבל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל מאוד מעיניו, באתי אליו אחרי השיעור והבאתי לו אתרוג ששמרתי מחג הסכות. המראה של האתרוג היה טרי, כאילו זה עתה נקטף מן העץ. מרן שמח מאד. לאחר שנכנס לרכב, הוא אמר לנהג: "איפה רבי ראובן? תקרא לו, שיבוא איתי הביתה"... מרן רצה להביע בכך את הכרת הטוב על האתרוג שהבאתי לו

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א: "כי לקח טוב נתתי לכם"

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (דברים ל"ב, ב')

"לקחי" זו התורה הקדושה, שנאמר: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד, ב). כך מפרש הגאון מוילנא (אבן שלמה פ"א) את הפסוק שלפנינו: התורה דומה לגשם, שכן בכוחה להצמיח מה שיש באדם. אם יש לו מידות טובות, או שיש בו רצון לשפר את מידותיו - מצמיחה התורה את מידותיו ומשפרת אותן יותר, אך אם יש לו מידות רעות חלילה, קורה ההפך - התורה מגדלת ומטפחת את המידות הרעות שלו ומכניסה בו ערמומיות - "וקוץ ודרדר תצמיח לך".

התורה היא מקור הברכה; היא הברכה בעצמה, והיא משפיעה ברכה לכל העוסקים בה. "אורך ימים בימינה ובשמאלה עשר וכבוד" (משלי ג, טז).

מעשה ביהודי חרדי מבוגר, בן למעלה משבעים וחמש, שלא חש בטוב, והרופא שלחו לחדר מיון באחד מבתי החולים. באותה עת שהו בחדר המיון כעשרים חולים, מחוברים למכשירים שונים. מלבד היהודי המבוגר שהו בחדר המיון עוד שלושה חולים חרדים.

בשעות הערב הגיע בנו של היהודי המבוגר לשהות ליד מיטת אביו. בידו נשא גמרא, המסכת הנלמדת בדף היומי. לאחר כמה דקות פתח הבן את הגמרא והחל ללמד את סוגיית הדף היומי. הושלך הס. כל החולים ששהו בחדר היטו אזן לשיעור בדף היומי של הבן עם אביו. הבן קורא ומסביר, האב מקשיב ממיטת חוליו, מפעם לפעם האב נכנס לדבריו, מקשה ושואל, והשנים פותחים בשקלא וטריא.

לפתע נשמע קול מעבר לוילון. היה זה אחד החולים החרדים שהאזין לדברים, וגם הוא הצטרף לדיון בסוגיא. לא חלף זמן רב, וכל ארבעת החולים החרדים הפכו את חדר המיון לחדר שיעורים תוסס ועירני. שאר החולים שכבו במטותיהם והאזינו לויכוחים המוזרים. הם לא הבינו את התוכן, המלים היו זרות להם, אבל הם רחשו כבוד ליהודים הללו, שאפילו בחדר המיון מנצלים את הזמן ללימוד התורה.

השיעור הסתיים. הגיע הרופא התורן. בדק את היהודי המבוגר, סקר את הממצאים הרפואיים, והחליט: "הכל תקין, אתה משוחרר". עבר למטופל השני, בדק אותו ואמר: "אתה משוחרר". וכך היה עם השלישי והרביעי.

כל ארבעת החולים שהשתתפו בלימוד - שוחררו לביתם. התורה עצמה היא הרפואה. "רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך" (שם פס' ח).

התורה - סמא דחיי

מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל לא היה יכול להתנתק מהלימוד. התורה היתה סם החיים שלו. כשהיה יוצא לדרך לנסיעותיו היה לוקח איתו את הגמרא, ובמשך כל הנסיעה היו עיניו נעוצות בתוך דף הגמרא. זכורני שהייתי מתלווה אליו במסוק שהטיס אותו לכל מיני מקומות בארץ, להשמיע את דבר ה' לפני הימים הנוראים. טלטולי הדרך היו קשים, ברקע נשמעו רעשי המנוע הטורדניים. אך מרן נמצא בעולמות אחרים, כל הדרך היו שפתיו ממלמלות בעל פה דף אחרי דף.

פעם נסע עם הרבנית במכונית, בדרך הלך סיים חצי מסכת פסחים, ובדרך חזרה סיים את החצי השני. נסיעה אחת - מסכת שלמה. הלימוד המאומץ השפיע על עיניו. הוא עבר בדיקות רפואיות מדוקדקות, והוחלט על ניתוח בעיניו. המליצו לו על פרופסור מומחה בחוץ לארץ. כשמרן שמע על ניתוח בחו"ל הצטער מאד, שכן נסיעה כזאת כרוכה במאמץ רב ובביטול תורה. והנה כעבור זמן מתקשרים למרן ומודיעים לו: הפרופסור המומחה

זכורני שהייתי מתלווה אליו במסוק שהטיס אותו לכל מיני מקומות בארץ להשמיע את דבר ה' לפני הימים הנוראים. טלטולי הדרך היו קשים, ברקע נשמעו רעשי המנוע הטורדניים. אך מרן נמצא בעולמות אחרים, כל הדרך היו שפתיו ממלמלות בעל פה דף אחרי דף

התורה הוא בבחינת "יערף כמטר", שגם ממנו בני אדם אינם נהנים בהתחלה, ואומרים בפה מלא שהיו מעדיפים לו היו יכולים להסתדר בלעדיו.

רק כאשר אדם ממשיך ללמוד עוד ועוד, ובד בבד מקדש ומטהר את מחשבתו - אז הוא מתחיל להרגיש את העונג ואת המתקנות שבתורה, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יט, יא): "ומתוקים מדבש ונופת צופים".

באמת, כדי לקנות תורה ולחוש בערבותה, יש צורך לעמול ולהתיישר עליה. בלי שאדם יעמול על התורה - לא יוכל לזכות בה! לתורה שכזו אין ערך!

זהו שאמרה תורה: כדי להגיע ל"תזל כטל" יש תנאי קודם: "יערף כמטר". רק מתוך הקושי - אדם זוכה להכיר כמה טובה היא.

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (ק"ט, ק"א): "נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה" - הוא אינו סר מן התורה לעולם משום שהתורה מסבה לו שמחה בלב. והוא ממשיך (שם ק"ב): "נטיתי לבי לעשות חוקיך לעולם עקב". מאי משמע "נטיתי לבי"? הביאור: כדי לזכות לתורה אדם חייב להטות את עצמו. להרכין ראש. לקבל בזיונות. לסבל ייסורים. רק עם עמל וצער, עם "נטיתי לבי" - אפשר להגיע ל"לעולם עקב", ללמד את התורה עד עולם, בעונג ובשמחה.

גם הדבש - שהתורה נמשלה אליו - לא מגיע ביום אחד. מי שבקי בנושא יודע עד כמה מורכב ומפליא הוא מפעל יצור הדבש. דרוש הרבה עמל כדי לגדל את הדבורים, ולפעמים גם נעקצים מהן, עד שבסופו של דבר יוצא הדבש המתוק והבריא.

נולדה ביצה. יש שתי אפשרויות: האחת - ליהנות ממנה עכשיו. לטגן אותה במחבת, עם תבלינים, ולאכול אותה. היא טעימה מאד. והאפשרות השניה - לאפשר לתרנגולת לדגור עליה, או להניחה בחום מסוים, כמו זה של התרנגולת, וכעבור עשרים ואחד ימים של המתנה - יצא אפרוח, שיגדל ויטיל גם הוא ביצים שיצאו מהן

הגיע לארץ לצורך לימודים. אפשר לבצע את הניתוח בארץ. וכך היה. מרן עבר את הניתוח בהצלחה בארץ. רצון יראיו יעשה. לאחר הניתוח ציווה עליו הפרופסור על מנוחה מוחלטת במשך חודש. נאסרה עליו קריאה מתוך ספר, כמו כן נאסרו עליו נסיעות ארוכות, שכן טלטולי דרך מזיקים לעיניים. אחרי שבועיים היה מרן צריך לנסוע לאיזו מטרה חשובה. הרבנית הצטרפה אליו לנסיעה. באמצע הנסיעה פתח שקית ושלף מתוכה ספר...

אמרה לו הרבנית: "אבל הרופא אסר עליך לקרוא במשך חודש". ומרן השיב: "אל תדאגי, הכל בסדר. אני חייב..." התורה בעצמה ריפאה אותו, ריפאה את עיניו. היו תקופות שעיניו היו חלושות מאד. כשבא למסור את השיעור בבית כנסת 'היזדים' היו צריכים לכבות את האורות ולהשאיר אור עמום, כדי שלא יסתנוור.

מובא בספרים שהבטה על אתרוג שברכו עליו, היא סגולה לכאבי עיניים. פעם, בתקופת חודש אדר, סבל מרן מאד מעיניו. באתי אליו אחרי השיעור, והבאתי לו אתרוג ששמרתי מחג הסוכות. המראה של האתרוג היה טרי, כאילו זה עתה נקטף מן העץ. מרן שמח מאד. לאחר שנכנס לרכב, הוא אמר לנהג: "איפה רבי ראובן? תקרא לו, שיבוא איתי הביתה..."

מרן רצה להביע בכך את הכרת הטוב על האתרוג שהבאתי לו. הוא ביקש ממני להיכנס איתו לביתו. כשנכנס הביתה, אמר לרבנית: "תראי איזה אתרוג יפה, הוא מחג הסוכות".

הרבנית הביטה באתרוג והתפעלה ממראהו. היא כיבדה אותי בשתייה. אחר כך אמר מרן לנהג: "תיקח את רבי ראובן עד הבית..." אמרתי לו: "רבינו, אין צורך להטריח!".

אך הוא בשלו: "הוא ייקח אותך עד הבית". להכרת הטוב אין גבול.

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (דברים ל"ב, ב')

כל ההתחלות קשות

הגשם - תחילתו "יערף" וסופו "תזל". עריפה היא מלאכה קשה, דורשת עבודה מאמצת, הכרוכה בייסורים.

אדם לא רואה את הטוב שבמטר מיד בהתחלה. כשהוא מתחיל לרדת - הוא אינו נוח. בני אדם רוטנים לקראת בואו: "רק שלא נרטב ונתלכלך", הם אומרים. או: "שכחתי לסגור את החלונות. כל הספרים יירטבו", או: "הוא משבש את כל הדרכים..." אולם, אחרי שהגשם כבר ירד - אין טוב ממנו לעולם. כשאין גשם - אין מים, אין אוכל. בסופו של דבר המטר מביא שמחה, וזו הלשון: "תזל".

כמו כן דברי תורה. בתחילה הלימוד קשה. "לא נכנס לי בראש". בפרט כאשר אדם מגיע ללימוד בלי קדושה. מחשבתו אינה מטוהרת, וכיצד יחוש בטעמה הערב של התורה? בשלב הזה, לימוד

אפרוחים. עולם ומלואו יכול לצאת ממנה, וכל זה בזכות שהתאפקת! התגברת על התאוה לאכול אותה מיד, ובזכות זה תזכה לדורות של תרנגולים...

סיפר ראש ישיבה חשוב, על עצמו:

בהיותו ילד קטן הוא לא אהב ללמוד. הוא אהב לטפס, לקפוץ, לעשות מעשי קונדס ושובבות. המלמדים בתלמוד תורה לא ידעו מה לעשות איתו. כשהתלוננו על התנהגותו בפני הוריו, הודו הללו בפה מלא שגם הם לא יכולים עליו. החליטו שלוקחים אותו לאב"ד של עיר מגוריו שבליטא, כדי שהוא ישוחח איתו ויחליט מה עושים איתו. משהופיע לפניו, אמר לו האב"ד: "אני שמח מאד שבאת. ספרו לי על שנינותך ופיקחותך. והנה הגיע לידי ויכוח סבוך בין תובע לנתבע, ואולי אתה תוכל לסייע לי".

הילד נהנה מהרעיון, ואמר: "ספר לי כמה דברים אמורים? מי התובע, ומי הנתבע?".

"התובע הם הנעליים, והנתבע הוא ספר התורה".

הביט בו הילד בתימהון, והרב החל להסביר: יהודי בא לפני בעל הרפת, ובקש לקנות ארבעה שוורים. הוא מעונין לשחוט אותם, להפשיט את עורם ולהכין מהעור קלף לכתבת ספר תורה.

מלאכת עיבוד העור והפיכתו לקלף היא מלאכה קשה מאד. יש להשרות את העור בתוך סיד רותח על מנת להלבין אותו. יש לקלף אותו, למלוח אותו ועוד. רק לאחר עבודה מאומצת הקלף מוכן, והסופר יכול לכתוב עליו ספר תורה מהודר. כשמסתיימת הכתיבה, מכניסים את ספר התורה להיכל בכבוד רב. מובילים אותו תחת חופה מהודרת, כשכל הקהל רוקד ושמוח סביבו, מחבקו ומנשקו, והכל בחרדת קודש. כולם עומדים לכבודו, אף לא אחד יושב.

והנה גם גוי אחד בא לפני בעל הרפת ובקש גם הוא לקנות ארבעה שוורים, אלא שמטרתו שונה לחלוטין: מהעור המופשט הוא מתכנן לייצר נעליים.

כאן מלאכת עיבוד העור קלה בהרבה, מהעיבוד הנדרש להכנת קלף לכתבת ספר תורה. המלאכה הושלמה, והעור המוכן נמסר למפעל גדול, שם ייצרו ממנו נעליים. בסופו של דבר - היכן נמצא העור? בשפל המדרגה! אנשים מתפלשים עם נעליהם בתוך בוך, ומתהלכים איתן בתוך עפר וביוב.

השוורים הללו שעשו מעורותיהם נעליים, רואים את חבריהם שמעורותיהם עשו קלף לספר תורה, ומתרעמים: כולנו גדלנו יחד באותה רפת, אכלנו מאותו אבוס, מדוע להם עושים כבוד ויקר,

מחבקים ומנשקים אותם, ואותנו הורידו לשפל המדרגה? במה חטאנו? ולא זו בלבד, אלא שאנחנו - הנעליים - כשנסיים את תפקידנו, ישליכנו לאשפה, ואלו ספר תורה שבלה - מניחים אותו בתוך כלי חרס מיוחד, ומביאים אותו לקבר ישראל!

"הנעלים הן התובעות", סיים הרב את הסברו, "וספר התורה הוא הנתבע. נושא התביעה: מה נשתנו אלו מאלו? מה דעתך, ילד פיקח, בענין?".

הילד נטה להצדיק את טענת הנעליים, אך הרב אמר לו מיד: "לא כדאי לך להיות סנגורן של הנעליים. אף אחד לא יכול להתחרות עם ספר התורה! ועתה שמע נא את התשובה לטענתן של הנעלים מה נשתנו אלו מאלו:

"נשתנו גם נשתנו! כשלקחו את השוורים לעשות מעורותיהם קלף לספר תורה, השוורים זעקו! אוי וי! ישימו אותנו בתוך סיד רותח! אלו ייסורים נוראיים! אחר כך יעבדו ויגלפו אותנו, כדי שנהפוך להיות קלף דק דק, נוח לכתביה. לעמת זאת השוורים השניים לא עברו את כל הסבל הזה. לא הכניסום לסיד רותח ולא גלפום, השאירו אותם עבים.

אלו שסבלו בהתחלה, והיה להם קשה - אחריתם ישגא מאד! הם הופכים בסופו של דבר להיות ספר תורה שהכל מכבדים ומייקרים אותם! לעומתם, אלו שלא עברו קשיים - סופם שהם מוצאים את עצמם מתפלשים בעפר ובבוץ.

וכן הוא האדם: מי שבצעירותו עמל ויגע על התורה, עומד בפני ניסיונות ומתאמץ לעמוד בהם, עומד מול קשיים ומתגבר עליהם - סופו להיות תלמיד חכם, צדיק וירא שמים, שכולם מכבדים ומייקרים אותו. לעומת זאת, מי שמחפש חיים קלים, בלא עמל וטורח, בלי התמודדויות, בלי צורך להתגבר על יצרים ותאוות - סופו להתפלש בעפר.

השוורים שמעורותיהם עושים נעליים - מסתכלים על חבריהם ונדים להם בראשם: כמה מסכנים הם... ובדיוק כך גם הרחוקים משמירת תורה ומצוות, מסתכלים על שומרי המצוות ועל בני התורה, נדים להם בראשם ואומרים: 'כמה מסכנים הם... זה אסור וגם זה אסור... אבל העיקר הוא: מה קורה בסוף. תלמידי חכמים זוכים לכבוד מלכים, כולם משחרים לפתחיהם ליטול מהם עצה ותושיה, מנשקים את ידיהם ושרים לכבודם. כל זה מכח העמל, היגיעה ומסירות הנפש שהיו להם בתחילת דרכם.

הוא אשר אמרנו: ההתחלה אמנם קשה - "יערף כמטר", אולם הסוף שמח ומאושר - "תזל כטל".

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לא מכבר שהיתי בברזיל. התארחתי בבית משפחה אחת. במוצאי שבת הגיע לבקר יהודי, חוזר בתשובה. האיש הינו מנתח, אשתו רופאת לב. בעלי תשובה כמה שנים. אמר לי האיש, דבר מעניין עד מאד. פרופסור אחד, חוקר מוח בקנדה, פילח את עבודת המוח. המחקר עסק בשאלה כמה אחוזים מעבודת המוח מוקדשים לפעילות כל איבר בגוף.

הגאון רבי אברהם מרגליות שליט"א על עבודת ה'לב' והמעשים בפועל

"שימו לבבכם לכל הדברים" (דברים ל"ב, מ"ו)

מספרים, בתו של אחד מגבירי משפחת רוטשילד הגיעה לפרקה. הגביר חיפש כמושבן חתן מיוחד, כליל השלמות והמעלות. כסף הרי לא חסר. פנה אפוא לאחד השדכנים ואמר, אתן לך כפל כפליים ממה שמקובל לתת, אבל, מצא לי את בחיר עולם הישיבות. אמר השדכן, בשמחה רבה.

ואכן, האיש גייס את כל כוחותיו לטובת המשימה. טרח, עמל ויגע. עבר מישיבה חשובה לישיבה חשובה אחרת, נפגש עם ראשי הישיבות ועם המשגיחים. בסופו של דבר, אחרי שהעביר את הבחורים ניפוי אחר ניפוי, מצא את 'הבחור' בה' הידיעה. נפגש הבחור עם הנערה, והם מצאו חן זה בעיני זה.

שמח רוטשילד, שמח השדכן. אמר, עתה אפשר להפגיש את המחותרנים ולהביא את הדבר לידי גמר. כאמור, אחד הצדדים בשידוך היה רוטשילד. עשיר מופלג. לעומת זאת, הורי החתן היו 'תפרנים'. עניים מרודים.

נפגשו הורי החתן והורי הכלה. אומר רוטשילד, ראשית אומר מה אני נותן. ובכן, חתונה מפוארת כולל הכל. תזמורת ענקית, צוות צלמים וכו' וכו'. אתן לזוג דירה גדולה במיקום הטוב ביותר. עוד אתן להם דירה נוספת שיוכלו להשכירה כדי שיהיה להם ביטחון כלכלי. מעבר לכך אפקיד עבורם מידי חודש בחדשו 'דמי כיס' בגובה שלושת אלפים דולר.

ואז פנה אל המחותרן ושאל, ומה אתה נותן?

אמר הלה, הלא אתה יודע היטב את מצבי. בקושי אני מפרנס את משפחתי הגדולה, ולא עוד אלא שכורע אני תחת חובות מנישואי ילדי הקודמים. מה ביכולתי כבר לתת?

אמר רוטשילד. זה לא הולך ככה. משהו אתה חייב לתת. הרי אתם מקבלים כלה מושלמת מבית מושלם, עם סידור כלכלי מושלם.

חושב המחותרן מה לעשות. מהיכן אוציא כסף, המון הגורן או מן היקב?

אמר רוטשילד, אני רואה שאתה מתחבט. בוא אעזור לך להחליט. תן עשרת אלפים דולר לזוג הצעיר, מתנה חד פעמית, וחסל. את כל יתר המליונים אתן מכיסי.

אומר המחותרן, אינני יכול לתת תשובה על המקום. הרי אין בידי פרוטה לפרטה. אבדוק אצל חברי וידידי, אולי הם יוכלו להלוות לי את הסכום הלז.

אומר רוטשילד, טוב ויפה. אמתין בסבלנות.

למחרת בבוקר מתדפק המחותרן על דלתו של רוטשילד. אמר רוטשילד לעצמו, הנה, כשהוא רוצה - הוא יכול. לא עברו כמה שעות - והוא השיג את הכסף. ואז פותח המחותרן פיו ואומר, ידידי היקר, מחותני לעתיד, יש לי בקשה אילך. אולי אתה יכול להלוות לי עשרת אלפים דולר...

ה'מעשה' שסיפרנו לא היה ולא נברא. הבאנו אותו כמשל.

כך או כך, ודאי שהנהגתו של המחותרן מגוחכת עד מאד. אבל, הלא כך אנו נוהגים, מעשים שבכל יום! הקב"ה נותן לנו כל כך הרבה. הכל מיידו יתברך. נתחיל מהדבר הבסיסי ביותר שקיבלנו מהבורא. יש לנו גוף כה מופלא. ידיים, רגלים, עיניים, אף ופה. מערכות מורכבות כל כך. והכל פועל בתזמון מופלא, מושלם.

אגב אספר, לא מכבר שהיתי בברזיל. התארחתי בבית משפחה אחת. במוצאי שבת הגיע לבקר יהודי, חוזר בתשובה. האיש הינו מנתח, אשתו רופאת לב. בעלי תשובה כמה שנים.

אמר לי האיש, הרב, אני רוצה לומר לך דבר תורה. שלף היהודי מהארון גמרא מסכת שבת והצביע על דברי הגמרא [ה א] האומרת

בצר לו, פנה לסטייפלר, וסיפר לו על כל העניין. מששמע את הדברים אמר: "לעץ כזה, המזכה כל כך הרבה יהודים במצות ארבעת המינים, מתנכלים? אני חייב לראות את העץ!". הסטייפלר הגיע לחצר, גחן והריח את האדמה, ואמר: "מי שאמר למים שיצמיחו את העץ, יאמר לנפט שיצמיח", והנה, לאחר ברכתו של הסטייפלר, שב העץ לפרוח!

הרה"ג ר' מאיר צימרוט שליט"א על העבודה בפנימיות הלב

ויקיימו את המצוה - גם הם רוצים לזכות לחיי העולם הבא. הקב"ה יתן להם את מצות סוכה, שנקראת "מצוה קלה" ויצווה עליהם לעשותה. הגמרא מבארת: "ואמאי קרי ליה מצווה קלה? משום דלית בה חסרון כיס". רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה אומר: אם היית אומר לגוי לקיים מצוות ארבעת המינים, והוא היה שומע שלולב עולה מאה שקל - הוא היה מתעלף... איך אפשר להוציא סכום כזה על ענף אחד? ואם היה שומע שאתרוג עולה שלוש מאות שקל - הוא היה שובק חיים... זוהי ממש התאבדות לשלם על לימון אחד שלוש מאות שקל... הקב"ה יודע שלגויים אין סיכוי להצליח במבחן על מצוה זו... לכן הוא נותן להם את מצות סוכה, בה ניתן לאסוף כמה ענפים, כמה קרשים, עם קצת פסולת של גורן ויקב, וכבר אפשר לקיים את המצוה. בלי כל הוצאות כספיות... הגמרא ממשיכה: "מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו". ומדוע דווקא בראש הגג? מדוע לא בחצר? אומר הרב גלינסקי: "הגויים חוששים שאם הם יעשו את הסוכה בחצר - יבואו אורחים... אנשים סקרנים עלולים לבוא לראות את הסוכה ולבקש להתארח... לכן הם עושים בראש הגג, שם אף אחד לא רואה אותם ואין חשש לאורחים..."

שלמה המלך בחר לבקש: "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע" הבקשה נשאה חן בעיני ה', והוא אמר לו: "הנה נתתי לך לב חכם ונבון... וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד". יש להתבונן, הן לכאורה כל אחד מאתנו היה מבקש תורה ויראת שמים. מה המיוחד אפוא בשלמה המלך, שזכה לקבל שכר כפול ומשולש, והקב"ה נתן לו גם את החכמה שביקש וגם את כל מה שלא ביקש? אלא, אכן, אצל כל אדם תורה ויראת שמים הם רצונותיו העיקריים. אבל בנוסף להם הוא רוצה גם כסף, כבוד, בריאות ואריכות ימים. חוץ מלזכות לתורה, שהיא אמנם שאיפתו העיקרית, הוא רוצה לזכות גם בעולם הזה. יחודיותו של שלמה המלך הייתה בכך שהבקשה: "ונתת לעבדך לב שומע" הייתה הבקשה היחידה! לא הייתה כל בקשה או שאיפה לדבר אחר בחיים, זולת בקשת החכמה. מספרים שפעם בא חסיד אל האדמו"ר מרוז'ין זצ"ל ואמר לו: "ידועה הסגולה לבקש על עשירות בעת שהחזן מגיע, בקדושה של תפילת נעילה, לתיבות 'איה מקום כבודו'. והנה אני", מספר החסיד, "מכוון כבר כמה שנים בתיבות אלו, ועדיין לא זכיתי לעשירות הכיכיד? נענה האדמו"ר והשיב לו: "סגולה זו עובדת אצל מי שכל התפילה מכוון כמו שצריך: כשהוא אומר 'תן פחדך ה' אלוקינו על כל מעשיך', הוא מכוון על כך שהבריות יכירו במלכות ה', וכשהוא אומר 'ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך', הוא מכוון על מלכות ה' שתתגלה בעולם. אדם כזה, שגם מכוון לעשירות במילים: 'איה מקום כבודו' - זוכה לעשירות. אבל מי ש'ותן פחדך' חושב על כסף, ב'תמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך', חושב על כסף, וגם ב'איה מקום כבודו', חושב על כסף - אינו זוכה לעשירות..."

מבעט בסוכתו ויוצא

הגמרא (עבודה זרה ג ע"א) מספרת, שלעתיד לבוא, בעת שהגויים יראו בכבודם של ישראל, הם יבקשו מהקב"ה שיתן להם מצוה, ויבדוק אותם אם הם מקימים אותה או לא. אם אכן יעמדו במבחן,

הגמרא מספרת: "והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם כמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא".

שואלת על כך הגמרא: והרי גם בישראל, המצטער מהשיבה בסוכה ביום שרב - פטור מן הסוכה? הגמרא משיבה: "נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי". ישראל גם אם הוא פטור מן הסוכה - הוא לא בועט בה! הגויים - בועטים בה.

"מיד הקדוש ברוך הוא יושב ומשחק עליהן, שנאמר (תהלים ב, ד) 'יושב שמים ישחק'. אמר רבי יצחק: אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא אלא אותו היום בלבד".

נשאלת השאלה: הרי הגויים מודעים לכך שזוהי שעת מבחן עבורם! הם יודעים שהם עומדים בפני בחינה גורלית שתקבע את גורלם לנצח נצחים. מדוע אין הם יכולים להתאפק ולא לבעט בסוכה?

התשובה לכך היא: הבעיטה אינה בעיטה חיצונית, ברגליים. הבעיטה היא בעיטה פנימית, שמתבצעת עמוק בתוך הלב פנימה!

באורם של דברים: לגויים אין קשר פנימי למצוה, גם אם יקיימו אותה. משום כך, כשניתנת להם ההזדמנות להיפטר מקיומה - הם שמחים, וזוהי ה"בעיטה" המדוברת - השמחה מההזדמנות להיפטר מן המצוה, שמחה המלמדת שאין להם כל קשר מהותי, פנימי ועמוק למצוה.

לא כן היהודי. יש לו קשר פנימי עמוק למצוה, קשר הנובע מהקשר הפנימי והעמוק שיש לו עם בורא עולם. לפיכך גם אם הקב"ה הוציא כמה מנרתיקה, או הוריד גשמים, והוא "מצטער" הפטור מן הסוכה - מכל מקום הוא מצטער על כך בליבו. צר לו שעליו להפסיד את קיום המצוה, ולצאת מן הסוכה. עבורו זהו "סימן קללה", כמו שאמרו חז"ל במשנה (סוכה ב, ט): "משל למה הדבר דומה? לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו רבו קיתון על פניו, ואמר לו: אי אפשר בשימושך". צר לו ליהודי על כך שהוא פטור מן המצוה. צער המראה על הקשר העמוק שיש בינו לבין המצוה.

על מצוה צריך לשלם!

מספרים חז"ל (סוכה מא ע"ב): "מעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא, שהיו באים בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באלף זוז". הגמרא שואלת: "למה לי למימר שלקחו באלף זוז?" ומשיבה: "להודיעך כמה מצוות חביבות עליהם".

שואל ה"ערוך לנר": בשלמא מרבן גמליאל, ששילם על הלולב אלף זוז, ניתן ללמוד עד כמה מצוות חביבות עליו, אבל הגמרא אינה אומרת: "להודיעך כמה מצוות חביבות עליו", אלא: "כמה מצוות חביבות עליהם", וזה קשה, שהרי מהיכן רואים את חביבות המצוה על כולם?

הוא תירץ: אם מחירו של הלולב העפיל לאלף זוז, כנראה היו רבים שהתמודדו על רכישתו. רבים רצו לזכות בו, וכל אחד הציע מחיר גבוה יותר, עד שבסופו של דבר נסק מחירו לאלף זוז, ורבן גמליאל זכה בו. עצם העובדה שרבים חשקו לזכות במצוה, ולשלם עליה סכומים גבוהים, מראה עד כמה "מצוות חביבות עליהם".

מספרים בשם רבי יהודה הורביץ, חתנו של ה"אמרי חיים", שכאשר שמע שדודו, האדמו"ר מווישוא, שוכב בבית החולים שבעיר קלויזנבורג. הוא סיפר על כך לאביו, והלה אמר לו: "בוא וניסע יחד לבקר את החולה".

הם הגיעו לתחנת האוטובוס והמתינו לבואו. לאחר כמה דקות של המתנה, פנה רבי יהודה לאביו ואמר לו: "אבא, בסך הכל עלינו לנסוע מרחק לא רב, שתי תחנות, אפשר ללכת ברגל, במקום להמתין לאוטובוס". אמר לו אביו: "בני, על מצוה צריך לשלם! אדם מייקר יותר מצוה כזו שהוציא בעבורה כסף".

הם המתינו לאוטובוס, עלו עליו ונסעו תחנה אחת, ואז פנה האב לבנו ואמר לו: "יורדים". תמה הבן ושאל את אביו: "אם כבר המתנו לאוטובוס, ושילמנו על הנסיעה, מדוע לא ניסע תחנה נוספת, המביאה אותנו עד ליעדנו?"

נענה אביו ואמר לו: "בני, לא די לשלם ממון עבור המצוה, צריכים גם להתאמץ ולהתייגע כדי לקיימה!" "להודיעך כמה מצוות חביבות עליהם".

עץ הערבות וברכת הצדיק

סיפר רבי אברהם הורביץ, אשר זכה לצקת מים על ידיו של הסטייפלר זצ"ל, ואף זכה ללמוד איתו בחברותא, על עץ הערבות שגידל בגינת ביתו, ואשר רבים מתושבי בני ברק היו באים לקחת מערבותיו המהודרות.

ביום מן הימים, הבחין שהעץ מתחיל לנבול. מיהר להזמין גנן, מומחה לעצים. לאחר שהלה בדק את העץ ואת האדמה שמסביבו, קבע כי הסיבה לנבילת העץ קשורה להמצאות נפט מסביב לעץ. "מישהו שופך כאן נפט!" קבע נחרצות.

רבי אברהם החל לעקוב אחרי הנכנסים והיוצאים, והבחין ששכנו שאינו שומר תורה ומצוות, חפר חפירה מחצרו לכיוון העץ, דרכה מזרים הוא נפט לעץ הערבות המהודרות, והחליט להתנכל לעץ.

רבי אברהם ניסה לדבר עם שכנו בנעימות, שיחדל ממעשיו, אך הלה הכחיש בכל תוקף את האשמות נגדו, וטען שאינו יודע במה מדובר. בצר לו, פנה לסטייפלר, וסיפר לו על כל העניין. מששמע את הדברים אמר: "לעץ כזה, המזכה כל כך הרבה יהודים במצות ארבעת המינים, מתנכלים? אני חייב לראות את העץ!" הסטייפלר הגיע לחצר, גחן והריח את האדמה, ואמר: "מי שאמר למים שיצמיחו את העץ, יאמר לנפט שיצמיח", וכדרך שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כה ע"א) "מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק".

והנה, לאחר ברכתו של הסטייפלר, שב העץ לפרוח! השכן, שהבחין בדבר, סבר כי הוא אינו מזרים נפט בכמות מספיקה, והחל להכפיל ולשלש את כמות הנפט ששפך. וככל שהוסיף יותר נפט - כן הוסיף העץ לפרוח ביתר עוז.

מכאן ואילך, לא זו בלבד שהעץ לא ניזוק מן הנפט, אלא אדרבה, הנפט גידל אותו עוד ועוד, שהרי "מי שאמר למים להצמיח, אמר לנפט להצמיח".

דא עקא, לאחר פטירתו של הסטייפלר - הסתלקה ברכתו, והעץ נבל.

על כל פנים למדנו מכאן עד כמה חיבב הסטייפלר את מצות ד' מינים, ששינה סדרי בראשית עבודה!

ביזנעס - זה ביזנעס

עוד מעשה בנוגע לחיבוב מצוה, והפעם בנוגע למצות סוכה: יהודי תושב ארצות הברית, שזה לא מכבר שב בתשובה, שכר דירת מגורים מגוי. חוזה השכירות ביניהם לא כלל את השימוש בגג. כשהתקרב חג הסוכות, ביקש היהודי מהגוי רשות לבנות את סוכתו על גג הבניין, שהיה שייך לגוי.

הגוי, בהבינו את הצורך הדחוף שיש ליהודי בשימוש בגג, החליט להתעלל בו. לא זו בלבד שדרש ממנו מחיר מפולפל על שכירות הגג, אלא אף דרש ממנו לערוך "חוזה שכירות" אצל עורך דין, ואף להנפיק בולים, רשיונות ואישורים מיוחדים, הנדרשים על פי החוק, על מנת לתת תוקף חוקי לשכירות.

היהודי ביקש להסביר שאין צורך בכל העסק הגדול הזה שהגוי מבקש, משום שבסך הכל הוא מבקש להעמיד סוכה קטנה על הגג למשך שבוע ימים, אך הגוי עמד על דרישותיו בכל תוקף, ונימק את דרישותיו במילים: "אצלי ביזנעס - זה ביזנעס..."

היהודי, שחיבב את המצוה, ולא הסכים לוותר עליה בכל מחיר, עשה ככל שהושת עליו. הוא חתם חוזה עם הגוי בפני עורך דין, שילם את מחיר השכירות הגבוה, שילם שכר טרחה לעורך הדין, ואת כל המיסים הנדרשים להנפקת האישורים על ידי השלטונות.

את הכל עשה בשמחה!

כשעלה לגג - חשכו עיניו... כל הגג היה עמוס בגרוטאות, רהיטים שבורים וארגזים ישנים שבתוכם כלים שבורים. הוא כמעט הת'יאש...

אך חביבות המצווה לא נתנה לו להת'יאש. הוא אזר עוז ותעצומות גוף ונפש, והחל בפניו הגג. יום שלם הוא עמל, כדי לפנות מקום לבניית הסוכה.

ולפתע, במהלך הפינוי, הוא הבחין בארגז שהיה משונה מיתר הארגזים. משפתח אותו, גילה להפתעתו שהוא מלא בחבילות של דולרים, ובמספר מטילי זהב...

עניין המציאה נודע לגוי, שמיהר לתבוע את היהודי שיתן לו את מה שמצא. במהלך הברור המשטרתי התברר כי האוצר אינו שייך כלל לגוי, אלא לאדם ערירי שמת, וחבורת שודדים מקומית שדדה את הרכוש מחנותו, הממוקמת בסביבה, והחביאה אותה בגג הזה, בין ערמות הגרוטאות.

לפי החוק, מאחר שאותו אדם היה ערירי, ומת בלי יורשים - המציאה שייכת למוצאה. אלא שבמקרה זה דן בית המשפט בשאלה מי נחשב "המוצא"? האם היהודי שמצא בפועל, או הגוי שהרכוש נמצא ברשותו?

בהכרעת הדין קבעו השופטים כי מאחר ונערך כאן "חוזה שכירות" חוקי ובעל תוקף, החתום על ידי עורך דין, וכמו כן הונפקו כל האישורים הממשלתיים כדת וכדין, נחשב הגג בבעלותו של היהודי, ומשום כך האוצר שייך לו.

באופן מופלא סיים השופט את הנימוק להכרעת הדין במילים: "ביזנעס - זה ביזנעס..."

עסקה כדאית

כתב ה"משנה ברורה" (סימן תרלט ס"ק ב): "ולפי שקדושת הסוכה גדולה מאוד, ראוי למעט בה בדברי חול, ולדבר בה כי אם דברי קדושה ותורה, וכל שכן שיהיה זהיר מלדבר שם לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים האסורים".

ידועים דברי הגר"א באגרתו, כי העיקר החשוב ביותר כדי לזכות לעולם הבא הוא בשמירת פיו, "וזה יותר מכל התורה ומעשים טובים. ובזה יכופר מכל עוון, וניצול משאל תחתיה, וזה התשובה, וזה כל פרי העולם הבא".

הדרך לזכות לעולם הבא היא על ידי שמירת הפה. שמירת הלשון היא ה"תשובה" אצל הגר"א!

ואם אצל הגר"א שמירת הלשון נחשבת לתשובה - אצלנו על אחת כמה וכמה.

כאשר אדם מתגבר על עצמו, מרסן את פיו ונמנע מדיבורים אסורים - הריהו "בעל תשובה" גמור, "ובזה יכופר מכל עוון, וניצול משאל תחתיה".

ועל אחת כמה וכמה שיש להמנע מדיבורים שכאלו בסוכה, שקדושתה גדולה מאוד.

יש בנותן טעם להביא את מה שסיפר רבי משה שמואל שפירא זצ"ל על הגביר הגדול, הברון גינזבורג, שהתגורר בעיר פטרבורג. מנהג קבוע היה לו לקנות את פתיחת הארון ב"כל נדרי", הוצאת ספרי התורה ומסירתם לידי הרב שעמד מימין לחזן, ולידי אב בית הדין שעמד משמאל. מידי שנה הוא היה רוכש את הכיבוד הזה, גם במחיר גבוה, וכבר "חזקה" רבת שנים הייתה לו על כך.

שנה אחת הגיע לבית הכנסת ברון אחר, הברון פולק, שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות, והיה מגיע לבתי הכנסת רק לעיתים נדירות. הלה, שראה שהברון גינזבורג מתחרה על הרכישה, ומעלה את המחיר על כל הצעה שמציע מתחרה אחר, הסיק מכך שמדובר ב"עסק משתלם", והחל להעלות אף הוא את המחיר.

הברון גינזבורג לא ויתר, והוסיף להעלות את המחיר, אך כל זה רק עודד את הברון פולק להבין כי מדובר ב"עסקה כדאית", וגם הוא המשיך להעלות את המחיר, עד שהגיעו לסכום כזה שהברון גינזבורג לא היה יכול להרשות לעצמו להוציא על הכיבוד הזה, והברון פולק זכה בו. עשו לו "מי שבירך" גדול. ללא ספק הייתה זו ההכנסה הגבוהה ביותר שבית הכנסת זכה בו מיום היווסדו.

הגיע רגע פתיחת הארון. כולם מחכים לברון פולק שיגש לפתוח את הארון, אך הוא לא זז ממקומו. הגבאים מסמנים לו לגשת לארון, אך הוא מסתכל עליהם בעיניים שאומרות את הכל: הוא אינו ידע מה עליו לעשות...

הגבאים נאלצים להסביר לו, כדרך שמסבירים למי שלא ראה דבר שכזה מימיו: "תגש לארון הקודש, תסיט את הפרכות שמאלה, תפתח את הארון, תוציא את ספרי התורה, ותמסור אותם לידיהם

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, סיפר כי שמע פעם משפט מפליא שאמר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ברוב ענוותנותו: "אילו גאון הגאונים רבי עקיבא איגר זצ"ל היה נכנס לשיעור שלי בישיבה, הרי וודאי לא היה מתייחס ברצינות לכזה שיעור... "נו", המשיך רבי שלמה זלמן, "בוודאי תמהים אתם - כיצד אני אומר את הדברים בחיוך על שפתיי? אלא אומר לכם..."

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

- מה כוונת ה'חזון איש'? ומה שייך מלקות בזה? השיב להם האב בתוקף: "אין כאן מקום לפלפל, כוונת ה'חזון איש' היתה מאוד פשוטה וברורה: להחזיר עמוק בליבי כי אסור ללכת עם פנים חמוצות..."

העצבות היא היפך מהותו של היהודי. אם יהודי מראה את עצבותו, הוא כביכול בו לכל המעלה שלו! אם השירה לא ניכרת עליו, הרי שחסר בהערכה שלו למעמדו ולערכו, ולזכותו לעסוק בתורה.

ראשית כל דבר בענין נכבד זה של "הבו גודל", מתבטאת כמובן בשמחת לימוד התורה. התורה היא אוצרו חביבו של הבורא יתברך, וידיעת ייקרתה ותפארתה היא המפתח לכל חיים רוחניים באשר הם.

הגמרא במסכת ברכות (כא, א) לומדת ממילות הפסוק בו אנו עוסקים - "כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא קְבוּ גֹדֶל לְאַלְקֵינוּ" - את החיוב לברך ברכת התורה קודם הלימוד. רש"י מביא שם את דברי חז"ל במקום אחר המוסיפים ומפרטים: "אמר להם משה לישראל, בשעה שאני מזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא - אתם הבו גודל". ומפרש רש"י - "כשבא משה לפתוח דברי שירה, אמר להם לישראל אני אברך תחילה ואתם ענו אחרי אמן".

שירת האזינו היא הפרשה האחרונה שלימד משה רבינו עליו השלום את בני ישראל. הוא בירכם באריכות לפני מותו כמתואר בפרשת 'וזאת הברכה', אך הלימוד האחרון ששינן להם נמצא בפרשתנו. נעמוד על יסוד אחד מדבריו, שאולי ישמע בתחילה כמין הערה צדדית, אך האמת היא כי הוא עמוד איתן המקיף את כל תחומי חייו של כל מבקש השם.

לפני כמה שנים הגיע רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', למעמד הכנסת ספר תורה לבית מדרשו באחוות ברכפלד במודיעין-עילית. הוא נשא מדברותיו לכבוד המעמד המרומם, ובסיום דבריו דיבר על כך שהתורה היא בבחינת 'שירה', כלשון הפסוק: "וְעֵתָהּ פָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְחָה בְּפִיהֶם, לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל".

ההבדל בין בני ישראל לאומות העולם, ביאר הרב וואזנר, הוא שגם בין אומות העולם היו שלמדו תורה - אבל זו לא היתה בפיהם כ'שירה'. שירה היא דבר שקשור לנשמה, ונשמה אין להם!

הסיבה שמצוה גדולה זו ניתנה ונאמרה רק בסופם של חמשת חומשי התורה, הוסיף הרב וואזנר לבאר, היא כי רק אחרי שמושה רבינו סיים לפרש את התורה ונעשו הדברים ערבים ומתוקים בפיהם, אזי נעשו הדברים אצלם בבחינת שירה, ויכול היה לצוותם "שימח בפיהם".

שמעתי מידיד נעורי הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו טורצ'ין שליט"א, מחבר ספר 'נזירות מועטת', בנו של מורי הגאון הצדיק רבי אליעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, כי פעם נכנס אביו אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל, ולמראהו החל ה'חזון איש' לשואלו על מצבו, ולהתעניין אם הכל אצלו כשורה. כשהתפלא רבי אליעזר צדוק מה יום מיומיים? אמר לו ה'חזון איש' בחיוך מאיר: "נכנסת לכאן עם סבר פנים חמוצות... תדע לך שזה אסור, ויתכן כי בזמן הסנהדרין היית לוקה על זה בבית דין..."

וכאשר סיפר זאת רבי אליעזר צדוק בביתו, והחלו הבנים לפלפל

מאה דולר, ייחשב הדבר לכלום אצל הגביר הזה, כי לעומת מושגי העשירות שלו זה ממש כאין וכאפס.

הדברים צרמו לאוזניו של רבי אברהם, שזיהה בהם צליל של כבוד והערכה למזמן. באותה שעה היתה מונחת לפניו גמרא מסכת פסחים, והוא פתח אותה על אתר בדף ס"ו עמוד ב' שם קיים תוספות קצר, תשע מילים בלבד אורכו, הצביע עליו ואמר עם כל החן שהוצק בשפתותיו: "התוספות הזה שווה יותר מכל הכסף של אותו עשיר"...

"היית צריך לראות את זה", תיאר לי אותו יהודי בהתפעלות. "זה היה כמין התפרצות כזו, בחוסר שליטה כביכול. ההערכה העצומה והמושרשת של רבי אברהם לתורה, לא השאירה אותו אדיש למול גילוי של הערכת יתר לענייני העולם הזה"...

"די לי שאני טובל את רגלי בקצה הים הגדול של תורה" אני נזכר באמרה חריפה בנושא ששמעתי בשם הגאון רבי יהודה טרגר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' באנטוורפן וחתנו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. הרב טרגר דיבר בפני בני קהילתו ואמר להם בשם חותנו הסבר על מה שאמרו חז"ל (הוריות יג, א) ש"ממזר תלמיד חכם עדיף מכהן גדול עם הארץ", שנאמר על התורה "יקרה היא מפנינים" - אל תקרי מפנינים, אלא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים.

יש להבין, שאל רבי שלמה זלמן, מה ראו חז"ל להוציא הדברים מידי פשוטם, הרי זה גם דבר גדול לומר שדבר תורה הפשוט יותר יקר יותר ממליוני שקלים? ומדוע ראו לנכון לשנות ולומר שהכוונה לומר שהתורה שווה יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים?

אמר רבי שלמה זלמן, שזה גופא הענין: חז"ל שידעו והכירו במעלתה של תורה, הוקשה להם כיצד מדמים את התורה לפנינים. הרי ודאי שאין שום דמיון כלל וכלל בין נכס ארצי וגשמי לתורה הקדושה הנצחית שערכה בלתי מוערכת?! ואיזה בדל וקשר של שייכות יש בין תורה לפניני זהב וכסף שיתן להשוות ולדמות זה לזה?! לכן בהכרח פירשו שזה קאי על כהן גדול שנכנס לפני ולפנים...

כך אמר הרב טרגר לבני קהילתו בשם חותנו רבי שלמה זלמן, שביניהם היו רבים 'מבינים' גדולים ביהלומים ואבני חן. כששמע זאת אחד מהם הוא קם במורת רוח והגיב: "רבי שלמה זלמן לא הבין באבנים טובות ומרגליות, ולכן אמר מה שאמר... אילו הוא היה מבין בהן הוא לא היה אומר את הדברים כה בפשטות"...

שמע רבי יהודה והשיבם מיניה וביה: "חותני הגדול יודע היטב את ערכן של אבנים טובות ומרגליות... חוששני שהבעיה היא הפוכה, ולפי דבריך ניכר שאתה לא מכיר בערכה של תורה, ולכן אתה אומר כך!..."

כי מי שכן יודע את ערכה של תורה, יודע כי "כל חפצין לא ישוו בה". כולו קורן שמחה ואושר. הוא אינו רואה משהו בעולם שמשווה לתענוג הזה, ולא מצליח לעלות בדעתו כיצד ייתכן שהשוו את התורה לפנינים...

בנותן טעם לספר כאן אנקדוטה שתעיד על שורש הערכתו העצומה של רבי שלמה זלמן ללמוד התורה:

המהרש"א בחידושי אגדות שם מפרש את הענין כך: ידוע כי התורה כולה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא, וממילא זהו "כי שם ה' אקרא" - כשאנו קוראים בתורה ובכך מזכירים את שמותיו של הקדוש ברוך הוא, אזי "הבו גודל לאלוקינו" - יש חיוב של ברכה ליתן גודל והודאה לאלוקינו על שנתן לנו את תורתנו.

עתה הבה נתבונן: לפני שניגשים ללימוד התורה הקדושה, צריך לשבח ולפאר את הבורא יתברך על הזכות הגדולה שנתן לנו את תורתנו.

כיצד אפשר להודות מעומק הלב? כיצד ניתן לקיים כראוי את מצוות "הבו גודל לאלוקינו"? לאור הדברים שלמדנו מבינים אנו את התשובה - כשהתורה תהיה אצלינו בבחינת שירה, כשנעריך ונאהב אותה, תוכל הודאה אמיתית לפרוץ מעומק הלב.

רבו הסיפורים והמעשים על גדולי הדורות ואושרם בלימוד התורה. פעם שמעתי התבטאות נפלאה מראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א. הוא שוחח אודות שיעוריו הנודעים של רבו המובהק מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, ואמר כך: "אמנם את השיעור עצמו לא כולם הבינו, אבל היה משהו אחד אותו הבינו כולם, כל משתתפי השיעור מגדול ועד קטן: חוץ מתורה אין כלום!"... האושר של רבי אהרן בכל חידוש, הלהט והחדוה בכל אמרה ובכל מילה - היו ניכרים כנכון השמש בצהריים...

שמעתי מבני רבי ישראל יעקב שליט"א ששמע מהגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א, ראש ישיבת 'תורה אור', כי בבחרותו כאשר למד בלייקווד אצל רבי אהרן, שמע אותו פעם מתייחס למנהג המקובל של הליכת הבחורים לחתונות רעיהם, באומרו: "אינני יכול לומר שאין זו מצוה. הן ודאי דבר גדול הוא מאוד, כמו שהאריכו חז"ל בשבחו של המשמח חתן וכלה. אולם בכל זאת אומר לכם דבר אחד שברור לי, כי אם אדם ישמח חתן וכלה כל ימי חייו בכל ששת אלפי שנות הבריאה - לא יגיע למעלה של דקה אחת של לימוד התורה!"... הוסיף רבי שמחה וסיפר, שכעבור כמה חודשים כששב הביתה לבית הוריו, הוא חזר על הדברים בהתפעלות בפני אביו הגדול, ראש הישיבה הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל. הרב שיינברג הרים לרגע את עיניו מתוך הגמרא ושאלו: "ממה אתה מתפעל? הרי דבריו הם כה פשוטים ונכונים. אין ספק באמיתתם"...

ידוע הסיפור על מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, שאמר פעם לגביר נכבד מגדולי מחזיקי התורה בדורנו: "אולי בעולם הבא נהיה שווים, אבל בעולם הזה - אין לך את האושר שיש לי בלימוד התורה!" על דרך זה התבטא גם האדמו"ר הרב הקדוש ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זצ"ל: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. אולם הצדיקים, יש להם חלק העולם הבא גם בעולם הזה"...

נספר מעשה נפלא שימחיש זאת. סיפר לי יהודי נכבד, שהיה פעם בביתו של הגאון המופלא רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל באיזו אסיפה למען ענין חשוב, והביאו לשם גביר אדיר כדי שיקח חסות על המטרה לשמה ערכו את הכינוס. לפני שהגיע אותו גביר, תיאר אחד הנוכחים באוזני רבי אברהם את עושרו של האורח באומרו שגם אם ימלאו את כל החדר מקיר לקיר עד התקרה בשטרות של

כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר, ראה באחד הבקרים את ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה שהיה כבר בערוב ימיו, יוצא מהיכל הישיבה לאחר תפילת שחרית ועולה ל'עזרת נשים'. בעודו עטור בטלית ותפילין, הציץ ראש הישיבה מבעד לחרכי הוילונות על בית המדרש, שכבר המה מקול התורה. עיניו ברקו מאושר, ולאחר רגע זלגו מעיניו דמעות התרגשות

את ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה שהיה כבר בערוב ימיו, יוצא מהיכל הישיבה לאחר תפילת שחרית ועולה ל'עזרת נשים'. בעודו עטור בטלית ותפילין, הציץ ראש הישיבה מבעד לחרכי הוילונות על בית המדרש, שכבר המה מקול התורה. עיניו ברקו מאושר, ולאחר רגע זלגו מעיניו דמעות התרגשות. דמעות של אושר, דמעות של אהבת תורה.

"המראה הזה הותיר בי רושם עז", סיים התלמיד את סיפורו. "ראש הישיבה כבר כיהן ברמה שנים רבות, ובודאי ראה את המחזה הזה פעמים אין ספור. אך אהבת התורה היוקדת שלו ריגשה אותו בכל פעם מחדש!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

תלמידו מיישבת 'קול תורה', המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, סיפר כי שמע ממנו פעם משפט מפליא שאמר ברוב ענוותנות: "אלו גאון הגאונים רבי עקיבא איגר זצ"ל היה נכנס לשיעור שלי בישיבה, הרי וודאי לא היה מתייחס ברצינות לכוזר שיעור... וכי זה נקרא שיעור? וכי אלו נקראים חידושים!?"

"נו", המשיך רבי שלמה זלמן, "בוודאי תמהים אתם - כיצד אני אומר את הדברים בחיוך על שפתיי? הרי לכאורה הייתי אמור שבור מזה שאני חושב כך!?"

אלא אומר לכם: משל למה הדבר דומה? לשני אנשים המגייסים תרומות להחזקת מוסדות תורה. שניהם נשלחו על ידי מוסדות ענק עם אלפי תלמידים שהוצאותיהם כבירות, והם יוצאים למסע אצל נדיבי עם למען שולחיהם.

אחד מהם החליט שהוא לא טורח לבקר אצל תורמים שאינם בעלי ממון. "לשם מה לטרוח ולהגיע אליהם", נימק באוזני חברו, "הסכומים שאני זקוק להם עצומים, ומה שהם יביאו לי ייחשב לפרוטות".

חברו חלק עליו מכל וכל. "דבר ראשון, פרוטה לפרוטה מצטרפת", אמר, "אבל כיצד אוכל לוותר על האפשרות לזכות את כל תומכי התורה הללו בשותפות בזכות הלימוד? שותפות לא מתקבלת רק במקרים של אחוזים משמעותיים. גם אם מישהו תרם חלק קטן מאד, הוא כבר שותף! שותפות של גוי בבהמה פוטרת מבכורה, אפילו אם יש לו רק אחוז אחד בבהמה. כל תשעים ותשעת האחוזים הנותרים נפטרים מן הבכורה, כי כשיש למישהו חלק בזה, קטן ככל שיהיה, הוא נחשב לשותף..."

"לכן אני שמח ומאושר בלימוד התורה ובשיעורים שאני זוכה למסור", סיים רבי שלמה זלמן את דברו. "די לי שאני טובל את רגלי בקצה הים הגדול של תורה, הים בו שטו כמוני בכל הדורות תלמידי חכמים גדולים וצדיקים..."

אי אפשר לסכם פרק זה בלא להתייחס לדמותו של ראש ישיבת מיר, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ששמו הפך למשל ונמשל של אהבה והערכה לתורה. סיפר לי ידידי המחנך הרב יעקב גינזבורג שליט"א, כי כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר, ראה באחד הבקרים

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

פשוט הרגשתי לא בנוח, והייתי מחפש מקומות מחבוא, שם אפשר ללמוד ברוגע ובשלווה מבלי נקיפות וייסורי מצפון, הגם שהיה לי ברור שמדובר בתוספת לימוד נוסף ואשר מעבר לזה הייתי משקיע כמה וכמה שעות מדי יום ביומו בלימוד העיון וכתובת הסוגיות מ"מ כאשר הגעתי לשלב זה של לימוד הדף הרגשתי את ההרגשה הנ"ל

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

הרה"ח אהרן כהן

מה עוד לא נאמר על המהפכה התורנית ההולכת ומתחוללת בשנה האחרונה בעניין ידיעת התורה בקרב כלל לומדי התורה. הדבר נראה ובולט לטובה ולברכה בכל תחום לימודי אך בוודאי ובייחוד בעניין ידיעת הלימוד בכלל לומדי ה'דף היומי', כך נראים אלפים משקיעים במבחנים יומיים דוגמת 'ישיבה על קברו' ו'תלמודו בידו' וכדומה ומי מדבר על אלפים-אלפים הזוכים ונבחנים מדי חודש על כל הלימוד החודשי במסגרת מבחני 'דרשו' וכדומה.

כשאליהם מתווספים אלפי משתתפי ה'מבחני סיכום' על מאה ועשרים דף המתקיימים ב'דרשו' בכל ארבעה חודשים כסדר, לצד המובחרים בעם הזוכים להוסיף ולהתקדם במסגרת 'קניין ש"ס' שיזכו בסייעתא דשמיא בעוד כחודש בסוף חודש תשרי הנוכחי להיבחן על 630 דפי גמרא במבחן אחד וכולל. אשריהם. אשרינו.

עם סיומה של שנה פנינו לשיחה בעניין עם אחד מחברי 'קניין ש"ס' הרה"ג מעכל פונפדר שליט"א המשמש גם כמג"ש 'דף היומי' בשטיבל בעלזא ברובע ו' באשדוד, לשמוע ממנו על המהפכה התורנית מנקודת מבטו, ועל ההתכוננות לקראת המבחן הגדול על 630 דפים ברוב הצלחה.

כמג"ש וכלומד נשמח לשמוע את הסתכלותך על כל המהפכה? פותחים אנו בשיחה.

מה אומר ומה אדבר, מבחינתי מדובר בחידוש אחד גדול וכפי ראות עיני היה אפשר לומר שבעצם לא מדובר במחזור נוסף ב'דף היומי' אלא בתקנה ורעיון חדש לגמרי ממה שהיה עד הלום, עם כל תכניות החזרות והמבחנים למיניהם, אשר לפי ראות עיני חוללה שינוי ומהפך אדיר בקרב כל אחד ואחד מלומדי הדף היומי בלי יוצא מן הכלל למגדול ועד קטנם ממש בלי גוזמא.

אתה רואה הבדל של ממש אצל כל הלומדים?

ממש כן. משיב הוא בפסקנות, כשהוא מבאר. נראה שלכולם חדרה המודעות של ההשקעה לידיעת הלימוד, ואבאר את דברי. זיכני הקב"ה, וכבר קרוב ל 13 שנה יש לי חלק בזיכוי הרבים בלימוד התורה בשטיבל שלנו (עת שכן הביהמ"ד ברח' אבוחצירה באשדוד וכיום בבניין החדש והמפואר ברח' אברהם שפירא), אם כגבאי 'גדיל תורה' המדרבן לקבוע עתים לתורה או כמג"ש בקביעות עתים לתורה.

כבר שנים שהייתה לי התלבטות קלה האם נכון הדבר לעודד בעה"ב לתמריץ של סיכומים מבחנים וכדו' כאשר הצד לחיוב ברור, אולם חששתי לצד הנוסף לפיו יש מקום לומר שאם מחדירים אצלם כסדר שבלי סיכום ובלי מבחן כמעט ואין תועלת וכו' הדבר עלול לקלקל לאותו אברך שאינו רואה את עצמו במסגרת זו, שיפסיק לגמרי ללמוד. כאשר עד עכשיו אמרו לו שעצם ההגעה לשיעור יש בו משום החדרת אהבת התורה אצלו ואצל ב"ב ואפי' על הצד שירדם בשיעור, יש ענין של שמיעת האוזן כמבואר ביעב"ץ וכו'. ואכן בגלל זה הוא מוסר נפשו מדי יום ביומו ופתאום באים עם חידושים שהבעה"ב של פעם לא דיברו מזה ולא העסיק אותם. מה גם, שההתייחסות הייתה; מה אני, אברך כולל? כבר 20 שנה שלא עשיתי מבחן... וע"כ נקטתי בשיטה של שב ואל תעשה עדיף והייתי מעדיף שלא להעלות את העניין בכדי שלא יהיה חשש עכ"פ של יצא שכרו בהפסדו...

כיום, ברוך השם עם כל ההתעוררות וההתקדמות הכללית בעניין ההשקעה בידיעת התורה ובאופן מיוחד בקהילתנו בבעלזא זכינו וכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הורה לייסד ולהקים ארגון "תלמודו בידו" המעודד ומדרבן על כך כסדר, כשכל אחד כבר שמע ויודע על האושר הרב הטמון בהשקעה בסיכומים ובמבחנים ההופך את כל הלימוד למשהו אחר לגמרי, כשלאחרונה שמתי לב לדבר מעניין,

אפשר לומר שבעצם לא מדובר במחזור נוסף ב'דף היומי' אלא בתקנה ורעיון חדש לגמרי ממה שהיה עד הלום, עם כל תכניות החזרות והמבחנים למיניהם, אשר לפי ראות עיני חוללה שינוי ומהפך אדיר בקרב כל אחד ואחד מלומדי הדף היומי

יצא לי ללמוד בין כותלי כמה וכמה כוללים כאשר בכל כולל שיטת לימוד אחרת, ושמתי לב לנקודה חשובה אשר כמה שיותר סיפוק שמקבלים מעצם הלימוד, העניין מונע בתת מודע להרגיש את הצורך להשקיע בשינון וחזרות על הלימוד ולעשות תחבולות לקנות אותו, ולמשל מי שזכה ללמוד סוגיא של 'תקפו כהן' ללבנה ולחקרה הדק היטיב, ומי מדבר במי שזכה גם לכתבו ולערכו ואף להדפיסו בדפוס נאה, הרי שמחתו היא אין לשער ולתאר, והסיפוק שיש לו כל אימת שרק נזכר מהסוגיא בלתי ניתנת לתיאור, עד שלפעמים אינו מרגיש כלל צורך שיש לו משהו לעשות בנידון בכדי שישארו לו קניינים אלו לנצח, ותחת זה הוא עלול מפעם לפעם להרגיע את עצמו במאמרים המובאים פה ושם מהספה"ק שבחלק של לימוד העיון באמת עיקר המטרה שם היא היגיעה והליבון והשעשועים שיש לו מאותו הלימוד.

כאמור, ממשיך הוא לשנתך, כאשר התגלגל לידי משמית הזכות למסור שיעור מדי יום ביומו בדף היומי, נכנסתי למצב חדש של לימוד שטחי יותר דף אחר דף. אם כי, בהתחלה יש סיפוק אדיר שיכולים להצביע בבית ולחברים על הסט של הש"ס הנה סיימתי עוד מסכת ועוד מסכת ומי חשב שהש"ס שהשווער נתן לי כבר לא יצטרך לטיפולו של שואב האבק בערב פסח... אך בהמשך והיות וברור שחסר מאוד את חלק היגיעה והליבון ופלפול התלמידים לה זוכים אלו אשר לומדים סדרי לימוד אחרים באיטיות יותר, וכניסה לפרטי פרטים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, על כן די מהר מרגישים את הצורך והרצון הבעור כבר להשקיע בסיכום וחזרה ולו אך ורק כדי לקבל סיפוק, וכמובן שבגלל הרצון לסיפוק זה נצמדים לתכניות והמסגרות המגוונות שמוצעות ב'דרשו' וכדומה, וכך זוכים אכן להתקדם בלימוד וידעית התורה.

המהפכה השפיעה גם על אברכי הכוללים? מעיזים אנו להמשיך. ברור כשמש, שכל אחד צריך ללמוד במה שליבו חפץ, כשהרוב זוכה להמשיך ללמוד בדרך הלימוד הנהוגה ברוב רובם של

והוא שלא רק שהאברכים פשוט הוסיפו שלב מסוים על אשר היה עד עכשיו, מלימוד לסיכום ומשם למבחן, אלא שפשוט התחילו להגיע לשיעור יותר ויותר באופן קבוע!!

ולדעתי הדבר פשוט וברור, שכאשר אברך יודע שבסוף השבוע או בסוף החודש יש לו מבחן, זה גורם לו לשינוי גישה לכל עניין הלימוד, למשהו רציני, לא חס ושלום, של יום כן, יום לא, כי מלימוד של 'מטרה יומית' שלא קשור אחד לשני, הם התקדמו למצב שכל הלימוד והדפים מצטברים למקשה אחת של לימוד וידעיה. כשכמובן, זה גם מאוד מדרבן ומחייב אותו להגיע מדי יום בלי פשרות, משא"כ אילו היה בא לשם המטרה הנ"ל של מס"נ לתורה או החדרת אהבת התורה אצל הב"ב וכו' וכו' אזי עם כל המעלות והשכנועים אין בו כדי להמריץ אותו לא לפספס יום או יומיים כשיש לו סיבה או לפחות נימוק של סיבת אונס.

ומה אתה רואה באלו שכבר שנים כסדרן למדו ה'דף היומי' וכדומה כסדר? האמת יאמר. נשמע הוא מתלהב בדברו. את אלו אין אפילו צורך לשכנע להשתלב במסגרות של סיכומים חזרות ומבחנים, שכן אצלם כבר ברור כשמש התועלת מדברים אלו המסייעים לידיעת הלימוד.

יש כלל ידוע בחיים הנוגע לכל אחד ואחד. מוסיף הוא בהרחבת העניין מניסיונו. כל בן אדם צריך סיפוק, אלא מה, ישנם הרבה מצבים בהם האדם לא מרגיש את הצורך למילוי סיפוק נפשו באשר בתת מודע הוא מסופק או מספק את עצמו כביכול מדברים אחרים המשפיעים עליו שלא יתאמן להגיע לסיפוק הנכון, וכמשל שמובא ב'חובת התלמידים' שכן אדם יכול להרגיש צמאון ומחסור כלשהו ונפשו אינה נותנת לו מנוחה, אך אין בו שכל לקלוט שהצמאון בא מהנפש הפנימית המשתוקקת לדף גמרא, והוא הולך וקונה לו דבר מאכל כלשהו, ולמעשה זה רק משקיט את הרעב לכמה דקות והדברים ידועים ואכמ"ל.

בעניין הזה, שמעתי בעבר מאחד מגדולי מרביצי התורה שאמר לי; שהיו לו שתי תקופות במשך ימי בחרותו. בראשונה למד בשיבה מפורסמת אשר קנתה לה שם ותהילה בכל קצוי תבל, ולאחר כן מחמת סיבות שונות עבר ללמוד בשיבה אחרת אשר לא היה לה שם עולם כ"כ עכ"פ מצד איכות וצורת הלימוד. וסיפר, שדווקא בהגיעו למקום הלימוד השני שם התחיל לעשות 'שטייגן' עשרת מונים מעת שהיה בשיבה המצוינת הקודמת, וביאר הדבר שכל עוד שהסתובב בין כותלי השיבה המפורסמת לא הרגיש איזה חסרון וצמאון בעצמו שהרי עצם ההרגשה שהוא לומד בשיבה הנודעת, וכל מי שפגש אותו והתוודע שלומד שם הוריד לו את הכובע, היה בו די והותר לתת לו סיפוק מבלי שירגיש איזה דחף להתקדם בלימוד וכו', משא"כ אח"כ כשעשה שינוי רשות והגיע לשיבה האחרת היתה חסרה לו אותה הרגשה ומיד הרגיש את הצמאון והמחסור של סיפוק רוחני שלא היה לו אופן למלאותו רק ע"י שיתחיל פשוט להגות ולעיין ולהתקדם עוד ועוד בלימוד התורה הק'.

הנ"ל שייך גם לאברך כולל וכדומה? ביקשנו לשמוע בהיסוס מה. עלי בעצמי אני יכול לספר. משתף הוא בגילוי לב; מעת נישואי,

הגדולים של קניין ש"ס?

האמת היא שהייתי מעדיף שלא להישאל על זה וכפי שכבר אפרט. אך לתועלת העניין אסכם בתמצות נקודות שייסעו לכלל הלומדים שיתייחסו אליהם בצדק ובתבונה;

א. הזמן המיועד לחזרה הוא מיועד לחזרה ולא ללימוד מחדש, (וגם לא לשיפוצים). כל אחד צריך להחליט לפי מצבו וזמנו מתי הוא הזמן בו עדיין מותר לו לפרגן לעצמו לשפץ, ומהו הזמן בו הוא צריך להכניס רגלי ולהתחיל לנסוע, ובתחום זה עצמו יש דרגות ודרגות וככל שמתקרבים למבחנים צריכים לחזור לחזור על הדפים, הפרקים והמסכתות אותם יודעים יותר טוב.

ב. להיות ריאלי עם הזמנים הן מבחינה אישית והן מבחינת הבית ולפי זה לבנות את התכנית,

ג. אחרי הכל ולפני הכל יש לדעת שכל אחד והראש שלו באופן החזרה ובאופן הסיכום ולכן מאוד יתכן שאברך יחזור ויחזור ויסכם ויראה לבסוף ששאלו בעיקר על נקודות שהוא לא השקיע בהם כל כך, וזהו דבר שיכול לגרום לחלישות הדעת, אבל אין מנוס, ובוודאי שלא נדרש מאברך לשנות את אופן לימודו כל עוד שהוא מרוצה מזה אך ורק כדי לתפוס את הראש של הבוחן של דרשו, [מקסימום יעבור רק את הציון העובר שהוא 60 אחוז וגם יהיה לו סיפוק בידעו שהוא עושה עכ"פ מה שנדרש ממנו].

ד. עוד כלל שכולם אומרים ורואים את זה במוחש - שהצלחת החזרה תלויה באופן הלימוד הראשוני ככל שלומדים בבהירות ומשקיעים מיד בסיכום שינון וחזרות, בהמשך הרבה יותר קל ונעים.

למעשה, חוזר הוא לשאלתנו. אישית התחברתי לאחרונה להשקיע בשינון וחזרת הלימוד בשיטת ה'קלזכור', כשאכן ברוך השם אף שעברו רק כשלוש וחצי חודשים מאז שהתחברתי אליה אני רואה בזה שינויים עצומים במבחנים שאני עושה ובחומר שאני שולט בס"ד, באופן השליפה המהירה ביחס למה שהיה עד הנה, [באופן שלעת עתה - אם כי אניני שלם עם זה עדיין - אני חוזר הרבה פחות על החומר מבפנים] כמובן ששיטה זו דורשת מאידך משמעת עצמית גדולה ועקבית, וריאליות מצד הזמן והמקום, וע"כ כל עוד שלא ראיתי את עצמי בתחום זה תקופה ארוכה יותר של לפחות חצי שנה עד שנה אין לי עדיין את האפשרות להמליץ עליו בריש גלי, מה גם שאני לא רואה את עצמי עומד וממליץ לכל אחד להשתלב בתוכנית זו הכרוכה בדרכי עם חיבור לכלים טכנולוגיים שבזה יעשה כל אחד כדעת רבותיו ומוריו ואחרי ידיעת נטיית נפשו בתחום זה וד"ל.

מה תרצה לומר לחבריך ומכריך?

נראה שאין כבר מה להוסיף. מחייך הוא באמרו. אבל מה שכן; כיום לומר ולהכריז; כתר תורה מונח ומוטל, כל אחד יכול למצוא את מקומו ולימודו שהוא זוכה ללימוד ולהבין ואף להשקיע לסכם ולחזור ולזכות לטעם הערב של הרגשת ידיעת הלימוד. טעמו וראו כי טוב...

הכוללים אם בעינין בסוגיות הש"ס או בלימוד ההלכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, אך אני מדבר אכן על אנשים כמונו המרגישים משיכה לזכות לדעת את הש"ס; במציאות במחזור הקודם ההרגשה הייתה אחרת לגמרי. כשהוא מבקש להבהיר; סביר מאוד שלא כולם יבינו את האמור אבל מי שיזדהה עם דברי כמדומני שיראה בזה תועלת.

מבחינתי כל המחזור הנוכחי ב'דף היומי' מדובר בתקופה חדשה לגמרי. כאמור - ישבתי בכמה וכמה כוללים - ואודה על האמת, מאז שהציעו לי ללמוד וללמד את הדף היומי, היה לי קשה לקבל בתחילה כאשר הייתי רגיל ללמוד באיטיות ובחתיירה לשורשים והגדרות עד שקיבלתי קצת את הטעם של תוספת לימוד זה בתור השלמת הכנסה, מכל מקום כל עוד שהייתי יושב והוגה בכוללים או בביהמ"ד אשר כלל הלומדים היו לומדים בעמקות וחדירה לעומק, הרגשתי פשוט הרגשת אי נעימות ורגש של נחיתות ואפי' בטלנות [סליחה על הביטוי] ללמוד את הדף, אם לענין הכנת השיעור ומי מדבר עוד לעשות מזה סדר לימוד רציפות של כמה שעות לצורך מבחנים חודשיים וכדו', פשוט הרגשתי לא בנוח, והייתי מחפש מקומות מחבוא, שם אפשר ללמוד ברוע ובשלווה מבלי נקיפות וייסורי מצפון, הגם שהיה לי ברור שמדובר בתוספת לימוד נוסף ואשר מעבר לזה הייתי משקיע כמה וכמה שעות מדי יום ביומו בלימוד העיון וכתובת הסוגיות מ"מ כאשר הגעתי לשלב זה של לימוד הדף הרגשתי את ההרגשה הנ"ל, ומי מדבר עוד מלעשות מזה נושא חברתי בשטיבל או בכולל או במשפחה וכו' ואם כבר עשיתי את זה היה זה כרוך עם התנצלויות למיניהם כגון שביקשו ממני לומר שיעור וכדו' - ואשר על כן באמת במחזור הקודם היו לי הרבה מאוד עליות ומורדות בתחום של לימוד הזה אשר התבטא גם בתוצאות של מבחני דרשו, מאחר שהיה חסר לי המקום הנכון והמתאים בו אוכל להיצמד לדרך לימוד זה בשיא השחרור והרוגע וההכרה במקומי.

אך ברוך השם במחזור הנוכחי, כל הנ"ל הפך להיסטוריה, כל האווירה והמצב הוא שאכן ממשיכים להעריך כל לומד בסדר לימודו, אך יודעים לומר שאשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, אשרי אלו הזוכים ללמוד ולהתקדם בידיעה חודשית ומי מדבר על חברי 'קניין ש"ס'. זאת ועוד ברוך השם שכאן בעירנו אשדוד נפתח ע"י הרה"ג דוד דירנפלד והרה"ג חיים שאול לוריא שכבר זכה להיבחן ב'קניין ש"ס', כולל מיוחד בשם 'קניין ש"ס' שחרת על דגלו את המגמה והמטרה לעשות את כל מה שנצרך לסייע בעד אברכים [וגם בעה"ב !!!] הרוצים להשלים נפשם בלימוד הדף היומי ובעיקר להצליח בכל המסגרות ובייחוד מסגרת הדגל 'קניין ש"ס' אשר ארגון 'דרשו' מציע, ואז תיכף ומיד הרמתי טלפון נרשמתי ונכנסתי והודו להשם, אני נהנה ומרגיש בנוח ובשיא השחרור לשבת יחד ולהשקיע בסדר הדרך הבטוחה לידיעת הלימוד; לימוד בתכניות מוגדרת, סיום יומי, שינון וסיכום שבועי, בדרך למבחן החודשי ומשם למבחנים המסכמים וכלה במבחני קניין ש"ס.

לסיום, נשמח לשמוע על דרכי הלימוד והחזרה ובפרט על המבחנים

שלחית תגובות לכותב המאמר,
כתבו לי: a0533185209@gmail.com

לשמוע ולחשמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

הרבי אינו משתהה, בזריזות וחביבות הוא מתיר את קשרי המזוודה, נוטל את ענפי העץ שהצטייד בהם, ומחפש מקום לבניית הסוכה... כשהבין רב החובל את חשיבות הבקשה, הסכים לאשר לו לבנות סוכה תחת גרם המדרגות המוביל מהסיפון לחדר המכונות. היה זה קיטון צר וקטן, אך השוף לשמים ובעל שלוש דפנות כשרות. 'כאן', אמר הרבי במאור פנים, 'כאן תוקם הסוכה'...

מזוודה מיוחדת ועמדת שמירה בודדת...

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

זמן שמחתנו!

הלמות הפטישים וניחוח ההדסים הטריים, כבר מכניסים אותנו לאוירה. קדחת הקניות ואדי הבישולים מוסיפים נופך משלהם, והסוכות הנבנות בחצרות לצד אלפי שלומי אמוני ישראל המתרוצצים בין הדוכנים והרבנים כדי להשיג פרי עץ הדר - כבר לא מותירות מקום לספק: חג הסוכות כבר כאן, ואנו שמחים לקבל את החג הכל כך ייחודי, עמוס המצוות היקרות והחביבות.

מקום של כבוד התבצר לו לחג הסוכות. המילה 'סוכות' מעלה בכל נפש יהודית ערגה, שמחה, ציפיה דרוכה לחג הקרב ובא. נקיים מכל חטא ובטוחים שזכינו בשנה טובה ומבורכת, אנו עושים את הצעדים הראשונים בשנה החדשה באמצעות חג שכל כולו אהבה לקדוש ברוך הוא, חיבוק אמיתי של אבא המביאנו אל תוך ביתו פנימה - אל תוך הסוכה, וחיבור אמיתי עמו כשאנו ששים ושמחים לחוג את החג כהלכתו. חג הסוכות מוגדר כ'זמן שמחתנו'. זהו תואר מעניין מאוד: הרי חג הפסח נקרא 'זמן חירותנו' - כי באותו תאריך נגאלנו. חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו' - כי באותו יום קיבלנו את התורה. לעומתם - בחג הסוכות לא קרה כל דבר היסטורי, והתאריך ט"ו בתשרי אינו מייצג משהו בעברה של האומה היהודית.

זאת ועוד: הרי נצטוונו לשמוח בכל שלוש הרגלים, בפסח בשבועות ובסוכות. אך התורה בחרה לצוות אותנו לשמוח, דווקא בחג הסוכות. המילים המוכרות לנו כל כך, והנושאות מאליהן את רגלינו בריקוד סוחף - 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', כתובות בחג הסוכות דווקא, ולא ביתר מועדי השנה, מדוע?

מרב הגר"ש וואזנר זצ"ל יישב שאלה זו בשם הראשונים, כי חג הסוכות הוא עמדת ההטענה העוצמתית ביותר - הוא מעניק כח ואנרגיה לתקופה ארוכה ארוכה, לכל ימי החורף. חג הסוכות הוא תחנת הכח הגדולה ביותר מבין החגים, כי הוא נוטע בנו כוחות ומפנים בנו יכולות ואנרגיות טובות לחצי שנה תמימה, ולפעמים - כמו בשנה זו - לשבעה חודשים תמימים!

יתר החגים מטעינים אותנו לתקופות קצרות בהרבה, התקופות שבין חגי פסח ושבועות, ומשבועות ועד חודש תשרי. אין פלא איפוא כי חג הסוכות מהותו ומיקודו הם השמחה, ולכן בו ציוותה התורה את מצות השמחה!

בהתבוננות מעמיקה, מציאות השמחה הזו עשויה להיות תמוהה. אנו רגילים לשבת בסלון, לסעוד על יד שולחן ארוך, גדול ומפואר, לשבת בכסאות נוחים תחת תקרה הדורה, ליהנות מאויר המזגן הצונן או מחום הבית הפנימי. והנה, מגיע חג הסוכות, ולפתע כל ההרגלים והפינוקים שלנו אינם - אנו יוצאים לאכול בחוץ, לפעמים תחת שמש קופחת או מזג אויר סגרירי. בסוכות רבות מקומות הישיבה צפופים, השולחן קטן ומתקפל, וכל רוח מצויה פוקדת את ה'סלון' המאולתר - את הסוכה.

אך למרות כל זאת נגלה, כי אין בהפרעות האלה כדי לשבש את השמחה. לא נמצא מישהו מקונן על שחג הסוכות קרב ובא - למרות שהוא יודע שיצטרך להיפרד מהנוחות, מההרגלים, ומתנאי החיים הטובים שהתרגל אליהם. לא נמצא מישהו מתלונן, לא נמצא מישהו שמחכה שהחג כבר יעבור - - -

הרבי קרא אליו את החייל בהביבות רבה, הזמינו לשבת לציידו בפנים מאירות, וקירב אותו מאוד. אחרי ששוחח עמו בידידות דקות ספורות, שאל הרבי בנחת: 'אני רואה על פניך אור ייחודי, אור של עולם הבא המשתקף על מצחך. אמור נא לי, האם עשית איזו מצוה נדירה?

לפיכך היתה הפליאה גדולה ורבה כל כך, אך היא התעצמה
שבעתיים כאשר הרבי, בעל ה'יסוד העבודה' פתח לפתע את דלת
חדרו והזמין את החייל האלמוני להיכנס אליו...

עתה, היו החסידים מסוקרנים ממש, והביטו בעיניים נדהמות על
המתרחש - הרבי קרא אליו את החייל בהביבות רבה, הזמינו לשבת
לציידו בפנים מאירות, וקירב אותו מאוד. אחרי ששוחח עמו בידידות
דקות ספורות, שאל הרבי בנחת: 'אני רואה על פניך אור ייחודי, אור
של עולם הבא המשתקף על מצחך. אמור נא לי, האם עשית איזו
מצוה נדירה? אולי הצלת נפש מישראל? איך זכית לאור כה גדול על
פניך היהודיות?'

החייל נבוך, הרהר דקות ספורות, חיפש בירכתי מוחו, אך לא זכר
דבר. הוא לא זוכר מצוה מיוחדת שקיים, מעבר למצוות השגרתיות
והיומיומיות. לא, הוא בשום אופן לא מצליח להיזכר...

אך הרבי לא ויתר: 'זה פשוט לא יתכן אחרת. יש עליך אור מהעולם
העליון, אור לא מצוי, אור ייחודי זורח ונוצץ. בוודאי שעשית מצוה
מיוחדת, או קיימת מצוה באופן של מסירות נפש. אמור נא לי, איזו
מצוה קיימת?'

החייל שב וחיטט בזכרונו, לבסוף ניצת בו זיק של זכרון רחוק: 'אני
זוכר, שלפני קרוב לשנה, היה זה בערב חג הסוכות, קיבלתי תורנות
שמירה במוצב מרוחק, תורנות של שתיים עשרה שעות - מחצות
היום ועד חצות הלילה. הקור היה עז, הכפור חדר לעצמות, אך
מעייני היו נתונים במקום אחר לגמרי...'

החייל נשם עמוקות והמשיך: 'דעתי שבאותו ערב יחול חג הסוכות,
וידעתי שבעיירה הסמוכה למוצב - ישנן סוכות כשרות בהן אוכל
לקיים את מצות אכילת 'כזית' בסוכה בלילה הראשון של החג. אך
עם זאת - העובדה כי עליי להיות בתורנות באותו לילה עד חצות
הלילה, החדירה בי את ההכרה כי לא אוכל לקיים את המצוה,
שכן אינני יכול לעזוב את השמירה, ובאם אברח לסוכה לפני תום

ההיפך - כולנו שמחים ומחייכים, עליזים ומאושרים. הצעדים בדרך
לסוכה נראים כמרקדים, ומתוככי הסוכות נשמעים צהלות ושירים,
כן כן, באותו מקום בו התנאים פחות נוחים... ובכל זאת, הדבר לא
משבש את השמחה, לא משנה את מהות החג - את זמן שמחתנו!
כי בנקודה הפנימית, ההרגלים והפינוקים ותנאי החיים הטובים,
אינם משמחים באמת. ההיפך - הם כובלים אותנו למוסכמות,
מכריחים אותנו לתנאי חיים מסויימים, מכריעים כיצד ייראו חיינו
ואיזה גוון וצבע יהיה להם... לעומת זאת, היציאה לסוכה משקפת
את שבירת ההרגלים, את שינוי החיים, את יכולת ההתנתקות מכל
הפינוקים שהורגלנו אליהם - ואין לך שמחה גדולה כמו שמחת
הגמילה מהרגלים!

אדם המשנה את הרגליו וחי בתנאים שהחיים - או לוח השנה - זימנו
עברו, מגלה את השמחה האמיתית, את השמחה שאינה תלויה
בדבר. חג הסוכות מגלה כי האושר אינו עניין של כסאות ונוחות,
מיוזג אויר ונברשות, מרווח ישיבה ושולחנות ערוכים. חג הסוכות
- כל מהותו זועקת השתחררות מההרגלים, שבירת השעבוד לתנאי
החיים, הכנעת פינוקי הלב לטובת חיי הרוח, ואלה יוצרים שמחה
אמיתית ופנימית!

חג הסוכות הוכתר כ'זמן שמחתנו', כי מהותו של החג, מצוותו, וכל
עיקרו, זועקים שמחה. לא בגלל משהו שקרה בעבר, אלא בגלל
משהו שקורה בהווה - בכל שנה ושנה, התאריך ט"ו בתשרי תופס
אותנו שמחים ועולצים, עליזים ומאושרים. אנו שמחים בחג הסוכות
לא כי שמחנו בו בעבר, אלא כי היום, וגם בשנה שעברה וגם בשנה
הבאה - אנו מלאים שמחה בחג הזה, כי בו נצא מההרגלים שלנו, בו
ניפרד מהפינוקים שלנו!

מצוות חג הסוכות מייצגת דרך, השקפת עולם: החיים ותנאיהם
הם בעצם מחסום מפני שמחה משוחררת מכל כבלי הפינוקים,
ההרגלים שלנו מונעים מאיתנו אושר אמיתי על עצם היותנו יהודים,
ורק ההשתחררות מהם תביא אותנו אל האושר והשמחה האמיתיים
והבלעדיים!

לכן, דורי דורות מסרו יהודים את נפשם, השקיעו אינסוף משאבים
ומאמצים במצות הסוכה החביבה. היכולת להגיע להישג ההתנתקות
מההרגלים והחבור לאושר והשמחה האמיתיים - הניעו את התשוקה
המופלאת, ההתלהבות הנדירה, ומסירות הנפש יוצאת הדופן למען
מצות סוכה!

ושמחת בחגך, והיית אך שמח!

החייל שנמלט...

בבית מדרשו של הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' מסלונים זי"ע,
נראתה דמות בלתי שגרתית. חייל רוסי, עטוי מדי הצבא האדום
וחמוש בנשק חדשני, נקלע לבית המדרש לתפילת ערבית שגרתית.
דמות החייל התמיר והחסון ריתקה אליה את הילדים, ולא פחות
מכך - הפתיעה את המבוגרים...

דמותו של חייל בבית המדרש לא היתה מחזה נפוץ ברוסיה. יהודים
שהפכו לחיילי הצאר, שכחו עד מהרה היכן ממוקם בית המדרש...

התורנות - אני מסתכן בגזר דין מוות בבית משפט צבאי...

לא ידעתי את נפשי ממתח וחרדה. מחד גיסא - הסוכה כה קרובה, אני יכול להגיע אליה ולקיים את המצוה די בקלות. אך מאידך גיסא - אני מסתכן בנפשי אם אברח מהתורנות, ולמעשה - אכילת 'כזית' בסוכה בליל החג מסכנת את חיי. הייתי במבוכה רבה, לא ידעתי מה להחליט!...

החייל קינח דמעה סוררת, ושב להרצאת דבריו: 'החלטתי שמצות סוכה שווה כל מחיר. מבעוד מועד ניסיתי לעקוב מתי אין מעקב אחרי השומרים, ואף הותרתי את מעילי תלוי בעמדה - שיחשבו שאני שם... בשעה אחת עשרה וחצי בלילה, עזבתי את עמדת השמירה, ואצתי-רצתי אל הסוכה. קידשתי על היין, בירכתי 'לישב בסוכה' בהתלהבות רבה, ואכלתי 'כזית' בדבקות. בשלוש דקות לשתים עשרה כבר הייתי בחזרה בעמדת השמירה, רגע לפני שיבוא מחליפי, שלא יגלה חלילה שנעלמתי לזמן מה!'

לסיום, שאל החייל: 'אולי למצוה הזאת שקיימתי במסירות נפש מכוון הרבי?'

'זו מצוה כבירה שנקנתה במסירות נפש', אמר הרבי בהתלהבות ובהערכה, 'מצוה רבת זכות ויקרת ערך, אך עדיין היא לבדה לא מסבירה את האור הייחודי הזורח עליך, את העובדה שזכית באור כה יקר מהעולמות העליונים. אמור נא לי, מה עשית אחר כך? מה עשית כששבת לעמדת השמירה?'

'אה', השיב החייל בפשטות, 'לא שום דבר מיוחד... שמחתי על שזכיתי לקיים את המצוה, ורקדתי באושר בתוככי המוצב הצבאי. פשוט רקדתי בכל הכח ובכל העוצמה, שמח ומאושר שזכיתי לקיים את המצוה למרות כל הקשיים וההפרעות... באמת הרגשתי אז מאושר מאוד', אמר החייל בהתרגשות, 'עד שרקדתי ונדמה בעיני כאילו כל המוצב כולו רוקד עמי יחדיו!'

'אכן נודע הדבר', אורו עיניו של הרבי וחיכוו התרחב באחת, 'האור המיוחד הזרוע על פניך, האור של גן עדן הזורח ממצחך, הוא בעקבות השמחה הרבה, תוצאה מהשמחה הרבה שהיית נתון בה לאור קיום המצוה. המצוה עצמה היא רבת זכויות, אך השמחה שלך והריקוד שרקדת בעטיה - אלה הכפילו את גדלות המצוה עשרות מונים, ובזכותם זכית לאור המיוחד הזורח על פניך.'

הרבי סיים את דבריו, ולחץ בחמימות את ידיו של החייל לפני פרידתם. ולחסידי הרבים נותרה ההבנה, כי את זכות המצוה עצמה, ניתן להכפיל עשרות מונים בעשייתה בשמחה ובטוב לבב! כי מצוות חג הסוכות, נועדו בראש ובראשונה לחדד בנו ובמחשבתנו את ההבנה וההפנמה, שלהיות יהודי המקיים מצוות, זו סיבה מספקת להיות בשמחה, להיות מאושר, להודות לבורא עולם על הזכות היקרה. נכון, אין את התנאים הגשמיים המיטביים, נכון, אין לנו את ההרגלים שהורגלנו אליהם, אבל אנחנו מקיימים רצון השם, נכנסים באוהל של הקדוש ברוך הוא, וברוך הוא וברוך שמו שבראנו לכבודו! סוכות הוא זמן שמחתנו לא כי יש בו את כל הצרכים הגשמיים שלנו, אלא ההיפך - דווקא בגלל מה שאין בו... כי הזכות לשמוח לא נתונה רק למי שיושב בסלון מהודר, אלא גם למי שמסתכן ורץ לתפוס

ברבע שעה 'כזית' חלה בליל החג, האושר והשמחה שלו - זו הזכות הגדולה והכבירה, זו הזכות האמיתית!

סוכה בספינה...

על חוף הים, עמדו נוסעים רבים ומיטלטליהם בידיהם, בדרכם להפלגה לארץ הקודש. ההפלגה תוכננה להגיע ארצה ימים ספורים לפני חג הסוכות, ועל פי התכנון - היו היהודים הנוסעים אמורים לחוג את החג בארץ ישראל. בשערי הספינה עמדו רב החובל וצוותו, בוחנים בקפדנות את כרטיסי הנסיעה, ובודקים היטב את משקל המטען...

במסעות מסוג זה, מוגבלת מאוד יכולת הנשיאה של הנוסעים. תא המטען הוא מוגבל קיבולת, ומבעוד מועד הודיע רב החובל כי יאפשר לכל נוסע לקחת עמו רק שתי מזוודות ותו לא. את כל יתר המטען על הנוסעים להשאיר מאחור, ולקבלו - מי יודע מתי, אם וכאשר... 'אין מנוס', הודיע רב החובל, 'הספינה לא תוכל לנוע בים עם כל כך הרבה משקל!'

כל הנוסעים החלו מחלקים וממיינים את הדחוף יותר והדחוף פחות. חפצים אישיים בודדים וזכרונות יקרים - מצאו את דרכם לתוככי צמד המזוודות המאושרות, וכל היתר - נותר מאחור, הופקד בידי שליחים להובלה באוניית המטען הבאה...

בין הנוסעים, נראתה דמותו המאירה של כ"ק האדמו"ר בעל ה'דבר חיים' מנדבורנה ז"ע. הרבי חפץ גם הוא לעלות לארץ הקודש, וגם הוא השיג כרטיס לספינה היוצאת לדרך, בואכה הארץ המובטחת. גם הרבי היה מצוייד במיטלטלים רבים חשובים ונחוצים, אבל להגבלת המטען התייחס בצורה שונה לחלוטין...

ראשית, נטל מזוודה אחת והעמיס בה ענפי עץ שחתך מבעוד מועד, אלו קיבלו מקום של כבוד במזוודה אחת, שהוקדשה כל כולה לחג הסוכות. עתה - לא נותרה לרבי אלא מזוודה אחת, להכניס בה את כל חפציו האישיים ומיטלטליו לימי ההפלגה ולימים הראשונים בארץ... בעוד לרשות שאר הנוסעים עמדו שתי מזוודות, הרי לרשות הרבי לא עמדה אלא אחת, כי מזוודה שלימה הקדיש למצות סוכה החביבה עליו כל כך. 'חבל על המקום', אמרו לו יהודים מבין נוסעי הספינה, 'הן אנו צפויים להגיע ארצה לפני חג הסוכות, ולחוג את החג בשמחה על קרקע מוצקה, בארץ הקודש. לא חבל לאבד מזוודה שלימה כדי לקחת את צרכי הסוכה?'

אך הרבי בשלו, לא משנה דבר מסדר העדיפויות שקבע לעצמו. קודם כל הסוכה, ורק אחר כך החפצים האישיים. קודם מקדישים מקום למצות סוכה, ורק אחר כך - ככל שישאר מקום - הוא ישמש לצרכים אחרים... חביבותה של מצות סוכה בעיניו, אינה יודעת גבולות. אם יש צל צלו של חשש שלא יזכה לקיימה בספינה - הוא יותר על צרכיו האישיים, ימסור מקום אחסון יקר מפז, לטובת הסוכה היקרה מכל...

הספינה יצאה לדרכה, מפליגה בשלוח בלב ים. יום ועוד יום חולף, ועד מהרה מגלים הנוסעים כי קצב הנסיעה איטי מהמתוכנן, ואכן - יגיעו ארצה רק בימי חול המועד סוכות... הרבי אינו משתהה,

של האתרוג היה גבוה פי כמה מיכולתו... רבי מיכל התבונן באתרוג בחביבות רבה, ומיד גמלה בו ההחלטה הנועזת: הוא ימכור את התפילין היקרות, ובכסף שיקבל תמורתן - יוכל לקנות את האתרוג המהודר, לקיים מצוות 'ולקחתם לכם' בפרי עץ הדר, כראוי וכיאות... כשהביא לביתו את האתרוג הנאה, היה זה ימים ספורים קודם חג הסוכות. כרגיל - היה בבית עוני מחפיר, ורק אתרוג יפה ומהודר, ויקר מאוד מאוד...

אחד מבני הבית הביט באתרוג, וחיש קל הבין מה קרה. התפילין היקרות נמכרו, אך תמורתן לא נרכש דבר, אלא האתרוג היקר... במר ליבו על האתרוג ש'גזל' את החפץ היקר ביותר תמורתו, קפץ ונשך את הפיטם המהודר שבראש האתרוג, ומיד נפסל האתרוג היקר מלברך עליו...

הרבי הביט במחזה, ואמר בפשטות: 'תפילין כבר אין, גם האתרוג כבר איננו. נותרה לי מצוה אחת, מצות השמחה בחג הסוכות, זה חלקי מכל עמלי, זו המצוה היחידה שעודי יכול לקיים. לפיכך, לא אכעס ולא אצעק, לא אתלונן ולא אבוא בטענות - רק אהיה בשמחה נפלאה בחג הסוכות, בלי תפילין ובלו אתרוג!' ובסיימו, פרץ בריקוד סוחף... באותו הלילה, נגלה אליו אביו בחלום, ואמר לו כדברים האלה: 'בני יקרי, דע לך שהמעשה שעשית - להישאר בשמחה ולא להקפיד, לרקוד ולא לכעוס, להיות בשמחה על אף המצב - המעשה הזה עורר רעש גדול בשמים, שבעתים יותר מהקרבת התפילין כדי לקנות אתרוג מהודר!'

חשוב כל כך להזדר במצוות החג, מהסוכה ועד האתרוג, מהתפילות ועד שמחת בית השואבה. חשוב עוד יותר לשמוח, והכי חשוב - לשמור על כבוד הזולת בכל מחיר, גם בחג הסוכות!

בזריזות וחביבות הוא מתיר את קשרי המזוודה, נוטל את ענפי העץ שהצטייד בהם, ומחפש מקום לבניית הסוכה...

כשהבין רב החובל את חשיבות הבקשה, הסכים לאשר לו לבנות סוכה תחת גרם המדרגות המוביל מהסיפון לחדר המכונות. היה זה קיטון צר וקטן, אך חשוף לשמים ובעל שלוש דפנות כשרות. 'כאן', אמר הרבי במאור פנים, 'כאן תוקם הסוכה!'

אשרינו שזכינו! בביתנו בנויות סוכות הדורות ומהודרות, בחצרותינו מתנוססות לתפארה סוכות גדולות ומפוארות... איננו זקוקים לחסדי רב החובל, אין לנו כאב ראש לשאת ענפים לדרך ארוכה... הבה ננצל את סוכותינו, נעריך את המתנה הייחודית כל כך שקיבלנו, ונודה מעומק הלב לבורא עולם 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה' - שיש לנו סוכה ואנו יכולים לקיים את מצוה בכבוד ובהדר!

מצות סוכה היא מצוה של שמחה, מצוה של אושר, מצוה הממלאת את ליבנו בסיפוק ובשמחה. כי אין בה כלום - רק חיבור עם אבא שבשמים, רק התגברות על ההרגלים המוכרים והישנים, רק קיום מצוות באהבה, לעשות רצון הבורא יתברך שמו!

יותר חשוב מהאתרוג!

ירושה יקרה ונדירה היתה ברשותו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע, התפילין היקרות של אביו, תפילין קדושות וייחודיות, שנכתבו בסילודין בידי סופר רב מעלה, ומעלתן וקדושתן לצד נדירותן וייחודיותן הקנו להן ערך גבוה בעיניו, לצד ערך כספי לא מבוטל בכלל... רבי מיכל היה עני ואביון, וכל חייו עוני ודוחק. פעמים רבות הפצירו בו חסידים בעלי יכולת למכור להם את התפילין היקרות, היו מוכנים לשלם בעדם כל הון שבעולם. אפס, כי הרבי לא רצה לשמוע מכל ההצעות הללו, התפילין היו יקרות בעיניו שבעתים...

שנה אחת, הורגש מחסור חמור באתרוגים, והמחירים האמירו לשחקים. רבי מיכל חפץ לקנות אתרוג מהודר ומיוחד, אך מחירו

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לו סבל ומכאובים. כל מי שהסתופפו בצלו עוד זוכרים עד כאב את השיעולים התכופים ועזים שהיו בוקעים מגופו, ואת פניו שהיו מאדימות במאמץ נוראי לתפוס מעט אוויר לנשימה.

המיוחד היה שלמרות כל הקושי, ברגע שהיתה התקפת השיעול חולפת, היו פניו מאירים כאילו לא אירע דבר, והיה ממשיך לעסוק בתלמודו או בשיחה עם מי שבא להתברך מפיו, כאילו לא אירע דבר וכאילו לא השתנק ממחסור נורא בחמצן רק לפני זמן קצר.

במשך זמן רב ניסו לשכנע אותו שייסע בימות הקיץ להרים שבשווייץ, ולא אבה לשמוע את הדברים הללו, אבל כשהתבגר ותכפו השיעולים וגם הלחצים שהופעלו עליו הלכו והתעצמו, ניאות ונסע לשווייץ.

והנה בסייעתא דשמיא יצא שהרבי הגיע לאותו בית מלון שבו שהה גם מרן פוסק הדור, עמוד ההוראה, רבינו הגר"ש ואזנר בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל.

כמובן שהרבי שמח שמחה גדולה בראותו מי עוד נמצא במקום, והיה ממתיק סוד עם הרב ואזנר זצ"ל בכמה הזדמנויות.

באחת השיחות הללו סיפר הרב ואזנר לרבי שאכן נאה המקום וטוב האוויר להחלפת כח, אבל הוא הורגל כל ימיו להרביץ תורה לתלמידים, וכעת קשה לו מאוד הדבר שהוא מנוע מכך כי שומעי לקחו אינם עמו והוא אינו מוסר שיעור כאשר הורגל מאז ומקדם.

שמע הרבי את הדברים, ושמר אותם בלבו. אחרי שהתפללו מנחה בבית הכנסת של בית המלון, פנה הרבי לנוכחים, יהודים שומרי מצוות שהתפללו במקום, ואמר להם, הנה יש כאן עמנו את גדול הדור, צדיק זה בא לבית מלוננו ויפטר בלא למסור לנו שיעור? איך ייתכן כדבר הזה, בואו נבקש ממנו שילמד אותנו תורה ואנו נשב כאן לשמוע את דברותיו.

כמובן שכל הנוכחים שמחו מאוד על ההזדמנות העצומה שנפלה בחלקם לשמוע שיעור שנוסד על ידי הרבי מלעלוב ושנמסר מפיו של הרב ואזנר...

והרב ואזנר גם הוא שמח מאוד ומסר את השיעור בחפץ לב, ממש התגשמה משאלת לבו, והרבי ישב כאחד האדם בשיעור ואף שאל שאלות באמצע כאילו היה תלמיד היושב לפניו רבו.

שמעתי מפיו של המשב"ק המסור, ידיד בלו"נ הרה"ח ר' יעקב חיים אשנברג הי"ו, שדרכו של הרבי שם בבית המדרש בשווייץ היתה שהוא לא ישב במזרח של בית המדרש, אלא באחד השולחנות בסופו. אגב, מנהג זה היה לו בדרך כלל בכל פעם שהתפלל בבית מדרש שלא היה בית מדרש של חסידי לעלוב. ראה הבעלים של בית המלון שהרבי מלעלוב יושב בירכתי בית המדרש ולא מצא הדבר חן בעיניו. לקח את השולחן של הרבי, עם הכסא שלו והסידור שלו, והעלה למזרח, הציב אותם בסמוך לשולחן שהוקצה עבור הרב ואזנר.

אך נכנס הרבי לבית המדרש, מיהר למזרח, תפס את השולחן וגרר אותו בעצמו בחזרה לירכתי בית המדרש: "לא יעלה על הדעת", הוא אמר, "שאני אשב ב'מזרח' יחד עם מרן הרב ואזנר? חלילה

ואם היה זה ספר עב כרס, הוא היה יושב שעות ארוכות עד שסיים אותו עד תומו, וכבר אירע שקם מהספר וביקש לצעוד לביתו כדי לסעוד את לבו בפת שחרית, אבל הגבאי היה צריך לומר לו שאולי כדאי לחכות קצת, כי בעוד רבע שעה כבר מתפללים מנחה...

אין לומדיה כישראל

מחמת שהיה רבינו הקוה"ט זצ"ל עניו מופלג הוא היה מסתיר ככל יכולתו את שקידתו העצומה בתורה, מה שרוב האנשים שלא הסתובבו בתוך הבית לא יכלו לראות. אבל את הכבוד העצום שרחש ללומדי התורה, היה מפגין בכוונה כלפי חוץ, והיה עושה עסק גדול מאוד מהענקת כבוד ויקר ללומדי התורה.

פעם הגיע האדמו"ר מלינו, או כפי שהוא כונה על ידי כולם ה'לינוער רב', שהיה גאון גדול בתורה, לסעודת מלווה דמלכה אצל רבינו זצ"ל שהיה עורך את שולחנו הטהור כל מוצאי שבת בצייבור והיה מספר סיפורי צדיקים לרוב.

בדרך כלל היו מחלקים במלווה דמלכה מרק לכלל הסועדים, אבל מספר האנשים לא היה גדול וגם הסיר של המרק לא היה גדול במיוחד.

כשהגיע הרב מלינו, רצה הרבי לכבד אותו בצלחת מרק, אבל לא מצאו מרק זמין, ושלח הרבי את הגבאי לבדוק במטבח למטה אם נשאר מעט מרק, וחיפשו פה ושם וטרחו בעניין.

לאחר מכן התנצל הרבי בפני הגבאי על שהטריח אותו ואמר לו: "לא הייתי מטריח אותך עבור צלחת מרק, בוודאי שלא אם היה המרק לעצמי. אבל זה עניין של כבוד התורה, יושב כאן יהודי תלמיד חכם מופלג ואנו מצווים לכבד אותו ככל יכולתנו".

מספר בנו, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שפעם בהיות הרבי זצ"ל בארה"ב נכנס לבית המדרש יהודי תלמיד חכם מופלג, והרבי לא ידע מכך. ניגש אדמו"ר שליט"א לאביו זצ"ל, ולחש על אוזנו שהנה יש פה בבית המדרש תלמיד חכם ידוע.

קפץ הרבי זצ"ל ממקומו, רץ לירכתי בית המדרש, החזיק את תלמיד החכם בזרועו והביאו אל קדמת בית המדרש, לשבת במזרח, לאחר מכן טרח בעצמו והביא לו סידור שיהיה לו להתפלל ולא נחה דעתו עד שהפגין כבוד עצום לכבודו של התלמיד חכם, לעיני כל ישראל.

פעם אחת כשנסע לליז'ענסק, כדרכו בקודש שהיה נוסע כמעט מדי שנה ליום דהילולא של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, ראה בשדה התעופה את ראש ישיבת צאנז הגאון רבי אליהו שמרלר זצ"ל. רץ הרבי לקראתו, כיבד אותו כבוד גדול ככל יכולתו, ולאחר מכן נטל בידו את המזוודה של הרב שמרלר, והחל ללכת עמה אל היציאה משדה התעופה, לרכבי ההסעה שהמתינו בחוץ.

הרב שמרלר מוחה בתוקף אבל הרבי זצ"ל הסביר שזה עניין של כבוד התורה והוא מתעקש לשמש תלמיד חכם.

בשיעור של הרב ואזנר

רבינו זיע"א היה סובל מאוד מקשיי נשימה, והיה לו חולי גדול שגרם

לי מעשות כדבר הזה, אני לא אפגע כך בכבוד התורה ולא אבזה את תורתו של הרב ואזנר בכך שאשב לצדו כאילו הייתי שווה אליו במעלה".

כאשר נטל הרב ואזנר את ידיו, החזיק הרבי את המגבת והמתין בסבלנות כדי להגיש אותה לבעל ה'שבט הלוי' מיד ברגע בו ירצה להשתמש בה, שלא יצטרך הצדיק לבזוז אפילו רגע קט בחיפוש אחר המגבת.

הרב ואזנר הבחין בכך והתנגד: "לעלובר רבי, וואס מכאט איהר", הוא שאל בתמיהה גדולה, הרבי מלעלוב, מה אתם עושים? אבל הרבי השיב לו מיניה וביה "מאכט נישט אויס", כלומר אל תפריעו לי מלכבד את התורה ואת חכמיה.

לצד הרב שטיינמן

מנהג היה לו, שבכל פעם שהזמינו אותו למעמד של כבוד התורה, לא היה מונע את עצמו מלהשתתף. כל אירוע של סיום או הענקת כבוד לתורה וללומדיה היה חשוב בעיניו מאוד, הוא תמיד היה מגיע, ואם היה זה אירוע שיש בו הרב מוזמנים נכבדים, רבנים ואדמו"רים, הוא תמיד היה בוחר את המקום הכי פחות חשוב במזרח כדי לשבת בו, ולא הסכים לזוז ממנו גם כשהפצירו בו מאוד.

אם היתה שורה אחת של שולחן הכבוד היה יושב בקצה השורה, ואם היו שתיים ואת הרבנים היותר חשובים הושיבו בשורה הראשונה, תמיד היה פונה לשבת בשורה האחורית.

פעם אחת הזמינו אותו לסיום הש"ס של 'מאורות הדף היומי', שנערך בעיה"ק טבריה. כמובן שהרבי הגיע אבל בגלל ריחוק המקום לא היו נכבדים רבים, וכך יצא שהרבי ישב לצדו של הרב שטיינמן שכמובן היה אורח הכבוד וישב באמצע הבימה.

"היתה זו הפעם הראשונה בה פגשו שני ענקי הדור הללו זה את זה פנים אל פנים ושהו זה במחיצתו של זה, ומאז נקשרה ביניהם ידידות עזה.

על מבחני 'דרשו'

לצד אהבת התורה עצומה שלו, היה רביה"ק מרבה לדבר על החשיבות של לימוד הלכה שכל יהודי צריך לדעת כיצד עליו להתנהג במשך היום. היו תקופות שהוא היה מארגן סדרי לימוד לבחורי הקהילה, שילמדו משנה ברורה וייבחנו אחת לתקופה, וגם קיבלו על זה מלגות. היו מבחנים גם בגמרא וגם במשנה ברורה, והוא היה דורש מהבחורים ללמוד הלכה ולשנן את תלמודם עוד ועוד.

כששמע שב'דרשו' יזמו את תוכנית 'דף היומי בהלכה' ועושים מבחנים לכל החפץ בכך עם מלגות כספיות עבור הלומדים ונבחנים על משנה ברורה, הוא שיבח את התוכנית בכל פה, וממש הפליג בשבחה של היוזמה כשהוא לא מסתיר את שמחתו עצומה למשמע הבשורה המשמחת.

עניין מיוחד היה לו בלימודי משנה ברורה, והוא היה אומר שמשנה ברורה חוץ מהיותו ספר הלכה הוא גם ספר מוסר...

באופן כללי הוא מאוד תמך ברעיון של מבחנים ומלגות לנבחנים, ופעם אפילו יזם השתתפות של כל האברכים הצעירים בקהילה במבחנים של מפעל הש"ס, והסדר היה שכל נבחן היה צריך לארגן תורם שייתן הוראת קבע של עשר או עשרים דולרים למפעל הש"ס. הרבי זצ"ל נתן בעצמו הוראת קבע ושלם עבור השתתפותם של כל אברכי הקהילה בתוכנית 'מפעל הש"ס'.

כמו כן הרבה לעודד את לימודי חפץ חיים ושמירת הלשון, ואף תיקן תקנה בעניין שילמדו כל יום שתי הלכות לפי הסדר המקובל מהרב סגל זצ"ל.

בכלל בסביבתו לא היה שייך לדבר בגנותו של יהודי. זכורני שפעם כשנסענו עמו באוטו, דיברו על איזה נושא ומישהו שאל שאלה בתום לב, וכמעט הגיעו לידי חשש של דיבור לשון הרע חלילה, ופתאום הצביע הרבי על בניין גדול שעמד על תלו בסמוך, היה זה בית המדרש של רחמסטריווקא, והרבי פתאום התחיל להתעניין ולשאל מי תרם את הבניין ומתי בנו אותו ואם עושים שיפוצים ועוד כהנה וכהנה שאלות של התעניינות יוצאת דופן בבניין הזה, כשכמובן הכוונה שלו היתה להסיט את נושא השיחה של היושבים מאחור, בלי שיצטרך לומר שיש בשיחתם משום לשון הרע, כי גם ההערה הזאת כשלעצמה עלולה להיות אבק לשון הרע חלילה וחס. כך היתה דרכו בקודש, בכל פעם ששאלו שאלה שהתשובה עליה היתה עלולה להיות לשון הרע, או כשמישהו סיפר משהו שיש בו חשש לשה"ר, הרבי בחכמתו היה מיד מחליף את נושא השיחה כאילו באופן טבעי, וכך היה מסובב את העניין לנושאים אחרים שאין בהם שום חשש של דיבור אסור חלילה.

דבריהם הם זיכרונם

כאמור, מנהג היה לו, לרבינו זצ"ל, שהיה מרבה לספר בסיפורי צדיקים. מדי שבוע היה מספר ב'מלווה דמלכה' סיפורי צדיקים מצדיקים שבאותו שבוע היה ה'ארצי"ט' שלהם, וגם זקני החסידים היו מספרים והוא היה מקשיב לסיפורים בעניין רב, והיה עושה מזה עסק גדול.

סיפורי הצדיקים היו אצלו עבודה של ממש, והיה רגיל על לשונו לומר ווארט משמו של החסיד המפורסם רבי יוס'ל טורנער, שפירש את הכתוב "מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו", באופן כזה: מגדול ישועות מלכו, מאן מלכי רבנו, כלומר, הקב"ה עושה ישועות גדולות על ידי הצדיקים ותלמידי החכמים, שזוכים להגדיל ישועותיו של הקב"ה בעולם, ולא זו בלבד אלא שגם "עושה חסד למשיחו", הוא היה קורא את הש' של 'משיחו' בשי"ן שמאלית, כלומר עושה חסד למי שמישיח באותן ישועות שפעלו הצדיקים, כי על ידי סיפורי הצדיקים אפשר לפעול ישועה כפי שפעלו הצדיקים בעצמם בחיי חיותם.

יהי רצון שנוכח שיושפע עלינו שפע ברכה וישועה משמי מרום בזכותו של אותו צדיק ובזכות העובדות שאנו מספרים משמו ואודותיו.

שמים. דברי המשנה באבות: 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים' - בדורנו, משמעותם שבכל מעשיך יהיה גם לשם שמים... עוד סיפר רבינו: "עובדא הווי בפלוני שנשלח להיות שד"ר למוסדות תורה. כאשר שב ערכו לכבודו מסיבת כבוד ושבו מאד את ה'לשם שמים' שלו. חשבו שעושה זאת לשם שמים בלבד, ואני ידעתי כי באותה תקופה היו לו קשיים שונים בתוך ביתו רח"ל, ועל כן הוא נוסע, כדי שלא להיות בבית... זו דוגמא אחת המלמדת כמה קשה לשבח אנשים או להיפך, כי איננו יודעים מסתרי לב".

שילוב "לשם שמים" בתוך ה"גשמיות"

מרגלא בפומיה דרבינו זצוק"ל, כי אחת המצוות הקשות שישנן היא מצות אכילה בשבת ויום טוב. מחד גיסא, מצוה להתענג בסעודה זו, ויש לאכול ברבורים ושלין ודגים. מאידך גיסא, צריכה האכילה להיות לשם שמים, וכל המטרה שצריכה להיות בזה היא לכבד את השבת. השילוב בין שני הדברים הללו, הוא אחת מן המלאכות הקשות שיש לאדם בעולמו.

מדוע הנך רוצה רק יהלום אחד?

במוצאי שמחת תורה נכנס אל רבינו אברך תלמיד חכם, שעל פניו ניצרת עדין צהלת החגים, ובפיו בקשה: "למדנו רבינו קבלה אחת שיכולני לקבל על עצמי עכשיו אחרי החגים". "רבינו", כך סיפר רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, "הביט באברך בעיניו הטובות, ואמר לו כדברים האלה:

"אמשול לך משל למה הדבר דומה. לאדם שיש לו בביתו סט של עשרים יהלומים ענקיים, שכל אחד מהם שווה הון רב. יבוא אליו שכנו, שלא ראה מעודו יהלום אמיתי, ועוד בגודל שכזה, ויבקש ממנו: 'הראה לי יהלום אחד מהסט שלך!'. 'מה ישיב לו בעל היהלומים?

"מדוע הנך רוצה לראות רק יהלום אחד? בוא ואראך את כל הסט, את כל הכתר, ותראה את ערכם ופארם של כל היהלומים גם יחד!". כאן פנה רבינו אל האברך ואמר לו: "מדוע הנך רוצה רק 'יהלום' אחד, רק קבלה אחת מתוך תורתנו הקדושה?! הלא תורת ישראל היא מכלול אחד של יופי והדר, של חן ונעימות, כלום לא יותר כדאי לתפוס את הכל?!" - - -

הוא הוסיף עוד ואמר בשם ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמכל מצוות העשה שנתנה לנו התורה, נשארו לנו כיום רק כמה עשרות. ואיך לא נעשה מאמצים לתפוס את הכל?! אותו תלמיד חכם יצא מבית רבינו בפנים חדשות.

(מתוך ומתוק האור')

לאומרו לפני תפילת שחרית. "בבית הכנסת שרו כולם ביחד, את השיר הזה במנגינה מיוחדת" - סיפר ראש הישיבה - "והדבר הרגיע אותי מעט ועשה לי טוב". הרב מונק המתין מעט: "ראש הישיבה, בילדותי התפללתי בבית הכנסת 'אהבת חסד' בבני ברק, שהוא בית כנסת של יוצאי גרמניה. סבי היה יקה, ובאנו להתפלל איתו. בבית הכנסת שלנו שרו בליל יום טוב 'גדל אלוקים חי וישתבח'. אני מבקש ברשות ראש הישיבה לשיר את הניגון הזה, ולשמוע אם זה הניגון ששרו שם בציריך". הרב אמר: "בבקשה", ואז החל הרב מונק לשיר.

מספר הרב מונק: "ישבתי מולו, קרוב אליו, ושרתי תוך כדי שאני מסתכל לתוך עיניו. הרגשתי חיבור רגשי עצום לראש הישיבה. ראיתי בחוש שהוא חוזר כעת שבעים שנה אחורה, וממש נמצא שם בבית הכנסת, בחור צעיר עם געגועים נוראים למשפחה, והוא מתמלא שוב באמונה בהקב"ה.

"בקטעים מסויימים הוא הצטרף אלי, וכשסיימתי את השיר אמר: 'כן, זהו הניגון!'. 'מאז הוא החל לבקש בכל מוצאי שבת, אחרי השיעור ב'אמונה ובטחון' וב'נפש החיים', שישירו את השיר 'גדל אלוקים חי' לפני תפילת ערבית של מוצאי שבת..."

"כשהייתי אומר בסוף השיעור במוצאי שבת, כחמישים דקות אחרי השקיעה, שהגיע זמן ערבית - היה אומר לי: 'מדוע אינך מרחם על הרשעים?! הם חוזרים עכשיו לגיהנום. תרחם עליהם! מה אכפת לך עוד כמה דקות שבת?!...'".

מה שניתן להשיג במעט מחשבה...

שח רבינו זצוק"ל: "כל אדם יכול להיות צדיק במעט מחשבה. 'למשל, בעל מכולת המוכר מאה פריטים ביום, בעצם עשה מאה מעשי חסד באותו יום. אמנם בעיקר כוונתו לשם פרנסה, אבל אם באותו זמן הוא חושב גם על חסד ומכוון לשם מצוה - עושה מאה מצוות ביום, אלא שהוא לא חושב על כך!

"וכך נהג מונית, אם יחשוב שמסיע את נוסעיו גם לשם חסד, ולא רק לשם פרנסה - יחשב לו שעושה מצוות!" "אמנם היכן מוכח הדבר, האם באמת עושה זאת גם לשם מצוה ולא משקר את עצמו?

"אם למשל, כשיהודי נזקק בדחיפות לנסיעה ואין לו אפשרות לשלם יסיע אותו - סימן שעושה את מעשיו גם לשם מצוה!".

בכל מעשה יש לשלם גם "לשם שמים"

רבינו הדריך את אחד משליחיו בעסקי ציבור: "אתה עוסק בענייני רבים, דע לך, יש להשתדל שבכל פעולה יהיה לפחות משהו לשם

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

שופע. לו היה הקב"ה נותן לו קצת יותר כסף, מיד היה מחלקו לכל מאן דבעי. לא היה שומר דבר לעצמו. פעם שמעתי רעיון נאה ומחודד. בדורנו, המחלות הקטלניות ביותר הן מחלות לב, מדוע?

כידוע, בגוף יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים. כנגדם יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. כל מצוה מחייה את האבר שכנגדה. בימים עברו האדם היה מקיים מצוות הרבה. אך בימינו רבים 'דתיים בלב'. כל המצוות יושבות על הלב. הלב אינו יכול לעמוד במעמסה - והוא קורס...

ודאי, לב זהב הינו נחמד וטוב. "רחמנא ליבא בעי" [בסנהדרין קו ב: "הקדוש ברוך הוא ליבא באי", והיינו הך]. אבל אי אפשר להסתפק בכך. צריך גם את היד, את האצבעות, את העשייה בפועל. צריך לדעת לפרוט את הדברים למעשה. עוד פסוק, עוד משנה ועוד גמרא. כולו רווח. כל מעשה מצווה מוסיף לנו עוד פרקליט, עוד סנגוריה. מה שנדרש מאיתנו הוא להגשים את אשר אנו לומדים, לעשות מעשים בפועל.

(מתוך מפי' מרגליות על הימים הנוראים)

שידו של אדם חשובה כארבעה על ארבעה טפחים. כאן סיפר היהודי דבר מענין עד מאד. פרופסור אחד, חוקר מוח בקנדה, פילח את עבודת המוח. המחקר עסק בשאלה כמה אחוזים מעבודת המוח מוקדשים לפעילות כל איבר בגוף.

הפרופסור שירטט גוף אדם, כאשר גדלו של כל איבר הינו ביחס לפעילות המוח. התוצאה היתה - יצור מפלצתי. עיקר הגוף קטן וצנום, אפילו הראש קטן. לעומת זאת, שתי הידיים - ענקיות. גם הלשון יצאה ענקית.

אמר האיש, הנה לך כבוד הרב. על פי פעילות המוח, ידו של אדם חשובה כד' על ד'!

ניתן לקחת את הדברים ולשייכם לחיי היום יום שלנו. נאמר בפסוק "והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך [דברים כט יח].

אומרים רבותינו, לעיתים באים אל האדם ומוכיחים אותו על מעשיו. מדוע אינך מדקדק במצוות, מדוע אינך עוסק בתורה ועבודה? אומר האיש למוכיח, אתה צודק. אבל יש לי לב זהב, וזה העיקר! זהו "והתברך בלבבו". האיש משתבח בלבבו הזהב. טוב ליבו כל כך

וכמה שזוהי "סחורה טובה" עבורנו, וכדאי לנו לרכוש אותה. בפרט כאמור בסוכה הקדושה, בה ראוי למעט אפילו מסתם דיבורי חול, ולדבר בה רק דברי תורה וקדושה. מסופר על הגאון מוילנא, שבשנה אחת מצאו אותו ביום השלישי של חג סוכות כשהוא שרוי בשמחה גדולה. שאלו אותו: "לשמחה מה זו עושה?" והשיב כי היום, יום שלישי לחג, יום האושפיזין של יעקב אבינו, הוא בא לסוכה ונתן לו נשיקה..

וכבר אמרנו: "סוכות - כנגד יעקב"! כמה עלינו להזהר מלפגום בקדושת הסוכה, מקום אליו מגיעים האושפיזין הקדושים להתארח, ולדבר בה רק דברי תורה וקדושה. (מתוך דורש טוב - סוכות)

של העומדים מימין החזן ומשמאלו... לאחר התפילה שאל אותו שלישי, המתלווה אליו לכל מקום: "סיביר לי כבודו! אם אפילו אינך יודע מה עושים בפתחת הארון, מדוע קנית את זה במחיר כה גבוה? תמהני מה ראית להשקיע ב'סחורה' כזאת שאינך מבין כלל בטיבה?".

נענה הגביר ואמר לו: "אכן איני מבין כלל בטיב ה'סחורה' שקנית. אבל דבר אחד אני כן מבין: סחורה כזאת שהברון גינזבורג מתחרה עליה, ומוכן לשלם עליה כל כך הרבה כסף - ברי לי שהיא סחורה טובה, שכדאי לרכוש אותה!"...

הוא אשר אמרנו: אם אצל הגאון מוילנא שמירת הפה נחשבת ל"סחורה טובה", ל"תשובה" ול"פרי העולם הבא" - על אחת כמה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח

בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ **ברכת 'לישב בסוכה' - בעמידה או בישיבה?**

◆ **משגיחי כשרות הנמצאים במפעלים בחג הסוכות - האם הם חייבים בסוכה?**

◆ **האם ניתן לקיים את מצות לולב בענפי דקל 'קנרי' או דקל 'ושינגטון'?**

ה' אלקינו באהבה את יום...". ומנהג בני ספרד, "באהבה מקרא קודש...". אבל בני אשכנז אינם כופלים את המילה 'באהבה' אלא כשיום טוב חל בשבת.

- בקהילות רבות באשכנז נהגו בעבר לומר פיוטים בתפילת ערבית בליל יום טוב; ופיוטים אלו כונו 'מַעֲרָבִית'. והגר"א נמנע מאמירת פיוטים אלו, וכן המנהג כיום.

מהלכות ארבעת המינים

- לדעת השולחן ערוך, יש לקיים את מצות נטילת לולב לאחר תפילת שחרית, לפני אמירת ההלל. ויש הנוהגים לקיים את מצות נטילת לולב בביתם לפני תפילת שחרית, מפני ש'זריזין מקדימין למצוות', וכך נהגו רבים מגדולי הדורות, וכך היה בעבר המנהג הנפוץ בקרב בני אשכנז. ועל פי הקבלה, יש לקיים את המצוה בסוכה.
- מי ששכח לברך על נטילת לולב לפני ההלל, ונזכר לפני הנענועים שבהלל - יברך עליהם באמצע ההלל, בין מזמור למזמור, כיון שאף הנענועים שבהלל הם חלק ממצות נטילת לולב.
- לדעת רוב הפוסקים, דקל המסוים שאינו מוציא פירות בשל הקור השורר באיזור בו הוא נטוע, או שיש צורך להרכיבו בעץ דקל אחר כדי שיוציא פירות - ענפיו כשרים למצות לולב.
- 'דקל קנרי' - יש מהפוסקים שפסלוהו למצות נטילת לולב, ויש שהכשירוהו, ויש שהסתפקו בדבר. ודקל 'ושינגטון' - פסול לכל הדעות.
- הלולב כשר למצוה אף לאחר שעליו התקשו ונפרדו מעט, ובלבד שלא התקשו באופן שאי אפשר להצמידם זה לזה. אולם, מצוה מן המובחר ליטול לולב שעליו צמודים ממש זה לזה.

ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות

- סדר ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות: ברכת 'הגפן', ברכת 'קדושת היום', 'לישב בסוכה', ו'שהחיינו'. ובדיעבד, אם שינה את הסדר, יצא ידי חובתו.
- מעיקר הדין, מאחר ועשיית הסוכה מתחדשת בכל שנה - הבונה סוכה לעצמו מברך עליה 'שהחיינו'; אולם, המנהג למעשה, לברך שהחיינו רק בשעת הקידוש בלילה הראשון של סוכות.
- ברכת 'שהחיינו' בשעת הקידוש בלילה הראשון של חג הסוכות, היא הן על 'קדושת היום' דהיינו, על עצם החג, והן על מצות הישיבה בסוכה, ואף על עשיית הסוכה.
- לדעת הרא"ש, היות והמנהג הוא לברך 'לישב בסוכה' רק בשעת אכילת פת או מיני מזונות - יש להסמיך את הברכה ככל האפשר לתחילת האכילה, ולכן, לדעתו, יש לברך לישב בסוכה בסמוך לאכילה, והיינו, לאחר ברכת 'המוציא' או 'מזונות', שאותה מברכים בישיבה. והמנהג כדעה זו. וכן יש לנהוג בקידוש בלילה הראשון של סוכות - לשבת לפני ברכת לישב בסוכה, כדי להסמיכה ככל האפשר לשתיית היין.
- המקדש בסוכה, ואין לו כיוור לנטילת ידיים בתוך הסוכה - עליו לנהוג באופן שלא יהיה 'הפסק' בין הקידוש לסעודה, על ידי היציאה מהסוכה, והפוסקים כתבו כמה עצות לדבר.
- משגיחי כשרות השוהים בימי חג הסוכות במבנים סגורים של מפעלים, ותפקידם מחייב שהייה בתוך המפעל ללא הפסקה במשך כל זמן הייצור - פטורים מן הסוכה בשעות הייצור.

ממנהגי תפילת יום טוב

- בתפילת יום טוב, בברכה האמצעית, אומרים: "ותתן לנו

גליון 486
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

תועבת ד' כל גבה לב.

מסופר חסיד אחד הלך בדרך עם אליהו הנביא זכור לטוב, ובדרכם נתקלו בנבלה שהיתה מעלה סרחון רב, שקשה היה על אותו חסיד לסבול את זה עד שתם את נחיריו שלא יכנס בו הריח הרע. והסתכל החסיד באליהו הנביא וראה שלא איכפת לו כלל. ושוב פגעו בדרכם באדם שגאותו ניכרת היתה על פניו, וראה החסיד את אליהו הנביא שם ידו על אפו, כאילו מרגיש הוא בסירחון ואינו יכול לסבלו, ושאל אותו החסיד על פשר התנהגותו, ענהו אליהו הנביא, כי זה שמתגאה סירחונו גדול משל נבלה, וטומאתו גדולה ממנה, כי כל הנוגע בנבלה אינו טמא אלא עד הערב, והנוגע בזה שמתגאה מביא עליו טומאות הרבה, כי על ידי כך בא לקטטה ומריבה, שנאה, קנאה, לשון הרע, כעס, שקרים וליצנות, ונאמר תועבת ד' כל גבה לב.

(קב הישר)

פרשת השבוע

האזינו השמים ואדברה ותשמע

הארץ אמרי פי (לב א)

מסופר על הרה"ק רבי יוסף דוב סולובייצק מבריסק זיע"א, ששאלו אותו פעם, מדוע ארוכה כל כך שירת האזינו ומקיפה ארבעים ושלשה פסוקים, לעומת זאת כוללת שירת הים ששרו על נס קריעת ים סוף וטביעת המצרים, רק שמונה עשר פסוקים, וביותר קצרה שירת הבאר ששרו בני ישראל במדבר, ואין בה אלא ארבעה פסוקים בלבד. השיב הרב לשואלים בבדיחות הדעת, רבים מכם מכירים בודאי את הפתגם, הרבי לבדו יודע הרבה מאד, הרבי עם תלמידיו יודעים גם כן לא מעט, ואילו התלמידים לבדם אינם יודעים אלא מעט מאד. לפי מאמר זה מתיישבת היטב השאלה שנשאלה, שירת האזינו שר משה רבינו לבדו ולכן היא שירה גדולה ומקיפה, שירת הים שעליה נאמר "או ישיר משה ובני ישראל", קטנה משירת האזינו שמשוה שר לבדו, אך כיון שמשוה מצרף את קולו בשירה זו, היא עדיין גדולה למדי, ואילו לגבי שירת הבאר שבספר במדבר, נאמר במפורש "או ישיר ישראל", שירה זו שרים אפוא

התלמידים בלי הרבי, משום כך היא קטנה ומצומצמת מאד.

הצור תמים פעלו (לב ד')

מסופר על הרה"ק רבי שמעון מירוסלב שהאריך ימים והגיע לזקנה מופלגת, שאלו אותו תלמידיו במה הארכת ימים, השיבם הרבי, תמיד קבלתי הכל באהבה ולא הרהרתי אחר מעשיו של הקב"ה, שברור כשמש כי כל מעשי ה' מוצדקים וטובים, אלא כשאדם אינו מרוצה ושואל קושיות ומתלונן, מעלים אותו השמימה ומראים לו, הכל טוב ובצדק, ואני אינני מתלונן לכן לא מעלים אותי להיווכח בצדקת ה'.

הצור תמים פעלו (לב ד')

מסופר על הרה"ק ה"חזון איש" זיע"א, שפעם בא אליו אדם אחד, והקשה קושיות על ההשגחה העליונה בקשר עם השואה הנאצית שניתכה על עם ישראל באירופה. העיר לו החזון איש ואמר: מי שאינו מבין במלאכת התפירה, ורואה את החייט כשהוא גוזר וקורע את האריג, חושב כי אותו חייט משחית את הבד. ולאמיתו של דבר אינו אלא מכין בגד חדש.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:18 ת"א: 7:20 ר"ת: 7:55

פרשת האזינו

זמני כניסת החג

ירושלים: 6:07 ת"א: 6:22

גם בקיום מצותי יתברך צריכים אמונה

ר' מרדכי החיית היה איש פשוט, תמיד מהעשרה הראשונים המשכימים לבית המדרש לאמירת תהלים, חבר קבוע הוא בחברת ה"עין יעקב" הנלמד בין הערביים ע"י ר' יצחק השותק, ולפעמים כשיש לו זמן חוסף הנו גם איזה משנה, ביחד עם חברת משניות הנלמד ע"י הרב בכבודו ובעצמו.

אמנם קשה לו להבין פרק משניות, אבל לעומת זה הרי התהלים שגור על פיו, וכל היום באמצע עבודתו, כמו בהליכתו ברחובותיה הצרים של העיירה, ממלמל הוא ללא הפסק מומוריה, וגם ב"עין יעקב", יש לו קצת ידיעה, אבל, בעיקר הוא מצטיין בתמימותו ובישירותו, ידעו אנשי העיירה כי אחר דבורו שוב לא ישנה, ואם קבע איזה מחיר על איזה שהוא טלאי, הרי שמוזה אין כבר לגרוע. ככה חי לו ר' מרדכי זה עשרות שנים, את דרכו הזה, התמימי והפשטני, התווה לעצמו עוד בהיותו צעיר לימים. כבן עשר או אחד עשרה היה כאשר מתו עליו באופן פתאומי הוריו, ובעצמו הצטרך לדאוג לפרנסתו, לא היתה לו כבר אפשרות לשבת בבית המדרש וללמוד כשאר חבריו בני גילו, על כן למד מלאכת החייטות, כלומר, מלאכת תיקון בגדים קרועים והטלאת טלאים, ומאו – קבע לו את דרכו, להגיד כל בוקר את כל התהלים, ובערב קצת "עין יעקב" – ויעבור עליו מה, משיעוריו אלו הוא לא ירפה.

עברה שנה ועוד שנה, את בניו השיא כבר וגם לבנותיו לקח חתנים מחוננים, כעת נשארו הוא וזוגתו בלבד, ההוצאות בבית איננה כבר כה גדולה, וגם כוחו אינו עמו כתמול שלשום, לכן מתעכב הוא עוד חצי שעה, עוד שעה בבוקר, בבית המדרש, ובערב בא כבר יותר מוקדם. עבר הקיץ, ימי הרחמים והסליחות התקרבו, וביחד אתם ימי חשבון הנפש, רעיון חדש צף לפתע במוחו של מאטיל: הנה אני זקנתי, אין איש איתי בבית וזלת זוגתי, ולמה לא אקנה בשבילי אתרוג ולולב על חג הסוכות הבעל"ט? ! וכי מוכרח אני דוקא לצאת תמיד עם האתרוג שקונה ר' חיים ראש הקהל בשביל כל העיירה? ! למה לא אבחר לי בעצמי אתרוג "הדר" בשבילי, והרי גם זה יהיה לי לזכות ולמליץ יושר לאחר מאה ועשרים, ואם לא עכשיו אימת!

בבוקר, בבואו מבית המדרש, סיפר לאשתו את רעיונו הנפלא וגם את דאגתו הגדולה שאין לו אפשרות להרויח על זה. אבל היא ניחמה אותו ויעצה לו, כי הן נכון, חלילה לו לבטל את שיעוריו שהורגל בהם מזה שנים וגם ח"ו שלא יחדל מלתת את צדקתו לר' חיים, אלא מאי – בערב, בבואו מבית המדרש, ניעור שנינו עוד שעה שתיים ונעבוד עוד קצת והכסף הזה יהיה מיוחד בשביל אתרוג, סוף סוף גם אני אינני צעירה – חשבה בעצמה – ואולי על ידי שאשתך בהרווחת הכסף לצורך האתרוג יהיה גם לי לזכות!

הדבר הוטב בעיניו ועוד באותו היום התחיל לעבוד שעה נוספת אחרי בואו משיעוריו בבית המדרש – כשאשתו עוזרת לעומתו. ליציני העיירה אמנם צחקו עליו, וכי מה – טענו – אין לו לר' מרדכי זמן יותר מתאים לצבור כסף לעת זקנותו, רק דוקא לפני הימים הנוראים? אבל גם הם ידעו כי בטח כוונה טובה לו לר' מרדכי בהתנהגותו זו, כי כולם הכירו אותו ואת צדקותו.

מידי יום ביומו נתופסו כמה פרוטות בקופה המיוחדת שעשה לו, לשכר עבודתו ועבודת אשתו בעד עבודת השעה הנוספת ושהיה מיועד להם לקניית אתרוג, בעיניים כלות הסתכל מפעם לפעם לחוכה לראות האם כבר יש לו מספיק בשביל קניית הדי' מינים, ואין לשער את גודל השמחה שהשתררה בביתם בשעה שבישר לאשתו, כי לפי חשבוננו יש כבר מספיק בשביל האתרוג! ואף או – לא הלך שוב לישון באותה השעה כהרגלו מאז ומתמיד, אלא התעכב שעה נוספת בבית המדרש על לימודו ב"עין יעקב" ומשניות.

ממחרת יום הכפורים לא הלך כבר ר' מרדכי לעבודתו, אלא מיהר לעשות סוכתו, בכדי שבערב חג הסוכות יהיה פנוי לגמרי בשביל קניית

הדי' מינים, וכאשר רק האיר השחר של ערב סוכות, מיהר למקוה לטבול לכבוד המאורע לצורך יום טוב, וכי בכל סוכות יגיע הוא לידי כך שיוכל לקנות לו לבד אתרוג? ומיד עם גמר שיעוריו ותפילת שחרית, טרם לכתו לביתו לטעום משהו, מיהר לחנותו של ר' חיים ראש הקהל, הסתכל על האתרוגים שברשותו, בחר לו לולב יפה עם הדסים משולשים והבטיחו לשוב בשביל האתרוג.

אהא! – תפסו ר' חיים בשרולו – אכן בשביל זה עבדתם כל כך הרבה לפני יום טוב, בשביל האתרוג, מעשה נאה ר' מרדכי, באמת יפה! ר' מרדכי לא ענהו דבר, נפרד ממנו בידידות, כששחוק קל על פניו הלבנים, והבטיחו עוד פעם שתיכף יחזור לבחור לו אתרוג יפה, הדר. בפנים קורנות יצא ר' מרדכי מחנותו של ר' חיים כשבירו האחת הלולב, מאוגד כבר עם ההדסים וההושענות, כשלקראתו שני אנשים בלתי מוכרים, שמראה חזותם העיד כי אכן אנשי מעלה המה, לא היסט ר' מרדכי לרגע, ניגש אליהם והושיט להם את ידו ב"שלום עליכם" רחב. האנשים הורים החזירו לו בעדינות "עליכם שלום", ואז פנה אליו וזקן שבהם משאלה צנועה, אשר היות ובאופן בלתי צפוי נלקעו לעיירה זו, לכן שואלים הם אותו, אם אפשרי הדבר שיהיו אצלו במשך חג הסוכות. הלב כאילו הפסיק מלדפוק אצלו לשמע הצעה זו, מוחו עבד במהירות מסחררת, והרי – הרהר לעצמו – אצטרך להבין בשביל שני האנשים האלו אוכל על החג כולו, ואז לא ישאר לי אפילו פרוטה אחת על האתרוג, זאת אומרת שכל עמלי ועמל אשתי בחודש האחרון בגלל האתרוג – לשוא יהיה! ומאידך, איך זה אפשר לסרב לשני יהודים המבקשים לחוג אצלו, ומה גם, כפי הנראה אנשי מעלה המה ואולי תלמידי חכמים. !

כן, כן! ענה ר' מרדכי אחרי רגעי דומיה, אבל האנשים, בראותם שינוי פניו ומחשבותיו המרובות אודות זה, חשבו כי אולי פגעו במקרה באחד שאין ביכולתו לארח שני אנשים, וכי רק בגלל אי יכולתו לסרב להם הוא מומינם – התחילו להתנצל לפניו ולבקש את סליחתו, ובאם קשה לו הרי ימצאו להם איש אחר שלא יצטער בגללם. אבל ר' מרדכי שלנו, שוב לא הרפה מהם, לא כי, אלא אורחיו יהיו, בסוכה, ביחד עם האושפיון, יש ב"ה לאל ידו לכלכל בכבוד שני אורחים, שהרי לפני הימים הנוראים הקרה לו ה' פרנסה בריווח! אחרי ריבוי הפצרות הסכימו האורחים להתארח אצלו, אבל אף רגע לא יכול היה להסיח דעתו מהאתרוג, מבטו נפל כל העת על הלולב שבידו, לבו נצבט בקרבו. לו היה באים רק חצי שעה יותר מאוחר, רק חצי שעה!.. בקושי רב עלה בידו להבליג בעד צערן ההולך וגדול, לעצור בעד דמעותיו שחיפשו להם מקום בעינו העומדות להתפרץ דרכו החוצה, ולהראות לאורחיו פנים מסבירות – אם כי לא שמחות כל כך. בבואו הביתה, מיהר למטבח לספר לאשתו את אשר קרהו, אשתו נחמה אותו, כי סוף סוף אין זה אסון, שהרי הכסף לא נגזל ממנו חלילה, אלא במקום האתרוג יהיה לנו שני אורחים מהוגנים מסובים על שולחנו בסוכתו, ומה הרעש? מי יודע מה חשוב יותר בשמים? ובכלל, אי"ה לשנה הבאה, נתאמץ עוד יותר שבכל אופן ישאר לנו גם על אתרוג. היא הצהירה לפניו בחגיגות שהיא מוותרת בלב שלום על חלקה בכסף לטובת האורחים, אבל הוא מיאן להינחם, האתרוג, האתרוג מה יהיה עליו? !

הוא רץ במהרה לחנותו של ר' חיים, סיפר לו את כל צערו וביקשו לבטל את הזמנתו, ר' חיים נד לו בראשו כמשתתף בצערו וניסה גם כן לנחמו, ובאותו הזמן שהתעכב בחנותו של ר' חיים, מיהרה אשתו לשוק, קנתה בשר ודגים בשביל האורחים שלה, והכינה צרכי סעודות יו"ט בכבוד גדול, כיאה לבית יהדי כשר.

עם הכנס החג, התלבשו האורחים בבגדי חג ושלשלתם צעדו באטיות לבית הכנסת, כאן טובבו כולם את האורחים, בברכות "שלום עליכם",

משל ונמשל

מידת הכרת הטוב

בספה"ק "חובת הלבבות" כתוב שמידת "הכרת הטוב" היא אחת המידות הבסיסיות והכרחיות בעבודת השי"ת, והסיבה לכך שהאדם לא מכיר טובה לבוראו, היא מפני שחושב שהכל מגיע לו.

משל לזוג שבמשך שנים רבות גידלו בביתם יתום ודאגו לכל מחסורו. היתום הרגיש בביתם כבתוך שלו, ולא חש שלמעשה עושים אתו חסד במשך שנים כה ארוכות, באחד הימים הגיע עני לבית ונתנו לו נדבה הגונה, ופיו לא פסק מלברך את בעל הבית ולהודות לו על חסדו הגדול. לנוכח ברכות אלו של העני, שאלה בעלת הבית את בעלה: מדוע העני שעשינו לו טובה פעם אחת, מודה לנו כה רבות, ואילו היתום שאנו מגדלים בביתנו ומשפיעים עליו טובה כה גדולה ותמידית, אינו מודה לנו אף פעם? אמר לו בעלה: אם תרצי אוכל לגרום לו ליתום שיתחיל להודות לנו. הוא קרא ליתום ואמר לו: גידלנו אותך במשך שנים הרבה עד עכשיו, ואנו שמחים שהקב"ה זימן לנו מצוה כה חשובה, אולם עכשיו גדלת ויש באפשרותך לעמוד ברשות עצמך, לכן, אני מציע לך שתעזוב את ביתי ותנסה לחיות חיים עצמאיים. הדברים נפלו על לבו של היתום באופן קשה מאד, אך בלית ברירה הוא יצא לרחוב, ניסה להתפרנס ולמצוא אוכל, ניסה למצוא מקום מגורים וכו', לצערו לא עלה הדבר בידו, רעב ונושפל הוא הסתובב ברחובות, כשראה אותו אותו אדם, קרא לו ואמר שהוא רואה שהוא אינו מסתדר לבד ולכן, הוא יקבל אותו שוב בשמחה לביתו כפי שהיה עד כה. מאותה שעה ואילך ידע אותו יתום כיצד להודות למטיבו, העובדה שנישל אותו מכל הטובה שהיתה לו, החדירה לדעתו את הידיעה שעושים עמו חסד תמידי ועליו להכיר טובה ולהודות על כך.

הנמשל: האדם חי בעולמו של הקב"ה, וה' משפיע עליו חסד תמידי ללא הרף, אולם האדם שהורגל לכל זאת אינו חש בטובה הגדולה ואינו יודע להודות לה' על כך, אולם כאשר האדם נקלע ח"ו לצרה או כפוקדת אותו חלילה מחלה, אזי הוא מבין שכל חייו וכל נשימה שלו הינם חסד שהבורא יתברך מעניק לו באותו רגע, באותה שעה הוא לומד גם כיצד להודות לה' על חסדיו התמידיים, והוא מכיר טובה לה' על כל מה שהוא עושה למענו תמיד.

עפ"י הבן איש חי זיע"א

גם הרב ניגש אליהם, ובהיווכחו שאכן תלמידי חכמים הם, מיהר להתפלפל עמם בהלכות סוכה, לולב ואתרוג עיני כולם נפנו לעבר הפינה בה עומד הרב והתפלפל בהתלהבות עם אורחיו של ר' מרדכי,

בעיניים מלאי קנאה הסתכלו על ר' מרדכי שזכה לאורחים חשובים כאלה. והוא – רגע שמח, בראותו כי אכן תלמידי חכמים גדולים הם אורחיו, ורגע הצטער, בהעלותו את זכר האתרוג שהפסיד בגללם. ואכן היכול היה לספר לאלו שהסתכלו עליו במבטי קנאה, מה עלו לו האורחים האלו, ואיזה שכר יקר הוא שילם בעדם.

אחר התפילה צעד בשמחה לביתו, כששני אורחיו החשובים משני צדדיו, פניהם קורנות ומשולהבות, ומיד עם היכנסם לסוכתו, תקפתם שמחה עילאית, בדבקות עצומה התחילו להזמין את האושפיון הק', ר' מרדכי עמד לו מן הצד כמבויש, הסתכל עליהם בעין חדה ובלבו החליט כי אכן לא רק תלמידי חכמים הם אורחיו אלא נראה גם צדיקים גדולים. האורחים בנוכחם לדעת, כי מארחו הנו אמנם איש כשר וירא שמים, אבל בכל זאת אינו בר אורין, לא התפלפלו בדברי תורה, רק סיפרו לו אגדות חז"ל וסיפורי צדיקים שתוכנם הכללי היה התחזקות היהודי בה' ובתורתו וכו'. בפה פעור יושב לו ר' מרדכי, כשפניו קורנות ובוולע כל מילה היוצאת מפיהם, שכח לגמרי את האתרוג ואת צערו, כל עמלו כדאי היה לו בכדי לשבת עם אורחים כאלה ולשמוע מהם את הסיפורים הנפלאים.

כשקם ר' מרדכי בבוקר כבר מצא את האורחים מתהלכים בסוכה אנא ואנא בשמחה עצומה, נו, ר' מרדכי – פנו אליו – אולי נלך למקוה, לטבול לכבוד יו"ט ומה גם שיש לנו מצות לולב, ר' מרדכי בשמעו את המילה "אתרוג" נשתנו פניו פתאום, ומלבו פרצה אנחה כבידה, האנשים השתוממו על זה, ופנו אליו ברוך: מה זה אתכם, למה חוזרו פניכם? אנחה זו מה היא עושה בסוכה? באין ברירה הוכרח לספר להם את כל מה שעבר עליו, ושזאת היתה גם סיבת התעכבותו כמה רגעים טרם ענה להם שיהיו אצלו. שני האורחים חיזקו אותו לבל יפול ברוחו, ואדרבה סימן מובהק הוא שכוונתו היתה באמת רצויה, וע"כ שלחו לו אורחים יהודים לסוכתו, וכו' כשחזרו מהמקוה ניגש אחד לחבילתו, הוציא משם אתרוג יפה והדר והגישו לר' מרדכי, הנה ר' מרדכי, קחו לכם אתרוג במתנה גמורה – פנה אליו – ותראו מה זה השגחה פרטית, בעצם, אין דרכינו להגיד למישהו שברצוננו לטעוד אצלו, ומחכים אנו בבית המדרש עד שמישהו קורא אותנו, אבל אתמול בבוקר, תיכף בואנו העירה פגשנו בכם, משום מה התחשק לנו דוקא לחוג אצלכם, ואכן, עכשיו רואים אנו בשביל מה, להראות לכם את השגחתו יתברך, ואיך שצריכים להתחזק באמונה בו!

ר' מרדכי לקח את האתרוג והסתכל בו מכל צדדיו, הדר באמת, פתאום נזכר שאתמול, מרוב צער, שכח להחזיר לר' חיים את הלולב המאוגד, ואכן, האין זה השגחה פרטית, כי בשביל מה לו לולב כשאין לו אתרוג – זורם דמעות התחיל לזרום מעיניו התמהות. כשנגרע קמעא, החזיר להם את אתרוגם, אחום בשתי ידיו, ובקול חנוק פנה אליהם: אחי, צודקים אתם ממני, אכן חסרה בי האמונה בה', כי לולא זאת מה הצער על שוכיתי לשני אורחים כמותכם? כן, כן, יכול להיות יהודי ארבעים שנה, וחמישים שנה, לדקדק על קלה כחמורה – ובכל זאת תחסר לו קצת האמונה והבטחון בה', כן, כן, צודקים אתם! גם בקיום מצותי יתברך צריכים אמונה, כי לולא היא – מאיפה יש לך בכלל כח לקיים המצוות. אחר הוסיף: אבל לא, לא אקח מאתכם את האתרוג רק בשבילי, לא ולא! אדרבה, גם הלולב שלי אתן לכם, בשביל שלשתנו יהיה! ובשמחה רבה ברכו שלשתם "על נטילת לולב"

צ'ין אדם לחברו

התחשבות בזולת

סיפור זה התחרש בעת שהגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ליווה את חתנו הגר"א קוטלר זצ"ל ונכדו רבי שניאור זצ"ל עם שובם לאמריקה, בדרכם להקים את מבצר התורה הגדול של לייקווד, האב הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ובנו ענקי התורה, ניצלו כידוע בניסי ניסים מציפורני הנאצים בשואה. ולאחר שהייה קצרה בארץ ישראל טסו לאמריקה ומרן הגר"א קוטלר זכה להיות שם ממקימי התורה. התרגשות רבה ניכרה בר' איסר זלמן בעת שחתנו ונכדו נפרדו ממנו וירדו בגרם המדרגות, בדרכם לרכב שהמתין למטה, ושהיה אמור להובילם לשדה התעופה.

והנה הבחינו תלמידי ת"ת "עץ חיים" שר' איסר זלמן לא ירד עד לרחוב ממש, אלא ליווה את ר' שניאור ואביו רק עד אמצע המדרגות, שהובילו מדרתו אל הכביש, נשקו ונפרד ממנו. תלמידי הת"ת ביקשו לדעת מדוע ולמה לא ירד הגאון עד למכונית, הלא דבר הוא. ואז השיב להם מרן הגרא"ז זצ"ל תשובה מרטיטת לב ושצריכה להרעיד את ליבו של כל אחד מאתנו. הרי לא כל חבריו של נכדי זכו להגיע למצב שבו הוא נמצא עתה, רובם נשחטו ונעקדו על קידוש השם, איך אני יכול לרדת עד לרחוב ולנשקו לעיני כולם ולהפגין בכך את שמחתי? הרי יש

משפחות רבות שלא הגיעו לרגע הזה.

ושימח את אשתו

הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח ישיבת קמניץ, הבחין פעם באברך תוך שנה ראשונה לנישואיו, העומד ומשוחח לאחר סדר הישיבה. העיר ואמר לו: כאשר אינך לומד, מתבטל ומשוחח ולא הולך הביתה, עובר הנך על מצות "ושימח את אשתו". סיימת ללמוד, רוץ לביתך וקיים את המצוה כדבעי.

אהבת ישראל

מסופר: פעם אחת הגיע הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זיע"א לעיר חוסט שבאוקראינה, והמנונים נקהלו לקבל את פניו בתחנת הרכבת, ביניהם היה יהודי אומלל, מוכה שחין שבגדיו קרועים ובלויים, מזוהמים ומרושלים, כאשר הוא ניגש לקבל שלום, חיבקו הצדיק ונישקו, והחל משוחח איתו בידידות ובאהבה, רבים מהנוכחים הזילו דמעה בראותם מהי אהבת ישראל אמיתית, ובראותם לאיזה יחס זוכה יהודי זה מהרבי. פעם אחת הגיע ה"אהבת ישראל" לעיר ווישווא, ובין מקבלי פניו היה מנקה הארובות של העיר, שגופו ובגדיו מפוחמים ומזוהמים, הרבי חיבק אותו ונישקו, בלא להשגיח על כך שבגדיו מתלכלכים.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ב תשרי

הרה"ק רבי אברהם המלאך ב"ר דוב בער (תקל"ז)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר מנחם מענדל המוהר"ש מליובאוויטש (תר"מ)

יום ראשון י"ג תשרי

הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם המלאך (תקפ"ח)

הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח)

יום שני י"ד תשרי

הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתי מקאזניץ (תקע"ה)

הרה"ק רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי (אב"ד ירושלים - תש"ט)

יום שלישי ט"ו תשרי

יעקב אבינו

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ב"ר ישכר בער (תרנ"ו)

יום רביעי ט"ז תשרי

הרה"ק רבי שמעון מירוסלב ב"ר ישראל (תרנ"ו)

הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלמה שפירא (דרכי תשובה - תרע"ו)

יום חמישי י"ח תשרי

הרה"ק רבי משולם איגרא ב"ר שמשון (אב"ד פרעסבורג - תקס"ב)

הרה"ק רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב (תקע"א)

יום שישי י"ט תשרי

הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן (הגאון מוילנא - תקנ"ח)

הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אשר (היהודי הקדוש - תקע"ד)

הרה"ק רבי אליעזר (יחזקאל) ב"ר יצחק פאפו (פלא יועץ - תקפ"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הבן רבינו ש"ט שליט"א
מח"ס "בני אדם" יסודות יסודיים על המצוות.

שמיעת קריאת התורה (ו')

א) ברור הדבר אשר השומע קריאת התורה כהלכתה, הנה מלבד זאת אשר מקיים מצות השם, הנה עצם ענין הכבוד שמכבד את התורה, על ידי זה התורה מעוררת רחמים עליו ועל אנשי ביתו, ברוחניות ובגשמיות. (סידור הרב בעל התניא זיע"א, עמוד זכ"ב)

ב) מי שרוצה לחוס על כבוד שמים, ולקדש שם שמים ברבים, ולהיות בכלל מזכה את הרבים, יעשה כמו שראיתי בכמה מקומות בחוץ לארץ ששוכרין איש שישגיח על זה, או שהיו מנדבים עצמם על זה, למחות ביד המדברים בשעה שהשליח ציבור חוזר התפילה, ובשעת הקריאה, וכו', כיון שזה גורם אריכות הגלות בעונותינו הרבים, בלבד שלא יגרום קטנות ומריבות כמעש הפתאים, רק יבקש ברחמים ובתחנונים, ולפעמים לעת הצורך יגזור, ולא ישא פנים, לפי העת ולפי הזמן, ואז הקב"ה יסייע בעדו להיות בכלל מזכה את הרבים. (שומר אמונים, מאמר פתחו)

לע"נ

מרת פייגא מלכה שיינברגר ע"ה
ב"ר יהודה לייב זצ"ל
נלב"ע י"ד תשרי תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א
ב"ר ישכר בער זיע"א
נלב"ע י"ט ראשון של חג הסוכות
תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת הַאֲזִינוּ - לְשִׁלוֹט עַל הַהֲרָגִים

"הַצֹּר תָּמִים פְּעֵלוּ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֶל-אֲמוֹנָה וְאִין עֹל צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא" (דברים לב, ד)

מקיימים אותם גם ללא ציווי התורה, אומרת לנו התורה שזה לא בגדר 'דבר ריק'. ה' יתברך מצפה מאיתנו שנקיים אפילו את המצוות הללו לא מתוך הנטייה הטבעית שלנו אלא מתוך הכרה שזה מה שמצווה אותנו בורא עולם!

לפי זה מובנים היטב דברי המדרש: בני ישראל אמרו למשה רבינו שעיקר כוונתו כשהיכה על הסלע היתה לשם שמיים ולמען עם ישראל כדי שלא יגרם חלילה חילול ה', שכן סלע שהוא דומם שומע לציווי הבורא ואילו עם ישראל לאחר שראו את כל הניסים, עדיין מדי פעם לא שומעים לבורא. אם כן מה שנענש זה מכיוון שדאג לכבודו של בורא עולם וזה מה שגרם לדבר שנענש!

ענה להם משה שאומנם מה שעשה היה לשם שמיים אבל מכל מקום זו אשמתו. אסור היה לו לערב שיקול דעת עצמי בבחינת 'מצוות אנשים מלומדה' אלא היה צריך לפעול באופן מדויק כפי שציווה ה' ואם לא הייתי עושה כך לא הייתי נענש!

יהי רצון שנכוון את כל מעשינו לשם שמיים לעשות רצון בוראנו ללא כל פניות ושיקולים זרים אלא רק מישום שבורא עולם ציווה זאת.

בברכת שבת שלום וחג סוכות שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

במדרש תהילים (מזמור צ"ב) כתוב: "אמרו למשה: 'מי עשה שלא תיכנס לארץ?' - אמר להם: 'אני גרמתי לעצמי!'. אמרו לו: 'ולא הקדוש ברוך הוא עשה לך?' - אמר להם: 'חס ושלום! אפילו אתם רואים שהקב"ה מצדיק את הרשע ומחייב את הצדיק - אֶל-אֲמוֹנָה וְאִין עֹל" (דברים לב, ד).

לכאורה לא מובן הדו שיח בין משה רבינו לבין בני ישראל, הרי ברור וידוע לכולם שמשה לא נכנס לארץ ישראל בגלל שהיכה את הסלע ולא דיבר אליו כפי שציווה עליו בורא עולם?

את התשובה למדרש זה נבאר לאחר התבוננות במעשינו שלנו: מרבית הפעולות הגשמיות שלנו נעשות ללא מחשבה 'מצוות אנשים מלומדה' (אם היינו צריכים לחשוב לדוגמה על כל דבר ודבר לא היתה אפשרות לאדם לחיות נורמאלי ולהיות מיושב בדעתו).

לעומת זאת ברuchניות לא טוב עניין ההרגל. לדוגמה, כאשר האדם מתפלל שמונה עשרה או מברך את ברכת המזון ולאחר שתי דקות הוא מנסה להיזכר האם הוא התפלל או בירך.

עניין זה אנחנו רואים בסוף הפרשה: "כִּי לֹא דָּבַר רַק הוּא מְכַם כִּי הוּא חַיִּיכֶם וּבְדַבְרֵי הַזֶּה תִּתְּאוּרֶיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אִתְּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ" (דברים לב, מז). לכאורה לא מובן מדוע שנחשוב חלילה שדברי התורה הם בגדר 'דָּבַר רַק'? מדוע התורה צריכה לכתוב זאת?

אלא ודאי כוונת התורה ללמדנו שגם הציוויים אשר היו מתבקשים מצד השכל והיינו

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרוור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דריר בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזירי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזירי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזירי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

זמני לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	ריבון תם
י"מ	18:07	19:18	20:01
ת"א	18:25	19:15	19:58
מיסב	18:26	19:17	20:00
ב"ל	18:26	19:17	20:00

שואל ומשיב בהלכה - סוכות

מה הן הלכות של חג סוכות?

סוכה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מצוות עשה מן התורה לאכול כזית פת בלילה הראשון של חג הסוכות בסוכה. צריך לאכול בלי הפסק בכדי אכילת פרס. **מקורות:** ילקוט יוסף מועדים עמ' קל"ט. חזון עובדיה- סוכות עמ' ק"ח, ק"ב.

יש אומרים שאת ה'כזית פת' שאוכלים בסוכה צריך לאכול בלי לפתן, ויש חולקים. מעיקר הדין, יוצא ידי חובת אכילת כזית פת בסוכה בלילה הראשון גם כשיש בו תערובת לפתן של סלט או דגים וכיו"ב. אך נכון לחוש להחמיר בזה.

מאחר שיש חיוב מהתורה לאכול כזית פת בלילה סוכות בסוכה, לפיכך אם שכח לומר 'עלה ויבא' בברכת המזון בלילה חג הסוכות, אם נזכר כשאמר 'ברוך אתה ה' - לא יסיים ויאמר 'בונה ירושלים' אלא יאמר: 'למדני חוקיך' ויחזור ל'עלה ויבא'.

אם חתם 'בונה ירושלים' - יאמר שם: 'ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם, אשר נתן (שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה וכו' את יום (השבת הזה ואת יום) חג הסוכות הזה, את יום טוב מקרא קודש הזה. ברוך אתה ה', מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים'. וממשיך את ברכת 'הטוב והמטיב'.

אם לא נזכר עד שהתחיל בברכת 'הטוב והמטיב' ואמר: 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם לעד וכו' - יחזור לראש ברכת המזון. אבל אם טעה ביום החג בבוקר ולא אמר בברכת המזון 'עלה ויבא', אינו צריך לחזור. **מקורות:** ילקוט יוסף- מועדים עמ' ק"מ. חזון עובדיה- סוכות עמ' ק"א-ק"ג.

אם ירדו גשמים בלילה הראשון של החג, פטור מלאכול בסוכה, שנאמר: "בַּסֹּכֹת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" (ויקרא כג, מב). "תִּשְׁבוּ- כעין תדורו", מכאן שהמצטער- פטור מן הסוכה. יש חולקים ואומרים כי בלילה הראשון צריך לאכול כזית בסוכה גם אם יורדים גשמים, והעיקר להקל. אף למחמירים כשירידים גשמים לא יברכו ברכת 'לישב בסוכה', שספק ברכות להקל.

מי שלא אכל בסוכה בלילה הראשון של החג מחמת הגשמים ונכנס לביתו וקידש ובירך 'שהחיינו' בעת הקידוש ולמחרת בבוקר פסקו הגשמים, יש אומרים, שיחזור לברך שהחיינו בקידוש, ויש חולקים, וספק ברכות להקל ולא יברך.

על כל איש ואיש מישראל מוטלת מצוות נטילת ארבעת המינים (לולב אחד, שלושה הדסים, שתי ערבות ואתרוג אחד) לברך עליהם ולנענע אותם בשבעת ימי החג. אישה פטורה ממצווה זו (לפי מנהג האשכנזים יכולה ליטול בברכה). אין נוטלים לולב בשבת, מכיוון שגזרו חכמים, שמא יטול את הלולב בידו וילך ארבע אמות ברשות הרבים.

מצוות נטילת ארבעת המינים היא ביום ולא בלילה. כל היום כשר לנטילת לולב. המהדרים במצוות - יש מהם הנוהגים לברך על הלולב ולנענע אותו בתוך הסוכה ואת הנענועים שבשעת אמירת ההלל עושים בביה"כ. אדם שאין לו לולב, יכול לקחת מחברו ב'מתנה על מנת להחזיר' ויוצא בו ידי חובה. גם מי שאיטר יד נוטל את הלולב ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל.

שְׂכַר הַמְּשַׁמַּח אֶת הַזּוֹלָת

אנחנו לא מודעים, מהו השכר של מצווה שאדם מקיים בעולם הזה ולבטח אנחנו לא מודעים, מהו השכר העצום כאשר האדם משמח את הזולת. להלן סיפור מופלא המאיר את העניין: שמם של המקובלים הגאונים הרב יעקב חי ציון עדס זצ"ל והגאון הרב יהודה משה פתיה זצ"ל, שהתגוררו בירושלים היה מפורסם ברבים.

שמו של המקובל ר' יעקב עדס התפרסם בעיקר בגלל ששימש כאחד מראשי ישיבת 'פורת יוסף' וכדיין בבית-הדין הרבני הגדול. שמו של הגאון המקובל ר' יהודה פתיה התפרסם בעיקר בשל העובדה כי הרב היה מתקן נפטרים. הצדיק גם היה ידוע בהוצאת רוחות ודיבוקים. שני המקובלים למדו יחד.

באחד מהימים הם סיכמו ביניהם, כי מי שיפטר ראשון, יבוא בחלום לשני ויספר לו, מה נעשה שם למעלה על חשיבותם של לומדי התורה בעולם האמת. המקובל הרב עדס נפטר ראשון לאחר מספר שנים. בסיום השבעה, הרב יהודה פתיה ראה בחלומו את חברו. ר' יעקב סיפר כי כשעלה לשמיים, הראו לו, מה השכר, שמקבל יהודי על כל מצווה ומצווה. אבל הוא אינו יכול לגלות מהו השכר שמקבלים בשמיים על לימוד התורה, שכן בעולם הזה, אי אפשר להבין זאת.

אבל בכל זאת דבר אחד נתנו לו רשות לגלות. ר' יעקב סיפר על יהודי שנפטר לפני שנים אחדות והיה מסתובב בבתי הכנסת בירושלים ומחלק לאנשים טבק כדי לעורר ולשמח אותם. "אם היו בני אדם יודעים, כמה שכר נתנו לו על מצווה זו, היו מחלקים טבק כל ימי חייהם". וסיים, "אדם הגורם שמחה ואפילו קטנה לחברו, מחכה לו שכר גדול ורב בשמיים".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הצדיק הרב שלום הכהן זצ"ל

הגאון רבי שלום הכהן זצ"ל: נולד בליל שבת קודש ב' אייר ה'תקצ"ד (1834) בג'רבה. ביום המילה נתן לו אביו שלושה שמות: **שלום, דניאל ויהודה**, שהם ראשי תיבות של שם הקודש **ש-ד-י**. לצורך כלכלת ביתו, כדרך רוב החכמים באותה התקופה שלח ידו במסחר. ההצלחה האירה לו פנים. עד מהרה הפך לעשיר מופלג ובעל קרקעות. מהונו הרב פיזר תרומות נכבדות לצדקה וחסד. **במשך שנים רבות החזיק מכספו שני תלמידי חכמים גדולים שלמדו על חשבונו יומם ולילה**, והוא היה דואג לכל צרכיהם. מכיוון שעמד בניסיון העושר ניסו אותו בשמיים גם בניסיון העוני. עד כדי כך הגיעה עניותו, **שנותר לו חלוק אחד בלבד. ביום שהיו מכבסים אותו, היה מתעטף בטליתו בביתו. מאחר ולא היה לו בגד אחר, באותו היום הוא לא יכל לצאת החוצה.** אולם בגודל צדקותו, קיבל את הכול באהבה ובירך על הרעה כשם שבירך על הטובה. עם כל זאת, גם בהיותו עני ואביון, היה דוחק את עצמו ונותן צדקה לעניים. ולא זו בלבד, אלא **שהיה גם מכתת את רגליו לגבות תרומות עבור אורחים ושד"רים.**

רבינו התפרסם כצדיק ובעל מופת. רבים פנו אליו ונושעו. ברכותיו לא היו שבות ריקם. באמרי פיו מחולל היה ניסים ונפלאות. בזכות תפילותיו בס"ד **עקרות רבות נפקדו, וחולים רבים התרפאו.** עד שנת התרנ"ב (1891) התגורר בג'רבה. שם שימש כדרשן ושליח ציבור בביה"כ 'הכהנים'. לאחר מכן הרביץ תורה מספר שנים בעיר גאבס. בהיותו כבן חמישים ושבע שנים, נוסדה עיירה חדשה בדרום תוניסיה בסמוך לג'רבה ושמה זרזיס. רבינו נקרא לכהן בקודש כרב ומורה צדק בעיירה החדשה. שם הרביץ תורה במשך כשלושים שנה. בערוב ימיו, כשהוא זקן ושבע ימים, זכה רבי שלום לחונן את עפר ארץ הקודש. נפטר ב-י"ח תשרי ה'תרפ"ו (1925). ציונו בטבריה. חי כ-91 שנים.

סבא (מצד האב): ר' שאול (גאב"ד ג'רבה). **אביו:** הגאון ר' משה. **אשתו:** הצדקת מרת תראכי (נכדתו של הגאון רבי יוסף הכהן זצ"ל ראב"ד ג'רבה). **מרבתי:** הגאונים- אביו, ר' משה, המקובל ר' כליפה עידאן. אחיו, ר' דוד הכהן. **בנו:** ר' משה כלפון. **מספריו:** **יברכה שלום יצדקה ושלום יחיים ושלום- מידות יחפץ יקר- ביאור מצוות התורה ינהר שלום- על התורה יברית שלום ושערי שלום- על ארבעת חלקי השו"ע.**

רבי שלום היה מפורסם לא רק בקרב היהודים. גם הערבים תושבי המקום העריכו וכיבדו מאוד את הצדיק. מרוב הערצתם אליו הם כינו אותו בשם 'סידי הרבי' (אדוני הרב). **מסופר על אישה ערביה, שנהגה לטאטא, לנקות ולסקל את השביל בו עבר רבינו בדרכו מהבית שלו לבית הכנסת. היא עשתה זאת כדי שהצדיק לא ימעד חלילה בדרכו.**

באחד הימים ניגשה אל הרב וסיפרה, כי פיטרו את בנה והוא חסר עבודה במשך תקופה ארוכה. היא ביקשה ממנו שיברך את בנה שיזכה לפרנסה טובה. הצדיק בירך בברכת "מזוני רוויחי". עוד באותו שבוע **מצא בנה מקום עבודה עם משכורת גבוהה ביותר.**

באחד הימים ישב אדם מג'רבה בבית הקפה שבעיר גאבס. לאחר דקות אחדות נכנס ישמעאלי הדור ומכובד וישב בסמוך אליו. שאל הערבי את היהודי למקום מושבו. היהודי השיב כי הוא מתגורר בג'רבה. "האם אתה מכיר את רבי שלום?", שאל הערבי. "אכן, אני מכיר את הצדיק. אך אם יורשה לי לשאול, כיצד אתה מכיר את רבינו?", שאל היהודי, כשאינו מסתיר את פליאתו, שכן מה לערבי המתגורר בעיר גאבס ולרבי שלום שהתגורר בעיר זרזיס? חייך הערבי וסיפר ליהודי, כי בכל פעם שהוא היה מגיע לעיר זרזיס לרגל עסקיו, היה נכנס לביתו של רבי שלום ומבקש את ברכתו, שכן ידע שברכותיו מתקיימות.

"פעם אחת", הוסיף הערבי בהתלהבות, **"בירך אותי הרב שהשנה אתמנה למושל! כאשר שמעתי את ברכתו, אף שידעתי שברכותיו מתקיימות, הפעם לא האמנתי שברכותו תתקיים. רחוק הייתי מלהיות מושל לפי החוק, והיה עלי להתקדם בכמה דרגות כדי שאהיה מועמד לתפקיד המושל. באותו הזמן מספר אנשים היו בדרגה גבוה ובמעמד טוב ממני להתמנות כמושל. אך למרבה הפלא, ברכתו התקיימה במלואה. התמניתי למושל באותה שנה בדיוק כפי שבירך הרב",** סיים בהתרגשות הערבי שהתגלה כמושל המקום.

ערבי אחד מתושבי עיר הנמל גאבס, נקנס על ידי השלטונות לגלות לעיר זרזיס, מקום משכנו של רבי שלום. הערבי שכר עורך דין מעולה ושילם לו סכום עתק כדי לערער על פסק הדין, אך השופט דחה את טענות עורך הדין. **"לך אל רב היהודים ותבקש ממנו שיברך אותך שתצליח לשוב לעיר מולדתך. דע לך, רבי שלום ידוע בברכותיו שאין שבות ריקם",** יעצו לו חבריו. הוא סירב ולא האמין בברכותיו של הרב. חבריו ניסו לשכנע אותו ואמרו: "הרי אתה נמצא כאן בזרזיס. הגלו אותך מגאבס ואינך יכול לחזור לשם. המרחק לבית רבינו קצר מאוד, ובמצבך אין לך מה להפסיד".

לבסוף שמע לדבריהם ופנה לבית הרב. כשהגיע לשם, סיפר לצדיק מה התרחש. הרב האציל מברכתו עליו. חלפו שבועיים ימים בלבד, וכבר **קיבל הערבי תעודת שחרור, בה הורשה לשוב לעיר מולדתו גאבס.** הערבי מיד נסע לבית הכנסת 'אלגריבה' וסיפר לפני יהודים וערבים את הנס אשר קרה לו. הוא לא הסתפק בכך, אלא אף תרם סכום גבוה לבית הכנסת, כשהוא משבח ואומר: **"אין כמו דת ישראל!", ונעשה מכך קידוש ה' גדול.**

מסופר כי שרה, בתו של רבינו, **חלתה בילדותה בעיניה והתעוורה לגמרי ר"ל.** אביה הביא לפניה לשונות של צמר בצבעים שונים כדי שתבחין ביניהם, והיא לא זיהתה. יצא רבינו מהחדר בצער, פרש כפיו אל ה', והתפלל מעומק ליבו: **"ריבונו של עולם! בת עיוורת - זהו צער ועלבון גדול, אל-נא רפא נא לה!".** באותו הלילה, ראתה הבת בחלומה דמות אדם, שהניח ידו על עיניה והבטיח לה: **"אל תיראי! מחר תוכלי לראות ככל האדם".** כאשר הקיצה הבת משנתה, גילתה להפתעתה כי מאור עיניה חזר אליה כבראשונה! כאשר סיפרה לאביה את דבר החלום, אמר לה: **"בוודאי זהו המלאך רפאל, שבא ורפא את עיניך".** מרת שרה חיה כתשעים שנה ועד סוף ימיה לא ידעה חולי וכל מכאוב בעיניה.

חֶשְׁבוֹן נֶפֶשׁ

בודדים חל ב"ה שיפור עצום במצבו, עד שבניסי ניסים בפרק זמן קצר הבריא הילד לחלוטין!

האברך כל כך התרגש ואמר: "ראו עד היכן מגיע כוחו של חשבון נפש. כאשר האדם מקבל על עצמו לתקן את אשר עיוות, אפילו שעדיין בפועל לא עשה דבר – מיד הקב"ה מסיר את הבעיה".

"את המעשה הזה סיפרתי בשיחת ליל שישי לפני כמה שנים", המשיך האדמו"ר מפורישוב שליט"א ואמר, "ואפילו אחד השומעים בקהל, ששמע את הסיפור – השתמש בעצה זו וראה אף הוא פלא גדול".

אותו יהודי היה בחובות כבדים. הוא הרגיש, כי המזל אינו מאיר לו פנים. שנים של חובות, והוא אינו יודע, מהיכן תבוא לו הישועה. הוא מגלגל את חובותיו מגמ"ח אחד לשני.

יום אחד נפטר אביו. הוא הותיר אחריו ירושה גדולה. עם כל הצער על פטירת אביו, הייתה לו נחמה בכך, שכעת יראה אור בחייו ויצא מאפילה לאורה במצבו הכלכלי. כעת יוכל הוא לשלם את כל חובותיו ולהתחיל לשקם את עצמו.

אלא שלמרבה הצער, הוא גילה כי אחיו הערימו עליו, נטלו לעצמם את כל הירושה שהותיר אביו ונידו אותו. הם החליטו, כי הם לא מכירים בו ונישלו אותו לחלוטין!

היהודי הרגיש עוגמת נפש עצומה ולא הבין, על מה עושה לו כך האלוקים. מדוע הוא רדוף בבעיות וסבל וגם כשהישועה כבר נראית בפתח, הוא לא זוכה ליהנות ממנה.

נזכר האיש במעשה, שסיפר האדמו"ר כי בזכות חשבון הנפש של אותו האדם, בורא עולם הסיר ממנו את היסורים מפני שכבר הבין האדם, על מה נשלחו אליו הייסורים ותיקן את מה שהיה צריך לתקן.

מיודענו החליט לערוך חשבון נפש ולבקש מה' שיראה לו מדוע באו אליו כל החובות, וכעת גם הצער שנישלו אותו מהירושה, ומה ה' רוצה שיתקן? כך ישב וחשב רבות.

לאחר מחשבה מעמיקה, הבין הוא בדעתו, מהם הדברים שהזניח בתקופה האחרונה, וכעת עליו לתקן, והחליט לעשות תשובה.

ראו איזה פלא! עוד באותו יום מתקשר אליו עורך הדין של האחים שלו ואמר לו: "מצאנו מגרש נוסף של אביך. האחים אמרו שסוף כל סוף גם אתה אח ואת המגרש הזה יש לתת לך".

"בוא אלי מחר למשרדי ואעביר את המגרש על השם שלך!!!". היה זה ממש באותו יום, שערך מיודענו את חשבון נפש ועשה תשובה!

האדם עובר בחייו ניסיונות רבים. לעיתים הוא עלול לתהות על מה ולמה בורא עולם מנסה אותו? עלינו לדעת, כי הבורא יתברך אינו רוצה להעניש את האדם.

כל מה שהאדם עובר - בשל מעשיו. ה' יתברך ברחמיו המרובים נותן לאדם איתותים, שיעשה חשבון נפש ויתקן את מעשיו.

אם האדם יתקן את אשר קלקל, אזי הוא לא יצטרך תזכורת מאת בורא עולם והבעיה תחלוף בדרך פלא כלא היתה.

סיפר האדמו"ר מפורישוב שליט"א: סיפר לי יהודי חשוב לפני זמן מה אחד מילדיו סבל מבעיה רפואית. בשל בעיה זו, הוא נאלץ לקחת את הבן מידי שבוע לבית החולים לצורך טיפול ובדיקות.

באחת הפעמים בעודו יושב וממתין במיון עם בנו, החל לחשוב ולהרהר: "ריבוננו של עולם, הרי לית דינא בלא דינא – אין דין שנעשה עם האדם, אם לא שהחליטו משמיים שמגיע לו זאת".

"אם כן, מדוע שלחת סבל כזה לבני ולכל משפחתי שאני צריך לבוא איתו למיון ולבתי חולים כל שבוע מחדש? האם אתה רוצה שאתקן דבר מה ובזכות זה תעלים את הבעיה כלא הייתה?".

חשב האברך דקות ארוכות, עד שהגיע למסקנה לגבי מספר עניינים שעליו ועל משפחתו לתקן, בהם הם אינם מקפידים כראוי.

בעודו יושב ועורך חשבון נפש, עבר שם פרופסור אחד אשר כמה שנים לפני כן טיפל באמו ועל כן הכירו. "שלום לך, מה אתה עושה כאן?", שאל הפרופסור.

סיפר האברך על הבעיה הרפואית המורכבת, שהתגלתה אצל בנו, הגורמת לו להיטלטל עם הבן בבית החולים מידי שבוע ושבוע.

"חדרי נמצא בקומה העליונה. בוא עם הילד ונבדוק את הבעיה לעומק", אמר הפרופסור. האברך שמח למשמע הדברים, ועלה עם הבן לחדר הפרופסור.

הפרופסור בדק את הילד דקות ארוכות. לאחר מכן רשם עבורו תרופה ואמר לבן: "תשמע ידידי, בעזרת ה' יתברך הכול יהיה בסדר. אֶבְחַנְתִּי מְהִי הַבְעִיָּה. תן לבן את התרופה הזאת והכל יסתדר".

האברך שמח מאוד למשמע דברי הפרופסור. הוא נטל את המרשם ושב לביתו עם הבן. לאחר מכן ניגש לבית-המרקחת הממוקם סמוך למקום מגוריו ורכש בעבור הבן את התרופה.

מאותו היום החל הילד לקבל את התרופה. לאחר ימים

לע"נ תנצב"ה	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל
	פואד אברהם בן רג'ניה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	נעימה בת גורג'ה ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	חי יזיז בן קלרה ז"ל	חוה בת יעקב צבי ע"ה
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	יצחק יצקן בן רחל ז"ל
סלים בן פרחה ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה	ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	דוד יצחק בן פרחה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	גורג'ה בת נעימה ע"ה	

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יום כיפור

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת וילך - שבת שובה

- א פני ביום ההוא - כי אתה עמדי.....
- ד מלך אוהב צדקה - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו.....
- ה דרשו ה' בהמצאו - ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו.....
- ה מה לך נרדם - לנצל כל רגע ורגע.....
- י קראוהו בהיותו קרוב - כח התפילה בימים אלו.....
- יג מודה ועוזב ירוחם - סגולת המכיר שחטא ומודה על האמת.....
- יד גדולה תשובה - במעלת התשובה, לכל איש ישראל באשר הוא.....
- יח שבת בו תשוב - שבת שובה.....

יום הכיפורים

- כ שבעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ.....
- כ זה כפרתי - מנהג כפרות.....
- כ כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בערב יוה"כ"פ.....
- כב עד שירצה את חברו - יום עזיבת קנאה ותחרות יום שימת אהבה ורעות.....
- כד ומי מטהר אתכם - ענין הטבילה בעיו"כ.....
- כה כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוה"כ"פ.....
- כו לפני ה' תטהרו - טהרת היום.....
- כח אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה.....
- ל והתוודה - מצוות וסגולת הווידוי.....
- לב והיה לפניך ערב - בשגב זמן כניסת יום הכיפורים.....
- לג תענו את נפשותיכם - סגולת התענית.....
- לד בעת נעילת שער - תוקף זמן נעילה.....

וילך - שבת שובה

פני ביום ההוא - כי אתה עמדי

בהמשך הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר', וביאר הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע (תורת שמחה אות קפ), כי זה כלל גדול ביסודות האמונה הטהורה, שלעולם הקב"ה אינו 'עוזב' את בני ישראל, וכדכתיב (תהילים צד יד) 'כי לא יושש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב', בכלל ובפרט, וגם בשעת 'חרון אף' וכשמוצאים אותו צרות רבות ורעות חלילה לו לומר 'עזבני ה' זה' שבחני'*, ואדרבה, זה עצמו שהוא חושב שסילק הקב"ה שכינתו מעליו,

בפרשתן (לא י-יח), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, הקשו הראשונים, שאם אכן הוא יודע שכל צרותיו הם בעבור שאין אלוקיו בקרבו - הרי הוא מכיר בחטאו, ומדוע ממשיכה עליו מידת הדין, וכדכתיב

א. מעשה נפלא אירע לאחרונה, וכפי ששמעתי מידיד נאמן צדיק וחסיד ששמע מבעל המעשה - אברך חשוב העמל בתורה ת"ח בן ת"ח בן בנו של ת"ח, הלה החל להרגיש באמצע ה'סדר' (בשעות הבוקר) כאב שיניים ההולך וחזק, והואיל וידע כי בבית הוריו שבעי"ת ביתר נמצאת תרופת פלא, המשככת כאבי שיניים עד להפליא, לכן יצא מהיכל 'הכולל' והתקשר לבית הוריו וביקש מאמו הרחמנית שתשלח אליו את התרופה לבית תלמודו שבירושלים, וחזר לתלמודו. כשסיים חק לימודו בסוף 'הסדר' ועדיין לא הגיעה לידו ה'רפואה', התקשר בשנית לאמו ושאל אותה האם שלחה מה שביקש ממנה, השיבה בהן - שלחתי ה'חבילה' עם פלוני המשמש כ'שליח' לפרנסתו, מיד פנו אל השליח לברר אצלו איה מקומו... ענה הלה, עשיתי כל אשר נצטוויתי, וכבר מסרתי את התרופה אל האיש אשר אליו נשלחה, אך האברך טען, איני יודע מה אתה סח, מעולם לא הובאה התרופה לידי, ענה השליח, הנה למספר טלפון פלוני התקשרתי ומסרתי את החבילה לבעליה, דרשו וחקרו היטב ונתברר כי השליח 'טעה' במספר הטלפון, ושינה את המספר האחרון למספר הסמוך למספר של האברך, ואל מי הגיע - אל אברך אחר הלומד בכולל בבנין הסמוך למקום לימודיו של האברך בעל המעשה, ולו נתן את ה'משלוח', ולפלא, הלה סבר וקיבל והודה בפה מלא, בספרו כי תקפוהו לפני זמן כאבים עזים בשיניו - כאב כל יתואר ובלתי נסבל, ומשלא מצא לעצמו מקום מנוחה נשא עיניו השמימה, וכה אמר, אבי שבשמים, שמע קולי חוס ורחם עלי וקבל ברחמים וברצון, חמל נא, רחם נא ושלח לי במהרה תרופה לשכך את הכאב האיום המפלח כל אבר שבגופי... ותוכ"ד צלצל הטלפון שבכיסו, ואמרו לו מהצד השני של הטלפון - 'בידי סממני מרפא לשיניים' עבורך, נטלם ורווח לו. מששאלוהו, מה חשבת, כיצד אירע הנס... היאך לא הבנת שיש כאן טעות הניכרת ומוכחת, ענה האיש, האמת אגיד, לא חשבתי מאומה, יסוריי העבירוני על דעתי... (מרוב הכאבים והייסורים לא חשב כלום, אלא היה נראה לו כדבר פשוט ששלחו לו את ה'ישועה' מן שמיא).

ומלבד גודל ההשגחה הפרטית המופלאה, כיצד סיבב הקב"ה להביא לו את הישועה, באופן שהביאו משמיא 'כאב שיניים' על עוד אברך (שלא בחזק כ"כ), והלה יתקשר לאמו, ומקום לימודיהם בסמיכות (בכדי שלא יבחין השליח בטעות) ולא עוד אלא שגם מספר הטלפון שלהם דומה עד לאחת... גם נלמד מכאן על כוחה של תפילה מעומק הלב להחיש את ההצלה והתרופה, אך לענייננו נתבונן בתוקף ההשגחה היתירה שיש על האדם בעת צרתו, וכמו שנאמר (שמות ג ז) 'כי ידעתי את מכאוביו, ובכל צרתם לו צר. הוסיף ה'מספר' חיזוק נפלא בדרך מליצה, כי ההבדל וההפרש בין שני האברכים, הראשון סמך על 'אמו'... והשני סמך על 'בורא כל עולמים'...

ויחדיו יהיו תמים, לימוד שני העניינים גם יחדיו נלמד ממעשה נוסף - מעשה נפלא ששמענו מבעל המעשה בכבודו ובעצמו, המוכר 'תוכנות מחשב' (computir programs) לניהול תלמידים בישיבות, לפני כשנה נקרא האיש לאחד הישיבות, להראות להנהלת הישיבה את התוכנה, בתוך הדברים רצה להראותם כיצד ניתן להדפיס ע"י התוכנה 'מכתבים' להורי התלמידים באופן אוטומטי, לקח האיש את רשימת התלמידים שנרשמו לקראת השנה החדשה, והדפיס 'אישור קבלה' לאחד השמות שהיה ברשימה, המשגיח שראה את הדף הנדפס, שחק ונענה בדרך אגב ואמר, בחור זה לא נתקבל להמנות כתלמידו, אבל מאי נפק"מ, הרי הדף נדפס רק לצורך 'דוגמא', להראותם כיצד משתמשים בתוכנה... כעבור יומיים, ישב 'פקיד' במשרד (אפיס) הישיבה והדפיס מכתבים להודיע להורים המאושרים שבניהם נתקבלו לישיבה, ומשנהו הכניס את הדפים ל'מעטפות' (Envelopes) ושלחם לבית הבחורים, הלה שראה עוד

באר הפרשה - זילך - שבת שזבה

זכר אינו משגיח עליו, הא גופא נחשב לחטא², ועל כן 'ואנכי הסתר אסתיר פני'. כי על האדם לדעת שהקב"ה נמצא אתו בכל מצב, 'וגם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'.
 וכך דרש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פורים ד"ה אסתר) את לשון הכתוב ואנכי הסתר אסתיר - פני ביום

ההוא, כלומר, שגם כשה'הסתר' כפול ומכופל עדיין פני ביום ההוא, שהקב"ה נמצא בתוך כל ההסתר³, ושוכן על האדם ששרוי בחשכה ר"ל⁴. וכמו שפירשו בלשון הכתוב (ישעיה מה טו) 'אכן אתה א-ל מסתתר', שגם בשעה שנדמה כי א-ל מסתתר ידענו כי אכן אתה נמצא עמנו ומשגיח עלינו⁵.

דף כיו"ב על השולחן, הכניסו גם כן למעטפה ושלחה לבית הבחור, למחרת התקשר המשגיח לאותו אברך המוכר תוכנות, ואמר לו... אינך יודע מה עשית לי... על בחור זה ישבנו רבות והחלטנו שלא לקבלו מחמת כמה סיבות (קהילה שהוא שייך אליה וכיו"ב) אף שההורים הפעילו אלינו לחץ אדיר לקבלו, ואילו אתמול נשלח אליו הביתה מכתב המבשרו מטעם הנהלת הישיבה שהם מקבלים אותו ב'שתי ידיים', וכיצד אירע הדבר, כי בטעות נשתרבב אותו דף שהדפסת להראות לנו ל'דוגמא' בעלמא... ונשלח כאילו אמיתי הוא, הבחור והוריו שמחו עד השמים וכבר פנו להנהלת הישיבה לסדר את כל העניינים - תשלום וכו', והפקיד ענה להם, אינני רואה את שמו של הבחור הלז ברשימת ה'תלמידים', אך הם בשלהם, בידינו מכתב שנתקבל מטעם הישיבה המבשרנו בשורות טובות... בירר ה'מזכיר' אצל המשגיח, ואז נתבררה הטעות. אך המשגיח הבין ש'את הנעשה אין להשיב', אי אפשר להסביר להורים כי אך 'טעות' בעלמא אירע עם שליחת המכתב אליהם, ומוכרחים אנו לקבל את הבחור - מלאך... בע"כ יענה אמן.
 עתה, אחר שנה נקראתי שוב להנהלת הישיבה לסדר להם כמה עניינים בניהול המחשבים, בהיותי שם שאלתי את המשגיח בדרך אגב, מה שלום אותו הבחור ש'הכנסתי' לישיבה במעשיי... ענה המשגיח, אשריו ואשרי ילדתו, הננו חבים לך הכרת הטוב על שגרמת לנו להכניס בחור חשוב כמותו וכו', הוא תורם רבות לכל ה'מצב' של הישיבה, עברתי על הרשימה של התלמידים, ובו נכתב ה'כתובת' (אדרעס) של הבחור וראיתי שהנני מכיר היטב את אביו, מיד התקשרתי לאביו, ומסרתי לו על 'שמועות טובות' ששמעתי מפי המשגיח על בנו, ובתוך כך שאלתי את פיו, הגידה נא לי, כיצד הצלחת להכניס לישיבה... ענה האב ואמר, האמת אגיד, אין זה אלא 'נס גדול', כי רבות פעלנו שיסכימו להכניסו, והעלינו חרס בידינו, עד שבילילה אחד נסעתי עם נו"ב לכותל המערבי, שם ישבנו גם בכינו, 'זה בקרן זוית זו וזה בקרן זוית זו', כל הלילה התפללנו מעומק לבנו בדמעות שליש להצלחת בנינו החשוב, כי ידענו שהוא בחור חשוב עד למאד, ו'מגיע' לו להתקבל לישיבה טובה וחשובה, גמרנו שם כמה פעמים את כל ספר התהלים, ואכן כעבור יומיים קבלנו 'מכתב' מהישיבה - בנכם נתקבל להימנות כתלמיד בישיבתנו... בשמחה רבה דברנו עם ה'מזכיר', ואכן מתחילה החל הלה לגמגמם... אבל למעשה אמר, דברתי עם המשגיח ואין כל נפק"מ מה ומי, תכלית, הבחור נתקבל, וממשיך האיש לספר, ב'תוכנה' יש אפשרות לבדוק על כל מכתב מתי נדפס, ומצאתי, כי באותו היום בשעה 11 בבוקר - למחרת שהייתם כל הלילה בתפילה ובכיה עבור בנם, נדפס על ידי המכתב ב'טעות' והונח על השולחן במשרד הישיבה, ומשם נפתחה לו הדרך להתקבל לישיבה.

ראו נא כמה פלאות השגחת הבורא, וכמה סיבבה ההשגחה, לשדד מערכות למלא משאלות לב המתפללים תפילה מעומק הלב, וביחוד כשהיא תפילת אבות על בנים להצלחתם בתורה וביראה.

ב. וכעניין הזה פירש הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (פר' אחרי) במה שאומרים ומתוודים ביום הכיפורים 'על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב', שכפשוטו היינו בשגעון ובדרך שטות, וכמו שנאמר בפרשת התוכחה (לעיל כח כח) ומה מקום לוידוי ע"ז, והמהרי"ל מבאר 'דהיינו שמחשב, שהולך ומתרעם ח"ו על מידותיו של הקב"ה', ועל כך צריך להתוודות ולחזור ממחשבתו הרעה.

ג. כעין זה פירש בספר 'משכיות לבב' (על תהילים) בלשון הכתוב (ק"ט קיד) 'סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי', שכך אמר דוד המלך ע"ה, ידעתי שגם בזמן שאתה נראה כסתרי - בעת שהסתרת פניך, עדיין מגני אתה, מגין עלי ושומר אותי, על כן לדברך יחלתי...

ד. באופן נורא ביאר חכם מופלג שליט"א על פי מה שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לפסח שני) לפרש בלשון הכתוב (במדבר ט ו) 'ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא', כי 'ביום ההוא' רומז על הארה דלעתיד לבוא שע"כ נאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (ויסודו בדברי האר"י הק' עיי"ש), ומעתה יש לומר גם בפסוק זה 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', כי האמת היא שדייקא באותה שעה קשה של אסתר אסתיר, דהיינו הסתר אחר הסתר

פניו שלא יראה בהכאת בנו, עכ"ל. והרי שאפילו ה'הסתר פנים' נובע לגודל אהבתו של הקב"ה לבניו חביביו עד שאינו יכול לראות בצרתם, וגם בשעה שנאמר עליה 'וחרה אפי' עדיין חיבתו עלינו.

ומעתה, אם יאמין גם בעת ה'צרה' שיש אלוקי בקרבי, אז יעלמו ממנו כל ההסתרים והצרות, ויצא מאפילה לאורה. וכמו שפירש הרה"ק ה'דגל מתנה אפרים' זי"ע (הפסרת כי תבוא) במה שנאמר (ישעיה ס א-ב) 'קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרה, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה', שהנה יש לפרש אומרו 'כי בא אורך' שהוא מלשון הסתלקות האור, וכמו 'כי בא השמש' (בראשית כח יא) שפירושו ששקעה השמש ונסתלקה, ונמצא שהכתוב מדבר על שעת העדר האור וסילוקו, אך מכל מקום קומי אורי - התחזק והאמן שכל ההסתר אינו אלא דמיון ואחיות עיניים, אך האמת היא שכבוד ה' עליך זרח (ועיי"ש שמביא באריכות משל מהבעש"ט הק' בעניין

בדברים הללו ביאר הנצי"ב (מרומי שדה חגיגה ה:) הא דאיתא בגמ' (שם) על הפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא - רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא טז) ובצל ידי בִּסְתִיךָ, והכוונה היא כי רב יוסף בא לפרש שאין הכוונה שהקב"ה הסתיר פניו מישראל ח"ו ואינו מביט בהם, אלא ודאי שבכל מצב הקב"ה משגיח עלינו, אלא שענין 'הסתר פנים' הוא שכביכול ידו נטויה עלינו, כלומר, שהניח ידו לחצוץ, להסתיר כדי שלא נראה אותו היאך הוא משגיח עלינו, והביא על זה ראיה ממה שנאמר 'ובצל ידי בסיתך', מלשון דבר המכוסה מן העין. אך בוודאי שהקב"ה מביט בנו ומשגיח עלינו לרחמיה.

יתר על כן מצינו בדברי ה'דעת זקנים' מבעלי התוס' על האמור בפרשתן (וילך לא יז) 'וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם', בזה"ל, זהו דרך חיבה, כאדם שחטא לו בנו ואומר לרבו להלקותו, והוא אינו יכול לראות בצרת בנו שרחמיו עליו, ומסתיר

והסתרה שבתוך ההסתרה, הרי הקב"ה קרוב ביותר עד שהוא כאותה הארה של לעתיד לבוא, וככל שיגדל ההסתר וירבה החושך כן יתקרב הקב"ה אליו בעת צרתו...

ה. וכמו שמצינו בפרשתן (וילך לא ב-ג) שאמר משה רבינו לבני ישראל 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו', ה' אלוקיך הוא עובר לפניך, וביאר ה'ספורנו' שבא לנחם אותם שלא יתעצבו על מיתתו, וכך אמר להם 'אין לכם להתעצב על מה שתאבד מכם הנהגתי כי אמנם ה' אלוקיך עובר לפניך ובכך תזכו להנהיגה יותר טוב מהנהגתי', כי ה' אלוקינו אמת וקיים לעד, ולעולם לא יטוש ה' את עמו.

ו. בפרשתן (לא יט-כא), 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד, ולכאורה קשה שהרי ב'שירה' זו נאמרו תוכחות ופורענות הרבה, ואם כן מה מקום ל'שירה', וביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"א) שהוא על דרך שנאמר (תהלים קא א) 'לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה', ודרשו חז"ל (ברכות ט:) 'אם חסד אשירה אם משפט אשירה', וכן דרשו את האמור עוד (שם נו יא) 'בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר' - 'בה' אהלל דבר זו מדה טובה, באלוקים אהלל דבר זו מדת פורענות, והיינו טעמא, כי כל ה'משפט' והדין הם לטובה, לגודל רחמיו של הקב"ה על בני ישראל, על כן שפיר נאמר 'את השירה הזאת'.

וכן כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה וענתה) וז"ל, דהנה אע"פ שהשירה הזאת יש בה תוכחת הרבה וצרות אעפ"כ הם רחמים בשורשם, כי כוונת השי"ת רק לטובה, ברוגז רחם תזכור. עכ"ל. ומביא ראיה לזה ממה דאיתא מהאר"י הק' (סידור האר"י) על פרשת 'והיה אם שמוע' כי כל תיבה מכוונת כנגד שמות הקודש שבשם ע"ב ב"ה, וסידר את שמות הקודש מעל התיבות, ומעל 'וחרה אפי' כתיב ב' שמות שהם כמניין ע"ב לרמז 'כי על כל התוכחות הנה שם ע"ב שהוא רחמים עומד עליהם' [ועיי"ש שמאריך בדברים נשגבים מה שאין הפה יכול לדבר].

ז. ומן העניין להביא מה שביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (קהלת יעקב דרוש כח לעיו"כ תקצ"ד) במה שאמרו חז"ל (ברכות ח:) 'כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי', על פי מה שמוכיח שהבטחון בהשי"ת ואמירתו שהכל לטובה מהפכת את כל הדינים באמת לטובה, וכמו שמצינו בנחום איש גמזו, שעל ידי שאמר 'גם זו לטובה' נהפך באמת הכל לטובה (כמובא באריכות בתענית כא). ועפ"ז כתב 'דבאמת מצד עצמו היה ראוי יום הכיפורים להיות יום הדין גדול ונורא מאוד, רק ע"י שישאל אוכלין ושותים בערב יוה"כ ומראין בטחונם בו ית' וכמו שכתב הטור (סי' תר"ד) בשם החייט, ולכך בטחון זה גורם שמהפך את יוה"כ מיום דין להיות יום רחמים גמורים, וא"כ כיון דאכילת ערב יו"כ גורמת לכל יוה"כ, לכך הוא שקול כיוה"כ עצמו, והוא העצם של יום הכיפורים'. עכ"ל.

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

אותיות 'ו תשרי', שכן מתוך עשרת ימי תשובה ישנם שישה ימים שניתן לתת בהם צדקה [שהרי בשני ימים דר"ה ובשבת שובה וביוה"כ אי אפשר לתת צדקה].

פסק ה'מחבר' (סי' תקפ"א) 'בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש, המלך המשפט', וצריך להבין, דבשלמא 'המלך הקדוש' שאומר במקום 'האל-ל הקדוש' שפיר, מפני שרוצים להזכיר ענין המלכות בימים אלו, אך מדוע משנים ואומרים 'המלך המשפט' הלא בלאו הכי מזכירים 'מלכות' כשאומרים 'מלך אוהב צדקה ומשפט', ואדרבה יש מקום לומר דנוסח זה עדיף מפי, שאומרים שהקב"ה אוהב את הצדקה ומשפט שעושה בימים אלו.

והסבר לזה מצינו בספר 'מעיל צדקה' (אות תקמ) לבעל ה'שבט מוסר' זצ"ל, ראשית דבריו הרי הוא מפרש את דברי הברכה 'מלך אוהב צדקה ומשפט' - שהקב"ה אוהב את מעשה הצדקה הנעשית כמשפט (בתיקונו). הוסיפו על כך את הנוסח בעשי"ת - 'המלך המשפט', פירוש שבימים אלו הקב"ה הן האם קיימו כראוי את הצדקה. נמצא דהמלך המשפט קאי על מה שאומרים בכל ימות השנה 'אוהב צדקה ומשפט', ומשום הכי רמזו המשפט על מצות הצדקה הגם שכל מעשי בני אדם נידונים בימים אלו, מכל מקום 'לא רמזו כי אם בענין הצדקה, להודיע שאין חביב לפניו כצדקה'^ט.

זה, וכל עניין החושך והערפל ומסכים המברילים אינו אלא עבור עמי הארץ והלאומים הנלחמים בישראל, אך לבני ישראל אין זה אלא דמיון בעבור יתחזקו לחפון בקרבתו ית', ואם אכן יאמינו שהקב"ה שוכן עימם אזי יסלק השי"ת כל המחיצות והכיסויים וההסתרים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה.

ובררך זה מבאר עוד בלשון הכתוב (תהילים פ"ט טו) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', כי אשרי העם היודעים ומתבוננים שגם ה'תרועה' והשבירה אינם אלא מה', ורק נדמה כהסתר, ועל ידי זה זוכים לבאור פניך יהלכון, ובאור פני מלך חיים.

מלך אוהב צדקה - ריבוי הצדקה וחסד בימים אלו

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ג' ד) 'נהגו כל בית ישראל, להרבות בצדקה וחסד בין איש לרעהו ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה'. וכך כתב רבינו אפרים (הובא בנחל קדומים ריש פר' שופטים) רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלו, בלשון הכתוב (דברים טו ב) 'צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ', שראוי להרבות בצדקה ולרדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים^ח, אימתי הכתוב מדבר, 'וירשת'

ח. מובא בגמ' (כתובות טז): שמר עוקבא היה רגיל בכל 'מעלי יומא דכיפורי' (- ערב יו"כ) לשלוח לעני שהיה בשכנותו סך ארבעה מאות זוזים. וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ארבע) וז"ל, דקדק ליתן צדקה זו הגדולה ערב יו"כ, שזכות זו היא מכריע לטובה, (אי"נ בו ביום צריך העני יותר לסעודתו). עכ"ל.

סיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד 'חוג חתם סופר' ב"ב, מעשה שהיה אצל הגה"ק בעל ה'חתם סופר' זי"ע, בשנה אחת אחרי 'סעודה המפסקת' קרא החת"ס לאחת מבנותיו, ואמר לה, שתלך להציע שידוך ליתום פלוני עם יתומה פלונית, אמרה הבת כי מיד בצאת החג תפעל להוציא את השידוך מן הכח לפועל, אמר לה החת"ס, הנה זקוק אנכי לאיזה זכות לקראת יום הדין והחתימה. מיד שלחה הבת לדבר עם הבחור אודות יתומה פלונית, ויען הבחור מה אעשה ואין הפרוטה מצויה בכיסי, הביאה הבת את דבריו אל אביה הגדול, נענה החת"ס והשיב שהוא מבטיח שלעולם לא יחסר להם דבר בביתם... מששמע הבחור את הבטחת החת"ס הסכים מיד (ואכן, לימים סיפר הלה, שתמיד היתה פרנסתו מצויה, ואף שלא זכה לעשירות לא היה חסר לו כלום מעולם), אף צד הכלה הסכימו מיד ובאו בברית האירוסין לשמחת החת"ס, שרק אחר שקיבל את הבשורה הטובה פנה לצאת לבית הכנסת לתפילת 'כל נדרי'.

בהגיעו לבית המדרש כבר שקעה החמה והכל עמדו מוכנים ומזומנים לתפילה מזה זמן רב, ובכניסתו רימזו הגבאי על השעה המתאחרת, נענה החת"ס ואמר 'לא אחרתי כלל', כי בשמים לא יתחילו 'כל נדרי' טרם בואי... הרי לך מחד גיסא סבר החת"ס שאין בידו שום זכות לגשת ל'כל נדרי', והוצרך לפעול בכל כוחו כדי לעשות את השידוך בין יתום ויתומה קודם 'כל נדרי', אף שידע שאין מתחילים במרומים כל נדרי קודם ביאתו לביהמ"ד, עאכו"כ עלינו להרבות בצדקה וחסד בימים אלו.

ט. ראיתי לחכמים וגדולים המבארים הא דאיתא בירושלמי (סוף פאה) שהזקנים היו נוטלים מעות צדקה רק בעשי"ת ולא בכל הנה כולה, ומבארים, שבכל השנה נמנעו הזקנים מלקבל כמובא ברמב"ם (מתנ"ע סוף פ"י) שיש מעלה

באר הפרשה - זילך - שבת שזבה

ה

וכה כתב הגה"ק מהר"מ פאפירש זי"ע (אור הישר, עמוד גמ"ח פ"א) בזה"ל, כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, ואין מדקדקין בתפילתו, ומקבלין אותו בפנים מאירות, והרבה מליצי יושר עליו בב"ד של מעלה בעת משפטו בא לנגדו.

דרשו ה' בהמצאו - ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו

בה אמר הנביא (ישעיה נה ו) דרשו ה' בהמצאו, ופירש רש"י 'בהמצאו - בעוד שהוא אומר לכם דרשוני'. ואימתי זמן זה, אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים

במי שאינו נהנה מן הצדקה כדי שלא להטריח על הציבור, אבל בימים אלו שה'נותנים' נותנים כדי להרבות בזכויות שעל ידי זה יצא משפטם לאור, נמצא, שאדרבה לא 'לקחיה' זקנים אלא 'נתנו' למי שנתן להם.

מעשה היה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שהגיע אליו אחד הנקרא בשם רבי יענקל קראקובער (יעקב מהעיר קראקא) וסיפר שהוא מתלמידיו דמר מלפני ארבעים שנה, שאלו הח"ח לשלומם ולמצב פרנסתו, ויענהו ר"י בשבח והודאה לבורא עולם על שנתברך בעשירות מרובה, כי בשעה שהכל מרוויחים סך ארבעים רובל בחודש הוא מרוויח סך אלפיים רובל בחודש, כי הנה חבילת עצים אשר שוויה ברוסי' כ-10 רובל נמכרת בפולין תמורת 200 רובל, ובזה עיסוקו ומעשיו - להעביר עצים מרוסי' לפולין מתחת עיני שוטרי הגבולות שלא יבקשו מכס העולה להון תועפות. שאלו הח"ח וכי לא חושש מר שמא יתפסוהו שוטרי הגבולות... והרי הם חשודים גם על הרציחה על 'עבירה' כזאת, אמר לו ר"י, אנו כיהודים מוצאים עצה לכל דבר וענין, כי בתחילה הייתי מעביר את חבילות העצים ומשחד בכל פעם את שומר הגבול, עד שביום אחד שאלתיו יגלה לי מר כמה הוא מרוויח בחודש, אמר לי השומר כארבעים רובל, אמרתי לו, שמע נא, אני נותן לך מעתה מאתיים רובל בכל חודש, שאלני השומר תמורת מה תתן לי שכר עצום כל כך, אז קבעתי עמו כי בכל עת וזמן שאנכי עובר בין הגבולות הרי אני כמי שהוא 'רואה ואינו נראה' - יעשה עצמו כמי שלא ראני כלל... וכן הוה, ומשם באה עשירותי העצומה. לשמע דבריו אמר לו החפץ חיים, חזור על דברך ושוב לספר את המעשה ג' פעמים. אחרי הדברים האלה ביקש ר"י את ברכת הח"ח שהשומר הנכרי יאריך ימים על ממלכתו כי הלה הזקין לאחרונה ואינו יודע מי יהיה השומר הבא לאחריו ומה טיבו בעסקי השוחד...

אח"כ אמר לו הח"ח הבה נכנס יחדיו להיכל הישיבה, אף שבאותה תקופה כבר לא היה הח"ח נכנס לישיבה, כאן יצא מגדרו ונכנסו יחדיו, ויאמר הח"ח לר"י עלה נא על 'ארון הקודש' במקום המיוחד ל'דרשנים' וספר להם את מעשה עשירותך, אך ר"י לא רצה (מחמת הבושה) לפתוח פיו ולדבר, מכיוון שכן עלה הח"ח וסיפר את המעשה, ולמד מזה, בכוחו העצום של 'שוחד' שע"י הרוויח היהודי שלא די שלא הרגוהו על גניבת הגבולות, אלא שזכה לעשירות עצומה. אף אנו פעמים שנראה לנו ברוב ייאוש כי מצוותינו ריקים מכל, יבשים מבלי כל לחלוחית ואינם חשובים מאומה, אבל באמת פעמים שיבוא מלאך יגדיל וינפח אחת ממצוותיו עד שתגדל מעל כל עבירותיו יחדיו... וכשישאל האדם את המלאך איזו מצווה הגדלת כל כך, יענהו תפילת שחרית, שמא שחרית של יום הכיפורים, לא ולא, אלא שחרית של יום רגיל מימי החול... ומדוע כי איש זה שיחד כביכול כלפי שמיא, ומהו ה'שוחד' - כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. כי ברחמיו על הבריות קנה לעצמו כאותו ששיחד את שומר הגבולות גדלה עשירותו ע"י לאין ערוך. וכבר הובא לעיל דברי המהרש"א 'בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחדו בממון שהוא הצדקה'.

בימים מקדם כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא על בחורי ישראל, עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטאר זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו, רבי קדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא בממון רב והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהממון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחדים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי, כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתינת השוחד איננה עצה... חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר, שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו - הב לי צרור מעותיך, ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגיע ע"י הדואר עד לפתח ביתך, וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון, הבחור

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

(ר"ה יח.). שבימים אלו קורא לנו הקב"ה בקריאה של להם לשוב בתשובה³. והמשכיל בעת ההיא ישמור חיבה - שובו אלי⁴, ומושיט ידו - יד לפושעים⁵ ומסייע עצמו מלהחשב כ'שוטה' ע"ד מה שאמרו חז"ל (הגינה

שלא ידע את נפשו מרוב שמחה מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לרי"א, הנה, מובן מאליי שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות מיהו העסקן שהרב השתמש בו, אבל אע"ז לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים... אמר לו רי"א, שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לענייני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי, באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך ליבם כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהם מרוב פחד ובהלה שתתפרד החבילה, משיצאו שניהן נכנסת עם 'שאלתך' אמרתי לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורעניות צרות ויסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם ובזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית... (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור בעצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נודדיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפאן בימי המלחמה).

יא. שנה אחת חזר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע כמה פעמים (בניגון ובתנועה המיוחדת) על לשון הפסוק (הושע יד, ט; שאומרים בהפטרה לשבת שובה) 'אני כברוש רענן' ופירש רש"י אני לו נכפף להיות אוחו ידו בי, כברוש רענן הנכפף לארץ, שאדם אוחו בענפיו, ובהשתפכות הנפש היה מעורר את הקהל, שכביכול הקב"ה מתכופף אלינו ומתחנן ומבקש מכל יהודי בכל מצב שהוא כאפ זיך אהן אין מיר... כלומר הנני מושיט לך יד לקבלך, וכל המוטל עליך אינו אלא לאחוז בידי ולחזור אלי.

הנה אמרו בגמ' (ר"ה יח.) על הפסוק (שמואל א' כה לח) 'ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל', י' ימים מאי עבדתיהו, כלומר מה טיבם של עשרת ימים אלו ומדוע המתין לו הקב"ה כל אותם הימים, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ופירש רש"י, שהמתין לו הקב"ה שישוב ולא שב. ולמדנו מכאן שהקב"ה מצפה ומחכה בעשיית לכל אחד שיעשה תשובה ואפילו הוא רשע כנבל. עפ"ז יש שהמליצו בלשון הכתוב (תהילים לט ט) 'מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני', ש'אחת שאלתי' - מכל פשעי הצילני והחזירני בתשובה שלמה לפניך שלא יהא בי מחרפת 'נבל' שלא התעורר באותם ימים עד שקיבל את עונשו.

יב. וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע אתה נותן יד לפושעים, שהנה כאשר האדם נופל לתוך המים הזידונים הרי הוא מוציא ידו חוצה ומגביה כדי שיוכלו להצילו ולמשותו מן המים, אולם אם כבר עברו המים את ראשו ואין ביכולתו להוציא ידו אזי העומדים בחוץ נותנים ידם להצילו, כך הקב"ה נותן יד אף לפושעים שכבר טבעו ושקעו בזדונם למעלה ראש...

יג. אלא שזכות זו מחייבת עד מאוד, וכדי לשבר יותר את האוזן יש להמחיש את הענין במעשים שבכל יום, לשני אנשים המכירים זה את זה ומהלכים ברחובה של עיר, לא טוב הדבר אם יברך האחד את חברו לשלום והלה לא ישיב לו, וכבר אמרו (ברכות ו:ו) 'אם נתן לו [חברו שלום] ולא החזיר, נקרא גזלן', אמנם, גרוע מזה הוא אם הראשון עצר מללכת וקרא לשני בשמו ושאלו לשלומו, ואעפ"כ התעלם הלה ממנו רק המשיך בדרך הילוכו ולא התייחס אליו כלל, וגרוע עוד מזה, כשהאחד מושיט אליו ידו לשלום והלה אינו מביט לעברו אלא מפנה אליו עורף. כיו"ב, בימים אלו הקב"ה דורש ומבקש מן האדם לחזור בתשובה, ולא עוד אלא מושיט יד לפושעים, וכביכול הוא יתב"ש מתכופף 'כברוש רענן' ומבקש מבשר ודם קרוץ מחומר להתקרב אליו יתב"ש, ואיש בער ולא ידע אינו מתייחס להקב"ה העומד עליו וברחמיו חפץ להשיבו למקום שורשו, הלא אין לך מבעט וכפוי טובה יותר מזה, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

עוד אמרו לבאר גודל האחריות המוטלת על כל אחד להתעורר בימים אלו, בדרך משל לגביר אשר הלך ביער והזמינו שומר היער - איש פשוט והמוני המכונה 'בורגני' להתאכסן בביתו, אך הגביר לא נענה להזמנתו כי הרגיש בזה זלזול בכבודו.. והשיב אין דרך הגביר ללון אצל הבורגני. אך לבסוף נתעכב שם הגביר עד ששקעה החמה, ונבעת וגבר פחדו עד מאד בהיות היער מקום סכנת חיות רעות, וכדכתיב (תהילים קד כ) 'תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חייטו יער', חזר לבית השומר והקיש על הדלת וצעק שברצונו ללון שם עד אור הבוקר, אלא שהלה השיב את פניו ריקם, ואמר לו, אין דרך הבורגני לפתוח דלתו בלילה... ומקור הדברים הוא מהא דאיתא בגמ' (ברכות ז.) על הא

באר הפרשה - וילך - שבת שזבה

ד. 'איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו'^ט, ולא יאבד כי שונים ימים הללו מכל ימות השנה^{טז} - שהקב"ה אפילו רגע אחד לבטלה כי זה האיש הנם את שנתו בכבודו ובעצמו שרוי ונמצא בינינו, ולא זו בלבד (בהבלי הומן) בזמן כזה 'אינו מן הישוב'^{טז}. אלא שהוא ממציא עצמו אלינו, ואיתא במדרש תנחומא

דכתיב (שמות לג כ) 'ויאמר לא תוכל לראות את פני - תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה, כך אמר לו הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה אני איני רוצה' (שכשרצה הקב"ה להיראות לפני משה בעמדו בסנה לא רצה משה לראות אלא הסתיר פניו, ועל כן כשביקש הראני נא את כבודך לא רצה הקב"ה להראות לו). ומכאן נבין ונשכיל עד כמה עלינו לשוב אליו בעוד שהוא אומר לכם דרשוני, שלא נבוא ח"ו למצב שיאמרו לנו כשרציתי לא רצית... אף שללא כל ספק הקב"ה מקבל תשובת ותפילת כל יהודי בכל עת ושעה, מ"מ לימוד יש כאן לדין לנצל כראוי 'דבר בעתו'. יד. ידוע מאמרו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע שכל התורה כולה כלולה ב'עשה' אחד ו'לא תעשה' אחד, עשה - היה חכם ופיקח, לא תעשה - אל תהיה שוטה... ולעניינינו כשמושיטים לנו מן השמים 'חבל הצלה' הבה נזהר שלא להיות מן השוטים המאבדים מה שנותנים להם...

הנה כתיב בגמרא (מגילה טז:) 'היינו דאמרי אינשי, תעלא בעידניה סגיד ליה', כלומר, אף השועל שעה שקיבלו אותו החיות למלך עליהם, השתחוה לו, ומשל בני אדם הוא ללמד שיש להיכנע תחת כל מי שנתמנה בשררה אף אם אינו כ"כ חשוב וראוי, ומדוע נקטו 'תעלא' - שועל, הלא אף לחתול ועכבר יש להכנע בעת מלכותם. ותירצו בדרך המעשה הידוע מבעל 'חובת הלבבות' (שער עבודת ה' פ"ט) שבאחד מאיי מדינת הודו נהגו להמליך עליהם בכל שנה איש זר אשר איננו מבני המדינה ובגמר שנה למלכותו היו משלחים אותו ממדינתם, והנה אחד המלכים שראה 'כי טוב' החל מביא ממדינת מולדתו את כל רכושו וחפציו, בגמר השנה בבוא העת הרחיקוהו ממדינת הודו ומצא עצמו בחוסר כל - כי הפסיד גם את רכושו שהיה לו בטרם נתמנה למלך... לשנה אחרת לקחו איש זר פיקח שהבין כי יש דברים בגו, החל לקרב את אחד השרים, והיה ממתיק עמו סוד, ואף נתן לו ממון רב, עד שביום מן הימים שאלו לפשר הקורות, ואותו שר מרוב אהבתו אליו גילה לו את הסוד הגדול - שכעבור שנה יסלקוהו מכסאו וממדינתם, הלה החל לשגר למדינת הים אבני חן ומרגליות, זהב כסף ונחושת. ואף שלח לשם משרתים שיבנו לשמו ארמון מפואר בתכלית הפאר והיופי. וכל מנעמי עולם שלח לאותו מקום מרוחק. ואכן, כעבור שנה כשמצא את עצמו מחוץ למדינה התנער מעפרו, הלך לאותו מקום מרוחק, ונהנה שם מכל העושר והגדולה לאורך ימים ושנות חיים.

השתא יובן שפיר, כי רק למלכות של חכם כשועל יש חשיבות ומעלה - שמניח לעצמו אוצרות למען תישאר לו עשירותו אף לאחר גמר מלכותו... ולכן אמרי אינשי, כאשר השועל מולך השתחוה לו... לדין ייאמר, בימים אלו ימי 'המצאו' הרי אנו כ'עשירים', וכל בר דעת יכין לעצמו בזו השעה צידה לכל השנה כולה, ובתשובה תפילה צדקה יפעל לעצמו שנה טובה ומתוקה...

טו. 'מעשה' באנשי מדע ומחקר אשר רצו ללמוד על חייו של אריה וכל ענייני גופו, וגמרו בדעתם לילך אל 'גן החיות' ולהוציא את אריה בעודו בחיים (שאז הם עדיין בתקפם 'בריאים' ושלמים) ולנתחם כ'משפט הרופאים', ויוודע הדבר לאריה ויחרד ליבו, עד שחשב לעצמו שמוטב לו לעשות עצמו כמת ושוב לא יהיה צורך בו... ישב בתענית 'שלושה ימים ושלושה לילות' עד שכחש בשרו על עורו, ונפל ארצה אין אונים ומבלי להזיז אבר ולהניד עפעף. ויהי היום המיועד והגיעו 'משלחת מלאכי חבלה' עם 'כלי עבודה' וראו שהארי מוטל כאבן שאין לו הופכין... בתחילה חשבו לחזור כלעומת שבאו, אך לבסוף אמר ה'רופא הראשי' כי בדלית ברירה ניתן להסתפק גם באריה מת. ומדיבור למעשה, נטלו קרדום כבד ומשונון ועמדו להניפו בחזקה על האוזן הימנית, ושתק האריה כי אמר לעצמו עדיף לוותר על אוזן מאשר יתברר להם שעדיין אני חי... ואכן עשו כאשר זממו ותלשוהו מראשו, האריה דן התגבר ב'גבורת ארי' שלא לזעוק מחמת כאביו וחשק שפתותיו, והמשיכו במעשיהם גם לאוזן שמאל, ואח"כ פתחו את פיו ובמכה הגונה עקרו את כל השיניים, והאריה ממשיך בשתיקתו... עד ששמע אחד אומר לחברו הבה נוציא ממנו את ה'כבד', שוב לא התאפק האריה אלא אסף כל כוחותיו הנשארים לפליטה, ובבת אחת התנער מעפר, הכה את השומרים הנדהמים מנס 'תחיית המתים' אשר לפניהם... וברח אל היער דרך השער שהיה פתוח לרווחה, כשהוא בוכה לאין הפוגות ומאנה הנחם נפשו. שאלוהו חבריו שביער מדוע אינו מצליח להירגע ולהתאושש, אמר להם, הרי הדלת היתה פתוחה בכל העת, מדוע נתתי להם לעקור את אוזניי ושיניי ולא ברחתי כבר בתחילה... ועל

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

(האזינו ד) ואם עשיתם תשובה לפני בלב שלם אני אקבל אתכם" וארון אתכם לבף זכות, ששערי שמים פתוחין ואשמע תפלתכם, שאני משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים עד שלא אחתום גזר דין ביום הכפורים וכו', לכך נאמר דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימי תשובה שהוא שרוי ביניכם".

מה לך נרדם – לנצל כל רגע ורגע כתב ה'פלא יועץ' (ערך תשובה) וז"ל, ואם כל השנה הלך בשרירות לבו, ויצרו הפיל עליו תרדמה, הנה בהגיע ימי חפץ ימי רצון חודש רחמים ועשרת ימי תשובה לא עת לנום ולישן^ט, כי מלך במשפט יעמיד ארץ, וחרדה ילבש ויתעורר כאיש אשר יעור משנתו...

דא קא בכינא. אחיי ורעיי, כל השערים פתוחים בימים אלו, הבה 'נברח' עתה, שלא נצטרך לבכות אח"כ מדוע לא נמלטנו מבעוד מועד...

והנה גם 'לשיטתו' של האריה... על האוזניים ועל השיניים ניתן לוותר, כי 'בשעת הדחק' ניתן לחיות גם בלעדיהם, אכן על הכבד אי אפשר לוותר, כי הוא 'אבר שהנשמה תלויה בו'... כיוצא בדבר יאמר כלפי ימים אלו שהנשמה תלויה בהם, כל חיי האדם בכל שנה הבאה תלויה בימים אלו, ואי אפשר לוותר עליהם...

טז. ה'טור' (סי' תקצז) הביא דברי רב נטרונאי גאון שנוהגים לישב בתענית בעשיית וגם ביום ב' דר"ה וכן ב'שבת שובה', ואף שבכל שבת ויו"ט אסור להתענות 'משום דעשרה ימים אינון משונין מכל ימות השנה', והגם שלהלכה לא קיי"ל כדבריו ואסור להתענות בר"ה ובשבת, אך צריך לזכור בכל רגע ורגע כי ימים אלו משונים לטובה מכל ימות השנה.

יז. וכה אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע לפרש במה שאנו אומרים ב'ונתנה תוקף' בר"ה וביוה"כ 'אם ישוב מיד תקבלו', שכשם שכל סחורה בעונתה ובזמנה (הנקרא 'סעזאן') הרי היא נחטפת מיד הסוחרים מבלי לדקדק בה כל הצורך, מפני שהכל רוצים וצריכים לאותה סחורה, 'כן בימים האלה השי"ת חוטף תשובת ישראל מידם ונתקבל ברצון' (מאורן של ישראל אות ב).

וכמו שיש לפרש בדרך צחות מה שנאמר (הושע יד ג) 'אמרו אליו כל תשא עון', שלכאורה אין הלשון מדוקדק שהיה צריך לומר 'תשא כל עון' ואמאי נקט לשון זה, אלא ללמדך שאפילו תשובה כגון דא, שאינה מסודרת ומיושב כל צרכה, אלא היא בבחי' כל תשא ובאופן משובש, אף היא מתקבלת לעילא באהבה ובחיבה.

יח. כתב ה'טור' (סימן קטז) שלכן ברכת השיבנו אבינו (בשמונה עשרה) מתחלת באות ה, וגומרת באות ה – הרוצה בתשובה, לרמז על עשרת ימי תשובה. יש שנתנו עוד רמז, שיש עשר תיבות בברכה זו, וגם בזה יש כדי לרמז על עשרה ימים אלו שהם ימי תשובה, ויש ביד האדם לחזור ולהתקרב אליו יתב"ש.

אגב אורחא למדנו, ענין נפלא ומעורר לב ודעת, שבכל ימות השנה אנו מתפללים ג"פ ביום 'השיבנו אבינו' לרמז על עשיית... ואולי יש לרמז בזה שענין ה'תשובה' של כל השנה תלוי בעשיית (וכמבואר למעלה).

יט. ויזהר שלא יהיה כאותו בחור שהיה מרבה לישן ביום ובלילה, פעם אחת פגע בו 'ראש הישיבה' ושאלו, נו, יקירי, האם ידעת כבר מהי התשובה על קושייתו של 'רב החובל'... הבחור שלא ידע מאומה מהנלמד בישיבה, שאל את רה"י – באיזו סוגיא מדבר ראש הישיבה... אמר לו ראש הישיבה, כי כבר הקשה רב החובל את יונה הנביא 'מה לך נרדם' קום קרא אל אלוקיר... אולי יתעשת....

ידוע שהצאר ניקולאי היה מפעם לפעם מחליף שמלותיו ולובש עצמו כאחד הכפריים, והיה מהלך בין הבריות לשמוע מה הבריות סחים ומה דעתם על הנעשה במדינה. באחד הלילות פגש בכמה אנשים היושבים בבית המזיגה, פתח שיחתו עמהם, בתוך הדברים שאלם – לו שמעתם שהמלך יושב בחברתכם, מה הייתם מבקשים מאתו, ויענו כל אחד לפי דרכו, זה אמר הייתי מבקש לקבל אחוזה גדולה, השני ביקש שדה גדולה, והשלישי ביקש סכום מעות אדיר... רק אחד מהם אמר בזלזול 'מה לכם כי תדברו גבוהה, מה לכם עוסקים בשטויות והבלים – והרי אין המלך נמצא כאן, שתקו והניחו אותי לנפשי', והם לא ידעו שהמלך מדבר עמהם. ויהי ממחרת, קיבל כל אחד מהם ע"י שליח מבית המלכות ככל אשר שאלה נפשו ביום האתמול, זה קיבל אחוזה, זה שדה, והשלישי קיבל את מלוא הסכום שדיבר עליו אתמול... והרביעי קיבל מכתב חתום בידי המלך, אכן, נניח לנפשך מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, ומאומה לא יגיע אליך מבית המלך... וכי אפשר לתאר עלי גליון את צערו הגדול שהפסיד אלפי דבריו אלו... ולדידן, ימים אלו גבוהים עד מאד כי הקב"ה ממציא עצמו אלינו – דרשו ה' בהמצאו... בל נהיה כאותו שוטה שלא הרגיש כי המלך נמצא בסמוך אליו... ועל ידי בקשה מעומק הלב בידנו להמשיך על עצמנו שפע גדול עד

האדם כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם, הלא יחרד חרדה גדולה וישית עצות בנפשו, ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו, ולא תעלה על רוחו לפנות על ימין או על שמאל ולהתעסק בותר חפציו, ולא ישגיח לפתח ולשדר אדמתו, ולא יפנה דרך כרמים, ולא יתרפה ביום צרה מהכין לב להנצל כצבי מיד. לכן מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם... וראוי לכל ירא אלוקים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום זביליה עתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה, עכ"ל.

הוסיף על דבריו ה'ראשית חכמה' (בספרו תוצאות חיים אות נ) וז"ל. ואני אומר שלא יעסוק במלאכה בכל יום מאותם הימים אלא מה שיספיק לו בצמצום, כי ימים אלו מקודשים, שיום טוב לפנייהם ולאחריהם, והם כמו חולו של מועד, עכ"ל. והיינו שאף המוכרח לעסוק בענייניו על המחיה ועל הכלכלה, יזכור היטב באלו ימים הננו נמצאים²...

כי הימים - ימי רצון², ותפילתו ותשובתו עושה פריא. וכתוב בספרים שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפילה בהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלה מימים שלמים בשאר הימים, אשר על כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו³ שלא לאבדו⁴.

כתב הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לשבת תשובה תקנ"ב) וז"ל, לפחות כל אחד מבני העיר יתבטל יום או יומיים או שלושה ימים בחודש אלול מענייני ביתו ויעסוק כל המעת לעת בעסקי נשמתו ויתפלל לפני השי"ת, שלהיותו טרוד כל השנה יחשבו ימים אלו כאילו עסק כל השנה בתורה ובמצוות וכו'. ואף כי ב'אלול' דבריו אמורים לא גרעו עשרת ימי תשובה מהם.

וזכר כתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד) וז"ל. בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר השם, לבו יחיל בקרבו, בדעתו שכל מעשיו בספר נכתבים, ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה על כל נעלם אם טוב ואם רע, כי האדם נדון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים. ובעת אשר ידע

מאד, גם יש בידנו לקרוע ולבטל גזר הדין ולהפכו מדין לרחמים, המבקש בזו העת 'מנוחה' אינו אלא מאבד עצמו לדעת ר"ל.

כ. ידוע שהרה"ק משינאווא זי"ע היה רגיל לומר, שהגם שהימים האלו הם ימי דין ומשפט, בכל זאת הרי הוא מרגיש התעוררות אהבה כמו בימים טובים.

כא. בדרך צחות אמרו, כי אם אמרין לב יודע מרת נפשו' הרי וודאי ש'לב יודע מתיקות נפשו' - עד היכן ביכולתו להגיע, ואם הדברים אמורים בכל ימות השנה, הרי על אחת כמה וכמה בימים מסוגלים ונעלים אלו.

כב. הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע שאל פעם לעשיר אחד שקנה בדמים מרובים את ה'עליה' של 'מפטיר יונה' במנחה דיו"כ האם הוא יודע מהי חשיבותה של הפטרה זו, השיב הלה בפשטות מפני שנאמר בה גודל מעלת התשובה שמבטלת גזירות רעות, דכתיב (ג י) 'וירא האלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, וינחם האלוקים על הרעה אשר דיבר לעשות להם', נענה הרה"ק ואמר, לא כן, כי עיקר עניינה 'מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך אולי יתעשת האלוקים לנו ולא נאבד (א ו)...

כג. ב'תשעת הימים' נשאל אחד מגדולי הדור זצ"ל ע"י אחד מבעלי עסקים האם מותר לו לעסוק באיזה מסחר מטעם 'השתדלות'... שחק הגדול וענה ליהודי, וכי העת להשתדלות היא ב'תשעת הימים' - העת והזמן הם ב'עשרת הימים', כלומר שבימים האלו קוצבים לו לאדם קצבת כל השנה ואז יעשה השתדלות ב'תהלים' ובתחינותיו לפני השי"ת. וכבר הבאנו את דברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פינחס אות תפד) וז"ל, גם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרכויות ולהאמין שהשי"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה.

וכך מספרים ששאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א לטעם מנהגו לסיים בכל יום מעשי"ת את ספר התהילים, והשיב שעושה כן, כי זה ה'השתדלות' שלו לפרנסה...

כד. משל ל'אביון מהודר' אשר ביתו ריק מכל, ולא היה לו בבית כי אם 'בית חיבור' (PLUG, שקע) אחד לחבר לתוכו מכוונות וכלים אשר פעולתם נעשית ע"י זרם העלעקטרי"ק (חשמ"ל), ולפי הצורך היה משתמש בו, אם את התנור

נטרפת הבהמה אף בנקב כל דהוא, ושעם הדבר, כי חיות הבהמה תלויה במוח, והוא אבר שהנשמה תלויה בו, ועל כן אפילו פגם וחסרון כל שהוא עושה אותה טריפה ואוסרת אכילתה, כיוצא בזה ממש הם ימים הללו, שהם כאבר שהנשמה (כל השנה כולה) תלויה בו. והם השורש והחיות של כל השנה כולה, לפיכך צריך להזהר בהם יותר משאר ימות השנה מכל נדנוד וסרך איסור, כדי שלא יוכלו למצוא אצלו שום חסרון ונקב¹².

והנה כתבו הפוסקים (תרג א), שבעשרת ימי תשובה יזהר מלאכול פת עכו"ם¹³, (ובפשטות אין הכוונה על חומרא זו דווקא, רק שיוסיף האדם להתנהג בקדושה ובחומרה יתירה)¹⁴, וביאר ה'לבוש' (שם) מדוע נקטו חומרא זו יותר משאר חומרות שבתורה, כדי להעלות על לבבנו שאנו מובדלים מהם (מגויי הארצות) בקדושה ובטהרה ונעשה תשובה, ויכיר בקדושתו - קדושת בני ישראל, וממילא יתרחק מתועבותם של אומות העולם.

קראוהו בהיותו קרוב - כח התפילה בימים אלו בכלל 'בהמצאו' - שהקב"ה ממציא עצמו אלינו לשמוע קול תפילתנו, וכמו שכתב הרמב"ם (תשובה ב ו) וז"ל, אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד¹⁵, שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו, במה

אמנם, פעמים שיפתחו יצרו לאמר, וכי זו 'דרך ישרה' היא - לקבל על עצמי 'חומרות' לכמה ימים ותנו לא מידי, אין זה אלא הערמה בעלמא, כבר ענה אותו ה'ערבי נחלי' (פרשת ויחי דרוש ב) שהוא כעין מה דקיימא לן (חולין מב.) בהלכות 'טריפה' שאם ניקב נקב כל שהוא בבהמה עדיין איננה טריפה, ואילו בנקב שבמות מיד

לאפות בו לחם לימות החול וחלות ליום השבת, אם את הפרידו' (מקור) או למכונת כביסה וכיו"ב. ביום מן הימים ערכו בבית המלכות הגרלה בין עניי העיר, ומי שיזכה בגורל יקבל לביתו למשך כמה שעות את המכונה שבה מדפיסים את שטרות הכסף. משעלה עני פלוני בגורל שלחו מיד את המכונה לביתו, הלה שידע כי כל רגע ורגע שווה לו כל הון דעלמא ניגש למלאכתו בכל מרצו וחשקו, חיבר את המכונה לזרם החשמ"ל, ועיניו החלו נוצצות מרוב אושר ותענוג בראותו את ה'שטרות' מתגוללים מהמכונה חוצה לחלל ביתו, וממש לא ידע את נפשו לרוב 'שכרותו' מראיית כל כך הרבה שטרות מה שלא ראו ואבותיו במשך כל ימי חייהם גם יחד.... לאחר זמן מה החלו בניו הקטנים בוכים כי רעבים הם ללחם (הדל) - כי בביתו היום עדיין לא אפו לחם בבית (מחוסר 'שקע' לחבר את היתנור)... על כן הם מבקשים שיואיל נא אביהם לחבר את התנור עכ"פ לזמן קצר ביותר ויתן לחם לפי הטף... נענה האב ואמר, לכו נא ושאלו משכננו מעט לחם, כי כל רגע באלו השעות שווה אלפי אלפים, וכאשר יהיו ברשותנו אלו ה'אלפים' נבנה בית חדש עם עשרות 'שקעים', גם נוכל לקנות תחת רשותנו את כל הלחם אשר בעיר. שוב בקשו ממנו לכבס מלבושיהם המטולאים שנתלכלכו, אמר להם אביהם, חוסו נא, כי טוב לנו להמשיך לסבול מעט לילך בבגדינו אלו, העיקר שלא תשבות מכונה זו אף לא לרגע כמימריה. אף לדידן ייאמר, עשי"ת - כל רגע ורגע בימים אלו אין ערוך לחשיבותו, אין הזמן עתה להתעסק בו במילי דעלמא (ואף מה שמוכרח לו לעסוק, יביט על עצמו כאותו עני שמפסיק את פעולת המכונה הנ"ל עבור צרכיו אף ההכרחיים) וימלא כל רגע לתורה, תפילה, בקשת רחמים, צדקה וחסד.

כה. כתבו הפוסקים (קיצשו"ע קל ב, וכע"ז כתב הרמ"ק בסדר עבודת יוה"כ, הובא באלף המגן סק"ג) ראוי לאדם שיתנהג בימים אלו גם בחומרות שאינו נוהג בהם כל השנה כי גם אנו מבקשים מאת ה' יתברך שמו שיתנהג עמנו בחסידות, והאוכל כל השנה פת פלטר לא יאכל בימים אלו כי אם פת ישראל וכדומה לזה.

כו. ולדידן ייאמר, כי בימים אלו יזהר כל אחד שלא לסמוך על 'היתרים' שונים... וכגון, מי שיש לו 'היתר' אחר שאלת חכם להחזיק 'כלים' שמן הראוי שבימים נעלים אלו בל יזדקק להיתרים כאלו... וד"ל.

כז. עוד ביאור יקר מצינו שאמר הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"ב עמ' נו) בזה"ל, הענין הוא, שבזה הורונו חז"ל את דרך התשובה, שבהתלהבות גדולה צריך להתחזק ולהרבות במעשים טובים ובדקדוקי מצות, אף על פי שעדיין אינם לפי מדרגתנו, כי שינוי דרכינו מהקצה אל הקצה יכשיר את לבבנו ויפתח לפנינו את אפשרות התשובה הנכונה. אחרי 'נעשה' של ריבוי המעשים נוכל לבא אל ה'נשמע'. רק בהתחזקות כזאת אפשר לבא לפני המלך להיכנס בשערי התשובה שהשי"ת הכין לנו בחסדיו לאין קץ. עכ"ל.

כח. כמו כן יש לדקדק בדברי רש"י הנודעים (ב"מ קו. ד"ה ותגזור) 'מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים', שאין הדברים נאמרו רק לגבי התפילות בר"ה אלא 'בתחילת השנה'...

לשחרד כביכול את הקב"ה - שופט כל הארץ, והיא התפילה והצדקה, דאיתא בגמרא (ברכות כח:): שאמר רבי יוחנן בן זכאי, 'עכשיו שמולכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים וכו', ואינו יכול לפייסו בדברים ולא לשחרו בממון וכו', ולא אבכה'. וכתב המהרש"א (ח"א ד"ה ואינו) אף שאמר 'אי אפשר לשחרו בממון ולפייסו בדברים' זה אינו אלא לעולם הבא, אבל בעולם הזה יכולין לפייסו בדברים שהיא התפילה, ולשחרו בממון שהוא הצדקה. ע"כ, שמעו נא בני ישראל 'עורי נא התייצבי נא בעד הנפש חלי נא' כל עוד נשמתו בקרבו בזה העולם בכלל, ובפרט בימים הללו להרבות בתפילה וצדקה ויצא דיננו לאור^ל. וכבר כתב ב'טורי אבן' (ר"ה

דברים אמורים ביחיד^ט. וכלשונו של ה'ערוך לנר' (ר"ה יח): 'דשאני עשרת ימי תשובה שאפילו תפלת יחיד ודאי מהני, ונקרע דינו לגמרי'.

וז"ל רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד), בעשרת ימי תשובה וכו', ולשפוך שית, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה, והעת עת רצון והתפלה נשמעת בהל, בענין שנאמר (ישעיה מט ח) 'בעת רצון עניתך וכיום ישועה עזרתך, עכ"ל^{לא}'.

והנה בנוהג שבעולם (בקרב אומות העולם) שכל מי שהועמד למשפט יתור אחר ה'שופט' ומעשיו אז ישחרנו בממון או בשאר עניינים... ויזכה בדינו, אף אנו להבדיל אלף אלפי הבדלות נהיה 'מגלה סוד' - כי מצינו דרך

כט. ועד היכן מגיע הכח שיש לכל יחיד ויחיד לקרוע שערי שמים בתפילתו יש ללמוד ממה שהביא ה'אליה רבא' (תקפ"א בא"ז סק"ו) מה שכתבו ב'מנהגים', שאף שבכל השנה אין היחיד יכול לומר י"ג מידות דרך תפילה ובקשה, אך עשרת ימי תשובה שאני וניתן לאומרם אף ביחידות, ואם כי להלכה ודאי שלא נפסק כך, אך עכ"פ למדנו מכלל הדברים שיחיד הרי הוא כציבור.

ל. הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ו) נתן טעם להא מילתא, מדוע הקב"ה מקבל את הבקשות והתפילות בימים שמלך יושב על כסא דין, דלכאורה איפכא מסתברא שבימי דין לא יתקבלו תחינות ובקשות לזכות לרחמים וחסדים, רק כי מר"ה ועד יום כיפור יושב הקב"ה ודן את העולם, ולא כבכל יום שדן את העולם רק בג' שעות הראשונות ביום (כמבואר בע"ז ד.), והנה 'ידוע מחוק ונימוס הדין שאין לדיין לכעוס על בעל דין בעת המשפט', וזאת משום שני טעמים, חדא שלא יסתתמו טענת הבעל דין וגם כדי שלא יוציא פסק דין מעוקל מתוך כעסו, ומשום הכי בעת ישבו על כסא משפט אינו יכול לכעוס כלל ומאריך אפו, ולכן אף כי רבו עוונות כחול, לא יכעס כלל, וביד האדם לבקש מנה גדושה של רחמים המתעוררים בעשרת ימי תשובה, ולכך ימים אלו הם ימי חפץ וימי רצון לה' אף כי הם ימי דין.

לא. וביותר תגדל מעלת התפילה בערב יוה"כ, וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' (יוה"כ שנת תרע"ב) חיוב סעודה בעיוה"כ... ויש לומר הטעם כי ידוע שבאכילת עיוה"כ מתקנין כל האכילות של כל השנה, וכן כל התפילות של כל השנה מתקנין ומזדכנין בתפילת עיוה"כ, ואם יש מכולן כדי לצרף תפילה אחת שלימה, יש לכל התפילות עליה בהדי תפילה זו.

גם נזכיר בקוצר אמרים מעלת יום (שבו אמרים את הסליחות הנקראים) 'י"ג מידות', שנהגו להרבות בו באמירת תהילים, כי גדול כוחו של יום, ובפרט לדעת ה'ריקאנטי' בפרשת העקידה (בראשית כב יד; הובא בכלי יקר ויקרא טז ג) שהיתה עקידת יצחק ביום הקדוש, נמצא שיומיים קודם לכן ביום ח' תשרי יצאו אברהם ויצחק להר המוריה, ויום זה של י"ג מידות היה היום הראשון ותחילה למקראי קודש.

לב. סיפר הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, מנהג היה לו לאחד מרבני העיירות שבכל עת שהיו העניים מתדפקים על דלתי ביתו לבקש מטבע לצדקה הייתה הרבנית מעניקה מטבע של 'גראש' לכל אחד, אכן, בראותה כי עני 'בן טובים' עומד לפני הייתה מכנסת אותו אל הרב בעצמו, והוא היה מעניק לו מטבע של 'זלאטע' אשר היה שווה מאה 'גראש', אחד העניים שהיה רגיל לבוא בכל ערב לבקש נדבה מאת הרבנית, הצליח פעם להיכנס אל הרב בעצמו אשר נתן לו כהרגלו 'זלאטע', החל העני להתחנן ולהפציר שיעניק לו הרב עוד מנדבת לבו. שאלו הרב, הנה הרבנית נותנת לך בכל יום גראש אחד ומעולם לא בקשת עוד, ואילו ממני שנתתי לך זלאטע שלם הנך מבקש שוב, ולכאורה היה מן הראוי שתסתפק בנדבה גדולה זו ולא תעז לבקש עוד. השיב לו העני, הנה אף אם אתחנן לפני הרבנית הרי לא תתן לי אלא עוד גראש, ואין שווה בעיני להתחנן בשביל נדבה מועטת כזו, לעומת זאת הרב מחלק מטבע גדולה, על כן 'שווה' לי להפיל תחינתי בשביל לזכות בעוד מתנה גדולה

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

שהוא דבר נחוץ וכו' וכיון דבעשרת ימי תשובה התפלה נשמעת יותר מבימים אחרים, וגם באותם הימים האדם מוכן להיות נגמר דינו ביום הכיפורים, אין לך דבר נחוץ יותר מזה. עכ"ל. ואם כי לדין אין נוהגים לומר בשבת, אך עכ"פ בכל ימי עשי"ת (ימות החול) ירגיש ש'אין לך דבר נחוץ יותר מזה' לגי.

והנה אמרו (עיי' ר"ה טו:): 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' לגי, והיינו 'צום קול ממוין', ואמר הרה"ק המהר"ש מבעלזא זי"ע (פסח על שה"ש ב יד), שעל

לבאר מה שאמרו שה'צעקה' מתקבלת מיד, ש'אין זה הטבת מעשיו לחוד, אלא שידפוק על שערי רחמים בתפילה ובקשה יתירה'.

ויש ללמוד על חובת התחנונים בימים אלו, שהנה כתב הטור (תרב) ונוהגין בספרד שגם בשבת מרבין לומר סליחות ותחנונים. והקשה עליהם שהרי קיי"ל שאין מריעין בשבת. ומתריץ ה'בית יוסף', וז"ל. נראה ליתן טעם למנהגם שהם סוברים להלכה כמ"ד מתריעין בשבת על עיר שהקיפוח אויבים או שטפוח נהר לפי

כזו. ולענייניו יאמר שבימים האלו מעניקים מן השמים זלאטעס שלמים בלי די, והצעקה מתקבלת מיד, והחכם עיניו בראשו לבקש בעד הנפש חנינה אולי יחוס ואולי ירחם.

לג. הנה תקנו הגאונים להוסיף לבקש בעשי"ת בברכת 'אבות' - 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים', וכבר הקשו שהרי ג' ברכות ראשונות של שמו"ע אינם אלא 'שבח' ותהילה לבורא ית"ש, ומה מקום לבקשות באמצע הברכה הראשונה (עיי' טור סי' תקפ"ב). והביאור הוא על פי מעשה שהיה עם הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל בעת שכיהן ברבנות עיר הבירה לאנדאן (לונדון), אשר אחד מתושבי המקום ירד מנכסיו מטה מטה ל"ע וכמעט שלא גווע ברעב, והגיעו הדברים לידי 'פיקוח נפש' ממש, נחלץ הרב אברהמסקי לעזרתו והוא בעצמו ערך מגבית והסתובב בבתי גבירים להתרימם מממונם. בליל שב"ק עלה הרב לגביר אחד והחל לבקש ממנו שיפתח את ידו ויתן עכשיו תרומה נכבדה, נדהם העשיר ואמר, רבי, שבת היום... יסור נא מר לביתי לאחר השבת ואז אתן, אמר לו הרב, בכוונה תחילה הגעתי עכשיו כדי שתבין ותשכיל גודל נחיצות הבקשה עד שאפילו שבת נדחית מפניה, ולא עת דברים עתה כי אם 'קום ועשה'... כיוצא בדבר הננו מבקשים זכרנו לחיים דווקא שלא במקום הראוי ועל פי הסדר, כי אין הימים כתיקונם שצריך לשמור על ה'גיטונים' ועל המנהגים.. אלא הזמן בוער כאש, ופיקוח נפש יש בדבר, רבש"ע זכרנו לחיים... ואם לא עכשיו אימתי...

לד. כה אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל להמחיש את כח התפילה, 'מעשה' באחד שתפסו אותו על שעבר על אחד 'מהעברות החמורות' שבחוקי המלכות שהעונש הקבוע על כך בספר החוקים הוא גזר דין מוות, כמוכן ששכר עורכי דין בכסף מלא שיוכחו את צדקתו, בהגיע יום הדין פתח הקטגור בדבריו והוכיח שאכן פלוני זה עשה מה שעשה, לעומתו נעמדו הסנגורים וטענו לחפותו, אך גברה יד הקטגור ופסק השופט את דינו למיתה רח"ל. חשכו עיניו של הנאשם וכמעט שלא התמוטט אך עדיין לא איבד תקוותו, מיד אמר שעומד להגיש ערעור בפני ערכאה גבוהה יותר, פשיטא שבדרך הטבע פחתו הסיכויים לצאת זכאי, אך עדיין יתכן 'להפוך את הקערה', הלה שכר עו"ד מומחים ביותר העולים הון תועפות, והם ניסו בכל כוחם להביאו לידי זכות, אולם גם הבית הדין 'הגבוה' הרשיע את הנתבע, והשאיר את פסק הדין על מקומו. עדיין לא התייאש הנאשם, כי אף שנפסק דינו לחובה אך המלך ברוב רחמיו יכול לתת לו 'חנינה', ומיד החל להפעיל 'קשרים' ולהתחנן ל'עסקנים' שיבקשו משרי המלוכה שידברו על המלך להשאירו בחיים, שהרי מטופל הוא באשה חולנית ובעוללים רכים, וגם לרבות בהורים זקנים וחולים, כמו כן השתדל בכל כוחותיו לבקש מאת מכריו וידידיו שישלחו מכתבים לבית המלוכה להעיד על טיבו שכשר הוא, אולי יחוס אולי ירחם. אמנם המלך לא נעתר להפצרות המרובים, ופסק שבעוד כ"ד שעות יבוצע פסק הדין. באותה שעה ידע שנעלו בפניו כל שערי ההצלה בדרך הטבע, אך עדיין המשיך לפעם בו רצון החיים מתוך תוחלת ותקווה אולי יארע משהו שלא כדרך הטבע או שיתחולל נס גלוי להצלתו. הגיע הזמן הנקוב... נכנס השוטר והובילו אל מקום ההריגה, שם עמד שר הטבחים והשחיז את חרבו למען תתבצע ההריגה בלי ספק... והניחה על כתף הנאשם... באותו רגע נגזז חלום החיים, אבד סברו ובטל סיכויו, יודע הוא היטב שזהו... הגיע הרגע האחרון לחייו, וכבר אין שום דרך להינצל... אמנם יהודי מחויב להאמין שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים... גם במצב נואש זה, שאין שום פתח דחוק להיכנס בו עדיין יכול הוא להיושע אם ישפוך שיחו לפני בוחן ליבות (מובא בהקדמה לספר נס ההצלה של ישיבת מיר בשאנחאי).

בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, וכבר הבאנו את הקושיא הידועה, מדוע 'אנכי הסתר אסתיר פני' אחר שכבר אמר 'על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה'. ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (תו"מ ד"ה ואמר על) וז"ל, ונלע"ד, מתחלה ואסתירה פני מהם, מהם דייקא - מהם אסתיר פנים, ועי"ז 'ומצאוהו רעות רבות וצרות', ועי"ז, יתודו וישבו ויאמרו על כי אין אלוקי בקרבי וגו', ועל ידי זה ואנכי הסתר אסתיר את פני לא מהם אלא על כל הרעה אשר עשה ופנה אל אלהים שהשתחוה לצלם בימי נבוכדנאצר - אסתיר פני מאותה הרעה. עכ"ל. כי ההכרה וההודאה שאכן חטא לאלוקיו היא מעבירה את מידת הדין וכל פורענותו לו, ומאחר שהתוודו על עוונם והבינו שאירע להם הצרה כי לא הלכו בדרכי ה', יעוררו מידת הרחמים מלעילא, עד שהקב"ה יעלים עיניו כביכול ממה שחטאו.

'צום' יש ביד האדם לומר שאין בכוחו לצום ולהתענות מפני טבעו החלש, וכמו כן על 'ממון' יענה ויאמר לא חנן אותי ה' עם מעות שאוכל לפזר לצדקה, אבל על הרמת 'קול' בתפילה לפני ה' אין לו תשובה... ומעתה אם אכן ירים 'קולו' בתפילה וועקה הרי זה מוכיח בעליל את צדקתו כי לא צם מחמת חולשה ולא נתן צדקה לחוסר הממון, אבל אם יתשל גם ב'קול' יתברר למפרע שאין שום 'תירוץ' לא על ה'צום' ולא על ה'ממון'. וזה מרומז בפסוק (שיר השירים ב יד) 'השמיעני את קולך כי קולך ערב', כי ה'קול' ערב על הצום והקול"ה.

מודה ועוזב ירוחם - סגולת המכיר שחטא ומודה על האמת בפרשתן (לא יז"ח), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי

ועל משקל דבריו יש לומר גם כלפי הימים הללו, שהנה יש אנשים שעבר עליהם חודש אלול והם היו 'עסוקים' בדברים אחרים..., השער הראשון לדופקי בתשובה נפתח לרווחה ולא נכנסו בו, הגיע יום הדין ועדיין המשיכו ב'שינתם' מסיבות שונות ומשונות, ועתה ליבם כבד עליהם כיצד החמיצו זמנים יקרים ונעלים כאלו, ומרגישים שהם רחוקים מ'עשרת ימי תשובה' כרחוק מזרח ממערב, אך אפילו חרב חדה מונחת אל יתיאש מן הרחמים, עדיין לא אבדה תקוותם וחלילה להם מלהתיאש, אלא יכולים עתה 'להיאחז' בימים שנותרו לפליטה, ועדיין יכולים לפעול לעצמם כל מילי דמיטב.

וכבר היה מעשה אצל החסיד המפורסם רבי מרדכי פעלץ זצ"ל ששימש כבעל שחרית אצל הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע, באחת השנים שמע בדרך הילוכו לביהכ"ס השכם בבוקר קול בכי תמרורים הבוקע מאחד הבתים, משנכנס הביתה מצא שם חולה הזקוק תיכף ומיד ל'עצים להסקה' לחמם הבית, הלך ר"מ הביא עצים והסיקן מפני פיקוח נפש. אדהכי והכי איחר לבוא לתפילת שחרית ובעמדו בפתח בית הכנסת שמע שבעל התפילה מסיים 'והנורא בנוראותיך', והבין שעליו להתחיל מיד 'המלך', כדי שלא לעכב את קהל הקודש, לכן החל מיד להשמיע תנועת אה... אה... 'המלך' ממקום עמדו, המהרי"ד הביט לעבר הפתח מחמת הקול שנשמע משם, אחר גמר התפילה נענה הרה"ק ואמר, אכן, כאשר מסיקים מתחילה אפשר להתפלל בחמימות...

ולכאורה ישאל השואל על ר' מרדכי, הרי לא אמר לא ברוך שאמר ולא פסוקי דזמרה - כיצד 'קופץ' מיד להמלך, אלא, שעשה כן מפני 'כבוד המלכות', שלא לעכב את רבו הרה"ק המהרי"ד וכל קהל הקודש. ולדין ייאמר, אף אם לא התעורר האדם בימי הסליחות ובימי ר"ה, עכ"פ מפני כבוד המלכות 'קפוצ' עכשיו וימליך קוב"ה על עצמו מעתה. לה. עוד רמז שם, כי צום קול ממון כל אחד מהם עולה בגמטריא 'קול'. ו'ערב' עולה בגימטריא ב' פעמים קל"ו, ללמדנו שבשעת הדחק מועלת הרמת הקול במקום שנים האחרים שאין בידו לעשות.

לו. וכך אמר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין ז"ע שהאיש אשר ייסורים באים עליו ומתוודה באותה שעה על חטאיו ודאי שילכו מאתו היסורים, והיה אומר, שהדבר בדוק ומנוסה, שמיד כאשר יחזור בתשובה ויתוודה ימתקו הדינים ויהפכו לרחמים.

ובדידיה הוי עובדא, בעת אשר נסע הגר"ח לשמחת נישואי בנו הגאון רבי איצ'לע, ובהיותו על אם הדרך חל 'יום הקריאה' בתורה - יום שני בשבת, וביקש הגר"ח שיביאו ס"ת מעיירה סמוכה בכדי לקרוא בו, אכן היה שם עוד רב אחד אשר היה גדול בשנים מהגר"ח והוא אמר שאין לטלטל ס"ת עבור זה, וקיבל הגר"ח את דבריו, ולא שמע באותו יום 'קריאת התורה'. בשובו לביתו נגנב מעמו הספר-תורה שלו, הבין הגר"ח מיד על מה באה עליו

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

במדרש (במדב"ר כ טו) שהיה רשע ערום, ויודע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' ליה אין רשות למלאך ליגע בו לט.

גדולה תשובה - במעלת התשובה, לכל איש ישראל כאשר הוא

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה ז ו) וז"ל, גדולה תשובה^מ שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר 'שובה

וכן אנו אומרים ב'ויודוי הגדול' של רבינו ניסים (ביוכ"ק ועוד) ומנהגך לרחם על בריותך, וביותר לשבים אליך ומודים לפניך ועוזבים ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים אותם, שכן כתוב (משלי כח יג) 'מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם' לוי, ומציל את נפשו מדינה של גיהנום.

וכך מצינו גבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב לד) 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי, ואמרו

הרעה הזאת, ונכנס לחדר אחר ותוודה על שחטא בביטול קריאת התורה, ובעודו שם הודיעו שנמצאה הגניבה ונמצאו הגנבים - חיילי המלך שבזזו, וכשפתחו את הס"ת ראו שיריעה אחת נחסרה, והיה זה במקום הקריאה מה שהחסיר מלקרוא...

לז. בקרב חסידיו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע היה חסיד בשם רבי ירוחם, והיה הבית אהרן מרבה לשלחו לגשת להתפלל לפני העמוד. פעם שאל אחד החסידים שגם נפשו אוותה להתפלל לפני העמוד... רבי קדוש, וכי משום שהוא נקרא בשם 'ירוחם' יגש כל כך הרבה לעמוד... (כטוען מבלי אומר ודברים, נפשי מה תהא עליה), אמר לו הרבי, לכשתהיה מודה וגם עוזב אז גם אתה תיקרא ירוחם...

לח. וכתב על זה הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (בלק אות כב) וז"ל. מזה לימוד עצום שלא יאמר האדם איני מוכן לתשובה וכדומה מחסידישע תירוצים הכל הבל, רק בכל עת פתוחין שערי תשובה. ועל עצם מחשבה זו - שאין בכוחו לשוב, יעשה תשובה, כי זה וודאי שזה הרשע - בלעם, לא היה מוכן לתשובה, ולא חשב לשנות דרכיו אף לרגע אחד, ואעפ"כ הועיל לו אמירת חטאתי, ק"ו לכל בר ישראל יהיה מי שיהיה, בעת שישוב לבו לשוב בתשובה - יקבלנו אביו שבשמים באהבה וברצון.

לט. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה חוזר על דברי מדרש זה, והיה אומר שמצווה לפרסמו לבני הנעורים - במקום שיענו יומם ולילה תירוצים על מעשיהם, יענו ויאמרו 'חטאתי' ויחזרו לדרך המלך - מלכו של עולם. פעם ראה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שני בחורים המדברים ביניהם בשעת התפילה, ניגש אל אחד מהם ואמר לו לא תדרוך כף רגלך בבית מדרשי משך שבועיים ימים, החל הבחור להצטדק ולומר שאין האשמה בו, רק הלה דיבר והוא לא דיבר כלל רק האזין לדבריו, אמר לו ה'בית ישראל' מכיון שאתה מתחיל עם תירוצים לא תיכנס לבית המדרש ששה שבועות... לאחר מכן ניגש אל חברו ואמר לו מעתה אל תיכנס לבית מדרשי שבועיים, ענהו הבחור, רבי, חטאתי, ורוצה אני לשוב על מעשה זה, אמר לו ה'בית ישראל' [אחר שלא תירץ עצמו] היכנס תיכף ומיד לקידושא רבה.

אף הוא אמר פעם לאחד מחסידיו (שמעתי בשם בעל המעשה) שערך אליו 'נסיעה', וכשקיבל שלום שאלו הרבי למטרת בואו, אמר לו 'באתי הנה אל הרבי', אמר לו הרבי המדבר באמצע התפילה לא בא אלי לשבת (כאומר, אל תאמר במצב כזה שבאת אלי...), ומספר בעל המעשה שעפ"י אמת הוא לא דיבר מאומה בעת התפילה, רק זה היושב לצידו דיבר והיה נראה כמו שהוא השתתף בשיחתו, אבל זה החסיד נהג בחכמה ולא ענה לרבי - לא אנכי המדבר, אלא נענה ואמר, איך וועל שוין מער נישט רעדן... (יותר לא אדבר בעת התפילה) אמר לו הרבי ב'תוך כדי דיבור', אכן, באת אלי לשבת... יסוד גדול אמר הרה"ק הר"ב מפרשיסחא זי"ע, בב"ד של מעלה לא ישאלו לאדם מדוע נכשל בחטא, רק טענה אחת - מדוע לא שבת בתשובה, וע"כ אין לו מה להשיב, כי מי הפריע לו להתחרט על העבר ולקבל ע"ע לתקן דרכיו מעתה.

ומבואר כן להדיא במדרש (נשא, במד"ר יג ג) כי טרם שגורש אדם הראשון מגן עדן ביקש ממנו הקב"ה שיחזור בתשובה, ואמר לו 'אפילו עכשיו עשה תשובה ואני מקבלך', ומאחר שלא עשה תשובה גירשו אותו, והן הן הדברים, שעל עצם החטא היה בידו להצטדק, וכמו שטען בעצמו (בראשית ג יב) 'האשה אשר נתנה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל', אך על הטענה מדוע לא חזר בתשובה לא היה לו מה להשיב, ומשום הכי נענש מן הדין.

מ. איתא בגמרא (יומא פו.) 'אמר רבי חמא ברבי חנינא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם'. הקשה ה'חוות דעת' בספרו 'אמת ליעקב' על אגדות הש"ס (שם) קשה להבין מה ענין רפואה דקאמר. אלא דהרמב"ם כתב בפירושו

שנטרד מנגן ערן חשב שימות מיד, והיה בוכה ומתחנן ושב בתשובה, עד שקבלו הקב"ה בתשובה, והאריך ימיו, וקיים בו דברו דכתיב (בראשית ב יז) 'ביום אכלך ממנו', ונתן לו יומו שהוא אלף שנה (כמו"ש תהילים צ ד) 'כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור', לחזרות לכל העולם שהקב"ה חנן ורחום הוא ומקבל בתשובה לשבים, ואינו הפין מהם זולתי שיחזו דכתיב (יחזקאל יח לא-לב) 'ולמה תמותו בית ישראל... והשיבו וחיו. אמר רבי יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך מ"ג, וזו להם לבנים שאינם שומעים ממנו, עיי"ש עוד, אך מ"מ בימים אלו התשובה נחשבת כ'מצוה שהזמן גרמא'.

ישראל עד ה' אלוקיך', ונאמר (עמוס ד ו) 'ולא שבתם עדי נאם ה'', ונאמר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב', כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד מ"ג. עוד כתב הרמב"ם (שם ה"ד) על בעל תשובה ש'אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם' כ"ב.

באמת אמרו, כי בכל השנה כולה הקב"ה מבקש מבניו לשוב אליו, וכדאיתא ב"תורה" (ו"ה כד): וז"ל, אמר רב נחמן בר יצחק אדם הראשון כיון

למשנה (סנהדרין ז ד) דיש מי שנולד בטבע רע וקשה לו לפרוש מתאוות רעות, ויש הנולד ברתיחת הדם שא"א לו לפרוש מכעס, וכיו"ב משאר מידות, אמנם, לשם זה נברא - להתגבר על טבעיו הללו, ואז יזכה לשכר הרבה שהרי אמרו חז"ל (אבות ה ג) 'לפום צערא אגרא', ועל זה באו לומר בגמרא שאם בא לידי חטא ועושה תשובה - הקב"ה מרפא טבעו שלא תקשה עליו שוב השמירה מכעס ותאוה וכיוצא בזה, עכ"ל. ומכאן חיזוק גדול מצינו למתייאשים מעצמם - הואיל ותאוות ליבם או רוע טבעם נוטה לרע, כי ע"י התשובה ישתנה גם טבעם לטוב.

דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (כתובות ל. ד"ה מיום שחרב, בדרך אפשר), שמי שנתחייב מיתת בי"ד ב'עדים והתראה', אין בי"ד מקבלים טענתו שכבר שב בתשובה שלימה ואפילו אם כבר עברו מאה שנים מאז שחטא, כי אין ה'תשובה' מועלת בבי"ד של מטה... מכל מקום אמרינן, שאם שב בתשובה, הקב"ה מסבב שלא יבואו העדים להעיד, ואף אם יבואו עושה הקב"ה שיוכחשו בעת ה'חקירות והבדיקות', כי לא ירשיע ה' נפש צדיק, והרי לך שתשובה מועילה אפילו בחטא שמתחייב בו מיתת בי"ד, להצילו מעונשו המגיעו.

מא. בירושלים של מעלה התגורר הגאון הצדיק רבי נחום יאס'ער זצ"ל מזקני וחשובי חסידי שטעפנשט אשר נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רוסיה, בהיותו עדיין בחו"ל הושפע ל"ע אחד מבניו מסביבת הקומוניסטים, ועזב את דרך התורה רחמנא ליצלן, ומעולם לא דיבר רבי נחום על צערו הגדול שיש לו מבנו זה שהלך לרעות במקומות זרים, ורק פעם ישבו אצלו חבורת אברכים דורשים ומבקשים, ואחד מן המשתתפים הזכיר לפניו דברי הרמב"ם אלו, והיו שואלים ותמהים איך יתכן כדבר הזה, שברגע כמימרא יתהפך ממשוקץ ומרוחק ומתועב לאהוב ונחמד קרוב וידיד, פתח החסיד ואמר בלב מורתח 'הרי יודעים אתם אודות בני... הנה אם יבוא הבן באיזה יום, ידפוק על דלת ביתי, ויצעק אלי: 'טאטע, הנני עוזב את דרכי וחוזר אליך', כמה תגדל אהבתי אליו באותה שעה, ולא אחשוב לרגע על התלאות והצער והעגמת נפש שגרם לי מעודו ועד היום הזה, שהרי עכשיו הנני שמח שחזר למקור מחצבתו ועולה על דרך המלך, כמו כן ממש הקב"ה שמח כביכול בכל יהודי החוזר אליו בתשובה, לא שנא מיעט לחטוא ואף אם חלילה הרבה לחטוא, שהרי כעת הוא מתחרט על כל מה שעשה ורוצה להתקרב אל ה', וזה מעורר אהבה עזה מן האב לבן, וכמו שאמרו במדרש אגדה (תנא דבי אליהו פרק לא) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל, יותר ממה שמצפה האב לבנו והאשה לבעלה שיעשו תשובה.

מב. ובזה שמעתי לבאר את האמור בנביא (הפסרת שבת שזבה, יואל ב כה) 'ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה' (בהענישו אותם על עוונותם), ותמוהים הדברים, הרי בצדק אכל להם הארבה את תבואתם כ'עונש' על חטאם, ואף אם עתה שבו בתשובה, הרי מעתה הם פותחים פרק חדש בחייהם, אבל מה יש להקב"ה להשלים ולשלם להם על שהענישם כראוי לחוטאים. ומכאן תלמד כוחה של תשובה, שעל ידה נחשב האדם כאילו לא חטא מעולם, ונחשב לו כמי שהעונש בא עליו בחינם עד שיש לומר 'ושלמתי לכם את השנים...'

מג. כך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין ז"ע בנוסח התפלה (תחנון לפני חמישי) 'הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים, נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו', כי מה שאנו רואים שהקב"ה פותח יד בתשובה לכל פושע בכל מצב שהוא, זה גורם לנו להיות 'נבהלה נפשנו', לתמוה ולהשתומם 'מרוב עצבוננו', מדוע אנו שרויים בעצבות על החטאים שעשינו, הלא הקב"ה מקבל אותנו בידיים פתוחות, ועלינו לרוץ לקראתו בשמחה עצומה ובחזרה גדולה.

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

מה'צדיקים', ואינו מן הראוי שייכתב יחד עמהם, לכן ייחדו עבורם ספר מיוחד.

הוסיף הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לרמוז בן בפסוק (ויקרא טו ב) 'ואל יבא בכל עת אל הקודש' - שלא הותר ל'כהן גדול' להיכנס ל'קודש הקדשים' כי אם ביוהכ"פ בלבד, מפני שהכהן גדול צדיק גמור הוא ולכן אינו במדרגה גבוהה בזאת שיוכל להיכנס אל מקום קדוש לפני ולפנים, זרק ביוהכ"פ כשהוא משמש בשליח ציבור, ובא לבפר על עוונות בני ישראל ואז הוא כעין 'בעל תשובה', לכן הותר לו להיכנס או ל'קודש הקדשים', כי 'גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים', ובכוח זה הרי הוא נכנס לקדשי קדשים.

ואל יאמר אדם, ננעלו בפני שערי תשובה הואיל והרחקתי עד מאוד^מ, אלא ישמע לדברי רבינו

איתא בגמרא (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד^מ'. עפ"ז ביאר ב'ליקוטי מהרי"ל' (פרשת האזינו על הפטרה שובה) מתלמידיו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, מה שאמרו (ר"ה טז:) 'שלושה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינוניים, צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים, זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה', וידועה הקושיא, מדוע הוצרכו לייחד ספר ל'בינוניים', הרי 'ממה נפשך' - אם יזכה יכתב שמו בספרן של צדיקים, ואם לאו יהא להיפך ח"ו, ומדוע נתייחד עבורם ספר מיוחד, אלא, דאינו בן, כי הבינוני שזכה להתהפך ל'בעל תשובה' הרי הוא עומד ב'מעלה ובמקום' גבוה

על פי זה ביארו עוד דעל כן אמרו 'נבהלה מרוב עצבוננו' ולא מרוב עווננו, כי על העוון אין מה להיבהל כי לזה ניתן לנו כח התשובה, ולא נבהלה אלא על העצבון ועל הייאוש שאיננו חוזרים בתשובה מחמתו. פעם התאונן בחור לפני גאב"ד טשעבין זצ"ל, מצבי הרוחני קשה עד מאד, איני רואה כל דרך מוצא מעוונותי, אמר לו הרב שמע נא למעשה שהיה, איש יהודי הלך לבדו ברחובה של עיר כשהתרנגול ל'כפרה' בידו הימנית ובידו השמאלית 'מחזור' לאמר מתוכו את 'סדר הכפרות' ולפתע... הוא מרגיש כי בתי עיניו (משקפיים) מתחילות ליפול מעל אפו ועד שלא הספיק למנוע כן בעדם נפלו בתי העיניים ארצה... נו, החל היהודי חושב לעצמו, אוי רבש"ע, מה אעשה כאן, כיצד אחלץ מן המיצר, להניח את המחזור מידי על הארץ הרי אין לך ביזוי הקודש גדול ממנו, לעזוב את התרנגול מידי הימנית הרי יברח התרנגול ובמה תתכפר נפשי... שאלו הבחור, נו, ומה עשה לבסוף, אך הרב לא ענהו מיד, רק הפליג בתיאורים וציורים שיבין הבחור באיזה מצב ביש עומד היהודי הלז... ושוב שאל הבחור, נו... נו... מה עשה, אמר לו הרב, לא ידעתי, אבל זאת אדע שכבר איננו נמצא שם... אף אתה עם תשובתך תזכה שבקרוב כבר לא תעמוד על מקומך זה.

פעם אמר הרה"ק רמ"מ מלעלוב זי"ע 'לולי תשובה שעשועי אז אבדתי בעניי'. והיה מרגלא בפומיה לומר רבות 'איני רואה כל עצה ותקנה כי אם תשובה... כי אם תשובה... שוין שוין שוין...' (אין זעתה' אלא לשון תשובה), והיה חוזר ושונה ומשלב דבריו אלו, עד שהיו כל הנוכחים מתעוררים לתשובה שלימה.

מד. ביאור נפלא ביאר תלמידו של הרמ"ע מפאנו בספרו 'מאמרים מענין התשובה לארנ"ן זצ"ל', בהקדם מה דאיתא בגמרא (יומא פו.) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', כי מתחילה עומד היהודי מתחת לכסא הכבוד, וכדמצינו שאפילו אבות העולם אינם אלא מרכבה לשכינה, ואילו משחטא וישוב בתשובה יגיע עד כסא הכבוד, נמצא שבזכות החטא והתשובה שלאחריה עליו נתעלה הרבה יותר עד כסא הכבוד.

וזל"ק, להיות חפצו ית' שהאדם יעלה במעלות (למעלה) ממקום שנברא עד שיעמוד אצלו בכסא כבודו, על כן יצר עמו מסית אחד שכמעט אי אפשר להנצל מפתוייו, ולזה אמרו חכמים 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', פירוש, שמגעת האדם העושה אותה בשלימות להיות חביב אל השי"ת עד שמעמידו אצלו, והוא למעלה ממקור מחצבתו אף אם היה צדיק מתולדתו, שכבר ידוע שנשמטן של צדיקים היא מתחת כסא הכבוד, ובתשובה עולה ומגיע עד כסא הכבוד. ולזה אמרו כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ומפני חשיבותה קדמה למעשי בראשית (פסחים נד.).

מה. וכבר איתא ב'שפתי צדיק' בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שכך אמר הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע לבאר בלשון הכתוב (ישעיה נה ז) 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו', שהכוונה היא שיעזוב מה שחישב שנסתבך בין רשעים, וכן און מחשבותיו - שדומה לו שנלכד באון.

הקב"ה ואמר על יכניה 'כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו וגו' (ירמיה כב ל), ובדברי הימים (א' ג יז) כתיב 'ובני יכניה אסיר שאלתיאל בנו, הרי שהיה לו זרע אנשים ולא מת ערירי, אין זה אלא מפני שחזר בתשובה, וגדולה התשובה שקורעין על ידה אף גזר דין שיש עמה שבועה, ועעו"ש.

הננאל' בביאור דברי הגמרא (דלעיל), 'גדולה תשובה שמנעת עד כסא הכבוד - אפילו אם הגיע חטאתו עד כסא הכבוד', וכלומר שאף אם הגדיל בחטא ורבו עוונותיו עד לכסא הכבוד, עדיין לא ננעלה הדלת בפניו - אם ישוב מיד יקבלנו הבורא. על כן 'בל יראה ובל ימצא' שום איש מישראל שיתייאש מן התשובה, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה¹⁰.

ודע, כי האיש המשתוקק בכל ליבו לשוב אל בוראו, והוא שבור לשברי שברים על מצבו, ו'רוצה בתשובה' - יזכה לסייעתא דשמיא שאכן יוכל לחזור בתשובה. וכבר איתא בפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול, שלח אביו ואמר לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך¹¹, ואני בא אצלך

וכראיתא בזוה"ק בפרשת משפטים (ח"ב קו). באריכות גדולה, ותמצית הדברים, שאין לך דבר העומד בפני תשובה ועל כל החטאים מועילה תשובה, ובידה אף לבטל שבועה של הקב"ה כביכול, ובלשונו הקדוש 'מכאן דתשובה מתברר כמה גזרין ודינין, וכמה שלשלאין דפרולא, ולית מאן דקיימא קמי דתובתא' (מכאן שהתשובה משברת כמה גזרות ודינים, וכמה שלשלאות של ברזל. ואין דבר העומד כנגד התשובה), ומוכיח כן ממה שנשבע

והיה הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, נושא משלו, ל'רועה נאמן' שנקלע ליער, ולפתע והנה רואה הוא זאב שבא לטרוף את הכבשים, ב'מסירות נפש' החל מרדף אחריו, אלא שהזאב בעל כוח הוא בבריחה, ולא השיגו הרועה... עד... שהצליח הרועה לתפוס היטב בזנב הזאב אך הזאב המשיך במנוסתו, וכך יצא שהזאב בורח והרועה מחזיק היטב היטב בזנב ונגרר אחר הזאב עד כדי סכנת נפשות... וכך נכנסו לתוככי העיר, והנה אך ראו בני העיר את ה'מחזה' ומילאו שחוק פיהם ולשונם רינה, לאידך היה הרועה צועק במר נפשו 'רחמנים בני רחמנים' הצילוני מן הזאב, הצילו... עד שנענה אליו חכם אחד מדוע נתפסת בזנבו ללא תכלית, עזוב נא את זנב הזאב, ותינצל נפשך. וכך אנו אומרים לכל יהודי באשר הוא עזוב נא את הזנב - מדוע החלטת שכך היא 'הנהגתך' עד שאינך יכול לסור ממנה על דרך טוב, מי הכניס לך בדמיונך שהנך חייב להתנהג כך וכך, אין זה אלא הרגל רע, עזוב אותו וירווח לך...

מו. הוכחה נפלאה מצינו בכוחה של תשובה מעצם נתינת 'לוחות שניות' שניתנו ביום הכיפורים, כי מי פילל ומי מילל באותה שעה שמשה רבינו שבר את הלוחות שעוד יימצא 'תקנה' לישראל בענין הלוחות, מה עשה הקב"ה, ציווה על 'לוחות שניות' - קבלת התורה מחדש... ולזה זכו ע"י התשובה, התפילה והתחנונים, הרי לך, שגם מי שנדמה לו כי אין לו כבר שום תקנה 'ונשתברו הלוחות' שלו עדיין יכול להתחדש ולזכות שהבורא ית"ש יברא אותו מחדש.

מז. הנה מצינו במקומות רבים בימינו דלתות הנפתחות מאליהם ללא כל מגע ופעולה מצד האדם, אין צורך לפתוח עם מפתח את המנעול ואף אין צריך ללחוץ על ה'יד' (ידיית), אלא הדלתות נפתחות מאליהן על ידי ה'עין רואה' הקבועה בו מלמעלה, אך זאת נדרש מהאדם, שיטרח להעמיד עצמו אצל הדלת, אז ירגישו ה'עינים' ויתפחו בפניו שערים גדולים. כיו"ב, בימים הללו, הסיוע ממעל גבוה הוא עד מאד, כל השערים נפתחים בלא צורך להקיש הרבה... אבל על זאת ממתנינים לנו מן שמיא - שנבוא בסמוך, שנעמיד עצמנו...

וידע כי אינו צריך 'לילך למרחקים' לחפש אחר 'התשובה', אלא היא קרובה אליו ובהישג ידו. וכה כתב הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל, מעשה שהיה - על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוזדור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיוויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר המקוה, החושך

באר הפרשה - זילך - שבת שובה

אזי אין מספיקין - אין ספק בזה שבידו לעשות תשובה, עכ"ל (הובא בלקוטי אמרי פנחס שבתוך אמרי פנחס השלם שער עבודת השם אות כא) מ"ח.

בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל. וכך כתב רבינו יונה (בתחילת שערי תשובה) 'והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משנת ויחדש בקרבם רוח טהור להשיג מעלות אהבתו'.

שבת בו תשוב - שבת שובה

הרה"ק מרוזין זי"ע ביאר בלשון הפסוק (ישעיה נח יג) 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי', שהוא נאמר לגבי 'שבת שובה', כי הקב"ה אומר 'אם תשיב משבת' - שתחזור בתשובה בשבת זמ"ט מכל 'רגלך' מלשון 'הרגלים', כלומר, שתשנה את הרגילות שהנך רגיל בה, אזי מבטיח לך הקב"ה שתזכה לסיפא דקרא 'עשות חפצך' - לעשות צרכיך ולפסוק

וכך היה אומר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע משמיה דהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע לפרש את דברי המשנה בסוף מסכת יומא (פה:): 'האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה', האומר אחטא היינו שיודע שיחטא עוד כי עדיין איננו מושלם, אבל ואשוב רצוני לשוב בתשובה,

היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבנות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקווה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל, אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי הא-לוקים המתהלך בגן, והוא רק צריך לקרוא במר נפשו: אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו. פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך ונשובה - שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת. ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכ"ל.

מח. וכך אומרים בשם הגה"ק בעל ה'שואל ומשיב' זי"ע כי פעמים הרבה נופל האדם בקרבו מתוך מחשבה, וכי מה יתן לי ומה יוסיף לי שינוי והטבת מעשי, הן אשתקד כבר עשיתי כן ושוב נפלתי לאותו עומק שהייתי בו מקודם לכן, מה יועיל לי לצאת עתה מהבוץ כששוב אשוב אליו בגמר ימים הנוראים... לזה אומר לו הקב"ה, 'וחנותי' - אחון אותך בזכות תשובתך, אפילו אם ידעת וגם ידעתי ש'אשר אחון' - ששוב תפול ואצטרך לחון אותך שוב ושוב...

מט. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע נכנס פעם בליל שבת קודש אל בית מדרשו, וראה את הקהל הקדוש יושב ועוסק בתורה ועבודה, שאלם ה'חידושי הרי"ם', וכי מי התיר לכם לשהות עתה בבית המדרש, במקום שתלכו לעסוק בקידוש היום וסעודת שבת, דהרי 'וקראת לשבת עונג' כתיב, והאיך תבטלו מצווה זו. לאחר זמן מועט המשיך ואמר, מאחר והינכם עוסקים ב'תשובה', עליה אמר רחמנא 'ומלתם את ערלת לבבכם', ומצוות מילה דוחה שבת קודש, וממילא מותר ואף מצוה בידכם להמשיך בתורה ועבודה בבית המדרש.

הקשה הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, דהא דמילה דוחה שבת אינו אלא 'בזמנה', וכאן הוא שלא בזמנה, דהרי זמן ה'תשובה' הוא בערב שבת קודש כידוע, והאיך הותר להם לדחות את 'כבוד ועונג שבת' מחמת מילה שלא בזמנה,

באר הפרשה - וילך - שבת שובה

עליך שנה טובה ומתוקה 'ביום קדשי' - זה יום הקדוש הממשמש ובאי.
 בשנה, כדאיתא (שבת קיח:) אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון. ובר"ה שנעשה סדר חדש על כל ימי השנה בשמקבלין שבת ראשון כראוי מתוקן כל השנה. עכ"ל.
 איתא מהרה"ק ה"שפת אמת' זי"ע (תר"ם) בזה"ל, ויש להתחזק בשבת תשובה שהיא שבת הראשון

אלא מכאן יש להוכיח דאין 'זמן' לתשובה, אלא כל שעתא ושעתא זמנה הוא, ועל כן דוחה היא את השבת (ופשיטא שבשבת קודש זו הרי זה מילה בזמנה...).

נ. בסעודת רעוא דרעוין בשבת שובה נהגו אדמו"רי בית בעלזא זי"ע לשבת ליד הפתח, כרמז לעני העומד בפתח ומתחנן לפני בעל הבירה שירחם עליו ויקבל אותו בתשובה. שנה אחת התיישב הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בסעודה שלישיית בשבת שובה אצל הפתח, ופתח לומר בקול חנוק מדמעות 'כעני בפתח, כעני בפתח' ותו לא מידי, ודבריו שיצאו מעומק לב טהור חדרו בלבות השומעים שתיכף ומיד חזרו בתשובה כעני בפתח.

יום הכיפורים

את הפחד מיום הדין, וז"ל, ולדעתי רצ"ל בזה, שאין הכוונה במנהג רק להעיר לב האדם ולהרעידו, להיות מראה את עצמו כאילו הוא ובני ביתו מחויבים לכך מצד עוונותיו, ושואם ישוב לה' בכל לבו יהפוך ה' אליו את הקללה לברכה, ויקרע גזר דינו בתכלית תשובתו [ומוסיף, שלכן נהגו עם הכפרות להרבות בצדקה ולשלוח מנות לאביונים' עם התרנגולים ההם - איש כמתנת ידו], ומציין שמצא כיוצא בו בגאונים שכתבו, שעיקר המנהג הוא כדי שהחי יתן אל לבו ויעורר את לבו ליראת שמים^{נא}.

ובשו"ת מהר"י ווייל (סימן קצא, הובא בשער הציון סימן תרה סק"ב) כתב, שנוטלים תרנגול לכפרות ונוהגים לעשות בו ארבע מיתות בית דין, 'סקילה' - במה שנוהגים בעת השחיטה להטות את העוף כלפי מטה, 'הרג' על ידי שחיטה, וכמו כן נוהגים לשרוף חלק מהנוצה במקום 'שריפה', וקודם השחיטה נותן אצבעותיו סביב צוואר התרנגול כדי לרמוז על מיתת 'חנק', ויחשוב בלבו כאילו הוא חייב מיתה... שאם נגזר מיתה על האדם כשיבטל הגזירה צריך ליתן לו למלאך המות כופרו וכו', וזה הענין שצדיק מצרה נחליץ, היינו שידמה בנפשו שהיו ראויים לעשות עליו ככל אשר עושים עם העוף, ועל ידי שיתן את התרנגול לעניים יוכה לכופר נפשו, ותחת שעשו ארבע מיתות בעוף יצא הוא ובני ביתו לחיים טובים ארוכים ולשלום.

כל האוכל ושותה בתשיעי - מצות אכילה בערב יוה"כ פ

בתיב בתורה (ויקרא כג לב) 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש', והקשו חז"ל (ר"ה ט). 'וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך

שבעת ימים קודם - ענין ההכנה לקראת יוה"כ

בה רמז הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב יוה"כ) בלשון המשנה (יומא נג): שם נתבאר כל ענין עבודת כה"ג ביום הכיפורים, נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמדה, שאף אם יכנס למקום הקדוש ביותר אינו נכנס אלא 'למקום שנכנס' מתחילה, כלומר מה שהכין את עצמו מבעוד מועד, וכך 'עמד במקום שעמד' במדרגה שהכין את עצמו להתייצב מראש.

הנה במשנה (סוף יומא) דימה התנא רבי עקיבא את 'טהרת יוה"כ פ' לטהרת המקוה, וביאר ב'לקוט הגרשוני' (קונט"א ערך תשובה) שכשם בטהרת המקוה מצינו ברמב"ם (מקוואות פ"א ה"ט) שהקופץ למקוה הרי זה מגונה, כך גם לגבי טהרת יוה"כ פ נאמר בן הקופץ לטהרת זה היום ללא הכנה הרי"ז מגונה, אלא יתחיל בהכנה קודם לכן דרגא בתר דרגא, ולא 'יקפוץ' בריגעא חדא.

עוד ביאר ב'בינה לעיתים' (דרוש יא) כי כמו שבטהרת מעיין ומקוה הרי מעיין ובור מים לפניך ומ"מ לעולם לא יטהר האדם אם לא עשה תחילה איזה פעולה לטובה - שהכניס כל גופו תחת המים המטהרים, כך הוא בטהרת יוה"כ פ, אף שהקב"ה בא לטהר את בני ישראל, מ"מ על האדם לנקות ולטהר עצמו תחילה, וזהו אומרו 'לפני מי אתם מטהרין' - שמתחילה יטהר עצמו ואז ירוק הקב"ה עליו מים טהורים ויטהרו.

זה כפרתי - מנהג כפרות

נהגו ישראל במנהג הכפרות קודם יום הקדוש. וצריך להתבונן בדברי המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק ח) המבאר טעם למנהג 'כפרות', שהוא כדי לעורר

נא. וכן העמיס הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע בפסוק (איכה ג א-ב) 'אני הגבר ראה עני בשבט עברתו, אותי נהג וילך חשך ולא אור, אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום', שנרמז כאן דברים נוקבים כנגד המשכימין בערב יוה"כ ונוטלים תרנגול וסובבים אותו על ראשם כמנהג ישראל, ולבם בל עמם, דמה הועילו חכמים בתקנתו, ונרמז בקרא אני הגבר זה התרנגול הנקרא גם גבר (יומא כ), ראה איש עני במעשיו (אין עני אלא בדעת, נדרים מ). בשבט עברתו שעבר עבירה, וכדי להינצל אותי נהג וילך - סובב אותי סביב לראשו כשעדיין חושך ולא אור קודם עלות השחר בעוד שהחושך מכסה ארץ, אולם אינו מעורר את לבו לתשובה, ובכהאי גוונא שהוא חושב שאך בי ישוב - שרוצה לתלות התשובה רק בי התרנגול, אזי, אפילו אם יהפוך ידו כל היום ויאמר 'זה חליפתי' לא יועיל כלום, כי עיקר הטעם למנהג זה הוא 'מרדות אחת בלבו של אדם' - להתעורר, לחזור ולהתקרב אל השי"ת.

לאביהם שבשמים, לכן הקדימה תורה מצות אכילה בתשיעי כדי שישמח בו ואז תקבל התענית בעשירי, מפני שעניני העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה, אלא אם שמח בתשיעי אז מקבל תענית העשירי, נמצא ששמחת התשיעי הינו מעין צום ותשובת העשירי.

ביו"ב כתב ב'שערי תשובה' (שער ד ח-ט) וע"כ אמרו רז"ל (ר"ה פ.) כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצמזה להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן בפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו. והשנית כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות, כמו שנאמר (דה"א כט יז) 'ועתה עמך הנמצאו פה,

כל האוכל ושותה בתשיעי"ב מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'.

הלבוש מבאר (תרה א) מדוע הוציא הכתוב את המצוה בלשון עינוי ולא אמרה בהדיא 'ואבלתם', כי לפום צערא אנרא, ושכר מצוה הנעשית מתוך עמל ויגיעה גדול משכר המצווה הנעשית ללא קושי, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהגדיל שכרם, על כן החשיב להם מצווה זו כמי שבאה ע"י עינוי"ג.

השל"ה הק' (יומא תורה אור, אות קלד) מביא 'לשון האלקי' מהרמ"ק בספר עבודת יום כפורים, במעם מצות אכילה בתשיעי, כי ביום הקדוש אי אפשר לשמוח מפני דאגות העוונות 'ועיני כל ישראל הם תלויים

נב. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע ביאר מצות האכילה ביום זה, כי מטבע האדם הוא שעל ידי הצום מתמעט חלבו ודמו שנוצרו מן האכילה שאכל ביום אתמול, וכנגד זה אנו מתפללים בכל תענית (ומקורו בברכות יז.) 'שיהא מעוט חלבי ודמי שנתמעט היום, כחלב מונח על גבי המזבח לפניך ותרצני', על כן אין מן הראוי לאכול בערב יום כיפור אכילה של 'רשות', כי איך יקריב חלב ודם זה לקרבן מן המזבח, לפיכך אמרה תורה לאכול בתשיעי כדי שיווצר חלב ודם מאכילת 'מצוה', וממילא יהא חשוב כאילו הקריב חלב ודם של מצוה על גבי המזבח.

ולפי דבריו הקדושים הוסיף בנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע לפרש הפיוט שאומרים בסליחות בערב יום כיפור 'יִרְצָה צוֹם עִמָּךְ אֲשֶׁר דָּמּוּ לְךָ מִזֶּה, חָשׁוּב חָלְבוֹ כְּעֵל זֶבַח וְקִרְבָּנוֹ אֶל תִּבְזֶה, חֲתוּם עָלָיו אוֹת חַיִּים וּתְפִלָּתוֹ תִּתְקַבֵּל, מִחֵר יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, כי הצום והתענית ביום הכיפורים חשוב כהקרבת קרבן והזאת הדם על המזבח, לכן מן הראוי להחשיב את האכילה של עכשיו 'כעל זבח' שלמים, וממילא 'וקרבנו של מחר' 'לא תבזה', ויעלה לריח ניחוח אשה לה' ואז יקבל תפילתו שיתפלל למחר ביום הקדוש.

ומעתה דעת לנבון נקל שהאכילה בעיוה"כ צריכה להיות בקדושה ובטהרה, שהרי עומד להקריבה למחר לריח ניחוח... וכבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שבעת אכילתו בעיו"כ יצייר בנפשו שבקשו לחנך ולהדריך זולל וסובא לאכול בדרך ארץ, על כן הושיבו אותו לאכול לפני ארי, ששם צריך לשקול ולמדוד תנועותיו, כן נמי תהא אכילתו בערב יום הכיפורים.

נג. מפורסמים דברי הטור (או"ח סימן תרד) שמביא מעשה רב בשם המדרש, 'מעשה בשוטר העיר, שאמר לעבדו קנה לי דגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, והוסיף עליו עד שהעלהו לחמשה, ונשאר [הדג] לחייט, בא העבד אל אדוניו, וסיפר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שוה זהוב – בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו, והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה, שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו א"כ יפה עשית ופטרנו והלך לשלום'.

וב'בית יוסף' הביא שכיו"ב הובא במדרש (בר"ר יא ד) ומסיים שם 'מה פרע לו הקב"ה, הלך וקרע אותו וזימן לו בתוכו מרגליות טובה, והיה מתפרנס הימנה כל ימיו'. צדיקים ביארו שכאן הוסיפו את סוף המעשה ללמדנו שהאכילה בערב יוה"כ מסוגלת שלא יחסרו לו מזונותיו כל ימיו, ויהיה לו שפע פרנסה בכבוד ורווח.

ומן הראוי להביא מה שכתב ה'פרישה' (סק"ה), דצריך לומר שהחייט הגיע יחד עם עבדו של השר אצל מוכר הדגים, דאי אמרת שבא אחריו, 'וכי שייך לומר שמפני שציוה ה' ביום הזה לאכול יסיג גבול או יגזול מיד חברו', ולמדנו מכאן, שהגם שיש לחזר לקיים מנהגי ישראל שיסודתן בהררי קודש, מ"מ מאד יש להיזהר שלא לשכוח מן העיקר, וחלילה להיכשל באיסור הסגת גבול או בשאר איסורי תורה ויתברך בלבבו לאמר שהוא מקיים עכשיו מנהג ישראל...

יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו¹¹. ואכן נפסק להלכה (שו"ע תרו ס"א ובמ"ב סק"א) שיש חיוב בערב יום הכיפורים לפייס ולרצות את מי שפגע בו כדי שיוכל להיות נקי וזך ביוה"כ מכל שמץ עוון ואשמה¹².

שמא תאמר, אם כן ננעלו שערי תשובה, שאם ה'נפגע' אינו רוצה למחול או שמשום מה אינו יכול לרצותו ולפייסו א"כ לא יזכה לכפרת היום, אך כבר הביא ב'סידורו של שבת' (חלק א השורש הששי ענף ב) את דברי ה'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק י) לדחות טענה זו, עפ"י מה שמבאר שבכל חטא שבין אדם לחבירו אזי מלבד מה שחטא לחבירו הרי חטא גם כלפי הקב"ה שאסר לפגוע בשני ובמעשיו עבר על פי ה', וצריך תשובה וכפרה על שניהם, לפיכך הנה הוא יעשה תשובה לפי בחו באמת, בזה החלק שחטא נגד המקום, וכיון ששב בכל לבבו ונפשו, בצד היותר טוב ששייך לה', וה' הטוב המוחל לו על חלקו, יודע שלבו נתן באמת לתקן העבירה, ורוצה לתקן הכל ורק שאין סיפק בידו כמבואר, על כן זאת עושה הקב"ה עמו, להיות הוא

ראיתי בשמחה להתנדב לך', ונאמר (דברים כה מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב', ומפני שהצום ביום הכיפורים, נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יום הכיפורים.

וכך אמר הרה"ק ה'בית אהרן' (דף קלא:): זי"ע ר'ק בשמחה ובישוב הדעת, כי ע"י שמחה המוח מזוכך, ועיקר התשובה ע"י מוח זך'.

וגדולה השמחה להמתקת הדינים, והעמיסו בדרך רמז בפסוק (תהלים מז ז) 'זמרו אלוקים זמרו', שעל ידי הזמר והניגון אפשר לומר ולהכרית את מדת הדין המרומז בשם 'אלוקים'.

עד שירצה את חברו - יום עזיבת קנאה ותחרות יום שימת אהבה ורעות

נודע מה ששנו חכמים בלשון המשנה (יומא פה:): עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו¹³, דרש ר' אלעזר בן עזריה 'מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו' (ויקרא מז ל), עבירות שבין אדם למקום

נד. וכבר היה נוהג הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לעורר את הקהל בדרשתו קודם 'כל נדרי' על חובת הזהירות ב'בין אדם לחברו' בלשון הכתוב (שמואל ב' כד יד) 'נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה', כי על 'הנפילות שביד ה'' בעניינים שבין אדם למקום הרי רבים רחמיו, אך ביד אדם - חטאים שבין אדם לחברו אל אפולה, כי אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו...

נה. מובא בגמ' (ר"ה יז): שאלה בלוריא הגיורת את רבן גמליאל, כתיב בתורתכם 'אשר לא ישא פנים' (דברים י יז), וכתוב (במדבר ו כו) 'ישא ה' פניו אליך', נטפל לה רבי יוסי הכהן, אמר לה אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שנושה בחבירו מנה וקבע לו זמן בפני המלך ונשבע לו בחיי המלך, הגיע זמן ולא פרעו, בא לפייס את המלך, ואמר לו עלבוני מחול לך לך ופייס את חבירך, הכא נמי כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו. וכלומר, שעל עבירות שבין אדם למקום הקב"ה נושא פנים ומוחל על 'עלבונו', אכן על עבירות שבין אדם לחברו אינו נושא פנים.

וביאר המהר"צ חיות, כי בחטאים שבין אדם למקום כביכול הקב"ה הוא 'התובע' והבעל דין, וממילא יש בידו למחול על התביעה, מה שאין כן כלפי בין אדם לחברו שאז כביכול השי"ת אינו 'בעל דין', שהרי הלה פגע בחברו, אלא הקב"ה הוא 'השופט' היושב על כסא דין, ואין כח לשופט למחול אלא הוא מחויב לשפוט בצדק בלא שום נשיאות פנים.

נו. נפלאות מצינו ב'ענף יוסף' (יומא דף פא: בעין יעקב) לבאר עפ"י מצוות האכילה בערב יום הכיפורים, וכמו שכתב בזה"ל, ובספר 'שפת אמת' (הקדמון) כתב וז"ל, ולי נראה כי לענין כפרת עון יותר תלוי ביום הט' מיום העשירי, כי בט' צריכין ישראל לתווך השלום ביניהם וכמו שאמר רבי אלעזר בן עזריה (יומא פה:): דעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו, ומטעם זה נתן הקב"ה מצוה זו לאכול ולשתות ביום זה שיהיה לאדם לב אחד ושמח, כי קודם שיאכל האדם יש לו ב' לבבות כי אז יש לו לב רגז, ולכן אמר הכתוב (ישעיה נח ד) 'הן לריב ומצה תצומו', כי ביום הצום תתגבר המרה המחחרת כל ריב וכל נגע, ולכן צוה ה' לאכול ולשתות ולהתענג בדשן, אז לב שמח ייטיב פנים נזעמים אל פנים לחבר את האהל ויאסוף כל ישראל חברים ברגל יחף עומדים לפני ה' ע"כ.

ואף אם קשה לו הדבר יעביר על מידותיו, ועי"ז יעבירו ממנו כל פשעיו.

ואדרבה מחובת היום להרבות באהבת ישראל^ל, וכמו שאומרים בתפילת מוסף (אחר סדר העבודה) 'יום שימת אהבה ורעות, יום עזיבת קנאה ותחרות'^נ, ולהוסיף בצדקה וחסד^{נט}.

וביותר צריך להיזהר שלא יבוא לידי כעס, שהנה כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (יו"כ תרס"ב) וז"ל. הסעודה שעושים בעי"כ משום שלא היה יום טוב

בעצמו אשר בידו כח וגבורה, להעביר העבירה מן הארץ, שנותן בלב הנגול באשר הוא שם להיות מוחל לו בכל לבבו מה שגזל ולקח ממנו, ואז נתבטלה העבירה מכל וכל בחלק השמים והבריות, ואך מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, נפלאות מלשון מכוסה, והיינו שאף מה שנמנע מכוחו של האדם יגיע לידי כך ע"י התשובה.

ולאידך צריך להשים על לב מה שכתב הרמ"א (סי' תרו ס"א) 'והמוחל לא יהא אכזרי מלמחול',

נז. באחד השנים בערב יוה"כ לפנות ערב נראה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי', אחד העוברים שראה את המחזה הנורא... וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה שאל הלה את הרבי, רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא. אמר לו ר' שלומ'קה, מעשיי אלו הם כמעשיי של הכהן גדול בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים ב'קודש הקדשים' (כי מסביב אותו ה'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומ'קה מה שעשה).

ואף שאיננו בדרגת איש האלוקים להתעסק בסתימת צינורות של מי שופכין אצל אחרים, אמנם, לכל הפחות נדרש מעמנו לסתום 'צינורות של מי שופכין' בבית פנימה, ועל אחת כמה וכמה להיזהר ביותר שלא לפתוח אותם, וכלישנא דגמ' (סנהדרין ז.) 'האי תיגרא דמיא לבידקא דמיא' (מחלוקת דומה לצינור מים), ודי בזה... נח. וכך כתב בספר 'לבושי בדים' (דרוש כ, דרשה שנשא בשנת תקנ"א) בזה"ל, והעיקר ביום כיפור שיסיר מלבו הקנאה והשנאה ויהיה אחדות בינינו, ואז אין שום קטרוג 'כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק' (אסתר ד כ), שק ר"ת שנאה קנאה, וליל יוה"כ נקרא 'שער המלך' שיושב על כסא רחמים.

נט. פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע מעיה"ק ירושלים וערך את 'סעודה המפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי שמואל שיינקר (חתנו של הגרי"ח זאננפעלד) בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת וחרדת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל, נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי, וכי זו עת וזמן לשחוק עם אנשים אלו, אמר לו הרבי אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו 'כאבי שיניים' ל"ע, מה תעשה אמו תעזוב את כל עסקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן לרקוד לפניהם ולשמח אותם כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלימות...

סיפר הגאון הגדול רבי אמ"מ שך זצ"ל מה ששמע מ'הרשל'ע קאמניצער' (בחור מבוגר יחיד בעולמו), בשנה אחת כשהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ביום הקדוש, לאחר שכל הבחורים עזבו את בית המדרש בליל יוה"כ, נשאר הוא 'בדד' בהיכל בית המדרש, אך תוך דקות ספורות התיישב ה'חפץ חיים' בכבודו ובעצמו לימינו פתח עמו 'שיחת רעים' על דא ועל הא, והחל מגולל בפניו כל מאורעות חייו, על יתמותו הקשה, ועל נישואיו שנשא את בתו של אביו חורגו בזמן שהציעו לו שידוכים אחרים שנראו הגונים יותר, וכל זאת עשה רק משום כיבוד אם, כי היא בקשתו מאד על זה. ואכן, ברבות השנים ראה שמאת ה' הייתה זאת לטובה בלבד, כי ידיו אשר נישא לבת עשירים עזב לאחר מכן את ספסלי דבי מדרשא לטובת העסקים הרבים, ולבסוף הפסיד את ממונו ונשאר קרח מכאן ומכאן, מה שאין כן בני ביתו עוזרים ומסייעים לו בעריכת ה'משנה ברורה' ושאר ספרים, וכך שוחח עמו ה'חפץ חיים' ועודדו בדברים של מה בכך במשך כל ליל יום הקדוש עד אור בוקר. ומזה נלמד לקח, כי מי לנו גדול כה'חפץ חיים', ואין זמן 'יקר' וקדוש כמו יוה"כ, אך מכל מקום כאשר ראה את נפשו השבורה של אותו הבחור הבין את חשיבותן של 'מידות' וישב בשעות הקדושות ביותר בשנה לעודד ולחזק נפש אחת מישראל.

באר הפרשה - יום הכיפורים

עם 'נרות חיים' בידיהם, כדי להדליקם כנהוג משום סימן טוב, עיי' רמ"א תרי ס"ד), 'שכבר הגדיל המדורה מדורת גיהנם, שכל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו ע"כ. והיינו שכבר הבעיר אש להבה של מדורה וכבר אינם זקוקים עוד להדליק אור של נר, ואוי שכך עלתה בידם רח"ל.

ומי מטהר אתכם - ענין הטבילה בעיו"כ

נוהגים בכל תפוצות ישראל למבול במקוה מטהרה בערב יום הכיפורים כמו"ש ב'שור' (תרו), וב'מאירי' (בחיבור התשובה ב פ"ח) כתב שמקור טבילה זו היא 'ממנהג זקנים', ואסמכוהו אקרא (ישעיה א טו) 'רַחֲצוּ הַזָּפוֹ הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגַד עֵינַי, וּבְרֹא"ש (יומא פ"ח סכ"ד) כתב הטעם, כדי שיהיו נקיים וטהורים ביום הקדוש הזה, והעיר השועה"ר (סימן תרו סעיף יא) על טעם זה [ומקורו במהר"י וויל ס' קצא], דאם כן 'אין ענין כלל לומר ויידוים במקוה', וכן אין צריך למבול אלא פעם אחת, לפיכך מביא טעמו של מהר"ל (הל' ערב יו"כ עמו שמו) 'שטעם טבילה זו הוא משום תשובה כגד המתנייר ס"א, ולפי זה יש למבול שלש פעמים, וזה חיזוק גדול לכל אחד ואחד, שיוזכר ביוהכ"פ שמעתה נפתח לו נייר חלק וחדש, והרי הוא כקטן שנולד ס"ב.

לישראל כיוהכ"פ שבו ניתנו לוחות האחרונות. ולפי שמתעניין ביוהכ"פ מקדימין הסעודה. ונראה דעיקר שזכו ללוחות אחרונות מכת התשובה שעשו בערב יוהכ"פ, כי בלוחות הראשונות החטיאם השטן כדי שלא יזכו אל הלוחות ביום האחרון שהי' מוכן משה רבינו ע"ה לירד מן ההר למחרת. ובודאי גם באחרונות עמד השטן בכל כוחו לעכב אותן ולהחטיאם. ואבותינו גברו עליו, ועיקר בעל תשובה באותו מקום באותו הזמן ולפי שעמדו על נפשם זכו לתשובה שלימה וזכו לקבל לוחות אחרונות. ולכן איתא שהשטן מתגבר בעיו"כ לפי שהיטב חרה לו אשר נצחו אותו ביום הזה.

וביותר מנסה השטן זה היצר הרע בהגיע העת והמועד - יוהכ"פ והיום שקדם אליו, להכשיל את ישראל במדת הכעס, שהיא אביזרייהו העבודה זרה שהרי אמרו (עי' שבת קה:) כל הכועס כעובד ע"ז, וצריך לזוהר מאד לברוח מן הכעס ביום הזה^פ.

ומצינו דברים כדרבונות שמוכיה הצל"ח (בדרשותיו לשבת שובה, דרוש כד אות יב) וז"ל. והנה מעשה שטן ביום הקדוש - ערב יוהכ"פ, רובם באים לידי כעס עבור דבר שמוות... וגם הנר אינו צריך (שהרי הכל ממהרים לביהמ"ד

ס. גם צריך זהירות יתירה שלא להיות 'קצר רוח' ולהסתובב בפנים נפולות עצבות וזעופות... וכאותו מעשה שהיה אצל הגה"ק רבי ישראל סלנט'ער זי"ע שראה אדם מישראל המהלך ברחובה של עיר בערב יוהכ"פ בפנים נפולות לרוב יגונו על 'עונותיו', והיה הלה משרה סביבותיו רוח נכאה ודכאון, אמר לו רבי ישראל 'וכי מה אשמים כל עוברי אורח שחטאת'...

אלא יש להתאזר במידת ה'סבלנות' כלפי אחרים. פעם ניגש אל הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע בערב יום הכיפורים לעיתותי ערב איש אשר היה ידוע כמאריך בשיחה... (בלשון נקיה, וכפי הנקרא בפי הבריות פעגע, טרדן) הלה דיבר ודיבר ודיבר, והרה"ק ישב והקשיב לקולו, משסוף סוף הלך לו שאלו בני הבית את הרבי, וכי לא מצא לו זמן לדבר את שטויותיו אלא בעיוה"כ ברגע האחרון, אמר להם הרבי בדברי הרמב"ן הללו - תתנהג לדבר כל דברך בנחת לכל אדם - אפילו פעגע כזה, ובכל עת - אפילו בעיוה"כ לעת ערב...

וכבר אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לחסידיו, דעו לכם שאם ממחר אדם לבית המדרש להתפלל ולומר כל נדרי בערב יום הכיפורים, ותוך כדי הליכתו ניגש אליו יהודי ורוצה לשפוך לפניו את כאב לבו על צרותיו הפוקדות אותו ולקיים דאגה בלב איש ישיחנה, חלילה לו מלעצור בעד היהודי בכדי למהר לכל נדרי. כי הלא כל מהות כל נדרי ומהות יום הקדוש הוא הרי תשובה שלימה, ותשובה מה היא, לקיים ואהבת לרעך כמוך בהידור... כי זה כל האדם. פשיטא ואין צריך לומר שיחד עם זאת עלינו לזכור היטב היטב על יקרת הזמן הבער באש לתוקף קדושתו, ולא יזעק 'לאחר מעשה' לומר חבל על דאבדין, אלא ימלא כל רגע ורגע... וכל ערום יעשה בדעת.

סא. ובזה ביארו אמרינו בתחילת יוהכ"פ את הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם, כי אכן 'בתוכם' הוא הגר הלז, כי כל איש מישראל נחשב היום כגר שנתגייר.

סב. הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע אמר בשם הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, שמצד הדין לא היה בידינו לברך ברכת 'שהחיינו' ביוהכ"פ מרוב פחד, כי איך יודה בשר ודם לפני מלך מלכי המלכים כשהוא מגיע במצב נורא כזה, אך מאחר שהקב"ה מטהר אותנו מכל עוונותינו, וכל אחד נעשה כברייה חדשה ממש, לכן

(ויקרא טו כט) 'תענו נפשותיכם' איננו לשון עינוי אלא התעוררות...

כתוב בתורה (ויקרא טו ב) 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש' - שאסור לכהן גדול לבוא ולהיכנס לתוך בית קדשי הקדשים 'בכל עת'. והקשה ה'כלי יקר' (ד"ה ואל יבוא), שלכאורה לשון 'בכל עת' אינו מדוקדק, כי משמע שלא יבוא בכל עת רק לפרקים, ובאמת אינו כן - שהרי לא הותר לו להיכנס לשם כי אם ביום הקדוש פעם אחת בשנה.

ומבאר ה'כלי יקר' וז"ל. ואומר אני, כי ביום הכיפורים נמשלו כל ישראל ביום ההוא למלאכי השרת, שהם למעלה מן הזמן ואין הזמן שולט בהם, על כן דומה יום קדוש זה כאילו אינו בכלל העת והזמן, כי כל ימות השנה בכלל העת דהיינו הזמן, הוין מיום זה... על כן אינו בכלל העת של כל ימות השנה, אלא הוא עומד בעצמו נבדל מכל ימות השנה, וכשאמר 'ואל יבוא בכל עת' רמז שלא יבא כלל בשום יום שהוא בכלל העת, כי אם ביום שאינו בכלל העת, והוא ביום מחילה וסליחה שישראל נמשלו בו למלאכי השרת, שאינם נופלים תחת העת ואינו בכלל ימות השנה, עכ"ל.

כי גדול יום ה' - תוקף קדושתו ועיצומו של יוהכ"פ
כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יבילנו (ויאל ב יא), ודרשו חז"ל (תנחומא וישלח ב) דקאי על יום הכיפורים, והיינו שאין ביד אנוש להכיל ולהשיג גדול מעלת היום כי הוא נורא ואיוס^{סי} ולמעלה מכל השגה סד.

ובך אומרים משם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע, שקצרה בינתנו לדעת מה הוא מלאך, וכל שכן שאיננו מבינים מהו כסא הכבוד, אבל זאת ידענו, שסביב לכסא הכבוד עומדים מלאכי אש קודש ומשמשים את הקב"ה באימה ויראה ורתת וזיע, והנה, ביום הכיפורים מוריד הקב"ה את כבודו לעולם הזה, ממילא נעשה כל יהודי כאחד המלאכים האלו, וכדכתיב (ויקרא טו ג) 'לפני ה' תטהרו', שעומדים אנו כלפני ה' ממש, ולכן אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו' בקול רם דוגמת המלאכים.

נוראות כתב ה'חתם סופר' (דרשות, ח"ב שסמ:): בהאי לישנא 'תענית יוהכ"פ איננו לענות נפש ולצער ישראל ח"ו, כי אם מחמת קדושה וקריבות ודביקות במלאכי השרת, והוא בענין מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה משה רבינו ע"ה בהר - לחם לא אבל ומים לא שתה מדביקות וקדושה ונהנה מזיו השכינה, ודכתיב

צריך לברך 'שהחיינו', כי הוא מתחדש כבריה חדשה ממש פשוטו כמשמעו.
סג. וכנודע מה שכתב ב'בני יששכר' (תשרי ה) בטעמא דמילתא שהמסכתא העוסקת בדיני והלכות יום כיפור נקראת 'מסכת יומא' סתמא ולא 'מסכת יום הכיפורים' כשאר מסכתות ששמן מעין קדושת היום כגון שבת, פסחים, ראש השנה, סוכה, 'להורות' כי קדושת היום היא ממקום נעלם ראוי להסתירו [שהוא למעלה מן הזמן והשכל], על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות באיזה דברים [פירוש שלא לומר 'יום כיפור'], רק כשמזכירים מעניינו לאיזה הצטרכות קוראים אותו סתם 'יום הקדוש', ודי בזה למשכיל, עכ"ל.

סד. גם אין בידינו להשיג גודל הרחמים העצומים המתעוררים בהאי יומא רבא. וכך מדייק הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מגיד תעלומה ברכות יב:): בלישנא דגמ' (שם) 'כל השנה כולה אדם מתפלל הקל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט וכו', אימתי ויגבה ה' צבקות במשפט אלו עשרה ימים שמר"ה ועד יוה"כ, ויש לדקדק שבסיפא דמילתא נקט 'שמר"ה ועד יוה"כ', ושלא כפי שאמרו תחילה 'שבין ראש השנה ויום הכיפורים', ומבאר שהוא 'להורות שיוה"כ גופיה הוא יום הרחמים ולא נקרא יום הדין והמשפט' [וכתב עוד, שאם כן קשה שאין 'עשרת ימי משפט', ומתרץ כי ערב יום כיפור נחשב כשני ימים, וכמו שאמרו שהאוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי].

נוראות מצינו בשל"ה הק' (יומא עמוד התשובה, סתרי יוה"כ) המבאר את הטעם שמחלל יוה"כ במזיד נענש בכרת ולא במיתת ב"ד כשבת, משום שביום הזה מתעוררים רחמים רבים (ולכן אין השטן רשאי להשטין בו) ולכן אף העונש שבו ממותק מרוב הרחמים. המתבונן בזה ישתומם, שהרי ה'עונש' בא לאדם שפל וחדל אישים כזה אשר אין לו שייכות כלל ליוה"כ ומחללו בשאט נפש, ואף הוא נכלל ברחמי השי"ת המרובים (עכ"פ להקל מעליו עונשו)...

ורק במוסף אומרים 'כתר' (ולנוסח אשכנז 'נעריצד'), ואילו ביום כיפורים אומרים בכל התפילות 'כתר' (ובני אשכנז 'נעריצד'), ומה הטעם לשינוי זה (ועיי' בלבוש שפירש בדרך הפשט שהתקינו לומר כן כדי שיאמרו 'ממקומו הוא יפן ברחמינו לעמו'), וכתב ה'מטה משה' (אות תתעב), שביום הזה מתעלה כביכול 'כסא הכבוד' על ידי תהילות ישראל (ע"ד האמור בוה"ק (ח"ג ו): 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים'), וכבודו עולה ונגבה ומתרומם למקום גבוה כל כך מתהילותיהם עד שאין ביד מלאכי השרת להגיע ולהשיג קדושת המקום ההוא, ולכן הם תמהים וצועקים כל הזמן 'איה מקום כבודו להעריצו', ומשום הכי אין אומרים 'נקדישך' שכתוב שם 'ממקומך' בלשון נוכח, כי המלאכים אינם יכולים לנקוט בלשון זו מפני שאין משיגים את 'מקום' הכסא, ומשום הכי חוזרים ואומרים 'ממקומו' בלשון נסתר.

הנה כתיב (שה"ש ג יא) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו', ואמרו חז"ל (תענית כו: רש"י ד"ה זה מתן תורה) שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים. נוראות ביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נשא ד"ה ולקח הכהן), עפ"י דברי המדרש (שהש"ר ג ב) א"ר יוחנן שאל רשב"י את רבי אלעזר בן רבי יוסי, אמר לו אפשר ששמעת מאביך מהו 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו (משל) למלך שהייתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי, כך היה מחבב יותר מדאי הקב"ה לישראל וקראן בתי הדא הוא דכתיב (תהלים מה יא) שמעי בת וראי, ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי שנא' (שה"ש ה ב) פתחי לי אחותי רעיתי, ולא זו מחבבן עד שקראן אמי שנא' (ישעיה נא ד) הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו - ולאמי כתיב, עמד רשב"י ונשקן על ראשו ואמר אלו לא באתי אלא לשמוע מפיך הטעם הזה די.

והנה כתב ה'באר היטב' (תרי"ג סק"ד) ומנהג פשוט להתעטף בטלית מבעוד יום ומברכין עליו, וכך כתב האר"י ז"ל, ואם נתעטף בלילה אין לברך עליו, ועי' ספר הכוונות. עכ"ל. ברמח"ל בספרו 'קיצור הכוונות' (סדר יוה"כ) כתב הטעם לפי דרכו, כי בשעת שקיעת החמה של יום הקדוש פורס קוב"ה 'טלית' על כל כלל ישראל, ובחסדו מחביא אותנו בצל ידו תחת כנפי השכינה, ומכיוון שהדבר הזה נעשה מעצמו לכן אין מברכין עליו.

איתא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"א עמוד טו טור ב) שאף גופו של אדם מתעלה ומתקדש ביותר ביום הזה, ומביא ראיה ממה ששינונו (יומא פב.). 'עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה', ואיתא בגמרא (שם ע"ב) שהייתה אישה מעוברת שהריחה, אמר להו שילחשו לה באזנה שיום הכיפורים הוא, אולי על ידי כך תחלש תאוותה ולא תצטרך לאכול, ואם לא תירגע אז יתנו לה לאכול משום פיקוח נפש. ויש להקשות מדוע לא מצינו דין זה בשאר אכילות איסור, כגון כשמתאוה לאכול נבילות וטריפות, שנותנים לה ואין לוחשים לה שהתורה אסרה לאכול נבילות וטריפות. אלא הטעם, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה כולה עם המלאך (כמבואר בנדה ל:), ואילו לא גוף עובר של אמו מקיפתו, הוא גדול יותר ממלאכי השרת, לכן בכל השנה קרוב לוודאי שלא יועיל מה שילחשו באזנה שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העובר מושך אותו לתאוות גשמיות וחומריות. אבל ביום הכיפורים גם גוף האם מזדכך, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום כיפורים יתכן שיפסיק מלהתאוות עוד...^{סה}

והאמת, כי בני ישראל אינם רק במלאכי השרת אלא אף גדולים ונבוחים יותר, דהנה בכל השנה כולה אומרים בתפילות שחרית ומנחה 'נקדישך'

סה. ואף 'עביות וארציות' העולם מתעלה למאד ביום זה, כדברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דפרקא אות דש) בבארו מדוע נאסר 'נעילת הסנדל' ביוה"כ, כי אמרו חז"ל 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו' (שבת קכט.), ומהי גודל הנחיצות שהפליגו כל כך בעד נעליים, אלא, כי מבואר בדברי הרב מהר"מ חאגיז' (משנת חכמים) בשם חכמי הרמז, שבשעה שחטא אדם הראשון נתקללה האדמה, כמו שנאמר (בראשית ג יז) 'ארורה האדמה בעבורך', ולכן ימכור אדם 'כל מה שיש לו' כדי שלא ידרוך על מקום קללה, אמנם בבית המקדש שקרקעו אדמת קודש היא, יש להשיל המנעלים ולילך יחף, ולכן 'לא יכנס אדם בהר הבית במנעלו' (ברכות סב:), כדי שלא תהא חציצה בינו

לפני ה' תטהרו - טהרת היום

כתב ה'חינוך' (מציה קפה) וז"ל. שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה^ס, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך^ס, ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו היום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה^ט.

ומבאר ה'באר מים חיים', שהוא כדרך האב האוהב את בנו ומגביהו עד קומת ראשו של אב, ולפעמים כשמחבבו יותר יגביהו למעלה מראשו, ולפעמים מגביהו על ראשו ממש ועושהו עטרה על ראשו. והיא הבחינה והמעלה הגבוהה ביותר - שבני ישראל הם כביכול במדרגת 'אמו', שהיא גבוהה יותר כביכול מבורא כל עולמים עצמו, כאב שמרוב אהבתו לבנו יחידו מגביהו ומרימו למעלה מראשו, והוא גבוה יותר ממנו. הכי נמי כביכול מרים הקב"ה כל יהודי ומזככו ומטהרו מכל שינוף, על פי זה יבואר אומרים 'שעטרה לו אמו - זה יום הכיפורים' שבוה היום עולים אנו למדרגה זו^ס.

ל'אדמת קודש'. כיו"ב, ביום הכיפורים לא נהלך במנעלים, כי כל הארץ וכל החומריות שבה יוצאים היום מכלל ארור לכלל ברוך ואמרים לו 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא'.

סו. וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע, שאם היו בני אדם יודעים באיזה צמצום מתנקה נשמתם ביום הכפורים, היו נזהרים ביותר לשומרה בטהרה שלא יטנפה שוב.

סז. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז"קוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי היאך שאחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתיו, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידורן, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתנו בימי הטהרה, 'לנקות ולשטוף', ואין כאן כל מקום לחשבונות - הרי ממילא אשוב לקלקל לבסוף, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, להיטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

סח. הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע היה רגיל לספר ב'סעודה המפסקת' בעיו"כ את המשל הידוע, ל'בעל הבית' שהיה לו תרנגול, והיה מחבבו כבבת עינו, מאכילו ומשקהו, מלבישו ומכסהו ודואג לכל מחסורו, ויהי היום, חמד לו 'גנב העיר' לאמץ לעצמו את התרנגול, כי במה שונה הוא מרעהו בעל הבית... וממחשבה למעשה, ויהי בחצי הלילה פרץ הגנב את דלתות הבית, ועשה בתרנגול 'מעשה ליקוחין', בעה"ב הרעיש עולם ומלואו לתפוס את הגנב אך העלה חרס בידו, ובבית הגנב - הגנב לא ידע כיצד לטפל בתרנגול, ומחוסר מזון ומים נחלש התרנגול מיום ליום, בלית ברירה הלך לבית השחיטה כדי לשוחטו, בעמדו שם לפני השוחט נכנס בעל-הבית והכיר בתרנגול שלו, מיד התחיל לצעוק על הגנב שיחזיר לו את הגניבה, אולם הלה כפר במצח נחושה שלא היו דברים מעולם, והוסיף לראיה כדבריו, שהרי התרנגול שלו היה גדול ושמן ואילו התרנגול שבידו הינו כחוש וחלש, אך הבעה"ב לא ויתר וטען ששתי רעות עשה הגנב, גם נטל דבר שאינו שלו וגם הזיקו והכחישו, בראות השוחט את כל המהומה שלח את שניהם לפני רב העיר שיפסוק עם מי הצדק, מששמע הרב טענותיהם לא ידע מה להכריע, שהרי כל אחד טען טענת ברי 'כולה שלי', עד שעלה ברעיונו להוכיח את האמת מיניה וביה, שיתירו את החבל הקושר את רגלי התרנגול, ונחזי אנו למי ירוץ, ואכן כך עשו, וכמובן שהתרנגול חזר מטבעו אל בעליו הראשונים.

ובזאת סיים את דבריו בדמעות שלישי, במשך כל ימות השנה מצליח השטן זה היצר הרע לצוד את האדם ברשתו, והוא מכחישו ומורט כנפיו על ידי שמכשילו בעוונות, אולם כבוא יום הכיפורים כאשר הקב"ה זורק על בני ישראל מים טהורים ומטהרם, ונפתחים כל החבילין דמעיקין של השטן וגונדא דיליה, מיד חוזר כל יהודי ורוץ אל הקב"ה באהבה ובחזרה....

סט. וכך כתב ה'אור החיים' הק' (ויקרא כג כח) וז"ל, 'והטעם כי יום כיפורים הוא, פירוש כי עיצומו של יום מכפר וכו', והמשכיל על דבר עיצומו של יום לבבו יבין המכפר כי הוא אדון המאיר היום לסגל סגל דבר זה'.

'האמונה והבטחון' להיות נכון לבנו בטוח בה', כי הפין חסר הוא זחנן ורחום ורב לסלוח תיכף ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו ית', בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם', וראיה ברורה לכך הוכיח ממה שמברכים ברכה על הסליחה שלש פעמים ביום בתפלת שמו"ע, ואומרים 'חנן המרבה לסלוח', והרי קיימא לן (ברכות כא. וברא"ש שם ס"ו) 'ספק ברכות להקל', ואם אין המחילה והסליחה מובטחת היה לנו להימנע מלברך ברכה זו בשם ומלכות, דאיכא למיחש משום חשש ברכה לבטלה, אלא ודאי שאין כאן בזה שום ספק כלל מאחר שבקשנו סלח לנו מחל לנו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו^ע, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה:) 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים^ע, שנאמר (יחזקאל לו

ה'לבוש' (סימן תקפב ס"א) מבאר מה שאומרים קודם תפלת שמו"ע בליל יוהכ"פ 'כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' תטהרו', שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפלה, כי הכפרה והטהרה היא גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

וצריך להאמין בלב שלם שהקב"ה מוחל וסולח לעוונותינו ביום הזה^ע, וכמו שהביא הרמ"א (סי' תרו ס"ו) את לשון הרמב"ם (הל' שנגות פ"ג ה"י) 'יום הכפורים אינו מכפר אלא על השבים המאמינים בכפרתו^ע וכו'. ובזה ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם) מדוע אומרים בתפילת מעריב דמוצאי יוה"כ והוא רחום וסלח לנו, והרי עדיין לא הספיקו לחטוא אחר יוהכ"פ, ועל מה מבקשים 'סלח לנו'. אלא על הא גופא, שאין מאמינים באמונה שלימה בכפרה הגמורה יש לשוב ולבקש מחילה^{עב}.

ובאמת כבר כתב הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע (לגבי כל השנה כולה) ב'אגרת התשובה' (פי"א) שצריך

ע. הרה"ק רבי שלמה קלוגער (חכמת שלמה תרב) נתן טעם למנהג ישראל שאין נושאים נשים בעשרת ימי תשובה (עיי במטה אפרים תרב ה), דהנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג) 'חתן מוחלין לו כל עוונותיו', לכן אינו ראוי לישא אשה מפני שנראה כאילו הוא מחפש דרכים איך לזכות למחילת עוונות, 'ובזה הוא כמרים יד במלך מלכי המלכים שהבטיח 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם' (ויקרא טז ל).

עא. עפי"ז כתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבר נורא, וז"ל, לעומת ההתקרבות שמתקרב הקב"ה אלינו כביכול ביוה"כ - על האדם לטהר ולזכך עצמו לקרב עצמו לה', ואם הוא כנרדם הרי הוא ח"ו כמתרחק וכו', וכאילו ח"ו בבחינה של 'מבעט ביוה"כ' כיון שאינו מרגיש ההבדל הגדול בו נבדל יום זה מימים אחרים, ולכן יש להיזהר שלא יאבד חלילה זמן כלשהו מים זה לבטלה, שהרי כל רגע מכפר (כדאיתא בכריתות ז), ואם מאבדהו לריק ה"ז ח"ו כמבעט, והוא נורא עד מאד. עכ"ל (הובא בהליכות שלמה עמ' נא).

כמו כן הובא (שם) מהליכותיו, 'שעה ארוכה קודם תפילת שחרית העיר את נכדו הלן עמו בחדרו לאמירת תהלים באמרו 'קום קרא אל אלוקיך', כי כל רגע ורגע יקר מפז'.

עב. עד היכן מגיע הטהרה והכפרה יש ללמוד ממה שכתב ב'מטה אפרים' (סימן תרכד ס"ה) 'אחר קידוש הלכנה פוקדין איש את רעהו בשלום וברכת שנה טובה בשמחה', ומבאר באלף המגן 'והטעם כי מאחר שמכופרין לו עוונותיו ברכתו עושה פירות לכל השנה כולה', והרי שכל אחד ואחד 'מפתח הברכות' בידו להשפיע שפע ברכה לכל השנה מאחר שהוא כ'צדיק גמור'. (אגב אורחא למדנו, שגם גברא רבא דכוותיה' עדיין זקוק הוא לברכות אחרים, שהרי כל ישראל זכים ונקיים עתה מכל חטא ועון, ומכל מקום עליהם להתברך זה מזה...).

עג. וכך איתא במדרש (מדרש החפץ, הובא בתורה שלמה) לפרש מה שנאמר (במדבר י י) 'וביום שמחתכם' - זה יום הכיפורים, שנתבשרו במחילת עוונם. והרי ש'יום שמחתכם' בסתמא מכוון על יום השמחה הגדול ביותר, והוא יום הכפורים.

עד. ואם בל"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בן בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפלת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל', כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכפורים שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה. ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעונותיהם של ישראל, אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, לכך נאמר (יחזקאל לו ד) 'כה אמר ה' אלוקים להרים ולגבעות לאפיקים ולגאות' וגו', בואו ושמחו שמחה גדולה שאני מוחל להם לעונותיהם של ישראל, עב"ל עו.

איתא ב'דרשות' הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ריש ה"א) לפרש הכתוב (תהלים יד ז) 'מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל, וז"ל דהנה בימים הקדושים ישלח מקודש עזרו לעורר לב כל ישראל לתשובה, וא"כ בתשובה כזאת יש לבעל דין לחלוק ולומר, כי לא עשו תשובה רק ע"י ההתעוררות מן השמים (ומי יאמר שהם מתחרטים בחרטה גמורה על העבר שלא ישובו לכסלה עוד), אמנם, משום כן, מצווה לשמח בבוא ימים אלו במצוות עשה של תשובה, ומשמחת לבנו ניכר כי שמחים אנחנו לקראת בואו, ורוצים אנחנו לשוב ולחדול מעושק ידינו. ונתברר כי שבו באמת מתוך רצונם הטוב. ונסתמו דברי המקטרגים.

וזהו שאמר נעים זמירות ישראל מי יתן מציון ישועת ישראל - כיצד תוכל הישועה לבוא לישראל, והרי בשוב ה' שבות עמו - התשובה באה רק ע"י התעוררות ממרום, ואם כן יאמרו המקטרגים שאין ישראל זכאים ח"ו לישועה, לזה מייעץ דוד המלך ע"ה יגל יעקב ישמח ישראל - שישמחו בני ישראל בתשובתם, ושמחה זו תוכיח שבאמת רוצים הם לשוב אל אביהם שבשמים

כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז יג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל' עה.

ובפירושו אמרו בתנא דבי אליהו (זוטא סו"פ ד) ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה, גזרו [בני ישראל] יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני, ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום, באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. ואמר הקב"ה לישראל, כְּנִי נִשְׁבַּע אֲנִי בַשְּׁמַי הַגָּדוֹל שְׁלִי וּבְכַסָּא הַכְּבוֹד שְׁלִי, שְׁתֵּהָא לְכֶם בְּבִיחָא זֹו לְשִׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה גְדוֹלָה, וְיִהְיֶה לְכֶם יוֹם זֶה יוֹם סְלִיחָה וּכְפָרָה וּמְחִילָה לְכֶם וּלְבְנֵיכֶם וּלְבְנֵי בְנֵיכֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

ואף הקב"ה עצמו שש ושמח בסליחתו, ומבקש מהעליונים והתחתונים לשוב עמו משוש, וכדאיתא עוד בתנא דבי אליהו (פ"א) בארובה, וז"ל. 'ימים יוצרו ולא אחד בהם' (תהלים קלט טז), זה יום הכפורים לישראל (כי הקרי הוא 'ולו' בוא"ו, והיינו שהוא יומו של הקב"ה כביכול), לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים, ומשליכין אותם כנגד פתח בית המלך, וכשהמלך יוצא ורואה את

עה. הנה איתא בתחילת המשנה שם 'האומר אחטא ואשוב אחטא אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים... מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל... וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שרבי עקיבא בא לחלוק על תחילת המשנה, ולדבריו אף מי ששייך לכת זו של 'אחטא ואשוב' גם כן מספיקין בידו לעשות תשובה, וכדוגמת טהרת המקוה - מה מקוה מטהר את הטמאים - אף אם כבר נטמא וטבל, ושוב נטמא וטבל וחזר להיטמא אפילו אלף פעמים מכיוון שטבל עלה מטומאתו, כך' הקב"ה מטהר את ישראל אפילו אלף פעמים.

עו. בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, שלכאורה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו, אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעיו, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ, תגדל שמחתו עד מאד, שהרי הם הציקו וייסרו את בנו ועתה ניתן לברך 'ברוך שפטרני'..., כך גם לדידן, הקב"ה שמח במחילת עוונותיהם של ישראל, כי המה מייסרים את האדם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

באר הפרשה - יום הכיפורים

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה-ו) 'איש או אישה כי יעשו... והתודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה פ"א.

ה'ראשית חכמה' מבאר מדוע תקנו חכמינו ז"ל את סדר הווידוי על פי סדר אותיות הא'-ב', כי חכמי הקבלה כתבו, שהעולם נברא על ידי הכ"ב אתוון דאורייתא, וכשהאדם חוטא מהריב הוא את העולם שנברא באלו האותיות, לכן בעת שנפשו מתעוררת

- אף בלא שיעוררו אותם מן שמיא, אלא שהשאור שבעיסה מעכב ע"י...

כתב הרה"ק ה'מאור עיניים' (האוינו ד"ה איתא) כי 'תשובה הוא מצות עשה מן התורה, ולכן צריך לעשותה בשמחה' ע"ה.

והתוודה - מצוות וסגולת הווידוי

איתא בגמרא (יומא פז:) תנו רבנן, מצות וידוי ע"ט ערב יום הכפורים עם חשכה^ב, כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) וז"ל,

עז. על פי זה פירשו במה דאיתא מהקדמונים (עץ הדעת טוב למהרח"ו פר' כי תצא) כי סופי תיבות אני לדודי ודודי לי הם ד' פעמים אות י', ורומז לארבעים יום שמר"ח אלול עד יוה"כ, כי ד' פעמים אות י' הם כר"ת של יגל יעקב ישמח ישראל, ללמד שכל מעלת התשובה של 'ארבעים יום' אלו אינה אלא כשנעשית מתוך שמחה וקרבה כי אני לדודי ודודי לי.

שמא תאמר, כיצד אגיל ואשמח כשלב יודע מרת נפשו, אכן התשובה היא בדברי הכתוב (תהילים קה ג) 'ישמח לב מבקשי ה'', כי אילו היה נאמר ישמח לב עושי רצון ה', אכן היינו צריכים להיות רחוקים מ'שמחה' כי מיהו שיעיד על עצמו שהוא מאותם העושים רצונו ית', אכן בכתוב לא נאמר אלא ישמח לב מבקשי ה', והכל יכולים להיות בכלל מבקשי ה', ו'בדין' הוא שיהיו בשמחה...

עח. ועל פי זה כתב דברים נוראים אודות העבירות שנאמר עליהם בזה"ק (ח"א סט.) שאין התשובה מועלת רח"ל, כי חטא זה מביא את האדם לידי עצבות, ואי אפשר לשוב בתשובה מתוך עצבות. נמצא שתשובה הנעשית מתוך שמחה תכפר ותטהר את האדם מכל שמץ וטינוף.

עט. המנהג להכות באגרופו על הלב בשעה שאומר הווידוי, וב'אגרת הטיול' (חלק הרמז אות יט) להגאון רבי חיים בן רבי בצלאל מפרידברג (אחי המהר"ל), מבאר בדרך הלצה הטעם שמכים דווקא באגרופו, על פי הכתוב (דברים יז ז) 'יד העדים תהיה בו בראשונה', והלא אמרו בספרי (פר' האוינו סי' שז) 'כשאדם נפטר מן העולם, באים כל מעשיו ונפרטים לפניו ואומרים לו כך עשית פלוני, והוא אומר הן, והוא אומר לו חתום שנאמר (איוב לו ז) 'ביד כל אדם יחתום', נמצא שהיד הוא העד, ולכן עליו להעניש את האדם תחילה.

לאידך גיסא, ידוע המעשה באחד שהכה על לבו באמירת הווידוי, אמרו לו מה לך דופק, הבעל הבית אינו בבית... כלומר שלבו אינו ברשותו, ואל יכה לחינם אלא יקבל על עצמו על העתיד ואז יחזור הלב לרשותו.

וכך דקדק הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (אזנים לתורה פר' נשא) בלשון הכתוב (במדבר ה ז) 'והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וכו' ונתן לאשר אשם לו' שהוא המקור למצוות וידוי, שבתחילה פתח הכתוב בלשון רבים והתוודו, ותיכף ממשיך בלשון יחיד והשיב וכן ונתן, כי אכן רבים הם המתוודים', אך מיעוטם עוזבים את החטא ומשנים ארחות חייהם למעשה...

ובהאי עניינא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבמקום להכות עם היד על הלב לאחר שנכשל בחטא, יהא דופק ומכה עם הלב על היד טרם החטא, שהראש יהא שליט על הלב ולא יתן לאבריו לעשות דבר שאינו כרצון השי"ת. פ. בגשתו לאמירת 'אשמנו' יתבונן במה שאמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע ממה ששמע בנעוריו מפי מגידי אמת, שצריך לזכור בשעת אמירת הווידוי, שעתידי הוא להיות לבוש ב'קיסל' (תכריכים) וטלית ויתוודה (לפני ב"ד של מעלה) ולא תתקבל תשובתו, שהרי אז כבר אין מועיל הווידוי, ואילו עכשיו עדיין בידו לתקן על ידי הווידוי, וזה יעשה עליו רושם. באופן אחר אומרים משם הרה"ק רבי יעקב יחזקיהו מפאפא זי"ע בדרך הנכונה איך צריך האדם לומר וידוי, שיצייר בעיניו שהוא עומד בתוככי יער ו'שודדי דרכים' מצאוהו, וכבר הוציא הרוצח את חרבו מנדנה, והוא מתחנן לפניו שלא יהרגנו תיכף אלא ימתין דקות ספורות כדי שיוכל להתוודות קודם מותו.

פא. ה'משך חכמה' (פר' וילך לא יז) מוכיח, שווידוי הוא עיקר מצות תשובה, שהרי אין לומר שעיקר התשובה היא עזיבת החטא, דהא גם בלא תשובה אסור לחטוא מכאן ולהבא, ואם כן מה הועילה לו מצות תשובה במה

כתב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' (ד"ה שאו מנחה) 'ומלמד אותנו הכתוב להתוודות בדרך הזה, שאנחנו בטוחים בחמלתו יתברך שמו שירחם עלינו וימחול לנו על חטאתינו, ולא בעצבות^{פד} שמפרש את חטאיו ומעורר דינים על עצמו, כי אם בבטחון גדול, כמאמר הכתוב (משלי כח יג) ומודה ועוזב ירוחם^{פה}, עב"ל.

לשוב אל בוראה, ובא לתקן את הפגם על ידי תשובה יש לו להתוודות בווידי המיוסד על סדר האלפא ביתא, ומוסיף, שמכל מקום מקדימים תחילה לומר 'חטאנו' אף שהוא מתחיל באות ח', כי תיבת חטאנו נצרכת לכל לראש, מאחר ובשעה שאדם עונה ואומר 'חטאתי', הרי הוא משבית מעליו את היצר הרע וקטרוניו^{פג}, ואז כשר הוא לומר את הוידוי, ללא שיקטרג עליו השמן לעילא^{פז}.

שמקבל על עצמו דבר שהוא מושבע ועומד עליו מהר סיני, אלא ודאי עיקר התשובה הוא הוידוי מעומק הלב על מה שחטא.

פב. ענין מחילת העוונות מבאר המהר"ל ב'נתיבות עולם' (נתיב התשובה פ"א) במשל לראובן שעשה עוולה גדולה לשמעון, ומדינא יש לשמעון תרעומת עליו על שהתנהג כנגדו שלא ביושר, ואעפ"כ כאשר יבוא ראובן ויפול לפני שמעון ויבכה ויתחנן לפני רגליו שיסלח לו על פשעו, ויהיו ניכרים דברי אמת שהוא מתחרט על שעשה כנגדו ומבקש ממנו מחילה, מסתברא ששמעון לא יהא אכזר ויתרצה לסלוח לראובן על מה שעשה כנגדו, וכ"ש שבשר ודם המכיר בחטאו ומבקש מבעל הרחמים שיסלח לו תקובל בקשתו.

ומוסיף עוד, שכשם שבשר ודם נופל לפני רגלי חברו בקירוב מקום ומבקש ממנו מחילה, כן נמי נדמה האדם שמתוודה ומבקש מהקב"ה שיסלח לו, וכיון שהוא נמצא אצלו יתב"ש בקרבת מקום כביכול, על כן אין המקטרגים יכולים להשטין עליו, שהרי הקב"ה מחסה וסוכה עליו בעת הזאת, ואין לך הגנה טובה יותר מזו.

פג. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל את הדבר לאחד הלווה מעות מרעהו, אם כשיבוא המלווה לתבוע את חובו, ידחה ויאמר לו הנה המתן לי עוד יום ויומיים, שבוע או שבועיים, אזי יחכה לו. אך באם יטען כנגדו איני יודע מה אתה סח לא היו דברים מעולם, תיכף ומיד יתפסהו הלה ויוליכו אל בית הדין למשפט על הכחשתו. זהו ביאור הכתוב (ירמיה ב לב) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי' כי האומר לא חטאתי הרי מיד יבוא במשפט לפני מרן דבשמיא. אמנם אם יודה האדם על חטאו, אזי מודה ועוזב ירוחם.

פד. וכמו שאומרים העולם, שלכן יש 'תנועה' מיוחדת של ניגון באמירת הוידוי, כדי להזכיר שגם בעת כזאת אסור להיות בעצבות, ואדרבה יעשנו מתוך שמחה ונעימת השירה, וכמו שאומרים בשם החזן מזאסלאב שהיה מנגן פעם באמירת הוידוי ומתוך כך נענה ואמר 'רבש"ע', אם לא היו בני ישראל חוטאים, מהיכן היה לנו 'אשמנו' מתוך כזה... והאמת שאין זו מליצה בעלמא, רק יסודתה בהררי קודש בשם הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, שהיה רגיל לומר לזכותן של ישראל, אם לא היינו חוטאים מאין היה להקב"ה 'ונסלח' כזה שאומרים בנעימה ובהשתפכות הנפש. והלימוד מזה פשוט וברור, שהוידוי חייב להיות מתוך שמחה של מצוה.

ויש שמביאים (סיפורי בעש"ט) שפעם הגיע הבעש"ט הק' זי"ע לעיר אחת לפני ראש השנה ושאל את בני העיר מה מנהגו של החזן שלהם בשעת תפילותיו בימים הנוראים, אמרו לו, הוא נוהג להגיד על חטא בניגון של ששון ושמחה, ביקש הבעש"ט להביא לפניו את החזן ושאלו לטעמו של דבר, הסביר לו החזן את הענין, עבד בזוי בשעה שהוא גורף ביבין כדי לנקות את חצר המלכות מן הזוהמה והשופכין, כלום הוא עצוב, לא ולא, אדרבה, הוא שמח מאד על שזכה להיות מקורב אל המלך ולשמש לפניו במלאכת הנקיון, אין תימה שהוא מזמר בשעת אותה העבודה ניגונים שמחים, אמר לו הבעש"ט, אם בכוונה זו אתה מתפלל הלואי יהיה חלקי עמך.

הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מערלוי ביאר עוד בטעם אמירת הוידוי מתוך נעימה, כי על ידי תשובה מאהבה יתהפכו העוונות לזכויות, וממילא שמחה גדולה לנו כשאנו חוזרים בתשובה שעיי"ז ירבו זכויותנו. ועוד ביאר, כי הוידוי הוא מצוות עשה מדאורייתא, ואם כן צריך לקיים מצוה זו בשמחה ככל מצוות התורה...

פה. הנה אומרים אנו בסליחות 'וסלחת לעוני כי רב הוא' (ומלשון הכתוב תהילים כה יא), והקשו המפרשים כי לכאורה מה טעם יש בדבר שמחמת שרבו העוונות על כן 'וסלחת', ואדרבה לכאורה הרי זה טעם לסתור. וביארו בזה (הגה"ק הבן איש, עוד יוסף חי דברים, ועוד הרבה) בדרך צחות ומליצה, כי נחלקו בגמ' (ב"ק עה.) לעניין 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים', שלדעת רב נפטר מחמת שהודה מקודם, ואילו שמואל אמר שהוא חייב, שהרי סוף סוף אין צורך

ואילו מרן הבעש"ט הק' זי"ע ביאר (בעש"ט עה"ת ר"ה ויוהכ"פ כב), דהנה ידוע (יומא כ:;) דשמן לית ליה רשותא לאסטוני ביום כיפור, לכן בערב יו"כ עם חשיכה מתאמץ היצה"ר בכל כוחו לקטרג על בני ישראל, ואע"ג דאינון לא חזי מזלייהו חזי - לכן מתעורר הבכי באותה שעה...

באופן נורא ביאר הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ השלם תקלז) סיבת הבכיה בעת אמירת 'כל נדרי', כי קוב"ה ושכינתיה וכל הפמליא של מעלה יורדים לעולם הזה ביום הקדוש, ואין שום מקום בזה העולם שיוכל לסבול אותם ואת קדושתם, על כן מתעורר בכי גדול 'לשמוף' בדמעות כל זוהמת העולם. **אמנם** יוהר שהתעוררות זו לא תביא אותו לידי עצבות^{פז}, ויזכור דברי הרה"ק מקאריין זי"ע

והיה לפנות ערב - בשגב זמן כניסת יום הכיפורים בעת התקדש היום^{פז} נהגו בני ישראל לומר 'כל נדרי' - והנה הכל רועשים ומתעוררים לקראת רגעים הללו ו'בכיה' גדולה באה לעולם בזמן זה, אף שלכאורה אין בו כל 'התעוררות', ו'מה נשתנה' כל נדרי מסתם התרת נדרים, כי לא מצינו שינועו אמות הסיפים מ'התרת נדרים' שבער"ה. אמנם בזה"ק איתא (ח"ב קו:) שעל ידי תשובה אפשר לבטל גזירות רעות שיש עמם שבועה, ובשעת תפלת 'כל נדרי' נעשה עת רצון ושעת הכושר לבקש ולהתפלל להתיר ולבטל שבועות וחרמות אלו, דכיון שבית דין של מטה מתיר אותן שלא יהיו שרירין וקיימין עי"ז פועלים ומעוררים רחמים במרום וכך יהיו מותרין בב"ד של מעלה, ומשום הכי מתעוררת הבכיה באותה שעה, כי כל ערום מפשפש במעשיו וחוזר בתשובה^{פז} ומשתדל בכל כוחו לבטל כל גזירות קשות ורעות^{פח}.

להודאתו אלא ניתן לחייבו על פי העדים שבאו לבסוף, והלכתא כרב, ולזה אנו אומרים 'וסלחת לעוני' מאחר שאנו מודים עליהם... שמא תאמר, שיש 'עדים' בדבר, והרי כי 'רב' הוא - ההלכה כרב, ובדין הוא שמודה ועוזב ירוחם... אגב אורחא, הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע ביאר בדרך מליצה, עפ"י מה שאמר רב (יומא סד.) 'בעלי חיים אינן נדחין' (שבהמה שהוקדשה לקרבן, ובעודה בחיים נדחית מהקרבה מחמת פסול וכיו"ב, ואח"כ עבר בה אותו פסול שחזרת היא להכשרה הראשון), וזהו שאנו אומרים וסלחת לעוני כי רב הוא, שהלכה כרב שבעלי חיים אינם נדחים, והוא יסוד וחיזוק גדול לדופקי בתשובה, כי לעולם אין אדם 'חי' נדחה ח"ו מלחזור ולהתרצות לפני ה', ועד יום מותו יחכה לו אם ישוב מיד יקבלו... פו. דבר נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לה.) לבאר עניין תוספת יום הכיפורים והקדושה הנוראה הנשפעת בו ממרומים, כי הנה כל בעל תשובה צריך עזר וסיוע אלוקי שיוכל לשוב בתשובה, והדבר דומה לטמא מת שחפץ להיטהר, שאף שאינו נטהר בלתי אם טבל במקווה לטהרתו, אך צריך הוא מקודם לעזר וסיוע - שיזו עליו אחרים מאפר הפרה ביום השלישי וביום השביעי, ורק לאחר מכן יכול לטבול, אבל אם לא יזו עליו לא יועילו לו כל הטבילות שבעולם. וכך גם לעניין יוה"כ, 'הוא יום מקוה ישראל כולם נכנסים לטבול מצואת צחנת העבירות, אך לולי הקב"ה זורק מים טהורים תחלה דהיינו בשעה של תוס' יוה"כ, טרם יעלה הגרזום לדון, הקב"ה שולח התעוררות ועזר מקודש ועי"ז יכולים לשוב ביוה"כ' (עיי"ש עה"ת).

פז. פעם נכנס הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע קודם תפלת 'כל נדרי' לבית המדרש, ובהשתפכות הלב אמר לסובביו שנינו בשבת (לד.) 'שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה', עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, והלא יום הכיפורים נקרא 'שבת שבתון', לכן צריך לומר בערב יוהכ"פ קודם חשיכה טרם תפילת 'כל נדרי', הלא עשרתם - שכבר חלפו ועברו כמעט כל עשרת ימי תשובה, ערבתם - אף 'ערב' יוה"ק עבר כבר עלינו, ואף הדליקו את הנר נשמה - שנוהגים להדליק בערב יוהכ"פ, ואכתי לא עשו תשובה, הלא אם לא עכשיו אימתני...

פח. הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לה:) האריך בעניין הבכיה הנובעת מהבושה שעדיין לא שבנו ממעשינו ואף שכבר עברו עלינו ימי הרחמים והרצון בחודש אלול, ר"ה וכמעט כל עשיית, וביאר בזה מה שאמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו' ואומר מקוה ישראל ה', כי הקב"ה הוא מטהר אותנו ומעורר לבבנו לשוב אליו, אך דימה זאת למקוה דייקא, שהוא מקום מים מכונסים ואינו נובע מחמת עצמו כמעייין אלא צריך להמשיך לו מים ממקום אחר ואם לאו הוא מתייבש, וכך היא טהרתן של ישראל, וכלשון קדשו, הקב"ה שולח עזרו מקודש בזו הרגע אם יזלו מים מעפעפינו וכו',

פט. ראיתי לחכם אחד שמביא רמז נפלא בפסוק (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד ב'בואו ל'כפר ב'קודש ע'ד צ'אתו ו'כפר ב'עדו' ר"ת בלב עצוב, היינו שעם היות היום הקדוש הזה נורא ואיום לעת חיתום גז"ד אך 'כל אדם' אל יבא בלב עצוב ח"ו בהיכלא דמלכא.

תענו את נפשותיכם – סגולת התענית

ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע החמיר מאד בתענית של יום כיפור, ולא התיר את האכילה כי אם בשעת הדחק במקום פיקוח נפש ממש, והיה אומר שמאחר שכתוב בתורה שצריך להתענות ביום זה הרי שמצד דרך הטבע הצום והעינוי מזין את הגוף בדרך הטבע, לכן אין צורך להקל בכך, ואמר עוד, שהתענית ביוהכ"פ מסוגלת לאריכות ימים כי היא מזינה ומרפאה את כל אברי האדם^{צא}.

ובתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פרק עשירי) 'ופשוט הוא', ששכר קיום מצות עשה זו שכרה מרובה יותר, כי צערא דגופא עדיף כידוע, הנה אחר כל ההצעות האמיתיות והכנות האלו, אחיי ורעיי, יתבונן כל אדם בשכלו כי ראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאד בכל רגע בצער העינוי מאכילה ושתיה וחליצת הסנדל,

(תורת אבות, יוה"כ) שאמר לאידך גיסא, דכיון שהשמן יודע שאין לו רשות להשטין ולהכשיל את האדם ביום הקדוש, לכן הוא מעורר את הבכי בשעה כזו כדי שיבואו לידי עצבות ומרה שחורה ח"ו. על כן יזהר וישמר לצאת ידי שניהם - לבכות מתוך שמחה, ולחזק עצמו בהתחזקות ובטחון - כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תטהרו בטהרת הלב^צ.

נוראות כתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע אחר יום הקדוש שנת תק"ג לבני חברת 'כנסת ישראל' באיטליה, (בסיפורו על קורותיו בירושלים), ובתוך הדברים כתב 'ראיתי הארה גדולה' בשעת 'כל נדרי', וקנה לי גביר אחד מהמערב הוצאת ס"ת ד'כל נדרי', ובשעה שפתחתי ההיכל ממש היה בעיני כפתיחת שערי גן עדן בכל כך הארה שהייתה בבית הכנסת (הובא בנר מערבי עמו' ריו).

צ. וכבר פירשו במה שנאמר (איכה ב' ט) 'שפכי כמים ליבך', שדימה שפיכת הלב למים, שכשם שהמים מעיקרם מחוברים לקרקע עולם, וכשדולה בכלי הרי הוא מנתקם ממקור חיותם וחיבורם, ואילו כאשר המה נשפכים הרי הם חוזרים אל שורשם, כך על דרך זה ישפוך האדם ליבו נוכח פני ה' עד שיחזור לשורשו ולמקור חיותו האמיתי. צא. פשיטא, דהני מילי היכי דליכא הוראה מרב מוסמך ומורה צדק המתיר לו אכילתו, כי אז מחויב החולה לאכול משום (דברים ד' טו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', וכמו שכלל ישראל מצווה מן התורה להתענות ולצום כן מצוה על החולה לאכול ולשתות כדי להחיות את נפשו.

ונעתיק מכתב קודש שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע לחתנו (הובא בסוף הספר בחלק המועדים) אבל כאשר יום הכפורים ממשמש ובא, הנני להזהירך מאוד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הד"ר כן תשמור לעשות אם יאמרו שדי פחות מכשיעור היינו פחות מחצי ביצה בתוך שמונה מינוט, אך באם יאמרו שגם זה לא יספיק, חלילה לך להחמיר. כי מי שצויה לצום ביום הכפורים הוא צויה לשמוע לרופא ושלא לצום. ואל תחשוב שאין להתיר אלא לחולה שיש בו סכנה לשעתו, חלילה, אלא אפילו לספק ספיקא - כי אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, ואפילו לזמן מרובה שאין האדם יכול להחמיר. וכן אמרו ז"ל (יומא פג.) אפילו החולה אומר אין צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא, ואפילו החולה הוא חכם בטבעיות ויודע לשער בשל אחרים, ואפילו הוא עצמו מומחה, אין שומעין לו. וכן בענין התפילה, ידוע שהש"ץ מוציא הנך דאניסי ואפילו עם שבשדות, וחשוב כמו שמתפללים בעצמם. ואם כן אם יצוה עליך הד"ר שלא תתפלל, ואתה אנוס בדבר - הש"ץ מוציאך, ולא דוקא הש"ץ דעירך אלא אפילו הש"ץ דסוף העולם, וא"כ בזה יפה כח היוצא ע"י הש"ץ, כי אי אפשר דליכא חד בסוף העולם היודע להתפלל יותר מש"ץ דעירך, והוא הוא המוציאך יד"ח.

ובכן, אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, וידוע שפסוק זה הוא בת קול שיצאה בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית (עיי במדב"ר פי"ז ב).

כה אמר פעם הגה"ק החזון איש זי"ע לחולה שנצטווה לאכול ביום כיפור ואמר יש לי כאב לב מכך שלא אוכל לצום השיבו החזון"א מעולם לא שמעתי על מי שיש לו כאב לב מכך שצריך לעשות ברית מילה ביום השבת (מעשה איש ח"ד קסג). וכך השיב בעל ה'ערוך לנר' (שו"ת בנין ציון החדשות סי' כה) לאחד שהוצרך לאכול ביוה"כ מפני חשש פיקוח נפש, והיתה נפשו עגומה עליו שמא הוא נכל בכלל דברי חז"ל (סוכה כח:) לגבי ירידת הגשמים בסוכות, 'למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו', ודחה ה'ערוך לנר' את דבריו, כי האוכל ביוה"כ מפני הסכנה הרי הוא מקיים מצות עשה של 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', ואין דמיון כלל לירידת גשמים שנתבטלה ישיבה בסוכה ולא קיים בזה מצווה אחרת [ועיי"ש עוד כמה חילוקים בדבר].

באר הפרשה - יום הכיפורים

על קיום מצות עשה מן התורה שמקיים בכל רגע שסובל העינוי, ובוראי מי שתקועה בלבו אהבת הבורא יתב"ש ויתעלה - חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה בפלי כפלים, בכדי שיקיים בכל רגע בצער הענוי מצות עשה מן התורה שצוה לו יוצרו ובוראו יתב"ש ויתעלה^{צב}.

כתב הרמח"ל ב'קיצור הכוונות' (עבודת יום כפורים לתפילת נעילה), שביד כל אחד להגיע בעת בזאת להיות כאדם הראשון קודם החטא, כמו יציר כפיו של הקב"ה מרם שנפגע בחטא^{צד}.

בעת נעילת שער - תקופת זמן נעילה

איתא בספה"ק 'זרע קודש' (לעיו"כ, ובעוד ספרים), וכבר כתב בן בסידור האר"י, שנעילה הוא מלשון נעל י-ה - והוא מורה על שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל בלחוד - 'ולא יתערב זר'^{צג}.

כתב ה'רוקח' (סימן ריו, הל' יו"ב) 'לעת ערב חותם הקב"ה, ועומדים כל צבא מרום, אלו מיימינים ואלו משמאלים, ואז כל הנשמות עומדות לפני הכסא להליין, ועומדים שני מלאכים על גלגלי רוח, זה כנפיו מסוף העולם ועד סופו וזה כנפיו כמלא עולם, אחד סופר וחותר למיתה ואחד לחיים, והקב"ה חותם אמת וכו'^{צד},

וכך כתב הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע 'זכרתי בעת שאאמו"ר זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביוהכ"פ, אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחרי 'כל נדרי' מיהר וציוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך, ואמר בזה הלשון הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל, ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב' (נדפס בספר לקט אמ"ק ח"ה עמו" קפא).

צב. מן הראוי לעיין שם בכל דבריו הקדושים, שמאריך בכוונת העינוי ובקדושת היום כי הוא נורא ואיום, ומנהמת לבו הטהור מלהיב את לב הקורא להתכונן כראוי לקראת יום זה.

פעם קרא הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לשנים ממקורביו, וציוה עליהם להפיץ את דברי ה'יסוד ושורש העבודה' אלו, מה שלא הורגל בכגון דא, ויצא מגדרו בראותו גודל התועלת שבקריאת הדברים.

צג. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה נוהג בכל שנה לעלות על ציונו הק' של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע ביומא דהילולא דיליה (ז' אדר), ותמיד הגיע אל חלקת מחוקק ספון לקראת ערב סמוך לזמן השקיעה, שנה אחת הקדים לבוא לקאליב כבר בשעות הבוקר בעוד היום גדול, אך לא פקד את ה'ציון' אלא לעת ערב, שאלו משמשו מה ראה על ככה לבוא דווקא כי ינטו צללי ערב ובפרט שכבר שהה בעיר והיה בידו סיפק להגיע מקודם, נענה לו הרה"ק ואמר שבנוהג שבעולם ביום היריד 'אין די לעצטע מינוט'ן כאפט מען מציאות' (ברגעים האחרונים מוצאים מציאות גדולות...) ונתכוון לומר בדבריו שעיקר התעוררות הרחמים הוא דווקא בעת נעילת שער כי פנה יום.

הנה מצינו ביונה הנביא שביקש מה'מלחים' ומרב החובל 'שאוני והטילוני אל הים וישתוק הים מעליכם' (יונה א ח), והקשה הגה"צ רבי לייב חסמן ה'משגיח' דישיבת חברון, לשם מה הוסיף יונה לומר 'שאוני', והרי די היה באומר הטילוני אל הים, ומדוע נכתבה תיבה זו, אלא שיונה רצה שישאו אותו כדי לדחות את זריקתו אל הים בעוד רגע אחד, כי אין ערוך לרגע אחד של חיים, בו ניתן עדיין להרהר בתשובה, ויש קונה עולמו ברגע אחד (הובא במשחת שמן בראשית עמוד ט). והדברים נוקבים ללמד על חשיבותו של כל רגע בו ניתן לקנות אוצרות מלכים, ולעניינו יאמר אודות הרגעים האחרונים של האי יומא, לאחוז בהם ולנצלם כראוי וכנכון.

צד. ואולי אף בכלל זה, שבידו לבטל מעליו כל היסורים ומרעין בישין שנגזרו עליו, כי לאחר חטא עץ הדעת נתפזרו הניצוצות בכל העניינים הגשמיים, וכל יושבי תבל בכל הדורות צריכים לתקן חטא זה ולהחזיר הכל לשורשם, וגם תכלית היסורים 'קול יעקב נוהם מתהומותיך, איש איש נגעו ומכאובו' הכל הוא כדי לתקן את הניצוצות במקום עליון, ואם זוכה האדם להיות במצב של קודם החטא משמעו שיכול להסיר מעליו כל מיני פגעין ומרעין בישין, ונעשה כאדם הראשון קודם החטא, ומראשית כזאת הודעת ומלפנים אותה גילית, שביד כל אחד להיות כמו בתחילת הבריאה.

צה. נוראות מצינו בדברי ה'משך חכמה' (וילך ד"ה שובה) שאף שאמרו חז"ל (יומא פו.) 'מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר', אבל בעת 'נעילה' ניתן לכפר גם על חילול ה', ומבאר טעמו של דבר, כי מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, וכמו שבארץ מתחת יש שופטים העומדים לשפוט, ומעליהם שופטים נכבדים יותר, ופעמים שמטים לכף זכות מחמת סיבה שהיא, אך מי הוא שיהיה למחול למי שפגע בכבוד

סדריהם', לכן כל זמן שהאדם מתפלל תפילת נעילה יכול עדיין לקרוע שערי רחמים אע"פ שכבר ירד הלילה.

יה"ר מלאשב"ש שנזכה לשוב בתשובה שלימה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה, לרפואה שלימה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, ונחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

ועד עת החיתום יכול היחיד לשוב - אם ישבר לבו^{צו} בתשובה שלמה מתקבלת^{צו}.

חידוש נפלא חידש ה'תרומת הדשן' (סימן רעה) במוצאי יוה"כ, אין הדין והבימה מסתלקים עד שישלימו ישראל סדריהם, ואע"ג דכבר פנה היום ותוספות יוה"כ אינו אלא עשה, אלא חביבים ישראל לפני המקום, דהקב"ה מנהיג בי"ד של מעלה אחר

המלך, כך גם בשמים ממעל, כל צבא מרום ושרפי מעלה היושבים בב"ד של מעלה אין בידם למחול על חילול ה' ח"ו, אמנם בשעת נעילה, כשהקב"ה חותם את הדין, הרי הוא דן יחידי (ירושלמי ריש סנהדרין), ו'אז הוא שעת הכושר שהשי"ת יסלח מרוב טובו אחרי גודל הבכי והחרטה, כי אם הוא ימחול על כבודו מי יאמר אליו' מה תעשה (ועיי"ש שמאריך בזה).

צו. וכמו שזעק פעם הרה"ק מסאטמאר זי"ע בדרשתו קודם כל נדרי, כל השערים פתוחים עתה, אבל השער הראשון המוליך ומביא עליהם עדיין סגור - והם שערי הלב...

אולם על ידי קבלה טובה יוכל למנוע נעילת השערים, משל למה הדבר דומה למי שעומד בשערי הבית ועמדו השומרים לסגור ולנעול בפניו את הדלת, מה עשה, דחף רגלו לפנים הבית ובזה נמנע מהשומרים מלנעול את הדלת בפניו, ויכנס האיש הביתה, כך נמי, על ידי הקבלה נשאר רושם מהיום וא"א לסגור.

צז. וצריך להתאזר ולהתאמץ בכל הכוחות כדי לדפוק על שערי רחמים באותה שעה, משל למה הדבר דומה, לצייד שהלך ביער לצוד ציד להביא, לפתע החשיך לו הדרך ואימה גדולה וחשיכה נפלה עליו, ומרוב פחד היה נדמה לו כל קול עלה נידף כאילו חיה רעה עומדת לפניו ורוצה לטרפו, לפיכך היה יורה עם חציו לכל דבר חשוד שאיקלע בדרכו, אך כולם היו סתם עלים ודברים של מה בכך, ויהי כאשר נשאר בידו החץ האחרון נתגלה אריה טורף מול עיניו, וידע האיש שיש לו בידו רק חץ אחד בלבד כדי להורגו, ואם חלילה לא יקלע במטרתו להסיר את הסכנה מעליו עלול הוא להיות טרף לשיניו ח"ו, לכן בטרם זרק את החץ התאמץ בכל כוחו לקלוע את החץ שלא יחטא. וככל המחזה הזה יעלה בלב האדם בטרם תפילת נעילה, שכבר חלפו ועברו עליו ימי אלול וראש השנה ורובא דרובא מעשרת ימי תשובה, וכבר בזבז את כל החיצים על דברים של מה בכך, ועתה נשאר בידו החץ האחרון ועדיין יכול להציל את חייו וחיי בני ביתו על ידי תפלה כנה ואמיתית מעומק הלב.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת יום כיפור והאזינו תשפ"ב

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

יום הכיפורים

ראיתי בספר הנותן אמרי שפר לרבי ישעיה נפתלי בן הרה"ק רבי דוד'ל דינובער נכדו של הבני יששכר, ע"פ מש"כ בבית אהרן בשמו של הרה"ק רבי ברוך ממעמב"ז זי"ע שכל האכילות שאוכלים בעיוה"כ הוא תיקון לכל האכילות של כל השנה. וכן אי' במדבר קדש להשר שלום מבעלזא זי"ע, שזה מתקן על כל האכילות והשתיות שלא היו כראוי.

וביאר שם איך הוא סדר התיקון, שהרי לשון הגמ' הוא 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, וכי בתשיעי מתענין והלא אין מתענין אלא בעשירי, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי'. והפירוש הפשוט ככתוב בספר החינוך, כיון שאנו מתענין בעשירי, רצה הקב"ה שיהיה לנו כח להתענות, וצוה לאכול בעיוה"כ.

אמנם מחשבה זאת כל ישראל מגדול ועד קטן מכוונים לכוונה זאת שיהיה לנו כח להתענות ביוה"כ, לעמוד בביהמ"ד כל היום. וכל כוס שאנו שותים הוא כי רצון ה' הוא שיהיה לנו כח להתענות. וכל ישראל מכוונים על כונה זאת.

והנה האכילה והשתיה של כל השנה מלבד עבודת ברור הניצה"ק והעלאת המדות שיש באכילה ושתיה, לקרב חלקי הקדושה שיש בניצה"ק שבמאכלים, הרי בשו"ע סי' רל"א כתוב בפשטות 'בכל דרכך דעהו' שבכל עת שהוא אוכל ושותה יכוון כדי שיהיה לו כח ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה'. והוא מלבד העלאת ניצוצי אהבה. וכשאדם מכוון לאכול ולשתות שיהיה לו כח לעבודת הבורא, אינה פיגול, שהרי קיים מש"כ בשו"ע, ולאחר מכן הוא מתפלל בזה הכח, והנה בולקע נתהפכה לנקדישך.

אך מכיון שלא קיימנו דברי השו"ע כל השנה, הנה בא יום אחד שכל ישראל מכוונים כונה זאת, הרי שהוא ממש תיקון שלם לכל אכילתנו במשך כל השנה שלא זכינו לכוון שיהיה לנו כח לעבודת הבורא, וזהו שלימות התיקון, בדבר שקלקלת, בו אתה מתקן.

ופעם אחת בשנה יש מצות עשה דאורייתא לקיים מצות סי' רל"א, ובכתבים כתוב שיש לאכול כמו שני ימים, וכתבו הספה"ק איך אפשר לאכול כמו שני ימים, אנה יכנס כל המאכלים האלה? אלא שמספר הסעודות שאין אוכלים ביוה"כ, הרי סדר הפשוט הוא לאכול בוקר וערב, בעיוה"כ אוכלים בבוקר, ובמקום סעודת הערב מקדימים לאכול בסעודת המפסקת, כמ"ש בגמ' פאה שהעני נכנס לאכול פתו מקודם, וכן סעודת לילה דיוה"כ הרי אנו אוכלים במוצאי יוה"כ, ונשאר לנו סעודה אחת שהחסרנו והוא סעודת הבוקר דיוה"כ.

והנה ארז"ל 'צריך אדם לאכול שני שלישי מכדי מלאו, והיה לנו לאכול ב' שלישים בסעודת הבוקר וב' שלישים בסעודת המפסקת, ובזאת אנו משלימים את סעודת הבוקר דיוה"כ ע"י שנאכל סעודה מלאה בעיוה"כ אחת בבוקר ואחת בסעודת המפסקת, והרי השלמנו עוד ב' שלישים, ונמצא שלא החסרנו כלום. ואכילה זאת היא כלי להאור של יוה"כ.

נחזור לדברי הנותן אמרי שפר, אם היה כתוב בתורה 'ואכלתם בתשיעי', לא היינו שומעים את התיקון על קיום סי' רל"א, לכן כתוב בתורה באופן כזה שיבין האדם שהוא אוכל כדי שיהיה לו כח להתענות, וזש"כ 'ועניתם', שתאכלו כדי שתתענו, לא כמו גוי שאוכל סתם, אלא יש עבודת ה' באכילתו, יהודי אין אכילתו מפורשת, אלא כתוב בה לשון ועניתם, שהיא הכונה הפשוטה שאוכל כדי שיוכל להתענות, וזה יהיה נחשב לו כמתענה. ובזה מתקן מה שלא קיים כל השנה מש"כ בסי' רל"א, ובזה עבד את ה' באכילה ושתיה דעיוה"כ, ונחשב לו ממש שהתענה, כיון שאכל רק כדי שיוכל להתענות. וזהו הנהגתנו כל השנה, אלא כל השנה אין בזה מצות

עשה מפורש, משא"כ בעיוה"כ, מתקנים כל כוס קפה שבמשך השנה שלא כווננו כראוי, כי עתה בכל אופן יש לכל אחד חלק ונחלה בכוונה זאת. ועי"ז יתעלו כל האכילות ושתיות דכל השנה,

(הגרמ"י רייזמן - ח' תשרי ע"ז)

שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפורשים כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין (מסכת יומא א, א)

למה נקראת שמה "לשכת פלהדרין"? נאמר בגמרא (יומא ח, ב) שהוא על שם "פקידי המלך", ש"פלהדרין" בארמית זה פקידים, ולמה פקידים? כיוון שבזמן בית שני שמשו כהנים גדולים שאינם ראויים, והיו מסתלקים מידי שנה בשנה, וכל שנה היה כהן גדול חדש, ודרכם של פקידי המלך שהיו מתחלפים מידי שנה בשנה, לכך נקראת שמה פלהדרין.

בספר ציוני תורה כתב: יש להבין, מה היה הצורך לקבוע שמה של הלשכה על שם פרט זה?

יתכן שרצו לערר בזה את הכהן גדול, כשבא להתכונן לעבודת היום של יום הקדוש, שיתן אל ליבו שעלול הוא להישאר כפקיד המתחלף מידי שנה בשנה, ואם אינו ראוי לכך אולי יפרוש בעבור זה, לכן, תיכף כשהגיע לבית המקדש הודיעו לו שעתה הולך הוא לשהות שבוע ב"לשכת פלהדרין" - לשכת הפקידים המתחלפים מידי שנה.

[יש לציין דבר פלא ש"פלהדרין" עולה בגימטריה כמניין "סנהדרין"]

(ציוני תורה)

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר איסור וכו' וכיוצא בהן. אבל עבירות שבין אדם לחבירו כגון החובל את חבירו וכו' או גוזלו וכו' אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו אע"פ שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו (רמב"ם הל' תשובה ב, ט)

יש לעיין בלשון הרמב"ם, מה שכתב פעמיים שיש לבקש מחילה, שמתחילה כתב "וירצהו", ולאחמ"כ כתב שוב "צריך לרצותו ולשאול ממנו שימחול לו".

ביאר בזה בשו"ת "דברי יציב" (או"ח ב, סימן רנח), שכמו שמצינו בתשובה על עבירות שבין אדם למקום שיש ג' תנאים: עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד. כך ב"בין אדם לחבירו", צריך את ג' התנאים, עזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד, וזה מה שכתב הרמב"ם "שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו" היינו: "עזיבת החטא", ומה שכתב "וירצהו" היינו: "קבלה לעתיד", ומה שכתב "ולשאול ממנו שימחול לו" היינו: "חרטה".

(דברי יציב)

ועיניתם את נפשותיכם

מקשים העולם, מדוע נקרא עינוי מאכילה ושתיה "עינוי נפש", הלא זהו עינוי של הגוף, ואילו הנפש אינה מתענה בזה.

קושיא מעין זו הקשו לגבי תלונת בני ישראל על המן: "ועתה נפשינו יבשה אין כל בלתי אל המן עיינו", וגם כאן לכאור' אינו מובן מדוע אמרו "נפשינו יבשה", והלא הם דברו על עניין האכילה שהגוף הוא זה שנהנה ממנו?

ומתרצים בשם הרב מטשיבין זצ"ל, שהרי על המן בירכו רק ברכה אחת - "המוציא לחם מן השמים" לפני אכילתו, וברכת המזון לאחריו, אך ברכות בורא פרי העץ, אדמה ושהכל, בורא נפשות ואשר יצר - לא יכלו לברך, ממילא גם הנפש היתה יבשה.

הוא הדין לגבי יום כיפור. זהו היום היחיד בשנה שבו כמעט בלתי אפשרי לברך מאה ברכות, ולכן יש בו גם עינוי הנפש.

שש ועירה דם הפר בדם השעיר (עבודת כהן גדול)

כתב בספ"ה ק ויחי יוסף (פר' שמיני) "ונראה לפרש בס"ד, עפ"י מה ששמעתי משמיה דאדמו"ר הגה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע שאמר לפרש מאמרו הפייטן בסדר העבודה דיוה"כ שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר וכו' דאינו מובן לכאורה מה ענין שש דקאמר בעבודה זו דייקא?

ופי' מרן זי"ע דהכה"ג עשה לעצמו חשבון הנפש, איך כפרת כל ישראל תלוי בו, והוא בעצמו הרגיש בנפשו שעדיין לא תיקן את אשר עליו לתקן, ואיך יזכה שעבודתו תהי' מקובלת. ומאוד הי' לבו נשבר בקרבו ע"ז, עד שמצא לו התחזקות שיכלול תשובתו בתוך תשובת הרבים, ובזכותא דרבים גם תשובתו ועבודתו הנוגע לתיקון נפשו תתקבל.

והנה הפר הי' בא בשביל כפרת כה"ג וביתו, והשעיר בשביל כפרת כל ישראל, וציוותה תורה לערב דם הפר ודם השעיר לרמז דהכה"ג צריך לכלול ולאחד תשובת עצמו עם תשובת כלל ישראל, וזה נתן להכה"ג חיזוק ושמחה, והיינו דאמר הפייטן דבהגיע לעבודה זו שש שמצא לעצמו התחזקות ושש ע"ז כשעירב דם הפר המורה על תשובתו עם דם השעיר המורה על תשובת כלל ישראל, עכת"ד ק".

בספר "סימן טוב" הביא: בתקופה הראשונה אחרי הסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ד מבעלזא זי"ע היה לבו של ממלא מקומו כ"ק מרן מהר"א זי"ע שבור מאוד בקרבו, ופעם אחת לפני כניסתו לביהמ"ד, התבטא מרן זי"ע ואמר, שאצל הכהן גדול בעבודה של יוה"כ"פ נאמר "שש ועירה דם הפר בדם השעיר", שאפילו שדם הפר היה הרבה יותר מדם השעיר, נחשב שהוא משניהם, כי הדם המועט של השעיר לא מתבטל, ומכאן למדו חז"ל (חולין צח, ב) ש"מין במינו אינו בטל".

והנה, הכהן גדול היה נבוכ בדעתו מה שהוא נבחר מכל ישראל לעשות העבודה ביום הקדוש, למרות שישנם כאלו שהם במדרגה יותר גדולה ממנו, אבל היות שמעבודת יוה"כ"פ נלמד ש"מין במינו לא בטל", נחה דעתו, שאע"פ שיש גדולים וחשובים ממנו אבל לא נתבטל מהם. לכן "שש וערה" הכהן גדול, דהיינו ששמח ונתנחם בזה.

הפטרות יונה

הטעם שקוראים ביום כיפור הפטרות יונה, כתב בספר "עטרת משה", שבזה אנו מעוררים מליצה טובה עלינו, שכן כשהיה יונה בים, והיתה הסערה הגדולה, בקשו המלחים לידע בשל מי הסער הגדול הזה, וגם אחרי שנודע להם בשל מי הוא, כפי שעלה בגורל וכפי שהודה יונה בעצמו, עדיין התאמצו מאוד להצילו, כדכתיב "ויחחרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו וגו'" ויקראו אל ד' ויאמרו אנא ד' אל נאבדה בנפש האיש הזה", וגם אמרו "ואל תתן עלינו דם נקי". והרי כבר ידעו שרק בשבילו הם כמעט טובעים, אעפ"כ קראו "דם נקי", ומזה יוצא ביום הדין המלצה כלפי מעלה שכמה שרק חטאו והדין נתונה להיחרץ, כמה שמשמייים ירחמו אלף אלפי פעמים יותר מאותם מלחים גויים ופשוטי עם.

עוד מוסיף, כמה מוסר עלינו ללמוד מפרשה זו איך לחוס ולדון כל אחד לכף זכות, גם אחרי שמשערים דברי חובה עליו, ואפי' אם יוצא לו על ידי חבירו סכנת נפשות ממש, עדיין לדונו לכף זכות.

(עטרת משה, יום כיפור)

פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום.

בתפילת נעילה מזכירים תפילה ובקשה זו, ואף מוסיפים וחוזרים בקיצור על כל הפזמונים והסליחות של כל הימים שעברו.

ביאר בספר **עטרת משה**: הטעם שחוזרים על הפזמונים, מובא בספרים שזה כמו שחוזרין על עניינו של שטר בשיטה אחרונה, טרם החיתום.

והוסיף עוד לבאר, עפ"י המובא בספר "כנסת ישראל", בשם הגאון הצדיק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, שפעם בא איליו אחד מאנשי שלומו, שהיו לו כמה וכמה עניינים וספיקות שרצה להעלותם לפני רבו, וכאשר ניגש אל רבו, נשכחו ממנו כל העניינים עליהם רצה לשוחח, וחזר לביתו. לאחמ"כ נזכר שוב, כי היו אלו דברים מאוד חשובים לו, וחזר אל רבו. והנה כשנכנס אל הרבי, שוב נשכחו ממנו כל העניינים, כך כמה פעמים, שכשחזר לביתו נזכר וכאשר שב אל רבו שכח. עד שפנה אל הרבי ושאלו מה הפשט בזה, ולמה שוכח הכל כשבא לשאול.

ענה לו, שמצינו אצל הכהן גדול כשהיה נכנס לקודש הקדשים היה מתפלל רק ביציאתו תפילה קצרה, ולכאורה זה דבר פלא שאחרי כל ההכנות לקדושת יום הכיפורים, וכבר זכה להיכנס לפני ולפנים הפעם היחידה בשנה שלא יתפלל אלא ביציאתו? ומה מתפלל? תפילה קצרה?! ראוי היה שישפוך שם תחינתו ותפילתו על צרכי בני ישראל המרובים? (והגדת)

ובנותן טעם להביא כאן את מה ששאלתי פעם את הגר"ח קנייבסקי שליט"א על דברי הגמרא (יומא ד, ב) שעוד לפני שדיבר ה' עם משה במעמד הר סיני, הוצרך משה להמתין בתוך הענן ששה ימים, כדי למקר אכילה ושתייה שבתוך מייעיו. ושאלתי להגר"ח שליט"א, מדוע הוצרך למרק אכילה ושתייה שבמעיו, הלא אכל רק מן, והמן נבלע באיברים?

וענה הגר"ח, שמשה רבינו כנראה קנה אוכל מהגויים בסביבה, כמו שכתוב על בני ישראל שעשו כך. ועל זה שאלתי: אם למשה רבינו היתה אפשרות לאכול מן שהוא לחם רוחני שמלאכי השרת ניוונים ממנו, כיצד הלך לקנות מהגויים אוכל?! וענה הגר"ח שמששה רבינו רצה להרויח את הברכות שיברך על אותם מאכלים, שכן על ה"מן" היה מברך המוציא וברכת הון. וכשקנה מהגויים הרויח ברכת 'מזונות' 'העני' 'האדמה' 'בורא נפשות' 'יאשר יצר'.

שטן ביומא דכיפורי לית רשותא לאיסטוני (מסכת יומא כ, א)

בעל אמרי השכל מפרש בדרך צחות את המאמר "שטן ביומא דכיפורי ליה רשות לאיסטוני", על פי מה שאנו רואים אצל בעלי לשה"ר, הלומדים פרטי הלכות לשה"ר, וכולם יודעים אותם שאינם מדברים לשה"ר, ובכל זאת בבוא איש לשאול אותם על איש אחד מה טיבו, יענו בפי תמים "מה אעשה, אסור לדבר לשה"ר..." ודיו הלכות במענה הזאת את האדם הנשאל עליו חרם, כי מובן של המשיב הוא שיש ויש מה לדבר, אמנם אסור לדבר לשה"ר, כי זולת זאת היה עונה אינני מכיר אותו, כן גם השטן בבואו ביוה"כ לפני הבו"ת אומר "לית לי רשות לאיסטוני" ולולא זאת הייתי מספר מהחדשות שראיתי היום בנהרדעא אבל מה אעשה פי סגור היום... וממילא עושה גם ביו"כ עבודתו ומשטין ברמז.

(לקוטי בתר לקוטי)

אשמנו בגדנו גלנו

בספר "לקוטי יהודה" מביא בשם ה"שפת אמת" שהטעם לכן תיקנו את סדר ה"אשמנו" בסדר של א' ב', הוא משום שלולא זאת לא היינו יכולים לגמור מלמנות...

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון

בעל תשובה התמרמר והתאונן בפני הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל על שהרבה לפשוע ולמרוד נגד השם יתברך, וגם אחרי ששב בתשובה חזר לפעמים על העבירות, כיצד - הוא דואג - תקובל עוד תשובתו?

הרגיעו הצדיק בדברי תפילת יום הכיפורים, וכה אמר: הברכה האמצעית שבשמונה עשרה מסתיימת כך "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור", לכאורה לפי דקדוק הלשון היה ראוי לומר כי אתה **סולח לישראל ומוחל לשבטי ישורון**?

אלא, שרצו מתקני התפילה לחזקנו ולעודדנו שסליחתו ומחילתו של הקדוש ברוך הוא אינו ענין חד פעמי, כי אם שדרכו לסלוח ולמחול כל אימת שיחזור יהודי בתשובה, ומצינו בגמרא בבא מציעא (דף ל"ג) שדרשו על הפסוק "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו" (שמות כג ה) "רובץ ולא רבצין" (כלומר, החיוב של עזוב תעזוב עמו, הוא רק בחמור שבמקרה רובץ כעת, אבל אם דרכו של חמור זה הוא לרובץ תדיר, אין חיוב לעזוב עימו). נמצאנו למדים מכאן שכשישן בסוף התיבה משמעותה היא שזה דבר שנמשך תמיד.

לפי זה, אומרים אנו בדקדוק רב: "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור ודור" כי ה' יתברך אומנתו לסלוח ולמחול שוב ושוב. (חיים שיש בהם)

על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת

היצר הרע קרוי "מלך זקן וכסיל" (קהלת ד, יג). ואמרו במדרש "למה קורא אותו "מלך"? שהכל שומעין לו. ולמה קורא אותו "זקן"? שהוא מזדווג לו מילדותו ועד זקנותו. ולמה קורא אותו "כסיל"? שהוא מלמד לאדם דרך רעה".

ואינו מובן: אמנם מדריך לדרך רעה, אבל בכזו חכמה, בעורמה כה רבה, בתחכום עצום ורב. ואיך מכנים אותו בשם "כסיל"?

והתשובה: כשקוראים לאדם: "מלך אנגליה", פירושו שהוא מלך על אנגליה. וכשאומרים: "מלך ספרד", מלך הוא על ספרד. וכשקוראים ליצר הרע "מלך כסיל", הרי הוא מלך על כסילים. כי מי כסיל כשומע לקולו ומאבד עצמו משני עולמות!

(והגדת)

ואז יתקיים לפני ה' תטהרו.

כוחה של תפילה ישראל

נסיים בסיפור שסיפר רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל מגדולי אמריקה, אודות כוחה של תפילה ומעשים, א'גיאולדיגע מעשה.

בעיר סובאלק התגורר אדם רב גדול מגאוני הזמן שחיבר ספר: "שאלות תשובות עמודי אור". בכל 'תשובה' הלכתית בספרו הוא מסיים בחתימת שמו בתוספת: "העלוב".

(הנצי"ב מולאזין היה חותם "נפתלי צבי - העמוס בעבודה", וגאון זה חתם "העלוב"), מה הבסיס לחתימה תמוהה זו?

על כך סיפר רבי יעקב קמיניצקי.

טבו של רבה של סובאלק, היה גביר ונגיד נכבד. הוא התפרנס ממכרז מכירות גדול של הימים ההם, בו בקרו רבים ונכבדים שרכשו את סחורתם. גם הגבירים הגויים נכנסו בשערי מרכז המכירות. הפריצים של העיירות מסביב ביקרו הרבה בחנות. וילך האיש הלך וגדול, עשירותו היתה לשם דבר. והקנאה בעקבותיה...

כאשר הקנאה אוכלת את הלב, החלו לדבר סרה על בתו של הגביר... היא, הבת, עסקה גם כן במכירת סחורות בחנות של אביה. ובעלי לשון הרע ומוציאי שם רע אמרו: "הפריצים הרי מסתובבים שם כל כך הרבה ובוודאי יש לה קשר איתם", לשון הרע, מי שלא יודע, הוא לפעמים כאש בנעורת, נורא ואיום, התוצאה הייתה: כל שידוך שהציעו לה, צד הבחור התעניין בעיירה ומיד שמע את הרינונים עליה, ואין שידוכים.

השנים חלפו. שנה שנתיים, - חמש שנים. הבת כבר בגרה והכאב גדל. האב היה אערליכער איד וידע כי בת ישראל אין לה לשבת גלמודה, וכדאי לה שידוך פשוט ולא לשבת ביד. הוא התאמץ להשיג לה לפחות שידוך פשוט. אך גם שידוך כזה היה קשה למצוא לה... מי יהיו להתחתן עם בת ישראל לא כשירה.

בסופו של דבר הוא מצא בחור שנאות להנשא עם בתו - "אהרון דער שמייסער" (=אהרון המצליף) בחור שמגיל שנה שנתיים הסתובב ללא מסגרת, ללמוד לא ידע, וברבות הימים השכיר את עצמו לבעלי העגלות של העיר - להכות את הסוסים, מאי משמע? כאשר העגלון מתעייף, התיישב הוא להחליף אותו ולהצליף את הסוס. אתם כבר מבינים איך הוא היה נראה. למעשה, אחד מבעלי העגלות בעיר היה אפטרופוס עליו. וכאשר הגביר אבי המדוברת הציע את בתו באוני העגלון, הוא לא הביע את הסכמתו על אתר, רק לאחר שבוע נתן את הסכמתו.

נו, ברוך ה', הם באו בברית האירוסין.

הימים חלפו, יום הנישואין הגיע.

בת הגביר עם אהרון דער שמייסער. עלבון. התאספו בחצר בית הכנסת לעריכת חופה וקידושין כאשר שמחה ועלבון משמשים בערבוביה.

רגעים ספורים לפני שהחתן בא לכסות את פני הכלה. נעמדה הכלה על רגליה ובמעמד כל האורחות שהצטופפו באולם, דיברה לפני מי שאמר והיה העולם - הקרוב "לכל אשר יקראוהו באמת":

"רבונו של עולם אתה יודע כי אני בת ישראל כשירה, ונקייה מכל רב. אתה יודע! לכן בזכות זאת, אני מבקשת ממך, שתתן לי ילדים כשרים ונקיים מכל רב". והדמעות עלו עד לב השמים.

מאותו זיווג נולדו לה ארבעה ילדים. שארבעתם היו מגדולי הדור ממשי, אחד מהם הסובאלקער רב: הגאון בעל "עמודי אור" זצוק"ל.

ומכאן רמז לחתימתו בכל תשובותיו "העלוב". בזכות העלבון שליוה את אמו, הוא ואחיו זכו למה שזכו.

הנה כח תפילה.

"ואמרו חז"ל "אשרי מי שחושדין בו ואין בו".

ה' יעזרנו שלא נזדקק חלילה לביזיונות, בשביל להצליח מחמתם. ונזכה לתשובה שלימה ולגאולה שלימה לנו ולכל כלל ישראל במהרה בימינו.

(להגיד)

ויאמר אליהם שאוני והטילנו אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם (יונה א, יב)

רבי שלום שבדרון זצ"ל

אלא, העניין הוא, שכאשר הגיע הכהן למקום שיש בו כזאת השראת אור השכינה עצומה ונשגבה, נשכח ממנו כל עניני גשמיות מהעולם השפל הזה. ורק ביציאתו משם כשהתחיל להיפרד מהקדושה, נזכר מעט מצרכי עם בני ישראל, והיה מתפלל תפילה קצרה, כיוון שגם אז היה בעיניו כטפל כל עניני הגשמיות. וכך הוא כשבאים אל הצדיק ששוכחים כל דבר גשמי. ובזה רמזו "ובהגיע וגו' לבא אל המלך לא בקשה דבר. עד כאן מספר כנסת ישראל".

עפ"י זה מבאר בעל עטרת משה, שבמשך היום הקדוש אינו יכול לפצות פה ולבקש על צרכיו הגשמיים מחמת עוצם קדושת היום, ורק לעת הנעילה כשכבר פנה יום מתעורר ומקיץ מגודל האור והאהבה ששגה בה כל היום, ואז כמו הכהן גדול, מתפלל תפילה קצרה, במעט מילים המחזיקים את המרובה. וזה כוונת אומרו: "היום יפנה וכו' נבואה שעריך" שרק כעת בא עם בקשותיו אחרי שפנה יום.

(עטרת משה, יום כיפור)

מאוצרות המגידים

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו) זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיהו יז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" (יומא דף פ"ה במשנה).

תפילת הכלה שעלתה לשמי שמים עם דמעותיה

רבי שלום שבדרון / מתוך וועד לתלמידים משיבת חברון

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, וכו' מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל"

יש להבין מדוע רבי עקיבא כופל את הלשונות ברישא של המשנה ובסיפא של המשנה: "לפני מי אתם מטהרים" ושוב "ומי מטהר אתכם", גם בפסוקים מביא רבי עקיבא ב' פסוקים "זורקתי עליכם מים טהורים" ופסוק נוסף "מקווה ישראל ה'".

ידוע שישנם שני סוגי טומאות של בני אדם, וב' סוגי טהרה להם.

האחד, טמא שנטמא ממת. וטומאתו שבעה ימים, ויש להזות עליו אפר פרה (שלישי ושביעי) אח"כ הוא מוסיף לטבול במקווה ונטהר.

ישנה טומאה קלה יותר, הנטמא בשרץ, שטומאתו רק יום אחד, ואינו זקוק להזאה מהכהן. הוא טוב במקווה ונטהר.

רבי עקיבא מתחיל ואומר: "אשריכם!", אשריכם, "לפני מי אתם מטהרים" אלו האנשים הגדולים המטהרים את עצמם, האנשים המסוגלים להיטהר בכוחותיהם. כי במשך ימות השנה אולי חטאו חטא קטן, ומיהרו וטיהרו את עצמם, רצים למקווה של הנפשות, ומטהרים את עצמם: "אתם מיטהרים".

אבל יש אנשים השקועים בטומאה עמוקה יותר מטומאת מת (רשעים בחייהם קרויים מתים) הללו הטמאים כטומאת שבעה, צריך להזות עליהם מאפר פרה. וידוע כי האדם שמזים עליו אינו עושה מאומה למען טהרתו, אלא רק עומד והכהן מזה עליו, היינו: "ומי מטהר אתכם" - הקב"ה מטהר אותנו.

ועל שתי הטומאות הללו מביא רבי עקיבא שני פסוקים.

הנה מגיעים עשרת ימי תשובה, שבהם הקב"ה מכניס התעוררות בלבבות, ושומעים בלב את הקול הקורא: "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה' - וירחמהו, ואל אלוהינו כי ירבה לסלוח". הוא זורק עלינו התעוררות אפילו על אלו שאין להם כח להתעורר לבד "זורקתי עליכם מים טהורים" וכאשר ה' מעורר אותנו, רבים מגיעים אל הדרגה היותר גבוהה של טהרה, להיות מסוג האנשים שנוותר עליהם רק טומאת שרץ ויש להם אפשרות לטהר את עצמם על ידי כניסה למקווה מים. הם נכנסים למקווה של הקב"ה ומיטהרים "ואומר מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

אשריכם ישראל!

אך אסור לנו לשכוח, כי מה שתלוי בנו, בטבילת מקווה, מאוד יש להיזהר, היינו, שלא יהיה בבחינת "וטובל ושרץ בידו" אלא לזרוק את החטא, כמו כן, להיכנס בתוך המים, שלא ייצא אבר אחד החוצה, ואז הכפרה והטהרה רבה.

נאמר שלוש התבוננויות אודות יום הכיפורים.

רבי חיים קנייבסקי שליט"א כתב, כי כאשר שב מהלוויתו של רבי אליהו דושניצר זצ"ל מפתח תקוה, אמר לו החזון איש – "הנך שב מהלוויתו של אחד מל"ו צדיקים שבדור".

והוא, הרב דושניצר זצ"ל היה המשגיח שלנו בישיבת לומז'א בפתח תקוה.

הייתי אז צעיר אולי בן ארבע עשרה, אינני זוכר את כל דברי העמקות שדיבר איתנו באותו וועד, לפני יום כיפור, אבל מה שאני זוכר אומר לכם.

באותה שעה לא האמנתי שהוא – הצדיק הזה, מספר לנו כזה סיפור, שגרם חיוך לבחורים צעירים כמותנו, וכה אמר:

אתם נודעים בוודאי, מה הם הרגעים של לפני כניסת יום הכיפורים – כל נדרי, ותפילה זכה שלפניה, - מי לא מתעורר. אבל החסידים, מעריכים ומחשיבים מאוד את העניין של שמחה (ואני אומר שוב שאינני זוכר את כל ההסברים, הייתי צעיר, רק זכורני כי התפעלתי שהוא מדבר איתנו כך) כולם כבר מתעטפים בטליתות ואחרים כבר הולכים עם מחזורים לבית הכנסת, והנה קבוצה של שלושה ארבעה חסידים הולכים לכיוון אחר, - להספיק עוד טבילה במקווה לפני יום הקדוש, והולכים בשמחה.

כאשר חזרו מהמקווה הם חלפו ליד שער של בית כנסת (של הליטאים). הציע אחד מהם לחביריו – "האם אתם רוצים לראות דבר מעניין, בואו אחרי".

הם נכנסו לבית הכנסת של המתנגדים, הלכו אחרי. הוא ניגש לאחד היושבים קרוב לפתח, יהודי שהיה עטוף בטלית מעל ראשו ואמר תפילה זכה לפני כל נדרי. החסיד הנועז הזה הגביה מעט את הטלית מעל ראשו של היושב, הכניס את ראשו שלו מעט פנימה והוציא למולו את הלשון שלו...

"הצדיק" הזה הזה מרוב כעסו סטר לו על לחיו – נתן לו צווי פעצ' = שתי סתירות...

הסתובב החסיד אל חביריו ואמר להם: נו, תפילה זכה בדמעות על העיניים...

ע"כ הסיפור, אינני זוכר בדיוק את מוסר השכל שאמר לנו.

מורי ורבותי. קורה שיושבים ואומרים תפילה זכה "הריני מוחל" ולפתע בא מישהו ומבזה את חבירו צועק לו: "זה המקום שלי! לך מפה! וכדומה, זה משפיל וזה כועס וסוטר שניהם אומרים "הריני מוחל" הריני מוחל וסולח".

מסעודה המפסקת עד מוצאי היום

יהודי באשר הוא, מתקדש ומיטהר לקראת היום הקדוש "לפני ב' תטהרו" אחרי שמסיימים סעודה המפסקת מברכים ברכת המזון (אני זוכר כיצד הרבי שלי אכל סעודה המפסקת. נכנסתי לביתו. הרבנית הגישה לו מרק. הוא אכל ועיניו נוטפות דמעות קדושות, לתוך המרק, טיף אחר טיף, וכך אכל: דמעות עם מרק... לא מרק עם דמעות, כ"כ בכה).

מתעטפים בטלית לובשים קיטל כמו מלאכים, כל נדרי ומעריב שמע ישראל ה' אלוקינו – ברוך שם כבוד, בקול רם כמלאכים. אחרי מעריב פרקי שירה ואומרים תהילים יש הנהגות כל הלילה.

שחרית, קריאת התורה מוסף, מנחה, מקיימים את כל חמשה העינויים הכתובים בתורה, מי יש לו זמן בכלל לדברים בטלים ביום הכיפורים – קודש מבואר ועד צאתו. – מצוה ועוד מצוה.

מתחילים נעילה ומגיעים עד "פתח לנו שער בעת נעילת שער" מסיימים "אבינו מלכינו" שמע ישראל, שבע פעמים – ה' הוא האלוקים, תקיעה גדולה, מסתכלים על השעון – אפשר להתחיל מעריב:

"והוא רחום יכפר עוון" מעריב, מגיעים ל"שמע ישראל ה' אלוקיני ה' אחד" ו"ברוך שם..." בשקט. בלחש. שא... שא...

נשאלת השאלה: בתחילת יום כיפור אמרו בקולועכשיו לאחר יום ארוך וקדוש, עדיין לא טעמו כלום, עדיין עטופים בטלית, לאחר יממה שלימה כמו מלאכים והנה אומרים "ברוך שם" בלחש?!

תשמעו תירוץ.

חונתי זצ"ל היה חסיד והוא אמר בשם הבעש"ט הקדוש את המימרא הזאת "מחשבה דאדם היא אדם" וכי מה הוא האדם – רגליים? אולי ידיים? גם בהמה יש לה ידיים ורגליים, אם כן מה הוא האדם? הנשמה, והוא חושב עם הנשמה. אם כן "מחשבה דאדם הוא אדם": היכן שמחשבתו נתונה זה הוא.

על פי זה חייך ותירץ גם את השאלה הנ"ל:

בערב יום כיפור המחשבה נתונה למצוות היום הבא: אוכלים כדי לצום, שותים כדי לצום, כל המח עסוק ב"לפני ה' תטהרו" כמלאכים, לכן, אומרים ברוך שם כבוד – בקול רם. אבל במוצאי יום הכיפורים כאשר מתחיל מעריב, מה המחשבה אומרת? "עוד מעט כבר אפשר לשתות קפה" וליד הקפה? יהיה לי עוגה, עוגת קרם... אם כן המלאך נעלם--- ברוך שם כבוד מלכותו – בלחש.

כי המחשבה היא אבן הבוחן למצבו האמיתי של האדם. יש כאלו שגם כאשר בוכים "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד" או "פתח לנו שער בעת נעילת שער" חושבים רק על גשמיות: פתח לנו שער – פרנסה, ותן לנו שער – אוי פרנסה, חננו ועננו – שיהיה לנו הרבה כסף. פרנסה! אשתי שבה פעם מהכותל וסיפרה כי אשה אחת הכתה על אבני הכותל בחזקה, בקולות קריאה: "אוי רבונו של עולם, פרנסה! רבונו של עולם – תן פרנסה!".

נכון מבקשים על פרנסה, אבל שהקאפ (שהראש) לא יהיה רק בפרנסה, וכי מלאך זקוק לפרנסה?! עכשיו, ביום כיפור הרי אתה מלאך, נכון?...

עוד רגע אחד של יום כיפור

הרבי שלי נפטר בתחילת חודש חשוון.

ביום הכיפורים האחרון לחייו הוא צם כל היום, בסוף היום היה כמובן חלוש, ירד לביתו, וביקש שעשרה בחורים יתפללו איתו מעריב מיד בזמן המותר (ולא להמשיך בתפילה כמו בישיבה) הוא ירד ואחריו עשרה תלמידים. אני לא הייתי שם. אבל העידו לי.

נותרו דקות ספורות עד מעריב. הוא ישב ליד השולחן וחשב מה שחשב. והבחין כי הבחורים משוחחים ביניהם על סתם. הוא הגביה את ראשו החלוש ואמר להם:

נאמר ביונה, כי הנביא אמר לנוסעי הספינה "בשלי הסער הזה, שאוני והטילוני אל הים" לשם מה הוא ביקש "שאוני" וכי הם לא ישאו אותו, בוודאי, כי אם הוא שוכב בירכתי הספינה, א"כ צריכים לשאתו לסיפון, יגביהו אותו ויטילוהו לים? התשובה היא:

"שאוני והטילוני" – תגביהו אותי מעל הסיפון, אל תשליכו אותי ישר לים אלא קודם הגביהו – "שאוני" מדוע? כדי להרוויח (להזכיר לעצמו ולאחרים מה הוא) עוד רגע של חיים, אל תזרקו אותי סתם כך כי אז יהיה לי עוד רגע של חיים...

בכך המשגיח שלנו רמז לבחורים להעריך עוד רגע של יום הכיפורים שהוא רגע גדול. (והם הזדעזעו אז ממשמעות נוספת של דבריו... על עוד רגע של חיים שלו באחרית ימיו).

רגע נוסף של יום כיפור – הוא רגע של נוסף של חיים. פתח לנו שער בעת נעילת שער – עוד רגע נוסף.

ברוך ה', ה' יעזרנו עוד ועוד, להתחזק ולעלות בתורה ובמידות טובות, שנה טובה וכל טוב וגאולה שלימה אמן.

(להגיד)

מחרת יום הכיפורים

כתב הארץ צבי מקוז'קולוב על מה שאמרו חז"ל שיש חביבות יתרה לתורה של תינוקות של בית רבן שיש להם הבל פה שאין בו חטא, נלע"ד שיתרה מזאת הוא הלימוד תורה שיש בין יוה"כ לסוכות, כי אין בנו חטא מאחר שזכינו לכפרת יוה"כ, וחיבה יתרה נודעת לנו שאנו מצווים ועושים, שלא כתשב"ר שאינם מצווים ועושים. ולכן סוגרים את החידורים של הילדים באלו הימים, כי הלימוד תורה של כל ישראל הם בבחי' הבל פה שאין בו חטא. ואמר זאת לאבני נזר והסכים לדבריו.

(הגרמ"י רייזמן – י"ב תשרי ע"ו)

כותב הרמ"א {או"ח סימן תר"י ס"ד} – יש שכתבו שנהגו ללבש בגדים לבנים נקיים ביום כפור, דגמת מלאכי השרת; וכן נוהגין ללבש הקיטל שהוא לבן ונקי, גם הוא בגד מתים ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר.
כותב השולחן ערוך {שם סימן תר"ט ס"ה} – יש שעומדים על רגליהם כל היום וכל הלילה.

כותב המשנה ברורה {שם} – וטעם העמידה, להיות דוגמת המלאכים.

עוד כותב השולחן ערוך {שם ס"ב} – בליל יום הכפורים ומחרתו אומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בקול רם.

כותב המשנה ברורה – בקול רם. דהוא שירת המלאכים, וביום הכיפורים גם ישראל דומין למלאכים.

נשאלת השאלה – ולמה שנצטרך להיות דומים למלאכים ביום הכיפורים?!

אמר לי יהודי שהסיבה מאד פשוטה, היות וכל השנה אנחנו מתנהגים כבהמות והיות והקב"ה רוצה להחזיר אותנו לדרך הישרה, לכן הוא אומר שיום א' יתקנה מהדרך ותהיה כמלאך – אז תהיה לך עוד תקוה לשוב ולהיות בנאדם.

המקור ל – 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' מובא בשני מקומות, הא' בדברי הגמרא והשני בדברי מדרש:

אומרת הגמרא {מסכת פסחים נו, א} – דאמר ר' שמעון בן לקיש כתוב בתורה על השעה שקיבץ יעקב את בניו לפני מותו {בראשית מט-א} ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכניה ולא היה יכול לגלות. אמר לבניו: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל קראו לו בשמו ה' אלקינו ה' אחד, אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. **נשאלת השאלה** – מה פתאום בחר יעקב אבינו לומר דוקא את הפס' הזה?

אומרים המפרשים [שם], היות וביום הכיפורים אנחנו אומרים "כשהיו העם שומעים את השם המפורש יוצא מפיו של כהן גדול היו נופלים על פניהם ואומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'". כך כששמע יעקב אבינו את בניו אומרים 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ייחד את השם ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

במדרש רבה בפרשת ואתחנן, מובאת סיבה אחרת: **אומרים חז"ל** {דברים רבא, פרשה ב, אות לו} – על הפס' 'שמע ישראל', רבנן אמרין, בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקדוש ברוך הוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והוריד אותה לישראל, ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא, אמר רבי אסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קוזמין מתוך פלטיץ של מלך, נתנה לה לאשתו ואמר לה אל תקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך, אבל ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת, הן אומרים אותו בפרהסיא, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

לא נדרש מאיתנו לומר 'ברוך שם כבוד' היות ואנחנו נקיים כמלאכי השרת, אלא על מנת להיות דומים למלאכים, והשאלה שנשאלת היא, מדוע נדרש מאיתנו להיות דומים למלאכים ביום הכיפורים? **כדי לבאר את הדברים, נצטרך להקדים תחילה מספר שאלות, ולאחריהם נוכל לעמוד על ביאור הדברים:**

אומרת המשנה {מסכת יומא פ"ח מ"ט} – עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין {כד} יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו.

מספרת הגמרא {מסכת יומא פז, א} – רב הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא רב היה לו דבר תרעומת על טבח אחד שחטא לו. לא אתא לקמיה לא בא הטבח אליו לבקש ממנו מחילה במעלי יומא דכפורי בערב יום הכיפורים. אמר איהו רב: איזיל אנא לפיוסי ליה אלך אני אליו כדי להתפייס איתו פגע ביה פגש אותו רב הווא בדרכו לטבח. אמר ליה לרב: להיכא קא אזיל מר לאן הולך מר? אמר ליה רב: לפיוסי לפלניא להתפייס עם פלוני. אמר רב הווא: אזיל אבא למיקטל נפשא אבא [כלומר רב] הולך להרוג את הנפש! אזל וקם עליוה הלך רב ועמד על יד הטבח. הוה יתיב וקא פלי יושא הטבח ישב ושבר עצמות של ראש של בהמה. דלי עיניה וחזייה הרים הטבח את עיניו וראה אותו. אמר ליה לרב: אבא את אתה אבא, זיל לית לי מילתא בהדך לך! אין לי דבר אתך. בהדי דקא פלי יושא בהיותו שובר עצמות ראש הבהמה, אישתמיט גרמא ומחייה בקועיה וקטליה נשמטה עצם, והכתה את הטבח בגרירתו והרגתו.

נשאלת השאלה – מאיפה לקח רב את ההלכה, שאדם שפגע בחברו צריך להמציא את עצמו אל החבר כדי שימחלו לו?! מישוה פגע בי, אז אני צריך ללכת אליו בעצמי כדי שהוא יבקש ממני מחילה?! והרי ידועה האמרה 'הרוצה את הרב – יבוא אליו', אם אתה פגעת בי – תבוא אתה אלי ותבקש מחילה!

אומר ר' איצ'לה בלאזר בספרו כוכבי אור, שרב למד מהנהגתו של הקב"ה, שנאמר {דברים כח, ט} והלכת בדרכיו – מה הוא רחום אף אתה רחום. מה הוא חנון אף אתה חנון; היות ואלו ימים שבהם הקב"ה קרוב אלינו ביותר, ומוטלת עלינו החובה לפייס אחד את השני, התבונן רב – "אנחנו פוגעים בקב"ה והוא בא להתפייס איתנו – איפה מצאנו דבר כזה?! ואם כך נוהג הקב"ה, על אחת כמה וכמה שאנחנו כמותו!" – ולכן הלך אל הקצב כדי להתפייס איתו.

אילולי דבריו של ר' איצ'לה, יש להבין מה מונח כאן שרב הלך אל הקצב כדי לפייסו. לכאורה, הקצב היה צריך לבוא אל רב כדי להתפייס! **כדי לבאר את הדברים, אקדים הקדמה מדבריו של המתנת חיים:**

בא השולחן ערוך {א"ח סי' תר"ו} ומביא סימן שלם על חיובו של האדם לפייס את חברו לפני יום הכיפורים.

שואל המתנת חיים, השולחן ערוך והטור מעולם לא התעסקו בהלכות תשובה. אלא מי שעסק בהלכות הללו, היה דוקא הרמב"ם. אם ככה, מה התייחדה ההלכה הזאת, שהאדם חייב לפייס את חברו, שדוקא אותה בחרו השולחן ערוך והטור להביא, ולא את שאר הלכות התשובה כמו החרטה היודי ונתנית הצדקה?

שאלה נוספת שצריכה ביאור: ביום הכיפורים ישנה רשימה שלימה של 'על חטא' – מתחילים ממנחה של ערב יום הכיפורים, ממשיכים בערבית – שחרית – מוסף – מנחה, ובתפילת הנעילה כבר אין את זה, אלא ישנו נוסח אחר – לא ע"ז, לא גילוי עריות, לא שפיכות דמים ולא חילול שבת, אלא "למען נחלל מעושק ידינו": הדגש העיקרי בתפילת הנעילה הוא דוקא על הגזל! **נשאלת השאלה** – ישנם עבירות הרבה יותר חמורות מגזל, כגון חילול שבת. אז למה א"כ מאזכרים דוקא את ענין הגזל ולא עבירות חמורות יותר?

שאלה נוספת שצריכה ביאור: בני עדות אשכנז, מאזכרים בתפילת המוסף את הסתלקותם של עשרה הרוגי מלכות, ומבקשים מהקב"ה שבזכותם נזכה לצאת זכאים בדיון, והשאלה שנשאלת היא, איך בדיוק עשרת הרוגי מלכות קשורים ליום הכיפורים, שבחרו לאזכר אותם בתפילת המוסף? ואם נאמר שמחפשים אנשים שמסרו עצמם על קידוש השם, אפשר למנות את האבות הקדושים, או חנה ושבעת בניה?

בא המשך חכמה בפרשת 'אחרי מות', ומגלה לנו את צפונות יום הכיפורים:

שואל המשך חכמה, מה פירוש הנוסח שאנו אומרים "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון"?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ק"ב, א} – אמר ר' יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר {שמות לב-לד} וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם – היינו, כל סבל של יהודי בעולם הזה, עד בואו של משיח צדקנו, יש בו משהו מחטא העגל.

מחלק המשך חכמה את הנוסח הזה לשני חלקים – הא' ב'בין אדם לחברו' והב' ב'בין אדם למקום':

אומר המשך חכמה {פרשת אחרי מות} – והנה אמרו במדרש משלי {שוחר טוב סימן א}: ר' אבין אומר, בכל דור עדיין חטא של מכירת יוסף קיים. ונמצא, דהכפרה על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא ממכירת יוסף. ולכן לשון של שעיר המשתלח משקל שתי סלעים, רמז למה שאמרו בשבת פרק קמא {י, ב}: אמר רב, לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מית שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. ולכן יתכן כי הכפרה היתה לפני ולפנים בבית הכפורת וההיכל, מקום של בנימין, משום שהוא לא היה בחטא של מכירת יוסף, ולכן לא היה בעזרה חלקו של יהודה. וקרוב לזה מפורש בספרי ברכה {סוף פרק יב}: מפני מה זכה בנימין שתשרה שכניה בחלקו? לפי שכל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה. אמר הקב"ה: אם אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, כשהם מתפללים לפני איני מתמלא עליהם רחמים שלא היו מרחמים על אחיהם.

נמצא שאמרו "פוקד עון אבות על בנים" – כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם {סנהדרין כז, ב}. וכשישראל חוטאים בדברים שבין אדם למקום, אז פוקד עליהם חטא העגל. ואם ישראל חוטאים בדברים שבין אדם לחברו – אז פוקד עליהם חטא מכירת יוסף. ומפני טעם זה לא נכנס בחושן, ששמות השבטים חקוקים על לבו לזיכרון לפני ה', והשבטים בעצמם הם הזיכרון {תוספות ראש השנה כו, א}. מפני שזה יהיה קטרוג, שהם בעצמם לא ריחמו על אחיהם, והיו מתנגדים ושונאים זה לזה, ולפני ולפנים עדיין חקוק חטאם בכל דור. ולכן להורות על כפרת החטא של מכירת יוסף היה כתונת מובחרת, וכמו שאמרו {זבחים פב, ב}: כתונת מכפרת על שפיכות דמים, שנאמר {בראשית לז, לא} "וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם".

זה שאמרו "כי אתה סלחן לישראל" – היינו על כל החטאים שבין אדם למקום, שהרושם הוא משורש העגל, שנאמר {שמות לב, ד} "אלה אלהיך ישראל", ושם נאמר {במדבר יד, כ} "סלחתי כדברך". "ומחלן לשבטי ישורון" – היא על חטאים שבין אדם לחברו, ששורש שלהם הוא מחטא מכירת יוסף, שחטאו שבטי ישורון.

הדברים הללו, שופכים לנו אור חדש לגמרי על כל עבודת יום הכיפורים:

אמרנו, שאין יום הכיפורים מכפר על בין אדם לחבירו אלא עד שירצה את חברו. הוי אומר שכדי להתחיל את עבודת יום הכיפורים – עוד לפני כל האיטורים שישנם ביום כיפור – האליף ב"ית זה לרצות את החבר שלך תחילה, כי זה מעין הקטורת!

כותב הטור {אורי' סימן תר"ו ס"א} – ויתן כל אדם אל לבו בערב יום הכיפורים לפייס לכל מי שפשע כנגדו. דעבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, ושבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסו. ואפילו לא הקניטו אלא בדברים – צריך לפייסו ... ועושיין כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם כל אחד עם חברו ולא יהא מקום לשטן לקטרג עליהם. והכי איתא בפרק {מ"ו} מפרקי רבי אליעזר: רואה סמא"ל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכיפורים ואומ: רבון העולם, יש לך עם אחד בארץ כנלאכי השרת. מה מלאכי השרת יחפי רגל אף ישראל יחפי רגל ביום הכיפורים.

מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה ועומדין על רגליהם ביום הכיפורים. מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא. מה מלאכי השרת שלום ביניהם כך ישראל ביום הכיפורים, והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגים ומכפר עליהם.

אומר המתנת חיים, מה שכותב השולחן ערוך שהאדם חייב לפייס את חברו, זה לא מהלכות תשובה; כאשר אדם פוגע בחבירו, יש בכך ב' חלקים: חלק א', פגעת בחבר שלך – אתה חייב לפייס אותו. אבל חוץ מהפגיעה בחבר, יש גם פגיעה ב'בין אדם למקום' – אתה צריך לבקש מחילה מהקב"ה על זה שפגעת בחבר שלך.

נשאלת השאלה – ומה קורה עם בנאדם רק פייס את חברו מבלי לעשות תשובה {חרטה, וידוי וקבלה לעתיד} – האם אותו עוון נמחל? אומר המתנת חיים, העוון הזה מתחלק לשניים – החלק של 'בין אדם לחבירו' – נמחק. אבל החלק של 'בין אדם למקום' – נישאר. ומה מכפר על זה? התשובה שעושה האדם ביום הכיפורים! – השולחן ערוך והטור לא מדברים על הלכות תשובה, אלא על הלכות יום כיפור! כמו שישנם חמשה עינויים האסורים ביום כיפור, כך ישנה הלכה נוספת לרצות את חברך! – לא מהלכות תשובה, אלא מהלכות עבודת יום הכיפורים! – ולמה?

אומר הטור, כי מלבד חמשת העינויים הנוהגים ביום הכיפורים, צריך לגרום לכך שעם ישראל יהיו מאוחדים לקראת יום הכיפורים – ולמה? כי מלבד חטא העגל שהוא כנגד 'בין אדם למקום', יש את חטא מכירת יוסף שהוא כנגד 'בין אדם לחברו', וכדי להוריד את הקטרוג של חטא מכירת יוסף, יש להביא לאחור ואהבה בין כולם ולאחדות בעם ישראל – וע"י כך מונעים את הקטרוג!

המפרשים עומדים על כך, שבין המלאכים אין קנאה ולא שנאה ולא תחרות. באופן תמידי, שוררת ביניהם אהבה – ואם ככה, נוכל להבין מה שאומרים בני עדות אשכנז בתפלת יום הכיפורים:

בתפילת המוסף של יום הכיפורים, אומרים בני עדות אשכנז: "על כן ברחמיך הרבים נתת לנו את יום הכיפורים הזה ואת יום מחילת העון הזה לסליחת עון ולכפרת פשע: יום אסור באכילה. יום אסור בשתייה. יום אסור בסיכה. יום אסור בתשמיש המיטה. יום אסור בנעילת הסנדל. יום שימת אהבה ורעות. יום עזיבת קנאה ותחרות. יום שתמחול לכל עונותינו".

נשאלת השאלה – מה קשור כאן 'אהבה ורעות'!

התשובה פשוטה, כי זה חיוב נוסף של עבודת יום הכיפורים! ולכן קודם שמתחילים להתפלל, אנחנו אומרים "על דעת המקום ועל דעת הקהל ... אנו מתירין להתפלל עם העבריינים" – ולמה?? כי יום הכיפורים זה יום של אהבה ואחווה! חייבים כולם להתאחד! – וזה מה ששאל יעקב אבינו את בניו קודם פטירתו, האם כולם מלוכדים – ומה ענו לו? "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד"; אמר להם יעקב אבינו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – לכן ביום הכיפורים, כשאנחנו מלוכדים ומאוחדים – אז אנחנו יכולים לומר בקול את מה שאמר יעקב אבינו – "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"!

כמו שהאדם חייב לרצות את חברו, כך חייב האדם לפייס את בני ביתו; אם אדם יודע שמישהו נפגע ממנו, הוא מוכרח ללכת ולפייסו – על מנת שנהיה כולנו מאוחדים, ולכן נכנס הכהן גדול ביום הכיפורים עם הקטורת שמונה י"א סממנים, שא' הסממנים זה החלבנה, המסמל את פושעי ישראל.

(ברוך שאמר)

פרשת האזינו

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב, ד)

לפעמים מסובב את האדם מאורעות שונות ואינו מבין למה ומדוע זה קורה לו. בא הכתוב וצווח אין עוול! בסיפור הבא (מובא בספר "מרפא

ביום הכיפורים, נכנס הכהן גדול לקדש הקדשים; הזוהר הקדוש קורא לזה 'התגלמות העשן', כמ"ש {שמות יט, יח} והר סיני עשן כל;

אומר הזוהר הקדוש – עשן ר"ת עולם שנה נפש. והחיבור של ג' הדברים, נעשה ביום הכיפורים; עולם – המקום הקדוש ביותר – קדש הקדשים, שנה – הזמן הקדוש ביותר – יום הכיפורים, נפש – האדם הקדוש ביותר – הכהן הגדול.

מתארים לנו חז"ל, כמה הכנות היה עובר הכהן הגדול עד שהיה נכנס לקדש הקדשים:

אומרים חז"ל {מסכת יומא פ"א מ"א} – שבעת ימים קדם יום הכיפורים מפוריין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין, ומתקינין לו כהן אחר תחתיו, שמו יארע בו פסול. רבי יהודה אומר, אף אשה אחרת מתקינין לו, שמו תמות אשתו ...

{שם מ"ה}: מסרוהו זקני בית דין לזקני כהנה, והעלוהו לעלית בית אבטינס, והשביעוהו ונפטרו והלכו להם. ואמרו לו, אישי כהן גדול, אנו שלוחי בית דין, ואתה שלוחנו ושלוח בית דין, משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה, שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך. הוא פורש ובוכה, והן פורשין ובוכין.

כשהיה הכהן גדול נכנס לקדש הקדשים, אומרת הגמרא, היו מלבישים אותו בבגדי בד ששווים היה אלף ושמונה מאות זוז – וזה למה? כדי שידע מה כובד המשא שהוא נושא על כתפיו!

אומר הירושלמי {יומא פ"א ה"ח} – כתיב {ויקרא טז} וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. אפילו אותן שכתב בהן דמות פניהם פני אדם היינו המלאכים לא יהיו באהל מועד.

פירוש הדבר, הקב"ה מתייחד עם הכהן הגדול ביום הכיפורים, בקדש הקדשים!

מספרת הגמרא {מסכת יומא לט, ב} – תנו רבנן: אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם: בשנה זו הוא מת. אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר להם: בכל יום הכיפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויצא עמי, והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי. אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת.

נשאלת השאלה – איך יכול להיות שעם שמעון הצדיק נכנס 'זקן אחד', והרי אומר הירושלמי שאפילו למלאכים אין רשות להיכנס לקדש הקדשים בזמן שכהן גדול נכנס?

אומר התוספות ישנים בשם הירושלמי, שזו היתה השכינה בכבודה ובעצמה!

אומרת המשנה {שם פ"ז מ"ד} – קדש ידיו ורגליו, ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן, ולבש, וקדש ידיו ורגליו. נכנס להוציא את הכף ואת המחטה. קדש ידיו ורגליו, ופשט וירד וטבל, עלה ונסתפג.

הביאו לו בגדי זהב ולבש, וקדש ידיו ורגליו, ונכנס להקטיר קטרת של בין הערבים ולהטיב את הנרות, וקדש ידיו ורגליו, ופשט. הביאו לו בגדי עצמו, ולבש. ומלוין אותו עד ביתו. ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש.

נשאלת השאלה – ולמה היה עושה יום טוב?

אומר הרמב"ם {פירוש המשניות} – לפי שהרבה פעמים מתים כהנים גדולים בקדש הקדשים אם לא היו ראויים או אם ישנו דבר ממעשה הקטורת.

על עבודת הכהן גדול שהיתה נעשית אחת לשנה, עומד החפץ חיים בספרו שמירת הלשון:

כותב החפץ חיים {שם ח"ב פ"ה} – ויותר מזה נוכל לראות דבר נפלא ונורא מאוד שהכהן גדול כשהוא נכנס פעם אחת בשנה בבית קדש הקדשים עבודה הראשונה שלו קודם קבלת דם הפר וזיקתו היה הקטרת הקטורת, כדכתיב בתורה ואיתא ביומא {דף מ"ד} שהקטרת היה מכפר על חטא הלשון וכמו שאמרו שם "יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי". מזה נוכל להבין גדול קלקולו של הלשון שהגיע עד בית קדש הקדשים לפני ולפנים ושם צריך לזה הכהן גדול שהוא האיש המקודש מכל כלל ישראל והוא יראה לכפר שם לפני ה'. גם נוכל ללמוד הנהגה ישרה שבבוא האדם לתקן את עניניו ולשוב בתשובה לפני ה' על חטאותיו, תחילת הכל צריך לראות ולתקן דבר זה והיינו חטא הלשון ואז יקובל תשובתו כמו שמצינו אצל כהן גדול שקודם בואו לכפר עון טומאת מקדש וקדשיו אף שהוא ג"כ עון כרת, מ"מ צינתה התורה אותו לתקן מתחלה לכפר על חטא הלשון ע"י הקטורת.

יוצא א"כ, כל עבודת הכהן גדול בקדש הקדשים – באה לכפר על חטא הלשון!

עפ"י הדברים הללו, נוכל להבין יסוד נפלא: כותב הגאון מוילנא, ששני השעירים של יום הכיפורים, הם כנגד שני הציפורים שמביא המצורע לטהרתו. כמו שבציפורים א' נשחט וא' משתלח – כך השעירים, א' נשחט וא' משתלח.

כותב הגאון מוילנא, ששני השעירים של יום הכיפורים, הם כנגד שני הציפורים שמביא המצורע לטהרתו. כמו שבציפורים א' נשחט וא' משתלח – כך השעירים, א' נשחט וא' משתלח.

יוצא א"כ, כל עבודת הכהן גדול בקדש הקדשים – באה לכפר על חטא הלשון!

עפ"י הדברים הללו, נוכל להבין יסוד נפלא: כותב הגאון מוילנא, ששני השעירים של יום הכיפורים, הם כנגד שני הציפורים שמביא המצורע לטהרתו. כמו שבציפורים א' נשחט וא' משתלח – כך השעירים, א' נשחט וא' משתלח.

הכלים נשברו והמוכר הפליא בי את מכותיו, עד מהרה נגררתי לבית המשפט. השופט הריץ לשוק שמאי שהעריך את הנוק שעוללתי... אחד עשר זהובים. הגעתי אפוא לביתי חבול ומושפל וחסר אחד עשר זהובים.

אז ידעתי כי צדק רבינו וכי גדול אלקיננו. עוד אמש נגשתי לבית ידידי יעקב אבודרהם ובקשתי את מחילתו. אחר כך פניתי אל רבנו ושיתפתי בסוף הסיפור.

נרגש ירד נפתלי עזריה מהבימה, ורבי יחיאל פתח בסדר התקיעות.

כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקיננו

בהמשך השירה אמר לנו משה 'כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקיננו' ודרז"ל שביקש מהם שיאמרו על כל ברכה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. וכן פרש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם אחר כל ברכה שבמקדש. והוא פלא שהוא אמר הברכה והם אמרו ברוך שם, מדוע לא אמר משה 'ברוך שם', האם מדין שאין המברך עונה על ברכתו, הרי זה לא אמן אלא ברוך שם.

ואי במג"א סי' תרי"ט שביזה"כ אומרים ברוך שם בקול רם, כי משה רבינו גנב ברוך שם מהמלאכים, [וכן אי' בפיוט יזה"כ לאחר הוי"ו, שברוך שם הוא שירת המלאכים] וכיון שזו גניבה, לכן אומרים אותה בחשאי כל ימות השנה, אך ביה"כ שכולנו מלאכים מותר לנו לומר בקול רם, שהמלאך יבין שמותר לנו לומר ברוך שם כי גם אנו מלאכים ביה"כ.

ופי' החת"ס בדרך הלצה, כיון שמשה רבינו הוא הגנב בעצמו, הרי הוא אסור לו להשתמש עם הגניבה, בוצע בך, לכן הוא אינו אומר ברוך שם, אך בבני ישראל הוא כבר שינוי רשות, אנו לא גנבנו, משה גנב והעבירה לנו, ולכן אנו אומרים ברוך שם והוא לא. ואע"פ שאמרו בגמ' פרק מרובה ששינוי רשות מהניא רק לאחר יאוש, והאם נתייאשו המלאכים מברוך שם, והרי מבואר בסי' תרנ"ט מג"א סק"ב, אלא שדבר שיוּרד מלמעלה, אינו חוזר לשם, כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב, וכן אמרו בגמ' דאין מחזירים דבר למעלה, ולכן אין בזה איסור גניבה, שאם אחד גונב דבר שהדבר שוב לא יחזור לשם, בוודאי שינוי רשות קודם. וכיון שגנב מהם משה את הברוך שם, שוב אין להם את השירה הזאת לעולם. הרי זו גניבה אמיתית ונצחית. המלאכים מחפשים מיהו הגנב, ואין יודעים כי אנו אומרים זאת בחשאי. ולכן לא אמר משה 'ברוך שם' בתורה, שהוא היה הגנב בעצמו...

עכ"פ כיון שהמלאכים התייאשו שהם מרגישים שזה ירד כבר למטה ושוב לא יחזור למעלה, לכן אנו כן יכולים לומר 'ברוך שם' ברווח, שזה כבר לאחר ייאוש ושינוי רשות.

זה שאמר משה 'יערוף כמטר לקחי', הגניבה שמסרתי לכם לומר ברוך שם, הוא לאחר יאוש, שהוא כמו מטר שאינו חוזר למעלה, לכן כי שם ה' אקרא הבו גודל, ותאמרו ברווח ברוך שם, כי כבר היה יאוש ושינוי רשות. אך אני איני יכול לומר כך.

(הגרמ"י רייזמן - י"ב תשרי תשע"ז)

כי דור תהפכות המה בנים לא אמון במ (לב, כ)

הכוונה אפשר לומר על דרך המוסר כי דרך האנשים להמנע מן הצדקה באמרום שאין להם ליתן, אבל באמת הוא בהיפך, מפני שאינם נותנים - אין להם ליתן, כי הצדקה היא המפתח לשפע, ובאם זורק את המפתח במה יפתח האוצר?

זה "כי דור תהפכות המה" הם מהפכים הסדר, ומונעים עצמם מן הצדקה, מפני שאין להם, והיה טוב יותר ליתן ואז היה השי"ת משפיע להם כפל כפלים, אבל המה "לא אמון במ" אינו בהם אמונה להאמין שבזכות הצדקה יעזרו ד' ויפתח להם אוצרו הטוב (חתן סופר)

ה לה' תגמלו זאת (לב, ו)

כתב הערוגות הבושם בפסוק 'ה' - לה' תגמלו לזאת'. ומובא באבן עזרא בשם ספר מאזנים לרבי שמואל הנגיד דאות ה' נתברר שהיא אות לבדה, וכן אומר הבעל קורא ה-לה' תגמלו זאת, ואין כדבר הזה בכל התורה כולה. [בגד - בא גד, שם האות א' נעלם, אך כאן יש תיבה שלמה של ה] והוא חידוש פלא.

וביאר הערוגות הבושם ע"פ דברי התרגום 'עם נבל ולא חכם, עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו' ואמרו חז"ל בגמ' מנחות דעוה"ו נברא באות ה' ובעוה"ב באות י', כי עוה"ז הוא כמו אכסדרה מי שרוצה לצאת מדרך הישר יכול לצאת, ומאי טעמא תלוי רגל הה' שאם הוא רוצה לשוב בתשובה יכול לעלות מהחלון העליון, ואינו יכול להכנס מלמטה ממקום שנפל, כי לא אסתיעעא מילתא, רק צריך פתח מיוחד לבעלי תשובה. הרי שצורת אות ה' מורה על תשובה,

לנפש" מומחש רעיון זה: על בימת בית הכנסת פריס עמד רבינו יחיאל מבעלי ה'תוספות', עטוף בטלית, אוחז בשופר.

המתפללים המתנינו ברטט לאמירת הברכות ולתחילת התקיעות, אלא שהפעם החליט הרב לשנות מהסדר הרגיל.

לפתע הפנה את ראשו והזמין בתנועת יד קלה את אחד האנשים לגשת אליו. חיש מהר פילס לו האיש דרך בין המתפללים, והתייצב לצדו של רבי יחיאל. זה היה נפתלי עזריה, צורך זהב ידוע בקהילה.

"על אף גודל השעה, ואולי דוקא בשל כך", פתח רבי יחיאל "מצאתי לנכון לשתף את כולכם בסיפור בעל לקח חשוב שתחלתו לפני שנה וסופו אמש. לפי סיכום מוקדם עם אחד מגבורי המעשה, ידידנו ר' נפתלי, אזמין אותו כעת לספר לכם את השתלשלות הדברים".

הכל הביטו משתאים ברב ובצורך, סקרנים לשמוע את הספור. נפתלי היה נרגש. הוא בלע את רוקו, השתעל שעול נבוך והחל בסיפורו:

ודאי מכירים אתם את שכני הטוב, עמיתי למלאכת הצורפות, יעקב אבודרהם. ובכן, ימים אחדים לפני ראש השנה שעבר שבנו שנינו מהעבודה, והאזנו לשיעור תורה. בשיעור למדנו את דברי הגמרא, כי "מוזנותיו של אדם קצובים לו מראש השנה".

הדברים עוררו בנו התעניינות מיוחדת. בשיחה בינינו עלתה ההצעה להתענות תענית מיוחדת ולבקש מהקדוש ברוך הוא כי יגלה לנו כמה תהיה פרנסתנו בשנה הבאה.

כך עשינו, יומיים לפני ראש השנה צמנו וצפינו לאות כלשהו משמים. כלילה האחרון של השנה ארע הדבר, כל אחד ואחד מאיתנו חלם כמה כסף ירויח בשנה הקרובה. כשנפגשנו בבוקר ספרנו איש לרעהו בהשתאות את חלומותינו. חברי יעקב חלם כי בשנה הבאה ירויח מאתים זהובים. ואילו בחלומי שלי ראיתי כי ארויח רק מאה וחמשים זהובים.

החלטנו לפנות אל מורינו ורבינו ולספר לו על התענית ועל החלום. "אם לעצתי תשמעו", אמר, "כתבו במשך השנה הבאה כל הכנסה קטנה כגדולה, שתבוא לכם". כמובן שקבלנו את עצתו ונהגנו על פיה.

יום אחד נתגלע בינינו ויכוח חריף סביב סחורה שרכשנו בשותפות ומכרנוה ברוח נאה. כשבאנו לחלוק ברווח טען יעקב חברי, כי השותפות בעסקה היתה על דעת כן שנחלוק ברווחים שווה בשווה. לעומתו טענתי אני, כי מכיון שהשקעתי ברכישה שני שלישים ואלף הוא השקיע רק שלישי, יש לחלוק את הרווחים גם כן על פי אותי יחס.

פנינו לרב שיפסק דין תורה. "בידי מי נמצא עתה הרוח מהמכירה?" שאל, הכסף היה בידי יעקב. "האם יש לכם עדים או שטר על העסקה שעשיתם?", הוסיף הרב לחקור. לא היו עדים ולא היה שטר. "אם כן יעקב הוא ה'מוחזק' ועל נפתלי להביא ראיה לדבריו, באין לנפתלי כל ראיה, ישבע יעקב כי דבריו אמת הם ויזכה במחצית הרוח".

אבל יעקב מאן להישבע. "דברי אמת לאמיתם, אך להישבע אנני מוכן. ועל כן אוותר על הרווח המגיע לי", אמר. נטל אפוא יעקב לעצמו שלישי מהרווח ומסר לי את שני השלישים הנותרים. הפער ביני לבנינו עמד על עשרה זהובים.

המשכנו כמנהגנו לרשום את כל רוחינו. לפני כמה ימים, בהתקרב ראש השנה, הוצאנו את רשימותינו וסיכמנו את כל ההכנסות. התברר כי יעקב הרויח במהלך השנה, מאה שמונים ותשעה זהובים - אחד עשר זהובים פחות מבחלומי. ואילו אני הרוחתי מאה ששים ואחד זהובים, אחד עשר זהובים יותר מבחלומי.

באנו לפני רבינו וספרנו לו כמה הרוחנו. הוא לא חשב רבות וקבע מיד "ובכן, מסתבר כי בויכוח ההוא על העסקה, חברך הוא שצדק והיה עליכם לחלוק ברווחים שווה בשווה".

"מדוע אפוא הפער הוא של אחד עשר זהובים בשעה שהויכוח בינינו היה על עשרה זהובים בלבד? ניסיתי לעמוד על שלי. תשובת רבינו היתה מוכנה בפיו. "זהוב אחד הוצאתי בשכר הסופר שכתב את כתב התביעה והשליח שקבע לכם זמן לדין", אמר.

ואולם אני לא עמדתי בפתוי, ולא הצלחתי להשלים עם הפסד פתאומי של אחד עשר זהובים, סכום גדול ונכבד. "איני משגיח בדברי חלומות", הפטרתי, וכדי להשקיט את מצפוני הוספתי "על פי דין התורה שפסק רבינו כפי שפסק ואני זכיתי בצדק וביושר בשני שלישים מהרווחים".

פנינו אל חנויותינו כדי להשלים כמה התחייבויות לחג. פתאום הבחנתי כי חנותו של יעקב הומה קונים ואילו לחנותי לא נכנס איש.

עד הצהרים הרויח יעקב אחד עשר זהובים. סגר את החנות והלך לביתו. סר וזועף פניתי גם אני לביתי. בעוברי בשוק פגעתי בדוכנו של מוכר זכוכית נכרי והפלתי את סחורתו ארצה.

בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויוכלו לענות אמן, שמילת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש הוא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שהיה בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה"לבושים" כמו שסיפר לי חמי זקני מהר"ר אברהם וורטר ז"ל שאשתו היתה נכדת נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה. וכך המעשה: הגאון ר' מרדכי יפה נסע למדינת אטליא לווניצ'א, כדי ללמוד חכמת עיבור החודש אצל החכם אבוהב הספרדי, ולמד אצלו בערך ארבעה חודשים. והיה מקץ ימים ויקר מקרה, תינוק אחד, בנו של החכם אבוהב, בן ה' שנים, בירך על פרי ברכת בורא פרי העץ בקול רם, וכל בני הבית ענו אמן, פרט לר' מרדכי יפה שלא ענה אמן, שלא במתכוון. החכם אבוהב כעס עליו מאד, גער בו בניזיפה גדולה ונידה אותו, הגאון ר' מרדכי יפה המתין ל' יום כפי הדין של נידוי מרב לתלמיד, אח"כ בא אליו ופיסו, וישאלהו מה פשעו ומה חטאתו ומה חרי האף הגדול הזה? השיב לו החכם: ידוע תדע, שאהבה גדולה אהבתך, אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל תדע, שהיית חייב מיתה לשמים בשעה שלא ענית אמן על ברכתו של הילד, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם, ומחילת העוון יהיה לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך כף רגלך תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן, וגם תפרסם את המעשה הנורא שאספר לך:

במדינת ספרד היו קהילות קדושות לפני גזירת תתנ"ו, והיתה שם עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל. ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש את היהודים מעירו כמה פעמים, ובכל פעם האב בית דין שהיה חסיד ועניו גדול שנשא חן בעיני המלך, היה מבטל הגזירה.

והיה היום, כעס המלך על היהודים וציוה לגרשם מארצו. חשובי הקהילה באו לבית הרב ובקשוהו שילך איתם אל המלך לבקש ממנו שיבטל את הגזירה. הרב רצה להתפלל תפילת מנחה לפני לכתם למלך, שהרי ראשית חכמה יראת ה'. אולם שליחי הקהילה הפצירו בו ואמרו: זוהי מצוה רבה של הצלת כלל ישראל, ועתה עת רצון לפני המלך. הרב נאות להם והלך עמהם. ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקוהו וינשקהו. הרב החל לדבר עם המלך בעניינים שונים, בתוך דבריו בא כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ובירך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו וביתנים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפינה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא. ויהי כשמוע הכומר כן, תלש שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר בגללו לא תתקיים הברכה למלך. כשמוע המלך את דברי הכומר ויקצוף מאד על החסיד וחמתו בערה בו. ויהפוך להיות אכזרי כלפי הרב וציוה את עבדיו להורגו ולנתחו לנתחים... ויעשו כן עבדיו, המיתוהו ביסורים קשים וינתחוהו וישימו את הנתחים בתוך שק וישאום לביתו, ואחר כך גירש המלך את כל היהודים מארצו.

חבירו של הרב היה בצער גדול ולא ידע את נפשו, כל ימיו רצה לדעת על מה היה חרי האף הגדול הזה, ומדוע נהרג בשעה שהיה שליח מצוה להציל את כלל ישראל מגזירה רעה. והיה מתענה, בוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד במיתה משונה כזו. ויתבודד בחדר מיוחד ומצטער על הריגת חבירו החסיד. עד שפעם בא אליו החסיד הקדוש כשהוא מתבודד בחדרו, ויחדר חרדה גדולה לקראתו, ויאמר לו, אל תירא, דע לך, מימי לא עשיתי שום עבירה, אלא הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, פעם אחת בירך בני הקטן ברכה על הפת, ולא עניתי אמן אחריו. האריך הקב"ה אפו עד המעשה הזה, כשעמדת לפני מלך בשר ודם ולא ענית על ברכתו, וחרה למלך מאד באותה שעה נתעוררה עלי מידת הדין על שלא ענית אמן על הברכה למלך מלכי המלכים, ודנו אותי על כך. לכן אתה חבירי תספר את המעשה הזה לבנך ולבן בנך ולכל באי עולם ותזהירם על עניית "אמן", ופרח לו. אמר לו החכם אבוהב לרבי מרדכי יפה שיפרסם מעשה זה, ויקראו אותו פעם בחודש להודיע לכל מהו העונש למי שאינו עונה אמן על ברכת תינוק, וכל שכן בביהכ"נ כששליח הציבור מתפלל תפילת שמונה עשרה ואומר קדיש.

(אוצרות התורה)

ואי בספר אור לשמים שהיצר הרע רוצה להראות לנו שאות ה' הוא ח', כאילו אין מקום לחזור פנימה. וזהו החילוק בין חמץ למצה, היצר טוב מראה ה' ויצר הרע מראה ח'.

והעולם אומרים במחזור 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', וכתבו במחזור בטעות 'צום קול ממון', ושכחו לכתוב תורה. הרי בבעלזא אמרו שהתשובה הכי גדולה הוא אביי ורבא, ובעל המחזור מזכיר רק צום קול ממון, וזהו טעות שיש במחזוריים. וגדולי ישראל שכתבו את המחזור אומרים שמקור הדברים, כי צום קול ממון שוה בגימטריא, ושלתם ביחד בגימ' זא"ת. כמ"ש בספר חוות יאיר.

אך בסידור האריז"ל לאחר תפילת שחרית כתוב בפירוש 'בעל תשובה שהיה רגיל לקרוא דף אחד יקרא שנים וריבוי התורה הוא עיקר התשובה' הרי מפורש יוצא מפי האריז"ל שעיקר התשובה הוא לימוד התורה.

זה שצועק משה רבינו 'הלה' תגמלו זאת', מה אתם רוצים להביא להקב"ה בתשובתכם? זאת בגימ' צום קול ממון, ב"ה שיש לכם באמת רשות מהמג"א למעט בעסק התורה ולומר תהלים ולעסוק בתשובה, וכמ"ש הגרי"ז מבריסק שאמר כל התהלים בעשרת ימי תשובה, והנה עכשיו היה לנו מ' ימים שעסקנו בזא"ת, צום קול ממון, עכשיו צועק משה רבינו 'הלה', הרי עיקר התשובה הוא ריבוי התורה, תחזרו בפרשת האזינו לאביי ורבא, עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו, נכון שיש לך עם נבל, יש לך מה לתקן, אך תחזור לעסוק התורה שזהו עיקר התשובה.

(הגרמ"י רייזמן - י"ב תשרי ע"ו)

מאוצרות המגידים

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב, ג)

פירש רש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גדל לאלוקינו וברכו שמו.

רבותינו ז"ל הפליגו מאד בשבח עניית "אמן". כתוב בגמרא (שבת קיט) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.

ופירש המהרש"א: כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה כמו שאמרו כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו של חבירו, וכן אמרו כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ואמר שזה העונה אמן בכל כוחו פותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן. עכ"ד.

הרי לנו כמה מעולה היא עניית "אמן" ככוונה שהרי בשביל דבר קטן כזה פותחים לפניו כל חדרי גן עדן, יותר מצדיקים וחסידים אשר עמלו וטרחו בעבודת ה' בכל ימיהם.

עוד אמרו במדרש (ד"ר פז) כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא טרף דעתו, יענה, למה? מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישאל עוניו ע"כ. הרי שאין דבר חשוב לפני ה' כעניית אמנים.

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן וצ"ל משגיח דשיבת קמניץ אמר פעם חזיון בענין עניית אמן ככוונה וכו' דבריו:

בחוץ לארץ נהוג שהמזומן לחתונה צריך לאשר שהוא משתתף בשמחה, ושולחים לו כרטיס כניסה. פעם, סיפר הרב שטרן, שכחתי לשלוח הסכמתי להשתתף בחתונה, אך חשבתי, ודאי גם ללא כרטיס אכנס. אמנם לא כך היה, בהגיעי לאולם לא נתן לי השומר להכנס ללא כרטיס... הסברתי לו שאני ידיד נאמן לבעל השמחה, ואכנס לכמה דקות, אך לא עזר לי... וחזרתי כלעומת שבאתי.

כך, אדם המגיע לאחר מאה ועשרים לבי"ד של מעלה, נידון לגיהנם, וסובל שם קשות בשבעה מדורים, ובי"ה אחר י"ב חודש יוצא משם והולך בשמחה למקומו בגן עדן, ובפתח גן עדן עומד מלאך ומבקש 'כרטיס כניסה', מתפלא האדם: האם גם כאן קיים מושג של כרטיס כניסה? היכן המקום והארמון שבניתי לעצמי מהמצוות? עונה לו המלאך מקומך שמור בפנים... אך אין כניסה ללא כרטיס... מהו הכרטיס? נאמר בפסוק "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרא אמונים אלא "אמנים" מי שעונה אמן ככוונה, נפתחים לו שערי גן עדן, וללא זה השערים נעולים ואין כניסה... נורא למתבונן. כתוב בספר "ווי העמודים" (פ"י בסופו) כל איש מישראל ששומע ברכה מישראל מחויב לענות אמן, אפילו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חייבמיתה, וסימן "אמן" נוטריקון אני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחויב למסור נפשו על עניית אמן. וכל איש מישראל מחויב לומר הברכות

בדרך הדרוש

מדקדקים למה קרא אותו כאן הושע ולא יהושע. נ"ל

הוא הושע בן נון.

כי שם זה נתן לו לרמוז ה' יושעך מעצת מרגלים [במדבר] אין חטא בא על ידו,

יג, טז, והיינו שצריך סעד לתומכו,

ולכן עתה שנכנס יהושע תחת משה להיות מנהיג
ישראל תו לא היה צריך לסעד,
והיינו הוא והושע בן נון, כנ"ל וק"ל: (כתב סופר)

ורבך מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פניני אמונים

פניני אמן ותפלה על הפרשה

האזינו השמים פדי שתשמע הארץ

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

דרש הרבי ממונקטש בעל הדרכי תשובה:

ידועים דברי האר"י הקדוש (לקוטי תורה תהלים סה ג) כי אף שהקדוש ברוך הוא יודע מחשבות, הצטיינו להוציא את מלות התפלה בפה ולא רק להגידן בלב, זאת כדי שיראו אחרים וילמדו אף הם להתפלל כמנוג.

סוד זה נרמז בפסוק שלפנינו: "האזינו השמים - אף שבשמים מאזינים לרחשי הלב, ואדברה" - בפי, כדי ש: "ותשמע הארץ אמרי פי" - שיושבי תבל ישמעו את תפילתי וילמדו ממני להתפלל.

באופן נוסף דרש הדרכי תשובה פסוק זה:

כאשר הקהל - יושבי הארץ - רואים שמן השמים מאזינים לתפלות הצדיק, ובקשותיו מתקבלות, מתיקר כבודו בעיניהם. מתוך כך הם מטים אזניהם לדברי מוסרו והדרכתו ומקבלים אותם בלב שלם. לזאת בקש משה רבנו: "האזינו השמים ואדברה", שפאשר יאזינו מן השמים לדברי תפילתי, אף יושבי הארץ ישמעו לי: "אמרי פי" כאשר אלמדם ארחות חיים.

תפארת בני

אם תשמע הארץ יאזינו גם השמים

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

דרש הרבי בעל בית אברהם מסלונים:

הרוצה שמשמים יאזינו לתפלתו, יקפיד על: "ותשמע הארץ" - שגם הגוף הארצי ישתתף בתפלתו, בכך שיעורר את לבו להתבונן ולהקשיב למלות התפלה היוצאות מפיו.

בית אברהם

תפלה העושה פרות פטל

"יערף פמטר לקחי תזל פטל אמרת" (לב ב)

פרש האבן עזרא:

בדבריו אלו התפלל משה רבנו שדבריו יחדרו ללבותיהם של ישראל ויעשו פרות, כטל ומטר שאינם חוזרים ריקם, אלא משקים את האדמה ומצמיחים פרות.

ברכה בקול - ברכה משלמת

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" (לב א)

אמר האדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא:

הרוצה שיאזינו בשמים לתפלתו, יקפיד לברך בקול - "ותשמע הארץ אמרי פי", כי רק כך יוכלו השומעים להשלים את ברכתו בעגית אמן. תלקח יהושע

על הנאת הלמוד נתן לברך לעולם

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב ג)

במסכת ברכות (כא א ע"פ רש"י שם ד"ה פי) למדו חכמים את חיוב ברכת התורה מפסוק זה כך: בטרום פתח משה בשירת האזינו אמר לישאל: "כי שם ה' אקרא" - כאשר אברך את ברכת התורה לפני שאעסק עמכם בדברי תורה, אתם הבו גדל לאלקינו" - בעגית אמן אחריה.

בכל בקור אנו מברכים שתי ברכות על מצות תלמוד תורה: "לעסוק בדברי תורה" ו"אשר בחר בנינו" רבי מרדכי יפה בעל הלבושים מבאר, שכפי שהעולה לתורה מברך שתי ברכות: אחת לפני הקריאה ואחת לאחריה, כך הברכה הראשונה שאנו מברכים מידי בקור היא על סיום הלמוד של יום האתמול [שלא היה בידינו לברך על כך אמש, לפי שמחייבים אנו ללמוד עד שתחטפנו שנה], והברכה השניה היא הברכה שלפני למוד התורה של אותו יום.

הוסיף וכתב הלבושי:

היו שהקשו על דברי, והלא הלכה היא שאין האדם יכול לברך ברכה אחרונה, לאחר שעבר זמן שעור עכול מאכילת המאכל שעליו הוא מבקש לברך (שו"ע או"ח קפד ה), כיצד אפוא נתן לברך בבקור על למוד יום האתמול?

והשבתי כי אין להשוות בין הדברים, לפי שהנאת האכילה אכן מסתיימת עם העכול, ואולם למוד התורה נותר למזכרת נצח. פתוב (תהלים ט:ט): "ותורתך בתוף מעי", לפיכך נתן לברך על הנאה זו גם ביום המחרת.

לבושי או"ח עו ובהג"ה שם

ז' קריאות וכ"ה עליות בפסוק אחד

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב ג)

כתב החיד"א שפסוק זה שמנונו למדו חכמים ברכות כא א) מקור לברכת התורה, רומז לתקנת קריאת התורה בכל הזמנים שקבעו חכמים שיט לקרא בהם:

שבע תבותיו רומזות לשבעת הזמנים שבהם קוראים בתורה: שני, חמשי, שבת, ראש חודש, חל המועד, יום טוב ויום הכפורים. עשרים וחמש אותיותיו רומזות למספר הכולל של העולים לתורה בכל הזמנים שבהם קוראים בה: שלושה - בשני וחמשי, ארבעה - בראש חודש ובחל המועד, חמשה - ביום טוב, ששה - ביום הכפורים ושבעה - בשבת קדש.

פסא רחמים מסכת סופרים יו

להודות על הזכות להודות

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב ג)

פרש רבי חיים מטשרנוביץ:

במסכת סוטה (מ א) אמרו חכמים: "בזמן ששליח צבור אומר מודים, העם מה הם אומרים? אמר רב: מודים אנחנו לך ה' אלקינו על שאנו מודים לך", ופרש רש"י (שם ד"ה על): "על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך".

סוד זה נרמז בפסוק שלפנינו: "כי שם ה' אקרא" - על עצם העבדה שזכינו לקרא בשם ה' בהודאה ובתפלה, "הבו גדל לאלקינו".

באר מים חיים

עשרים ואחת או שמונים וחמשי

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב ג)

מתחלת פרשת האזינו ועד להזכרת שם ה' בפסוק זה יש עשרים ואחת תבות ובהן שמונים וחמשי אותיות. וכתב בתרגום יונתן שמושה רבנו המתין בכונה כשעור זה לפני שהזכיר את שם ה'.

רבי אריה ליב גורדון צ"ח בחבורו תקון תפלה עבדה התואמת להפליא לדברי התרגום יונתן: בסדר הקדשה לפי נסח אשכנזי [נקדש את שמה...] נאמרות עשרים ואחת תבות לפני הזכרת שם ה', אולם אין בהן שמונים וחמשי אותיות. לעמת זאת בנסח ספרד [נקדישך ונעריצך...] יש שמונים וחמשי אותיות לפני הזכרת ה', אולם מאידך יש יותר מעשרים ואחת תבות.

סדור אוצר התפלות עמ' קסג

"עבודת ישראל"

ילדי עירו היו אומרים בפניו ברכות השחר, כל אחד בתורו, והוא ענה אחריהם אמן. נוהג היה המגיד מקוז'ניץ להעניק מטבע לכל ילד שאמר בפניו ברכות השחר, כדי להרגילו להתמיד במנהג זה (ילקוט עבודת ישראל עמ' רכג).

המגיד מקוז'ניץ

יד בתשרי תקע"ה

ביום שני, ערב חג הסוכות, לחול יום השנה המאתים ושבע לפטירתו של המגיד מקוז'ניץ, רבי ישראל ב"ר שבתאי הופשטיין ז"ע, בעל העבודות ישראל ותלמידם של המגיד ממזריטש ובעל העם אלימלך.

מאמר חוקי מיוחד לראשית השנה

ההשקמה בבקר - סוד הצלחת היום

בכל בקר בברייתא דאלו דברים, אנו מונים את הדברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והשן קצת לו לעולם הבא, וביניהם "השקמת בית המדרש שחרית וערבית".

ה'סדר' בעבודת ה' ק'קשר של מרגליות

רגיל היה המשיג רבי ירחם ממיר, להמחיש בשם רבו הסבא מקלם את השיבות ה'סדר' בעבודת ה', לקשר הנעשה בשלישית של מרגליות; אך שבוצא העקר הו המרגליות, והקשר טפל להן, השיבות הקשר פה רבה, שהאל אם תירו את הקשר יפלו כל המרגליות ארצה.

כזו היא חשיבותו של ה'סדר' בעבודת היום; הוא השומר את כל הקנינים שרוכש האדם בעבודת יומו. על פן אם הוא מקפיד לקום משנתו בזמן קבוע, ועל ידי כך להתפלל בזמן קבוע, אך כל תורתו, תפלותיו ואמונותיו יעשות בדרך של סדר וקביעות, ורק כך יכול הוא להיות בטוח שהקנינים הרחוקים שרכש בעבודת יומו ישמרו בנפשו לגבש (דעת הגר"י במדבר עמ"י).

אף המשיג ה"י" ויגשטיין, מגדולי תלמידי קלם, הקפיד מאד להשכים הזמן קבוע כדי להתכונן לתפלה. רגיל היה לומר שייחיותו, שתפלה בלא הכנה אינה תפלה, ואם לא באים אליה בזמן לא יכולים לכוון כראוי. מתוך כך אף הוא עצמו נזהר לבוא תמיד זמן רב קודם התפלה, להתכונן כראוי ולפתח את התפלה כסדרה באמונית ברכות השחר בקול ובכונה. תלמידיו מעידים כי מעולם לא אחר לתפלה, וזאת פעם אחת, בתקופה ששיבת מיר שהתה ב"י"א, היה זה כאשר לו המשיגין בחדר ששכרו לו באכסניה, ובבקר מצא נוצות שיצאו מהשמיכה שהתנסה בה.

כיון שחשש שזמא ארע הדבר מחמתו ויפשל באסור גזל, טרח ללקט את הנוצות אחת לאחת, ומתוך כך אחר באותו היום לתפלה.

עוד ספר שבמשיך תקופה ארכה ממן בעפל עוזרת בית למשפחת אברך, כפל מעלה ממקורביו, כדי שתשהה עם ילדיו בשעת הבקר וכך יוכל היה לבוא לתפלה בזמן (מופת 'חוקאל' עמ"י מז-מה).

סגולה לאריכות ימים

במסכת אבות (א) מנו את "שנה של שחרית" בין הדברים ש"מוציאין את האדם מן העולם". מאידך, הפשטים בבקר לתפלה ושוהה בה מתחללות ועד סופה, סגולה היא בעבודת לאריכות ימים. כפי שהובא בגמרא (ברכות ח א) שבאשר ספרו לרבי יוחנן שקמיים זקנים בבבל, תמה על כך, שהאל הבטיח התורה (דברים יא כא): "למען ירבו ימיכם" ונאמרה רק "על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם" - בארץ ישראל? אך כשספרו לו שהזקנים אלו מקפידים להשכים ולהעיר בבית הפנסות נחה דעתו, שזכו לאריכות ימים מכח ההנהגתם זו.

על מרן ה"סו"ת ספר כי כשבא לפניו אברך צעיר וספר לו כי פיון שהגיע לגיל שבו נפטר אביו, חושש הוא לחיות [כדברי המדרש (ב"ר תולדותיה יב): "הגיע אדם לפרק אבותיו... יזאג מן המיתה"], יעץ לו ה"סו"ת פל על פי דברי הגמרא האמורים שיקפיד להשכים לתפלה ולהיות בה מתחללת עד סופה (אבות סו"ת גדול' עמ"י נג).

רבי שבתי הכורף דבוק בתפלתו

מעשה היה בסגורן של ישראל, הרה"ק רבנו לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, שישב לצד המגיד הרב הקדוש רבי ישראל מקוניניץ זיע"א. בתוך נעם ש"ח דבריו העלה בפניו ש"יחו את התמיהה המתבקשת: כיצד זכה אביו, רבי שבתי הפושטין הכורף שיהיה איש פשוט ותמים, לבן גדול שכמוהו אשר האיר את עיני העולם כלו?

המגיד הקשיב לשאלה וחיך פשט על שפנותיו; "אכן, הודי פשוט ותמים היה אבי", אמר, "אף עם כל זאת היה חסיד ומדקדק במצוות. אם ברצונכם לשמע מעשה שיש בו כדי להסביר את גדלותו, איכל הצביע על המעשה דלהלן:

העיר אוטרובוצה שרויה היתה באבל; החנן דמתא, אהוב הקהל, הלך לעולמו זמן ושבוע ימים, כשהוא מותר אחריו חלל רים. היה זה למחרת ראש השנה, ועוד בטרם תמו ימי האבל מהרו בני הקהלה למסע חפזים אחר כך ראוי שימלא את מקומו של הלסע מנוח בתפלות היום הקדוש.

המלאכה היתה קשה. לא נבקל נתן היה להשיג אדם בעל טעור קומה הראוי למלא את מקומו של החנן הגדול ששמש בקדש עד עתה. שמותו על ידו, ולא נמצא המעמד המתאים.

אל החלל הרים הלזה בחר להכנס לא אחר מאשר מוניש החיט.

מוניש זה גדל באוטרובוצה מראשית שנות ילדותו. כילד מן המניין נשלח למד בחדר, אולם עד מהרה נוכחו הוריו לראות כי בנם אינו מסוגל לשבת וללמד לאורך זמן. הוא העביר את מחנכיו תלמות, ובלית ברירה החליטו הוריו כי מוטב יעשו אים ונתנוהו לבעל מלאכה שילמדו מקצוע, וכך יחזיקו אותו לכל הפחות מהבטלה.

גלב כבד נלקח מוניש לביתו של החיט שגעתר להקסיקו כשוליה וללמדו את רזי המקצוע. הפעם מוניש לא אכזב, והוא עשה חיל במלאכת החיטות. בשנים הראשונות שמש כעוזר לחיט, אך אט אט רכש את רזי המקצוע והחל לעבד כקצמאי.

בגיל שמונה עשרה כבר יצא שמו למרחוק כחייט ממחה אשר אין לו מתחרים. נגידים ושושי ארץ שחרו לפתחו, וקהל לקוחותיו היקרותי התרחב בכל יום ויום. מוניש הלך והתעשר, וכבד בלב הלכה נאותו ונדלה. שוב לא היה נאה לו לדור בין אחיו היהודים, והוא רכש לעצמו דירה בשכונת הנכרים, סמוך ונראה לקוחותיו האגמים שהיו יוצאים ובים בביתו כפתור שלום.

לדאבונו לב, התרחק מוניש מאחיו היהודים אף בהליכותיו. הוא התאים את הנהגותיו ואת מלבושיו לשביבה הגויית שבה דר ונחן כמעט לחלוטין את הדת ואת אחרותה.

כשרון מולד היה לו למוניש עוד משחר של ילדותו, והוא לא זנח אותו מעולם ואף השתמש בו בכל עת מצא.

מוניש אהב וגם ידע היטב לשייך. אף בסביבתו הגויית הכירו הכל בכשרונו זה, היות שתידי היו שפתיו דובבות שירים, פאיטים ומזמורים. תוך כדי עבודתו, כשהמחטים תחובים בפיו, היה הוא מסגלל בקולו ומנגים באניו שמעוניה שהזדמנו לחדרו לצורך מלאכתו. אך לא פעם הצטרפו למאזיניו גם אחרים בלתי קרואים... עוברי ארח הקשיבו לו חרט מתחת לחלונות ביתו, לאחר שזנשאבו כמטטה קסם אחר השריה העגנה, ורוו ענג מצליליה.

כאמור, היה זה בעשרת ימי תשובה כשהתקבלה הידיעה על פטירתו הפתאומית של שליח הצבור. בני הקהלה התארגנו למצא ממלא מקום ראוי, אולם לבינתים, ישב מוניש בחדרו והגה תכניות.

לבסוף גמלה ההחלטה בלבו. הוא החיש פעמיו לעבר ביתו של הפורץ הממנה על המחוז, ידיו משכבר הקימו. מוניש ידע כי בדרכי שלום לא יאותו בני הקהלה למנותו ביום פגים ואפן, על פן החליט לנקט תחבולה מתחכמת.

בסוד עבדי' חלק א ספור יא

{ אז נדברו }

יום הכיפורים תשפ"ב | לסדר: "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם" | גליון מספר: 528

הצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון
בשירות פקס באמצעות
שיחת טלפון:

☎ 0795319191

רוצה שעוד אנשים יקראו,
כסוף, את העלון?

קדימה!

זה זמן להצטרף לשותפות
בה"ק להחזקת העלון..

ותהפוך שותף קבוע

בזכויות החזקת העלון!

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בנק פאני

סניף 182

חשבון 747815

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

תודה מראש!!!

גמר חתימה טובה
לקוראינו היקרים ולכל
בית ישראל!

איפה מצינו התרחבות גבולות הקדושה... אבל באמת???

שבוע שעבר ביום שני עם חשיכה השבת פרשה כנפיה על ארץ ישראל... שבת הארץ... הייתי מוכרח לחוש ולנשום את זה מלא ראיתי... יצאתי מבית הכנסת מיד לאחר "אחות קטנה..." יצאתי לאויר... יצאתי לפגוש את האדמה... דרכתי עליה ו... ותנחש מה הרגשתי???

לא הרגשתי כלום!!!! מה שנכון נכון... לא הרגשתי כלום... אבל תתפלא למוע... זה לא הפריע לאדמה להתקדש בקדושת שנת השמיטה... ההרגשה שלי לא משנה את החלויית דין שמיטה... ארץ ישראל התמלאה באויר זך וטהור של שבת הארץ... שללא ספק יש לזה השלכות על ההשגה שלנו בתורה ובעבודת ה'... ובמקביל יש לזה השלכות על התובענות שיש כלפינו בהתנהגות שלנו בארץ אשר עיני ה' אלוךך בה... צריך לדעת שכמו ששבת קודש זה צינור השפע שכל הששה ימים מתברכים ממנו... ככה שבת הארץ זו אותה בחינה...

כלומר: הסיבה שבשבת קודש אנחנו צריכים לפרוש מל"ט מלאכות... כי כעת ה"תור" של ה' להשפיע ולהריק את השפע המקורי לכל השבוע ולכן אנחנו צריכים להסתלק מהזירה... כדי לא להפריע... אחרי שה' השפיע את השפע... כעת אנחנו נכנסים לתמונה של חובת ההשתדלות במשך הששה ימים... על אותו משקל: שנת השמיטה זו השנה שבה הקב"ה מצוה את ברכתו עלינו!! כעת השפע מגיע ישירות מה'... וכשהשפע מגיע ישירות מה' כאן אנחנו צריכים להסתלק... כדי לא להפריע... זו הסיבה שגם בשנת השמיטה יש איסור מלאכה... הההלו... אל תפריע... אל תתערב לה' בהשפעת השפע... כעת אתה רק יכול להפריע... (ניסית פעם לעזור לרופא שיניים בעבודה?? הילד שלך ניסה פעם לעזור לך לסחוב?? נכון אתה מוותר על העזרה?? כמוכן שהדוגמאות חיוורות מאוד...) על החיות הקודש כתוב: "בעמדם תרפינה כנפיהם!!" כלומר: כשהחיות הקודש עומדים לפני ה'... הכנפיים שלהם מתרופפות... כי כעת ה' משפיע דרכם ולכן הכנפיים שלהם מתכנסות כי כשה' משפיע הם לא מתערבים...

זו העבודה שלנו בשנת השמיטה בכלל ובשבת קודש בפרט: בעמדם תרפינה כנפיהם!!! להתרפות... להוריד כנפיים... לישא את העיניים לשמים באמונה תמימה ולדעת שכעת אנחנו ניזונים היישר מהמקור... אה... זה לא כ"כ רלוונטי בשבילנו?? סו"ס אנחנו לא חקלאים?? אבל אז מה... שנת השמיטה זה קדושה!!! קדושה זה משהו שמקרין לכל הכיוונים!!! זה ההבדל בין קדושה לטהרה... טהרה זה משהו נקודתי... טהור טהור והטמא טמא... טהור כל היום צריך לברוח מהטמא שלא יטמא אותו... אבל כשמדובר בקדושה?? קדושה זה משהו שמקרין!!! אי אפשר להישאר שאנן מול קדושה...

שמעת פעם על מושג שנקרא "התרחבות גבולות הקדושה"?? אני לא יודע מאיפה נלקח המושג הזה... אבל היום משתמשים הרבה מאוד במושג הזה... בכל מצינו של קהילה אתה רואה את הכיתוב: נטלו חלק ושותפות בהרחבת גבולות הקדושה בקהילתנו...

אבל תכל'ס זה בסה"כ לשון מושאלת... (כי המילה קדושה לא כ"כ קשורה כאן... תגיד תורה... יידישקייט... תגיד טהרה... מקוואות... תגיד הלכה... אבל עזוב... לא באתי כאן להיתפס על מילים...) אבל אתה יודע איפה המקום היחיד בתורה שבאמת מצינו מציאות עובדתית של התרחבות גבולות הקדושה?? רק בקדושת שביעית!!!! למי שיודע... בפירות שביעית יש הלכה מיוחדת שאין אותה בשום דבר אחר בתורה... **שביעית תופסת את דמיה!!!** מה הכוונה תופסת דמיה?? העניין הוא כך: לדוגמא: פירות מעשר שני הם קדושים... אם חיללת אותם על כסף... הקדושה עוברת מהפירות ל--כסף!! מעכשיו הפרי נהיה חולין... והכסף נהיה קדוש... ככה זה גם בבהמת הקדש שנפל בה מום, אתה מחלל אותה על כסף... הבהמה נהיה חולין והכסף נהיה קדוש במקומה... אבל!!! בפירות שביעית זה שונה!!! השביעית תופסת דמיה, אם אני קונה תפוח של שביעית בשני שקלים... השני שקלים מצד אחד מתקדשים בקדושת שביעית... ומצד שני התפוח נשאר קדוש!! הקדושה לא עוברת לכסף... הקדושה רק מתרחבת... עד עכשיו היה רק תפוח קדוש... ועכשיו נהיה **התרחבות גבולות הקדושה**... הקדושה התרחבה גם לכסף... כזו תופעה אנחנו מוצאים רק בקדושת שביעית!!!!

אז בבקשה... ניקח זאת לתשומת לבנו... קדושת שביעית היא מדבקת במיוחד... עברנו שנה וחצי של מקדם הדבקה מאוד קשה בדמות קורונה... ועכשיו יש לנו פיצוי... יש לנו את קדושת שביעית שהיא גם מדבקת... אבל זו קדושה שמדבקת!!! זה לא מתחיל ונגמר באדמה... אל תהיה תמים... אל תהיה כמו המאומתים האלו שחושבים שהם לא ידיקו... קדושת שביעית מדבקת... את מי?? את מי שמוכן להידבק בה... את מי שמוכן להסתער עליה... את מי שחיליט בעשרת ימי תשובה הזה: אני רוצה לשמוח בשנת השמיטה!! לא להיאנח... אוף שמיטה... כן... יכול להיות שזה יהיה כרוך בעבודה... אבל שנת שמיטה זו זכות... שנת שמיטה זו ברכה... אם היינו מבינים ששנת שמיטה יכולה להביא לנו נחת מהילדים ופרנסה ברווח היינו שמחים איתה... היינו מחפשים להיטפל עליה... להתחייב בה... להחמיר בה... לא לחפש איך להתפטר ממנה... לא לחפש כל דרך איך לעבור לצידה ולצאת ממנה בשלום... נבין ונפנים ששנה מבורכת לפנינו!!! שנה של ציוות את ברכתי שזה רלוונטי ומקרין על כל מי שדורך על אדמת ארץ ישראל... אגטע שבת ארץ ישראל...

“

שלילת כמה טעויות שהשתרבבו מגיליון זה...

כמידי שנה תמכתי יתדותי במאמר חז"ל שכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו... כי אם אצטרך למסור כאן את רשימת ההתנצלויות על כל מיני טעויות שנכתבו בשנה האחרונה, (חלקן שנויות במחלוקת... כלומר: היו כאלו שהסכימו ואלו שביקרו...) הרי היריעה תכלה והרשימה לא תגמר... ואם אני אקח יותר מידי ללב את ההיקף של כל טעות שנכתבת כאן... מי יודע איזה השלכות יכולות להיות לזה... ולך תתקן את זה... הרי אם אעשה את השיקולים האלו... אני אפסיק לכתוב את העלון הזה... אז בשביל זה יש מאמר חז"ל שמרגיע את כל אלו שעוסקים בזיכוי הרבים ונותן להם את הביטוח... אתם תעשו את שלכם!!! תשתדלו לחזק את כלל ישראל... תעשו מאמץ עליון לא לעשות שגיאות!! וזהו... יותר לא לבחוש בזה... לא להיכנס לנעוועוץ... וכאן המקום באמת לתת כח לכל אלו שחוששים לקפוץ למים... מכל מיני חששות... שמי יודע... אולי אעשה טעויות... ואחריתן מי ישורנו... אין מקום לחשש הזה... כי על כל טעות אחת שתעשה... הרי על הדרך תחזק עשרות יהודים בשלל נושאים ואת אחריתם של החיזוקים האלו אתה כן "ישורנו"?? כאן מגיעה ההבטחה של "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" בשביל לצאת לדרך!! אבל כמובן זה לא אומר שיש פה הפקרות... זה לא אומר שהיד כבר קלה על ההדק... זה מסוג הדברים שעליהם נאמר "ויראת מאלוקיך אני ה'..." עכ"פ אחד הדברים שנותנים לי באופן אישי תחושה פחות כבדה זה עצם צורת ההגשה של גיליון זה... שהוא מוגש בצורה של כמעט ששקיל... אין שום הסכמה של רב על הנכתב... וזה גם לא בנשיאות אף אחד... לא צריך להסכים עם הנכתב ומי שחושב אחרת יכול להשמיע את דעתו ובדרך כלל אני מאוד כנוע לביקורת!!! (לצערי אני די נמושה לכל מי שמתח עלי ביקורת נבהלת... נרתעת... וחזרתי ב... כל אחד שמתקשר אלי וצועק עלי למה אתה כותב כך וכך? איך אתה לא מפחד? איך אתה לוקח אחריות? אני עונה לו: קבלתי!!! קבלתי את הדברים שלך!! אני מהיום מפסיק לכתוב כך... אני מהיום אכתוב כמו שאתה אמרת... ואני אומר את זה בכנות... כי אני באמת נכנע לביקורת... אבל!! אני תמיד מוסיף משפט אחד: אני פונה לאותו אחד מהעבר השני של הפלאפון ואני מודיע לו: תדע לך שאתה כעת לוקח אחריות על זה שאני שנייתי גישה... כי בגללך אני עכשיו משנה גישה... אם תראה שבטעות הקרובים ששיניתי גישה בנושא פלוני זה עליך... ויש לציין שחלק גדול נרתעים... פתאום אותו אחד מתחיל להסתפק... הוא כבר קצת מסתייג מהנחרצות שלו... ואני מבין אותו!!! הוא בסה"כ התקשר לטעון לי: איך אני לוקח אחריות... אבל הוא לא התכוין לקחת את האחריות במקומי... אז זהו!!! שתדע שבגיליון זה, זה הסגנון... אני לא איזה רשכבה"ג שיושב בלשכת הגזית ומחנך את כלל ישראל... אני יהודי בדיוק כמוך... אני כותב דברים ולוקח אחריות עליהם... עד!! עד היום שאתה תחליט סופית שאני טועה ואז תתקשר אלי ותעיר לי ואני אקבל ממך... ואז יגיע תורך לקחת אחריות על שינוי התכנים...)

עכ"פ ישנם כמה טעויות שכן זכורות... גם סמוכות ונראות לימים אלו... ובקצרה ממש:

הטעות האחרונה... ממש לפני שבועים... נכתב כאן בגיליון מאמר שולי... על הנושא של "על חטא שחטאנו לפניך בעיניי רמות" והסברתי שזה הולך על מי שחש מעצמו ומרגיש שהוא האדם השלם ביותר בבריאה ומאשרת האדמה שהוא דורך עליה ואשרי מי שזכה לשמש אותו... והבאתי דוגמא מהידור מסוים שעשיתי שהשתדלתי לכיון ב"ג מידות של רממים שכולם לא מקפידים על זה... עד שגיליתי שבמקום לכיון... רוב הזמן אני עסוק בלכוין שאוי... כולם כ"כ לא מכוונים... ורק אני כזה צדיק שמכין... וכתוצאה מזה הפסקתי את המנהג הזה... עד כאן דבריי!!! משום מה התקשרו אלי כמה בעקבות המאמר הזה והזדעזעתי מהמסקנות שהם הסיקו ממנו... אחד טען לי שעד עכשיו הוא הקפיד להגיד "יש"ר בכוונה... והיות והוא הרגיש "עיניים רמות" אז הוא הפסיק... ועוד כמה טענו לי שזה מה שהם הבינו... אם אתה מרגיש עיניים רמות בזה שאתה יותר טוב... אז תפסיק...

חס ושלום!!! נפלתם על הראש??? איך הבנתם ככה?? רק על חסר לי על הראש... להגיע ליום כיפור עם יהודי שהפסיק להגיד "יש"ר בכוונה בגללי... מה עשיתי לך שאתה מפיל עלי כאלו תיקים מיותרים בימים הנוראים...?? אז חשוב לי להבהיר: אני התכוונתי שאם אתה מרגיש עליונות ונבוקדת יתרון יותר מחבר שלך בגלל שאתה מקפיד יותר ממנו ב--נניח בפירות שביעית לדעת החזו"א (שחבר שלך לא מקפיד על זה) אז קח בחשבון שיש פה התקוות... אמנם הפקדת סכום נכבד של דקדוק הלכה... שבזה אתה באמת יותר ממנו... (עכ"פ לשיטתך) אבל במקביל משכת מזומנים של "עיניים רמות" שזה אחד מז' דברים ששנא ה'... ממילא בשורה התחונה יתכן שבמצב חשבון נשארת באותו סטטוס... ולכן מה??? לכן מה עושים?? לכן אולי מפסיקים להקפיד על דקדוק הלכה בפירות שביעית?? לא!!! ממש לא!!! אל תהיה טיפש!!! תמשיך להקפיד... תמשיך להגיד "יש"ר בכוונה ו... ובמקביל תפסיק להסתכל עליו בעיניים רמות... תעשה לעצמך סדר בראש ש-לי אמנם יש הנהגה יותר טובה מחבר שלי... אבל זה לא הופך אותי להיות הטוסס המגונדר שעל במותימו תדרוך ולמחוק אותו... (הסיבה שאני הפסקתי לכיון ב"ג מידות זה בגלל שגיליתי ששמונים אחוז מהכוונה עצמה היתה עיניים רמות... הבנת???) אני מקווה שהמסר ברור...

עוד נקודה: בייחס למאמר שנכתב בשבוע שעבר בעניין האינטרנט... הועבר מסר חד ונוקב: שכל מי שיש לו השפעה צריך להעיר ולמחות באנשי ביתו ובאנשי עירו... ולו בשביל שהוא לא יענש בעקבות... וגם כאן הגיעו כל מיני תגובות... מכל מיני בחורים צעירים שהחליטו לקחת את החוק לידיים ולתת על הראש לכל מיני מבוגרים מהם... או אחים נושרים... אז זהו!!! שבכל דבר צריך להפעיל שכל!! ובהרבה פעמים מדובר בסיטואציות רגישות... שאמנם הוא מחזיק סמארטפון... אבל הוא בשלבי התקרבות... ומה נגיד על אבא שמחזיק סמארטפון וכי לבן שלו יש רשות למחות בו באגרסיביות?? ברור שלא!!! בכל דבר צריך להפעיל שכל!! ומי שאין לו שכל... לא כולם צריכים לסבול מזה...

ואסיים בהתנצלות אודות ארגון קדוש שעוסק בהצלחת חיים ממשית ורוחנית בדורנו שאם נשתמש בשפראך של עש"ת... ניתן לומר שהארגון הזה מסלק הרבה מאוד קטגוריה מעל כלל ישראל... מדובר בארגון שעומד בחוד החנית וצועק את הצעקה במקומו על פגעי הטכנולוגיה, ואילו באחד מהמאמרים בגיליון השתרבבה נימה מסוימת שזה לא הכצעקתה... כאילו יש שם קצת הגזמה בנתונים... (מי שקרא את המאמר ברצף, הבין שזה הגיע בתור ה"א וח"כ הגיע האפיכאס מסתבא כדרכו של גיליון זה...) אבל היו כאלו שכנראה התמקדו מידי בהווה אמינא ופירשו את זה כנימה של חוסר הערכה לאותו ארגון... **ולא!!! ממש לא!!!** מטרתו של אותו מאמר הייתה להיפך הגמור!!! ומאוד חשוב לי לשלול מכל מי שחשב כך... והייתם נקיים מה' ומישראל... להסיר עכ"פ מעצמי את החשד הזה... ולא נותר לנו אלא לחזק ולאמץ בכל דרך את אלו שעושים את העבודה הכ"כ קשה בשבילנו... ויהי רצון שיתמו חטאים מן הארץ...

בחודש תשרי לא יצאו גיליונות מודפסים, הגיליון הבא יצא אי"ה בשנת התשפ"ב בחודש מרחשוון- פרשת נח,

גיליונות יחידים ניתן יהיה לקבל גם בחודש תשרי, בבני ברק, משפחת דרייפוס רח' חזו"א 34 פינת דסלר.

לקראת חג הסוכות הממשמש ובא

יצא לאור הקונטרס

מה שתזוהחי

בענייני ימי חג הסוכות הנפלאים, והימים שלפניהם, מלוקט מתוך מאמרים שחלקם נכתבו בגיליון זה,

בפלא': 0548446691

ניתן להשיג במוקדי המכירה של הגיליון.

מה בחוברת??

- האם זה לעניין לבנות סוכה באמצע עשרת ימי תשובה... סליחה!! התבלבלתי... אני בונה סוכה בעש"ת... זו עובדה... (אין לי זמן אחר) אבל אני על קוצים... אני מרגיש שזה לא קשור עכשיו... אולי יש בכל זאת איזה קשר?
- איך משמרים את הקבלות שקבלנו בראש השנה ויום כיפור?? איך כעת מקבעים אותם בתוך החיים??
- למה הסוכה של דוד כ"כ לא יציבה?? למה היא כל היום נופלת?? למה צריך שהרחמן כל פעם מחדש יבא ויקים את סוכת דוד?
- מה פשר החגיגה של שמחת בית השואה סביב ניסוח המים...? וכי זה פארק המים?? ומה זה קשור ל"כל משברך וגליך עלי עברו?"
- האם יש אפשרות לשמוח בשמחת בית השואה בתוך חיק הסוכה... חיק המשפחה או שאין סיכוי?? חייבים את המצב ואת האווירה ואת הדחיפות והתזמורת??
- מילא לפי ר"א שה' הושיב את ישראל בעניי כבוד... זה בהחלט מרגש... היינו ב"עננים"... אבל לפי ר"ע שסוכות ממש עשו להם... מה מרגש ב"למען ידעו דורותיכם" שבדיקטים הושבתו את בני ישראל??

מאמר מיוחד לבני עליה... ערב

יום כיפור...

אחד ממוקדי ההתעניינות הכי דומיננטיים בליל יום כיפור בבית המקדש היה זה לשמור על הכהן גדול!!! לשמור עליו שחס ושלום לא יארע לו טומאה... ועושים מזה טראסק שלם... יש חפ"ק שלם שמופקד על הנושא הזה... יחידת קומנדו מיוחדת ובעיקר מגוונת שהיא אחראית להתעסק עם הכהן גדול באותו לילה... מדובר בתכניה מאוד עשירה מגוונת... בהתחלה מדברים איתו על נושאים מרתקים וסיפורים מעניינים... בספר איוב ועזרא ודברי הימים... אח"כ יש מקהלה... שרים לו כל מיני שירים... חוץ מזה יש אנשים שדואגים להסתובב ברחובות ירושלים ולעשות מנגינת רקע של קול הברה כדי שהכה"ג ירגיש כמו "ליל ששי" ואז אפילו אם הוא יהיה עייף הוא לא יצליח להירדם (ראיתם פעם ישיבוחר נרדם בליל ששי!?) ואם בכל זאת אחרי כל העקשען והמממצב שעושים לו... אם בכל זאת הוא עייף והעיניים שלו נעצמות... אז מבקשים מהכה"ג: עמוד **והפג** אחת על הרצפה- תראה לנו איך עושים קידה... אומר רש"י במקום: עמוד והפג אחת- **שחוק לנו** פעם אחת על הרצפה להפיג שנתך!!!

אתה קולט?? מבקשים מהכה"ג שיעשה משהו שיש בו שחוק!!! קידה זה משהו שמעורר שחוק!! (אגב: מה מצחיק בקידה?? אז אין שאני מבין... זה לא שקידה זה משהו מצחיק... אלא זה כמו התקיעות האלו שעושים אחרי התפילה ב"ה... שמגיע אותו אחד שמומחה בתרועה תימנית ובשברים של מנהג פולין והוא עושה את זה טוב... ואם שמת לב כולם מחייכים... כל מי שנמצא שם ושומע את התקיעות מחייך!!! מה זה החיוך הזה?? זה לא שחוק של בדיחה... זה שחוק של... של אוה... "הוא עושה את זה טוב..." נראה לי שזה השחוק המדובר כאן... קידה זו פעולה שצריכה מיומנות מיוחדת... וכשהכה"ג כעת מדגים לנו איך הוא יודע לעשות את זה... והוא עושה את זה "טוב" זה מעורר סוג של שחוק... הנה... ראית איך הוא עשה את זה... אתה בטח מבין על מה אני מדבר) **ואני עומד ושואל: רבנו של עולם!! להזכירם!!!** אנחנו נמצאים כעת בליל יום כיפור!!! מדובר כאן בכהן גדול ביום הגדול ביותר בשנה ובמקום הקדוש ביותר בעולם... ו... ומה עושים איתו כל הלילה??

כל מיני פיצ'פיקעס... שחוק... סיפורים... שרים... מה זה הדבר הזה???

אפילו אני לא מעיז לעשות כזה עקשען ביום כיפור... אני מבין שזה לא מתאים ליום כיפור... ואילו בבית המקדש... חגיגה שלימה... שחוק!! עושים צחוק... ועוד עם מי?? עם הכהן גדול שאמור מחר להיכנס לפני ולפנים... וכי זו עבודת ההכנה של הכה"ג לקראת ביאתו לפני ולפנים...???

אז למייעשה זה לא שאלה... כי המשנה באמת מסבירה למה עושים את כל זה... המשנה אומרת שהסיבה שעושים את כל הטרסק הזה בגלל שאנחנו מפחדים שהכה"ג יטמא בלילה... בקיצור: אנחנו חוששים שיהיה לו נפילה בענייני קדושה... וכידוע שמקובל מקדמונים שכל כתות החיצונים מנסים להתגרות בכה"ג ומכוונים אליו את כל התותחים וממילא צריך פה נס מיוחד שהם לא יצליחו... ולכן עושים את כל הבלגן הזה...

אבל היא גופא!!!! את זה עצמו אני לא מבין: אני יודע שאם יש בחור שהוא עלול ליפול בקדושה... בשביל זה יש שובבי"ם... יש תשובה... יש ספרים מאוד תובעניים שמדברים על מעלות נוטרי יסוד... ויש ציטוטים נוראים מהזה"ק בחומרת העוון של פגם ברית קודש... ויש גם תיקונים... יש היום כאלו שעושים תיקנים כדי להתגבר על הניסיונות בקדושה... (והם טוענים שזה עובד מאוד חזק) בקיצור: יש כל מיני מסלולים איך להתמודד מול ניסיונות בקדושה... אם ככה... אותו דבר אצל הכה"ג... אם אנחנו חוששים שיהיה לו נפילה בקדושה... אז בשביל זה כתבתי ספר שנקרא "וימאן" שיזמינו אותו ואני אמסור לו שיחה נוקבת במעלת כח היחיד... וכמה נחת רוח יש לה' על כל רגע שאתה מתגבר ואתה שומר על עצמך ולא נופל... במקביל שיביאו לכה"ג את הרשימה של העונשים הנוראים שכתובים בראשית חכמה למי שפוגם... ואולי גם נעשה לו תיקון... סו"ס יש תיקונים שמקובלים מקדמונים שמועילים לפגם יסוד... ותכל'ס... במקום לנגוע בנקודה ולטלטל את הכה"ג שישמור על עצמו... במקום זה אנחנו עושים לו ערב כזה מעניין וסוחף... עם צחוקים... מה הסיפור פה?? אני חושב שזו שאלה עצומה!!

אז זהו!!! שאכן טמון יסוד מהותי בהתמודדות בענייני קדושה שחובה על כל בחור בן עליה לדעת אותו... הענין הוא כך:

כשיש ליהודי התמודדות בענייני קדושה... **מאוד תלוי מי המתמודד!!!** כשמדובר בסתם יהודי פשוט... כאן הכתובת רשומה על הקיר... אדוני היקר: תתחיל לשמור על העיניים... תפסיק לנבל את הפה... תפרוש מכל מיני חברים רעים שלוקחים אותך למחוזות מפוקפקים... תתנתק מפגעי הטכנולוגיה... בקיצור: בחור ישיבה קלאסי פתוח ועדכני שמכיר את העולם... אם יש לו ניסיונות בענייני קדושה השיעורי בית מאוד ברורים... יש לו רשימה של אחד שתיים שלוש ארבע מה לעשות... ויש! יש מה לעשות...

אבל!!! כשמדובר בכהן גדול ? ? ? ? ! כשמדובר בבחור בן עליה שהוא בבחינת שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כה"ג מביתו ללשכת פרהדרין... וכל אותם ימים הוא זורק את הדם והוא מקטיר... בקיצור: מדובר בבחור ישיבה קדוש שכל כולו שתול בבית ה'... מונח בעבודת ה'...

כשלבחור כזה מגיע התמודדות בענייני קדושה?? כאן כללי המשחק הם אחרים לגמרי לגמרי!!! כאן זה לא בחור שצריך להתחיל לשמור על העיניים... והוא גם לא צריך להתחיל לפרוש מכל מיני קליפים למיניהם... זה לא הנושא!!! פה השיעורי בית הם אחרים לגמרי לגמרי!!!

פה יש מלאן שקוראים לו יצר הרע... שיש לו לפעמים רשות לעזוב את כל החוטאים ולנסות להתגרות דווקא בתלמידי חכמים... (סוכה נב). כן... לפעמים ניתנת רשות ליצר הרע לנסות לבצע מחטף!!! לגנוב את הבמה... הנה... כעת ליל יום כיפור... כל העיניים נשואות לקודש הקדשים... לכה"ג קדוש ה'... והיצר הרע מורחק מהזירה הזו... ויש לו רשות לנסות... לכה"ג לנסות לגנוב את הבמה!!! והוא מנסה

להידחף... הוא מנסה להפיל את הכה"ג בענייני קדושה... ואם אנחנו נעשה מזה עסק ונגרר אחרי ההסלמה שהוא מנסה ליצור... היצר הרע כבר פותח שמפניות!!! הוא לא רצה משהו אחר... כי היצר הרע לא באמת מתיימר להחטיא את הכה"ג... הוא בסה"כ רוצה גם להיות בבמה... והיות וביה"כפ השטן לא מופיע בכלל (לית ליה רשות לאסטוני) אז הוא בסה"כ רוצה להופיע שם!!! לשים את החותמת שלו... זה הכל... ואם אנחנו ניתן לו את התענוג הזה... ונתחיל לחזק את הכה"ג בענייני קדושה... היצר הוא ניצח... ולכן אנחנו אמנם נאבקים נגד הניסיונות של היצר הרע להפיל את הכה"ג... אבל המאבק הוא לא חזיתי... המאבק נעשה בצורה עקיפה... אנחנו פשוט עסוקים בפעולות הסחה... אנחנו לא בוחלים בשום אמצעי הסחה... אפילו של צחוק... העיקר להוריד את היצר הרע מהבמה מבלי להכריז את השם שלו בקול...

כלפי מה הדברים אמורים???

הכהן גדול ביום כיפור הוא בסה"כ מדגם לבחור ישיבה הבן עליה במשך השנה... גם לבחור בן עליה יש לפעמים ניסיונות בענייני קדושה... כן... מותר לדעת שזה נורמלי!!! זה קורה!! דא עקא שהיות ויש לנו עסק עם בחור ירא שמים מרבים... והוא מאוד מתוסכל מהניסיונות הלא סימפטיים שמגיעים אליו... אז הוא נחוש להתגבר עליהם בכל מחיר... ואז מה הוא עושה...?? הוא מחפש את השיטות המוכרות איך מתמודדים בענייני קדושה... וכאן עלולה להיווצר טעות!!! בן עליה יקר: אתה צודק... מי שיש לו נפילות בקדושה צריך לקדש מלחמה ומאבק בלתי מתפשר... אבל אל תשכח שרוב החברים שלך שיש להם נפילות בקדושה יש להם שיעורי בית מה הם צריכים לעשות!!! הם צריכים לשבור את התואם כשר שלהם... הם צריכים להתנתק מכל מיני חברים ומכל מיני תכנים אחרים ובשביל זה יש ספרים וחיזוקים שמיועדים עבור התחום הזה... אבל אתה???

שתהיה בריא... מה אתה קשור לסיפור הזה... אתה ב"ה בחור קדוש... מנותק מכל חשיפה לא טהורה... אתה חי בסביבה סטרילית ונקיה וירבו כמותך בישראל... רק מה?? ליצר הרע מותר להתקנאות בן... זה טבעי... טבעי מצידו שהוא רוצה לגנוב את הבמה ולדחוף את עצמו לחדור אליך... כאן?? בכזה מקרה?? העבודה שנדרשת ממך זה בדיוק ההיפך!!! לא לנהל נגדו מאבק חזיתי... רק לא חזיתי!!! אל תתחיל להתעסק איתו... אל תתחיל ללמוד ספרים וחיזוקים ותיקונים ולהתקשקש סביבו... כאן העבודה שנדרשת ממך זה אמנם להיאבק!!! לצאת למאבק נחושי!!! אבל מאבק נוסח ליל יום כיפור בלשכת פרהדרין... הנה... תראה איזה מאבק איתנים הולך שם... איזה צבא וכמה משאבים משקיעים שם... אבל שים לב... שום דבר לא חזיתי!!!

כל הנושא הוא איך להעסיק את הכהן גדול... איך אפילו להצחיק אותו... איך להסיח את הדעת... איך לספר לו סיפורים... לא משנה מה... העיקר שהיצר

תלותיות זה אחד המשברים הגדולים ביותר שיש לבחורים... זה לא פוסח על בחורים בני עליה... וצריך לגשת ולטפל!!! אי אפשר לטייח!! אסור לטייח!!! אין כמעט פתרון רוחני לתלותיות... כי הפתרון הוא מקצועי!!! כן... צריך לדעת שיש כל מיני הסתבכויות של בני עליה שהם לא בהכרח קשורות לארון הספרים התורני... יש בעיות שהפתרונות שלהם זה בשמיעת שירים... ובהוצאת מרץ... ובהרבה מצב רוח... וביציאה מכל מיני בועות בחיים...

 עכ"פ אני מקווה שהמסר הובן... **היסוד הוא ברור**: בהתמודדות מול קדושה לא תמיד המאבק הוא חזיתי!!! וזו הסיבה שיש גדולי עולם שלא דיברו על ענייני קדושה... זה לא שהם טייחו את הבעיה והתעלמו ממנה... אלא הם פשוט דאגו לזה מזוית עקיפה!!!

כי כשמדברים על ענייני קדושה ממאבק חזיתי... זה נכון!!! אבל בייחס למי?? בייחס למי שיש לו באמת בעיות... מי שיש לו שיעורי בית משמעותיים... ואני מודיע מראש: אני אמשיך לכתוב כאן בגיליון על כאלו שצריכים להתנתק מהאינטרנט ולהתנתק מכל מיני חברים רעים... אבל תבין שהמשפטים האלו לא נוגעים אליך... יתכן שאתה צריך... אדרבה... להרחיב את מעגל החברים שלך... להפסיק עם ההתנתקות והפרישות שלך מתקשורת עם העולם... תבין שזה מזיק לך בעבודת ה'!!! תבין: שברגע שאתה בחור שמור... אז ליצר הרע אין אפשרות לחדור אליך רק דרך שטחים מתים... ודווקא אצלך יש הרבה שטחים מתים למרבה האבסורד... יש לך שעות ארוכות שאתה סתם כזה עצוב... כי היום לא ככה הצלחת ללמוד... וגם לפטפט אתה לא רוצה... אז נשארתי כזה מדוכדך בלי שום מילוי ליום הזה... יש לך הרבה שעות שאתה מתגלגל במיטה כי אתה לא מספיק עייף... ולפטפט אתה לא רוצה... ולהוציא את המרץ אתה לא מסכים... וברגע שהיצר הרע רואה שולחן מזרח ריק לגמרי... הוא מיד לובש את הפראק ומתיישב שם בראש השלחן... גונב את הבמה... ולגרש אותו משם אתה לא יכול... רק אם תביא מישהו אחר שיאייש את שולחן הכבוד הזה... הבנת??? מסר חשוב ונחוץ!!!

ממילא אתה לבד!! ומקובלנו שמי שנמצא לבד... הוא משועמם... **כן... אתה משועמם**... ושיעמום זה משהו שבאופן טבעי מזמין כל מיני הסתבכויות רגשיות (ואצל בחור בן עליה זה עלול להיות בענייני קדושה... שתבין: אם הרמב"ם אומר: "אין מחשבת עריות מצויה אלא במי שלבו פנוי מן ההכמה..." אז בייחס לבטלנים הרמב"ם הזה תובעני... תפסיק כבר להתבטל... תעשה משהו עם עצמך... אבל אצלך זה לא ממקום תובעני... אתה לא בטלן... יש לך פשוט מדליה עובדתית שאתה קצת בודד וממילא משועמם... אל תבהל להכיר בבעיה הזו כי זו גאוותן!!! אכמ"ל... אבל גם אני זכיתי להיות משועמם מהסוג הזה... היום אני יודע שכל מה שיש לי מגיע משם...) ממילא... אם אתה מזדהה עם מה שאני אומר... אז במקום למצא עוד ספר שמדבר על קדושה... או במקום ליזום עוד התנתקות ועוד התכנסות שתבודד אותך מהעולם החיצון יותר ויותר עצוב... יתכן שאצלך הכיוון הוא קצת... קצת הפוך... אצלך הנושא הוא תעסוקה!! אתה צריך חברים... אתה צריך שיהיה לך עם מי לצחוק... אתה צריך שיהיה לך קול הברה בליל ששי... שאם חס ושלום יהיה לך יצר הרע לפטפט בלי ששי... אז שיהיה לך עם מי!!! (כמובן שיהיה לך חברים כן הגונים שתוכל לפטפט איתם) אתה צריך להיות עסוק!!! אתה צריך שיהיה לך חברים שתוכל לעשות איתם צחוקים... כן... צחוקים... (אתה יודע איזה נחת רוח יש בשמים לראות שני בחורים בני עליה שסיימו סדר ג' ועושים קצת צחוקים... צחוקים טהורים... בלי רוע... בלי לשון הרע... בלי ניבול פה... סתם "בחורים המתענגים בריצתם ובקפיצתם" מה... צחוקים זה חייב להיות "ויקומו לצחק..."?? אי אפשר לצחוק כמו בן עליה...?? אתה תוכיח שאפשר... האמת היא שכבר הכה"ג הוכיח שכן... עמוד והפג אחת על הרצפה) אסור לך להרגיש לבד!!! עכשיו: איך נהיים עסוקים?? איך עושים את כל זה??? עצוב אותי... תשבור אתה את הראש... אבל לפחות תדע שיש כזה כיוון... לפחות תדע שיכול להיות שהכיוון הוא אחר לגמרי ממה שאתה מדמיינ... (רק זה חסר לי... שבתור תשובה על נפילות בקדושה אתה תעשה לי תענית דיבור... אתה מבין את האבסורד?? לפחות תדע שיתכן שהנפילות שלך מגיעות דווקא מהפרישות הזו... בנינו... אחת הסיבות המרכזיות למה בחור בן עליה בודד... זה לא בגלל הסיבה שהזכרתי מקודם... אלא בגלל שהוא מצד עצמו מתרחק מהחברה...) הנה לך... הכה"ג לא נכשל בקדושה בליל יום כיפור... בזכות מה... בזכות החבורה המשעשעת הזו שעשו לו מעניין באותו לילה... וככה הם גירשו את היצר הרע באלגנטיות... אם הם היו מוסרים לו דרשות של חיזוקים בענייני קדושה היצר הרע היה רוקד כל הדרך אל הבנק... דוגמא נוספת: להוציא את המרץ... אתה בחור צעיר... יש לך מרץ... המרץ הזה הוא לא שלילי... אתה מחפש עקשען... מותר לך... אז כמובן שיש בחורים שמוציאים את המרץ בצורה שלילית... אם זה ברישיון או זה בכדורגל (עכ"פ לשיטתך...) אבל מרץ יש וצריך להוציא אותו!!! מותר לך להגיע עייף בלילה... בן אדם נורמלי מגיע בלילה עייף למטה... ואם אתה לא מגיע עייף... אז אני אמנם מאוד מבין אותך... כי אתה באמת בחור בן עליה ואתה לא עושה שום דבר חוץ מללמוד... אבל אם לפני שבועיים היית לך איזה מחשבה **זרה** האם לפתוח איזה גמ"ח בתוך הישיבה... ומיד נזפת בעצמך והיה לך ברור שלא!!! למה??? כי זה יוציא אותי מהלימוד... אני אצטרך להתרוצץ וללכת ולחזור... אדוני היקר: אל תדחה את זה על הסף!!! (יתכן שבסוף כן תדחה את זה ממכלול שיקולים... אבל לא על הסף) כי נכון שאתה צריך להיות מונח בלימוד... אבל תכל'ס אתה גם צריך להוציא מרץ... והיות ואין לך על מה... אז לא צריך לשלול על הסף אפשרות של התעסקות מסוייגת בצרכי רבים... (כמובן: שכל דבר עם שיקול דעת... אם יש לך נטיה לעסקנות... אז צריך להיזהר מזה וכו' וכו')

ועוד נקודה אחת אחרונה: הנושא של תלותיות!!!

הרע לא יגנוב את הבמה... יש פה התעסקות מאוד רצינית אבל באופן עקיף...

 תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים???

בענייני קדושה לשם שינוי... יש כללי משחק שונים... שאנחנו מתקשים לעכל אותם... כי מטבע הדברים... כשאנחנו מדברים על ענייני קדושה אנחנו אמורים לדבר על דברים קדושים... אז זהו שלא!!! אני אתן לך דוגמא קצת קיצונית... סודות מהמטבח... ידוע שהמשגיח הרב וולבה זצ"ל עודד בחורים לשחק כדורגל... והיו כאלו שמאוד הזדעזעו מזה... מה... ישיבוחר קדוש משחק כדורגל טמא?? זה לא מתאים לאוירה הקדושה של הישיבה... אבל מי שיודע (היום מותר לגלות כי זה לא רלוונטי... בשום ישיבה אין מגרש כדורגל) הסיבה שהרב וולבה עודד בחורים לשחק כדורגל... כי הוא הבין שחלק נכבד מהנפילות בקדושה של בחור ישיבה... נובע מזה שהוא לא עייף!!! ולמה הוא לא עייף??? כי הוא לא מתאמץ פיזית... לכן הרב וולבה רצה להכניס את הכדורגל הטמא משיקולי קדושה מובהקים!! אתה קולט את הראש הזה?? עזוב... אל תתחיל לשחק לי כעת כדורגל (כי לא תצליח... מאוחר מידי... אני ניסיתי ולא הצלחתי...) אבל תפתח ראש!!! תבין שכשיש לבחור בן עליה התמודדות בקדושה... לא תמיד הפתרון הוא חזיתי... לא צריך לחפש את הספר הכי תקיף שמדבר על ענייני קדושה... לא!!! יתכן שאדרבה... צריך להסיח דעת בכל מיני דרכים אחרות...

הנה לך... אנחנו לא בוחלים באופציה להגיד לכה"ג לעשות ביצוע של קידה שיגרום לצחוק... ולו בשביל להסיח דעת מנפילות בקדושה...

בקיצור: בא נדבר ישר ולעניין:

בחור בן עליה קדוש שיש לו התמודדות בענייני קדושה... על פי רוב זה נובע מבועה שהוא נכנס אליה דווקא כתוצאה מהשמרנות החיובית שלו... לדוגמא: את השורות הבאות אני כותב בזהירות גדולה: בהרבה מהמקרים בחור בן עליה קצת מנותק מהחברה... ולמה???

אחת משתי הסיבות: או שהוא פשוט מתרחק מהחברה... כי האוירה החברתית זה סתם מקשה אחת של לשון הרע וביטול תיירה והם סתם כל הזמן מורידים אותי מהרצינות של אלול ושל חנוכה ומהרצף של העבויידה... (שישאר בינינו... אם אתה בחור עוייב אתה מבין אותי) זו סיבה אחת למה בן עליה לא מסתדר עם החברה... אבל יש עוד סיבה מזוית אחרת... בחור בן עליה זה אומר שאתה לא מחובר לקוי נייט... אין לך בנגן עשרות קליפים... לא קורא שבועונים חרדיים ואולי גם לא קורא עיתונים בכלל... וגם מסתמא אין לך פלאפון... (אז מילא אם היית מוקף בעוד מאה בחורים בני עליה כמון שגם להם אין את כל הדברים האלו... בסיידר... יש לכם את העולם שלכם... אתם מסתדרים... אבל-) הרבה פעמים מדובר בבחור בן עליה שמור שמוקף בעשרות בחורים שהם כן מחוברים לכל מיני מושגים... ממילא... מטבע הדברים אתה נשאר קצת בודד... יש נתחים נכבדים בחיי החברה שאתה מנותק מהם...

שיעורי חול המועד!!! השיעור דיומ ראשון דחוו"מ סוכות יהיה בעניין...

יורם החיש את צעדיו... היום אני צריך להגיע לבית המקדש מוקדם... בטח... היום יום רביעי דחוו"מ סוכות וזה היום שלנו... אמנם דווקא מצד הקרבנות זה היום הכי שקט... כי את הראיה כבר הקרבתי... אפילו את החגיגה עם כל ה'טופליך' שלה שהתארך ונמשך לשני ימים גם את זה זכינו להקריב לפני יומיים... ואפילו שלמי חגיגה כבר זכינו להקריב אתמול... כך שיש לנו בשר שלמים עד היום בערב... ממילא מצד עבודת הקרבנות דווקא היום- זה היום הכי שקט!!!! אבל בכונה דאגתי שהוא יהיה שקט... כדי שיהיה לי את הישוב הדעת להגיע בזמן לבית המקדש לכבוד היום המיוחד שלנו... יום ד' דחוו"מ סוכות... תנחש מה יש ביום ד' דחול המועד סוכות??? אז ככה: אתה מכיר את השיעורים המיוחדים שיש בחול המועד בבתי הכנסת הגדולים??? בכל בית כנסת מכובד יש רשימה- ביום הראשון של חול המועד ידרוש הגאון בעניין... ביום השני בעניין... אז זהו!!! שבחג הסוכות גם בבית המקדש יש שיעורי חול המועד!!! בכל יום יש שיעור כללי אחד... ובכל יום מקדישים נושא אחד מיוחד!!! לשיעור עיון הזה קוראים שיר של יום!!!!

אז השיעור כללי המיוחד שמיועד עבור יורם... זה השיעור כללי של ד' דחול המועד סוכות... ביום הזה מקדישים בקנאות את השיר של יום כל כולו לנושא של מתנות עניים "לפי שעכשיו זמן מתנות עניים שהוא זמן אסיף, זמן לקט שחכה ופאה ומעשר עני, וכשמגיעין ימים האחרונים שהם קרובים לפרוש ולשוב לבתיהם קורין לפנייהם להוכיחם שיעשו כראוי..." (רש"י סוכה נה) יש פה משהו מעניין... יש פה קנאות לעניין ההתמקדות... לוקחים פרק בתהילים שכבר בלאו הכי אנחנו אומרים אותו כל שבוע ביום רביעי, קל נקמות ה' וגו' אבל חותכים את הפרק לכמה חלקים... וביום ד' דחוו"מ שרים רק קטע אחד... קטע שמדבר על מתנות עניים, כי את היום הזה אנחנו מקדישים נטו לנושא הזה... (ואולי כאן ההזדמנות להשיב את הגזילה... על מושג שקיים בעולם הרחב שבחורים יום ומקדישים אותו לנושא עקרונות, כגון יום הבריאות העולמי, יום איכות הסביבה העולמי, והתביישתי להודות ש-די התלהבתי מעצם הרעיון... והרהרתי בלבי האם זה בסדר לעשות ככה גם בעבודת ה'... האם יש בזה משום מנהג הגויים??? אז הנה... כאן רואים להדיא שעל"פ בחו"מ היה מושג של "יום מתנות עניים העולמי" שמזוים פסוקים לכאן ולכאן ומתמקדים בכמה פסוקים מוגדרים שמדברים על נושא מסוים שהחלטנו להתעסק איתו היום בכבוד ראש!!! אז זה בסדר... אצל הגויים זה בסה"כ חיקוי לא מוצלח) אבל עם כל הכבוד ליוזם... סו"ס יורם צריך לחכות עד ד' דחול המועד...

אבל אנחנו נתחיל לפי הסדר!!! לכה"פ נתחיל... נתחיל בשיעור כללי הראשון ב-א' דחול המועד סוכות!!!

ביום הראשון של חולו של מועד השיר הוא פרק כ"ט בתהילים שמדבר בנושא של "קול ה' על המים"!!!
היום הראשון דחוו"מ מוקדש כל כולו קודש לניסוך המים!!!! זה הסוגיה!!!! אפילו שאמנם מצות ניסוך המים מתחילה למעיישה כבר ביו"ט ראשון... אבל ביו"ט ראשון אין זמן להתעסק עם ניסוך המים... גם בליל יו"ט ראשון אין שמחת בית השואבה שהרי החליל אינו דוחה יו"ט... כך שאין את כל העבודת הכנה... ממילא בשורה התחתונה... יוצא שהההיום של ניסוך המים זה מוצאי יום טוב ראשון של סוכות (אתה מבין לבד שכל זה נימוקים על דרך הפשט והגלגל, אבל בפנימיות העניינים יש סיבה מובהקת למה ניסוך המים שייך דווקא ליום השני שאז יהי רקיע בתוך המים... ואז הופרדו מים עליונים מתחתונים וכי) עכ"פ אז יורדים לעזרת נשים ומתקנים שם תיקון גדול! שם מתחילים עם התיקונים... כן... כל מי שעבר השנה תיקונים... כל מי שעבר התמודדויות במשך השנה... כל מי שבשנה האחרונה עברו עליו רגעים של בחינת "כל משברייך וגלייך עלי עברו..." הרי כל המשברים וגם הגלים... הכל מתנקז בצורה מרוכזת ללילה הזה... ואז!!! בליל מוצאי יום טוב הראשון של חג כולם מגיעים לבית המקדש עם כל החבילי דמעיקי של כל השנה האחרונה... כל אחד מגיע עם התיקונים שהוא עבר בשנה האחרונה ועושים מהכל תיקון גדול... בלילה הזה אנחנו נשיר ונפזז ונשמח לפני ה' ונבין ונפנים שכל טיפה של קבלת יסורים באהבה שעולה כאן מלמטה... הרי כנגדה יורד שפע מלמעלה... ובמשך לילה שלם אנחנו נאסוף את עצמנו... נאסוף את כל הפעקלאך שעברנו השנה ונתחיל לקבל אותם באהבה... נשמח בהם ונודה לה' ונפזז ונכרך על הזכות שיש לנו להפגין לה' נאמנות בזה שאנחנו ממליכים אותו ומקבלים אותו ולא מתרעמים עליו... בלילה הזה נשיר "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי..." כל צורב צעיר ומבורג יזכר ברגעים של "נפשי בכפי" אם זה בדוחק הפרנסה אם זה בשלל התמודדויות... במשך כל הלילה אנחנו נעמוד מול כל הרגעים הקשים שעברנו בשנה האחרונה... לא נטייח... לא נשתק את התחושות... נעמוד מול הקשיים שעברנו... ונחליט שאנחנו מוסרים את זה באהבה לה'!!! מקבלים את זה באהבה!!! ואז לאחר לילה שלם שבו הכנו כלים... הכשרנו כלי קיבול לקבל באהבה... אז או יעמדו שני הכהנים בשער העליון ויתקעו בשופרות ואז הם יתחילו לרדת במעלות האולם וירדו... וירדו... וימשיכו לרדת... ואנחנו נרד איתם בשמחה גדולה... ונגיע עד למטה מטה... עד אותם רגעים של דכדוכה של נפש שעברנו בשנה האחרונה... ושם הא ישאבו שלושת לוגין מים!!! שלושת לוגין של דמעות שמייצגות את כל המשברייך וגלייך שכלל ישראל עברו בשנה האחרונה... והמים האלו יעלו לרצון ויתנסכו ע"ג המזבח...

איזו שמחה מתגלה באותה שעה... איזה סגירת מעגל וסגירת קצוות נעשית מידי שנה באותם לילות ארוכים... זה לא שמחה של ריקודים והפצאך שאנחנו מכירים עם כל הטוטנטים למיניהם... מדובר פה באנשים שרוקדים עם כל הפעקעל... זה אנשים שעוצמים עיניים בדבקות והם לא רואים כוכבים... אדרבה... הם מעבירים לנגד עיניהם את כל מסכת התלאות של השנה האחרונה ומתרגמים אותם לניסוך המים... לוקחים את כל הצרות והיסורים ומוכנים לנסך אותם באהבה ובנאמנות לאבינו שבשמים... אכן מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... בטח שלא... כי מי שהולך בימינו לשמחת בית השואבה הוא מנסה לשכוח כמה דקות מהבעיות ואח"כ הוא חוזר בחזרה לברורו... אבל בשמחת בית השואבה המקורית??? יש פה חוויה מתקנת!!! יש פה חשיפה מבוקרת!!! אדרבה... עומדים מול כככל משברייך וגלייך... מול תהום אל תהום קורא... עומדים מול תהומות הצער שעברו עלינו בחיים... מול כל מיני פינות הכי רגישות שאסור היה עד לפתוח אותם... דווקא פותחים אותם!!!! פותחים את כל הצ"ח קללות ומתרגמים אותם לצ"ח כבשים של מוספי חג הסוכות... זוכים להמליך את ה' גם בפניות הקשות שעברנו בשנה!!!

אסף המשורר ברוח הקודש... רואה מול עיניו שואה... כי קנאתי בהוללים שלום גרמנים אראה... ואהי נגוע כל היום ותוכחתי לבקרים... כן... זה אסף שרואה נגד עיניו איך ש"נתנו את נבלת עבדך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחייתו ארץ..." הוא רואה את כל המחזות הכי איומים של צדיק ורע לו... וכל זה!!! עד אבא אל מקדשי קל ? ? ? ? ברגע שהגעתי למקדשי קל... אבינה לאחריתם!!! מה בדיוק אבינה???
אז ככה: תלוי!!! לפעמים בשמחת בית השואבה זוכים לשאוב רוח הקודש... ואז אבינה לאחריתם... אני פתאום רואה את כל התמונה המושלמת... בפרוח רשעים כמו עשב- להשמדם עדי עד... צדיק כתמר יפרח... אבל לא תמיד!!! יש גם את הפסוק הבא: "ואני תמיד עמך!!! אני תמיד אתך אבא שבשמים... בהמות הייתי עמך... איתך בעיניים עצומות... בנאמנות גמורה... זו העבודה של ניסוך המים... זה השיעור כללי של יום ראשון דחוו"מ סוכות... נעצור כאן... בהזדמנות אחרת נמשיך עם השיעור כללי של מחרת...

כמה משפטים קצרים מוקדשים

להושענא רבא:

שמעתי וורט נפלא על דרך הדרש: המשנה בסוכה (מה) אומרת: שבהושענא רבא צריך להתחיל לפנות את הסוכה משום כבוד יום טוב האחרון... דנה הגמ': מה הדין באדם שאין לו לאן לפנות?? הביט והסוכה שניהם נמצאים באותו מקום... מה הוא יעשה?? כיצד הוא יעשה להוכיח שאינו מוסיף על המצוה לשבת בסוכה גם בליל שמיני עצרת?? עונה הגמ' שתי תשובות: ר' חייא בר רב אמר: פוחת בה ארבעה... כלומר: פוסל את הסוכה!!! ורבי יהושע בן לוי אמר: מדליק בה את הנר... והגמ' מבארת שלמעשה הם לא חולקים... ר' חייא מדבר על א"י שלא צריך את הסוכה בשמ"ע ורבי"ל מדבר על חו"ל שעדיין צריך לשבת בשמ"ע... ולכן מדליק את הנר... עד כאן דברי הגמ' על דרך הפשט!!! אבל שמעתי ביאור נפלא על דרך הדרש: "אין לו מקום להוריד כליו מהו"?? יהודי עומד בהושענא רבא והוא מרגיש שאין לו כלים להתחיל את השנה??? עד עכשיו איכשהו שרדתי... היה יום טוב... ירח האיתנים... אבל עכשיו אוטוטו מתחילה השנה... מתחילים להריח שלכת... ואני מפחד שאני אעוף ברוח?? אני מרגיש שאין לי מנוע... אין לי כוחות נפש להתחיל את השנה... מה עושים??? נו... באמת מה עושים???

אז יש שתי שיטות: שיטה אחת תובענית: אדוני... צא מהסוכה... תקפוץ למים... תפחות בסוכה ארבעה... וצא!!! צא לחזית... כן... ה' רוצה אותך בשלכת... ה' רוצה אותך גם בסתיו... לא רק בצלל דמהימנותא... זו השיטה המרירית ומסתמא גם האמיתית!!!
אבל אל כל אחד בשל לאמת נוקבת כזו... וכאן מגיע רבי יהושע בן לוי עם עצה אחרת... מדליק בה את הנר!!!! ר' יוד... אל תדאג... אוטוטו מגיע חנוכה... נכון שנגמר הושענא רבא... אבל זה לא אומר שמעכשיו נורקים לחורף עד... עד ועד בכלל... זה לא עד פסח... יש לנו חנוכה סמוך ונראה... למי שלא יודע... יש קשר מובהק בין הושענא רבא לחנוכה... שהרי הנבואה על נצחון בית חשמונאי ועל חנוכת המזבח... הנבואה הזו נאמרה ע"י חגי הנביא... ומתי???" בכ"א בתשרי!!! כן... יש עניין ללמוד את השני פרקים של הנביא חגי בהושענא רבא כי זה נאמר בו ביום... חגי הנביא מרגיע את כלל ישראל בהושענא רבא... זה בסדר... מדליק בה את הנר!!! אוטוטו מגיע חנוכה... גם אם הסוכה תתפרק... אבל הנר כבר מתחיל עוד מועט להאיר... לא נותר לנו אלא לעשות תכניה קצרה... איך מנצלים את הימים שבין הושענא רבא לחנוכה!!! זה חודשיים ימים בסה"כ!! בחודשיים האלו אנחנו נוכיח לעצמנו שאנחנו עומדים בקבלות שקבלנו על עצמנו בימים הנוראים... וככה נאיר את כל החורף...
ואם כבר דברנו על הושענא רבא על דרך הרמז... אז גם שמיני עצרת במילה אחת על דרך הרמז: מקובלנו ששמיני רגל בפני עצמו לעניין פז"ר קש"ב... (גברים יקרים: נא להסביר בבית מה הראשי תיבות האלו...) אני משום מה נתפסתי לראשי תיבות!!! המילים "פור קשב" משום מה מצלצלים לי בראש... זה נשמע פיזור קשב... אז כן... שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו... אתה יודע לעניין מה?? לעניין פיזור קשב... בחג הסוכות צריך הרבה פיזור קשב... הרבה מצוות ועקשנות... סוכה, לולב, שמחות בית השואבה, שבעים פרים... ואז מגיע שמיני עצרת והקב"ה קורא לאוהבו לחדר יהוד... זהו!!! עד כאן פיזור קשב... כעת הגיע הזמן להתייחד בשקט!!! בלי פיזור...
כן... זה החן המיוחד שיש לחג שמחת תורה... שקט!!! אין שום תפאורה... אין שום מצוה מוגדרת לחג הזה... אין פיזור קשב... עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך... זה הכל!!! ועם זה אנחנו חותמים את החגים... עם הריכוז קשב הזה... ויהי רצון שזה הדבר הכי חזק שישאר אצלנו מהמועדים... כן יהי רצון...

שלימה וכל בניו צדיקים... כי הרע כבר התברר מחוץ לגבולות קדושת ישראל ואנכי...

עד כאן דברים קצת גבוהים... כעת בא נתרנס את זה לפרקטיקה:

כיום זה מאוד מאוד בולט... אנחנו נמצאים בעולם של בירור!! זה לא סוד שבעולם שלנו יש טוב ויש רע!!! אנחנו לא אשפה בתוך מופתעים מקימו של הרע... בדיוק כמו שאנחנו לא מופתעים מקימו של פח אשפה בתוך הבית שלנו... ולמה? ? ? כל זמן שיש סדר!!! כל זמן שלכלכלה יש מקום והוא מרוכז בפח אשפה אין לנו בעיה עם זה... (אנחנו כמובן מתפללים שיום יבא וכל הרשעה כולה כעשן תכלה... אבל כל זמן שזה עדיין לא קורה... אז יש רשעה ויש רע בעולם... וכל זמן שיש סדר והרע נמצא במקומו העסק בשליטה...) מתי מתחילה הבעיה? ? ? מתי הגברת מתחילה להיכנס לעצבים? ? ? כשהבית כולו מלוכלך... כשאין סדר... כשהלכלוך לא נמצא במקום שלו... אלא מטיל בבית... כאן מתחיל הסקנדל!!! כאן מתחיל לצאת קרניים!!!

על אותו משקל: הקב"ה נתן לנו מתנה שקוראים לה אינטרנט לא מסונן!!!! כן... תתפלא לשמעי... זו מתנה... אתה יודע למה זו מתנה? ? כי האינטרנט הפרוץ הוא פח אשפה אחד גדול וטמון שאליז מרוכז כיום כככלל הזבל בצורה מרוכזת כמו שלא הייתה מעולם... אתה אולי לא שמ לב... אבל הרחוב פעם היה הרבה הרבה יותר מלוכלך מאשר היום... כי פעם הלכלוך הסתובב ברחוב... עד שהגיע הפח הטמון שקוראים לו אינטרנט וכל הזבל התנפץ לשם... (רק בתור דוגמא: יש לי חידה: הרי היו בחירות... האם ראית פרסומות אחת מהקמפיין של יאיר לפיד לפני הבחירות? ? ? לא! ראינו המון פרסומות של ג'... של ש"ס... אבל איפה יאיר לפיד? ? ? ס"ס גם הוא עבד כמו שצריך... אז איפה הקמפיין שלו? ? ? מה התשובה? ? ? כככלל הקמפיין שלו עבר רק דרך הרשת... רק דרך הפח הטמון... זה רק בתור מדגם לעולם ומלאו שמתרחש מתחת לפני השטח בלי שאנחנו בכלל נגשים בו.) כשאני הייתי בחור צעיר... כל בוקר היינו יוצאים לרחוב ורואים פשקווילים על הריצפה עם לשון הרע והוצאת שם רע על כל מיני אנשים... יש לי שאלה: איפה זה היום? ? ? לאיפה זה נעלם? ? ? מה התשובה? ? ? יש ב"ה פח אשפה אחד ענק ענק שקוראים לו אינטרנט שהוא אוסף אליו את כל הזבל שבעולם... כל הלשון הרע'ס וכל הלכלוך הכל שם... וממילא זה משאיר את העולם שלנו נקי... איכות הסביבה... **מצוינות!!! זה מה שנקרא סדר!!!**

הקב"ה מסדר את העולם לקראת התיקון השלם... **סדר זה לא אומר ניקיון...** סדר זה לא אומר שאין לכלוך... יש לכלוך ועוד איך יש... אבל לכלוך יש מקום... וכעת בערב יום כיפור כל אחד מאיתנו אמור לעשות **סדר** עם עצמו ולשאול: איפה אני? ? ? **האם אני בוחר להיות מטאטא או יעה? ? ?**

האם אני בוחר להיות השעיר לה' או השעיר לעזאזל? ? ?
האם אני בוחר להיות המטאטא שמנקה את עצמו מהלכלוך... או בוחר להיות היעה שאליז מתפנה כל הלכלוך? ? **לבחירתך!!!**

מה אעשה... אין לנו כבר את הלוקוסוס לדבר נגד האינטרנט מכל וכל... ס"ס יש המון המון אנשים יראים ושלמים שצריכים גישה למייל... **אבל מסונן!!!!** מי שאין פחד אלוקים נלגד עיניו ומרשה לעצמו לגשת לאינטרנט לא מסונן הוא פשוט בוחר להיות היעה שעליו מערימים את כל הזבל... **זה עניין של בחירה!!** לא!!! שלא תגיד שאי אפשר דבור שלנו... שלא תתריך ותגיד שאדון אז נדברו ירה טילים נגד המושג מייל ולא שבק חיי לכל בריה... **לא!!! אני לא אתן לך את התירוץ הזה!!!** אדרבה... אני דווקא מסכים איתך שאי אפשר... אתה צודק... אני לא מדבר נגד מייל... אני מדבר על אינטרנט **לא מסונן!!!** גם גיליון זה נשלח לדפוס דרך מייל... וגם נשלח למקבלי המייל דרך אינטרנט... **אבל מסונן!!!!** ואת זה אתה יכול לעשות... **ותעשה!!!** הגיע הזמן שתקבל החלטה בנושא!!!!

זה לא פשוט!!! אנחנו נמצאים בעיצומו של בירור!!! הקב"ה עושה סדר מופתי בעולם... הקב"ה מטאטא את כל הזבל שבעולם למקום אחד ויחיד... **לאינטרנט הלא מסונן!!!** ומי כמון יודע עד כמה שאני צודק...
הקב"ה מערים ערימות של זבל במקום אחד מרוכז... העולם כבר כמעט נקי... וכעת יש לנו אפשרות לתפוס את עצמנו ברגע אחד לפני אחרון... לקבל החלטה לאן אני שייך!!!! האם אני שייך למטאטא או ליעה!!!!

האם אני בוחר לפנות ממני את הלכלוך!!! או להיות זה שאליז מפנים את הלכלוך... האם להיות השעיר לה' שהוא מנקה את הקודש... או להיות השעיר המשתלה שאליז ועל הראש שלו התנקה הקודש...

זה לא צחוק!!! אנחנו נמצאים בערב יום כיפור ונדרש מאיתנו לקבל החלטה!!! ובינינו... ההחלטה היא לא עד כדי כך קשה כמו שאתה חושב... כי שוב: לא מבקשים ממך עכשיו לחזור להיות פרמיטיבי ולשלוח מכתבים בדואר ישראל במשך חודש וחצי... לא מבקשים ממך לחכות בבנק כמו פעם... לא!!! יש ב"ה מושג שקוראים לו מייל שהוא מיועד עבור מי שצריך את זה!!! ואני סומך בעיניים עצומות על הבני תורה שעדיין אין להם את זה ולא צריכים את זה... שהם ילדים מספיק גדולים להבין **הששורות האלו לא מיועדות עבורם...** אבל מי שכבר היה שם... מי שכבר טעם את הטעם של הקדימה הזו... ובאמת נורא נורא קשה לו להתנתק מהרמת חיים הזו... וזה הרי מה שגורם לך שאתה פשוט לא מסוגל לחשוב להפסיק עם זה!!! אז רק תשאל רב... והוא מסתמא יתיר לך להשתמש במייל מסונן... **אבל תהיה מסונן!!!** אל תהיה פרוץ... אל תהיה מופקר... אל תהיה מחובר לכל הזבל המרוכז...

צריך לדעת שיש גבול כמה זבל יכול להיערם... יום אחד מפנים זבל... הקב"ה ממתין שיתמלא איתו של הזבל... וכשהוא יערע עד הסוף או אז יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והקב"ה יקח יעה אחד וישלח את כל הזבל לארץ גזירה... צריך לדעת שיום יבא והקב"ה יסיים את הסיפור הזה... ו... ולך אסור להיות שמה ביום פקודה הזה!!! כי אז כבר יהיה מאוחר... אנא ממך... בשעת מוסף של יום כיפור... ברגעים הנעלים של סדר העבודה... בשעה שאנחנו נאמר את הוידוי של הכה"ג על שעיר המשתלה... תקבל החלטה!!! תחליט: אני לא יעה!!!! אני לא רוצה להיות שעיר המשתלה... אני בוחר בחיים ומדי במוצאי יום הכיפורים אני הולך לסנן את המחשב שלי... אין קבלה גדולה מזו... ואין לך פרקליט טוב ליום הדין גדול מזה... אגוטע יום טוב.

המטאטא!!!! והיעה!!!

כן... מטאטא ויעה הם שני אבירים שמתמיד הולכים ביחד... אבל יש ביניהם הבדל מהותי!!! לכל אחד יש תפקיד אחר לגמרי מחביריו!!!

המטאטא מתעסק עם הבית!!! את המטאטא לא מעניין הלכלוך... למטאטא לא אכפת שישאר לכלוך... **העיקר לא כאן!!!** למטאטא חשוב **שהבית!!!** שהבית יהיה נקי... המטאטא לוקח את כל הלכלוך ומזיז אותו מהבית... וזהו... אחרי שהבית נקי מלכלוך... כעת המטאטא מצידו סיים את תפקידו... כבר לא מעניין אותו הלכלוך... שישאר לכלוך... העיקר לא כאן... **וזהו!!!! אז אחרי שהמטאטא סיים את תפקידו...** כעת מגיע תורו של היעה... היעה כבר מתעסק עם הלכלוך עצמו!!! היעה מגיע לכללך המרוכז ומטפל בו טיפול אישי ולוקח אותו למקום הראוי לו... זה כבר תפקידו של היעה... היעה תמיד מגיע שלב אחד אחרי המטאטא...

האמת היא שהייתי מגדיר את זה עוד יותר טוב: **יש סדר ויש ניקיון!!!**
המטאטא עושה **סדר!!!** הוא לא עושה ניקיון... המטאטא לא דואג לניקיון... מצידו שישאר לכלוך... אבל העיקר **שיהיה סדר...** שללכלוך יהיה את המקום שלו... שהלכלוך יהיה מרוכז במקום אחד... ואז מגיע היעה או כל חומר ניקוי אחר והתפקיד שלו זה כבר נלקח את הלכלוך עצמו...

להבדיל אלף אלפי הבדלות זה חלוקת העבודה בין השעיר לה' לשעיר לעזאזל... עם ישראל צברו במשך השנה הרבה הרבה לכלוך... כעת צריך לנקות את כל הלכלוך... נו... מה עושים? ? ? רגע... חכה... לפני שמנקים... קודם צריך **לעשות סדר** ורק אח"כ ניגשים **לניקיון**...

לכן דבר ראשון מגיע הפר והשעיר לה'... והם **לא** מכפרים עליו... השעיר לה' ממש לא מכפר עליו... אלא מאי? ? ? וכיפר **על הקודש** מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל האתנים!! שים לב לדגש: השעיר לה' **מכפר על הקודש**... מנקה את קודש הקדשים מטומאות בני ישראל... זאת אומרת: השעיר לה' לוקח את כל העבירות כמות שהם ומפנה אותם מקודש הקדשים... הוא לא נוגע בעבירות שלנו... הוא לא מנקה אותם... אדרבה... הוא עסוק כעת בלנקות את הקודש... ולכן הוא לוקח את העבירות שלנו **כמות שהם** ומזיז אותם מקודש הקדשים... לאיפה הוא מזיז אותם? ? ? תפתח חומש ותקרא את המשך הפסוק: **"וכן יעשה לאוהל מועד השוכן איתם בתוך טומאותם..."** הכה"ג כביכול מטאטא את כל העבירות שלנו מהפרוכת ולחוץ... ושם זה כבר בסדר... באוהל מועד (דהיינו מחוץ לקודש הקדשים) זה כבר בגדר **השוכן איתם** בתוך טומאותם... אע"פ שהם טמאים שכינה עמשהם... באוהל מועד כל הלכלוך מתרכז כביכול למקום אחד... בקיצור: מה שנקרא **סדר!!!** לכלוך אמנם יש... אבל כבר יש לו מקום... הלכלוך מרוכז למקום אחד... עכשיו!!! אחרי שגמרנו לפנות את כל הלכלוך מבית ה' וכעת כככלל הלכלוך מרוכז כביכול במקום אחד... עכשיו הגיע תפקידו של היעה!!! היעה זה השעיר המשתלה... כעת הכה"ג ניגש לשעיר המשתלה וסומך שתי ידיו עליו ומערים עליו את ככלל עוונות בית ישראל... וקדימה... ישר לעזאזל...

זו חלוקת העבודה בין השעיר לה' לשעיר לעזאזל... השעיר לה' עושה פעולה של סדר!! של טאטואו!!!! השעיר לה' עסוק בניקיון הבית!!! ואילו השעיר לעזאזל הוא כבר היעה שבאמת עסוק בכללך עצמו... הוא לוקח את הלכלוך עצמו ומאבד אותו מעולם... **ולכן עיקר הכפרה שלנו זה השעיר לעזאזל...** אנחנו מולכלים... ואנחנו צריכים להתנתק מהלכלוך... ואת זה השעיר לעזאזל עושה בשבילנו!!! אבל עם כל הכבוד לשעיר לעזאזל... ועם כל הישר כח ליעה שמנקה את הלכלוך לגמרי... אבל עדיין!!! עיקר העבודה הנשגבה והמעכבת של הכהן גדול ביום כיפור זה דווקא לא השעיר לעזאזל... אלא אדרבה הפר והשעיר לה'... ולמה? ? ? מסיבה פשוטה: כי לכלוך כמה שהוא מטרד וכמה שהוא מעיק וכמה שאנחנו משתוקקים להתנתקות... נו... תכל'ס... נהיית נקי... נו... ו... מה יש לך מזה? ? ? מה... אתה סתם חולה ניקיון? ? ? רוצה להיות נקי וזהו? ? ? לא!!! כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם!!! בשביל מה? ? ? **לפני ה' תטהרו!!!** אני רוצה להתאחד עם הקב"ה... אני רוצה להיכנס לחדר יחוד עם אבא שבשמים... חבוקה ודבוקה בך... עוד כמה ימים חג הסוכות ואני רוצה להיות ראוי להיכנס לחדר יחוד... בשביל זה אני רוצה להתנתקות... אם ככה... עיקר העבודה זה הסדר... ורק אחר כך הניקיון... קודם תנקה את החדר יחוד... שיהיה לך סיבה בשביל מה להתנתקות...

טמונה כאן נקודה מאוד עמוקה:

אנחנו נמצאים בעולם של בירור... שזה אומר שיש טוב ויש רע... האמונה של העם היהודי היא שאין עוד מלבדו!!! הכל יחוד ה'!!
אה... תכל'ס... הרי יש רע בעולם...? ? ? התשובה היא: שהרע גם מוביל לטוב!!!! גם לרע יש מקום... כמו שבכל בית יש פח אשפה וזה לא מחדל ולא הזנחה אלא זה חלק בלתי נפרד מאבירי הבית... כל מה הרע הוא חלק מהעניין... הוא חלק בלתי נפרד מיחוד ה'... לרע יש גם תפקיד ביחוד ה'... כימה שנותר לנו בתור בעלי בחירה זה לבחור איך אנחנו ממקמים את עצמנו ביחס לרע הזה... האם אנחנו בוחים להיות מטאטא או להיות יעה...? ? **לדוגמא:** במטבח יש שני כלים מאוד נחוצים: יש צלחת של אוכל ויש פח אשפה!!! את שניהם צריכים!! רק מה ההבדל ביניהם? ? ? צלחת אוכל- מנקים **אותה מהלכלוך...** ואילו פח אשפה **שאליו מפנים** את הלכלוך... כל אחד מאיתנו צריך לבחור או להיות הכלי **שמנקה מעצמו** את הלכלוך!!! או להיות הכלי **שאליו** מתפנה הלכלוך!!!

לאברהם היה בן צדיק ובן רשע!!! ליצחק גם היה בן צדיק ובן רשע... למה? ? ? וכי היה פה מחדל חינוכי? ? ? חס ושלום!! מקובלנו על דרך הנסתר וזה גם מפורש בחז"ל (על דרך הגלגל) שכמו שלזהב יש סיגים ויש פסולת שצריכה לצאת ממנו... ככה אברהם ויצחק שהם התחילו לברר את הטוב מהרע היה מוכרח להיות להם אחיזה ברע... כי מלאכת בורר מוכרחת להיות מורכבת מטוב ורע... ממילא היה מוכרח להיות מצד אחד בן אחד שמפנה **מעצמו** את הפסולת... ואילו בן אחר **שאליו** מתפנה כל הפסולת... וכאן זה כבר היה עניין של בחירה... יעקב ועשיו נולדים ולשניהם יש בחירה מה הם רוצים לעשות עם עצמם... הטוב והרע עומדים לפניהם והם צריכים לבחור אחד מהשתים... או שאתה **מטאטא מעצמך** את הרע!!! או שאתה **היעה שכל הרע מטאטא אליך!!!** אין ברירה!! הם תאומים!!! שניהם שוים... ויש פה גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל והבחירה ביך... ויעקב אבינו בחר לטאטוא את הרע ממנו... ועשיו בחר שאליו מטאטא כל הרע...
זה בדיוק הפינה של שני השעירים... אין משוה באמצע... זה רק שני גולות... או לבחור במטאטא לנקות את הרע ממך ולהישאר כולך טוב... או להיות היעה שכל הרע שבעולם מנוקז אלי... (זו הסיבה שאצל אברהם ויצחק היה מוכרח להיות בן אחד רשע... אבל אצל יעקב אבינו העניין כבר נתקן ומטונו